

povestea cu dulcea chită-de-mărgărinte

o mie și una de nopți

(11)

Ilustraţia copertei : *Adrian Ionescu*

cartea celor
o mie și una de nopți

(11)

(NOPȚILE 775–819)

TRADUCERE DE H. GRĂMESCU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1987
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Le Livre des Mille nuits et une nuit, traduction littérale et complète du texte arabe par le *dr. J. C. Mardrus*, Paris, Eug. Fasquelle éditeur (f. a.) — tomurile 6 şi 7.

Versiune coroborată cu *Kniga tîsiaci i odnoi noci*, perevod s arabskogo *M. A. Salie* (8 volume), Gosudarstvennoe Izdatelistvo Hudojestvennoi Literaturî, Moskva, 1959.

Iar Şeherezada îi spuse sultanului Şahriar :

PARABOLA ADEVĂRATEI ŞTIINŢE A VIEŢII

Se povesteşte că într-o anume cetate, în care se învăţau toate ştiinţele, trăia un tînăr frumos şi plin de sîrg la învăţătură. Şi, măcar că nimic nu lipsea fericirii vieţii sale, era pătimit de dorinţa de a şti tot mai mult. Or, i se dezvălui într-o zi, din povestirea unui negustor călător, că se afla într-o ţară tare îndepărtată un învăţat care era omul cel mai sfînt din Islam şi care el singur avea atîta ştiinţă de carte, atîta înţelepciune şi atîta har cît toţi învăţaţii veacului la un loc. Şi află că învăţatul acela, cu toată faima lui, avea meseria de fierar, meserie pe care, înaintea lui, o avuseseră şi tătîne-său şi bunicu-său.

Şi, dacă auzi vorbele acestea, tînărul se întoarse la el acasă, îşi luă papucii şi traista şi băţul, şi plecă pe dată din cetatea lui şi dintre prieteni. Şi porni înspre ţara cea îndepărtată în care trăia dascălul cel sfînt, cu gîndul de a se pune sub îndrumarea lui şi de a dobîndi oleacă de ştiinţă şi de înţelepciune. Şi merse vreme de patruzeci de zile şi de patruzeci de nopţi şi, după multe primejdii şi osteneli, ajunse, din mila lui Allah, care îi menise bună tihnă, în cetatea fierarului. Şi se duse drept în sukul fierarilor şi se înfăţişă dinaintea aceluia a cărui fierărie toţi trecătorii i-o arătau. Şi, după ce îi sărută poala cămăşii, şezu înaintea lui, cu o înfăţişare plină de

sfială. Iar fierarul, care era un om în vîrstă și cu fața pecetluită de binecuvîntare, îl întrebă :

— Ce dorești, fiul meu ?

El răspunse :

— Doresc să învăț știința !

Și covaliul, drept răspuns, îi puse în mînă funia de la foalele covăliei și îi spuse să tragă. Și învățăcelul cel nou răspunse că ascultă și că se supune, și începu numaidecît să întindă și iar să slăbească funia foalelor, fără a se opri, din ceasul cînd ajunsese acolo pînă la asfințitul soarelui. Și a doua zi îndeplini aceeași muncă, la fel ca și în zilele următoare, vreme de săptămîni, de luni și de un an întreg, fără ca nimeni din fierărie, nici dascălul, nici ucenicii lui cei mulți, care fiecare aveau cîte o sarcină tot atîta de aspră ca și a lui, să-i fi spus măcar o dată vreun cuvînt, și fără ca nimeni să se plîngă ori baremi să murmure din pricina acelei munci grele și tăcute. Și învățăcelul, într-o zi, tare sfios, îndrăzni să deschidă gura și să spună :

— Învățătorule !

Iar fierarul se opri din munca lui. Și toți învățăceii, pînă peste măsură de tulburați, făcură la fel. Și, în tăcerea din fierărie, covaliul se întoarse înspre tînăr și îl întrebă :

— Ce vrei ?

El spuse :

— Știința !

Iar fierarul spuse :

— Trage de funie !

Și fără nici un cuvînt mai mult, tînărul își luă iarăși de la capăt munca de făurar. Și alți cinci ani se scurseră, în care, de dimineața pînă seara, învățăcelul trăgea de funia foalelor, fără de răgaz și fără ca nimeni să-i spună măcar o dată vreo vorbă. Iar dacă vreunul dintre ucenici avea trebuință să fie lămurit în vreo pricină, de

orice fel ar fi fost ea, îi era îngăduit să scrie o întrebare și să dea țidula dascălului, dimineața, cînd intra în fierărie. Și meșterul, fără a dezvălui vreodată cele scrise, arunca hîrtia în jarul din vatră ori, mai adesea, o punea în cuta de la turbanul său. Dacă arunca hîrtia în foc, o făcea, fără de îndoială, din pricină că nu i se cădea nici un fel de răspuns. Dar dacă hîrtia era pusă la turban, ucenicul care o dăduse găsea, seara, răspunsul meșterului, scris cu slove daurite, pe peretele chiliei sale.

Și cînd se scurseră zece ani așa, bătrînul fierar veni la tînărul învățăcel și îl bătu pe umeri. Și tînărul, pentru întîia oară, după zece ani, lăsă din mînă funia covălici. Și o bucurie mare pogorî în el. Iar dascălul îi vorbi, zicînd :

— Fiul meu ! poți să te întorci în țara ta și la casa ta, cu știința toată a lumii și a vieții în inima ta. Căci pe toată ai dobîndit-o, dobîndind virtutea răbdării !

Și îi dădu sărutul păcii. Iar învățăcelul se întoarse *luminat în țara sa, între prietenii lui ; și își trăi limpede* viața.

Și sultanul Șahriar strigă :

— O, Șeherezada, ce minunată este pilda aceasta. Și cît îmi mai dă de cugetat !

Și rămase cufundat un răstimp în gîndurile lui. Pe urmă adăugă :

— Grăbește-te, acuma, o, Șeherezada, de-mi povestește povestea cu Kamar și cu mult priceputa Halima.

Ci Șeherezada spuse :

— Îngăduie-mi, o, măria ta, să mai amîn oleacă istorisirea acelei povești ; întrucît sufletul meu, în seara aceasta, nu se simte îndemnat înspre ea ; și îngăduie-mi mai degrabă să-ți încep povestea cea mai dulce, cea mai luminoasă și cea mai curată din cîte știu !

Şi sultanul spuse:

— Hotărît, o, Şeherezada, sînt gata să te ascult, căci şi eu îmi simt sufletul pornit în seara aceasta înspre lucruri voioase. Şi-apoi, zăboveala are să-mi îngăduie a trage un folos pentru mine din pilda despre răbdare!

Atunci Şeherezada spuse:

FARIZADA CEA CU ZÎMBET DE TRANDAFIR

Mi s-a izvodit, o, norocitule Sultan, o, dăruitule cu purtări alese, că a fost odată, în zilele de odinioară, e tare mult de atunci — ci numai unul Allah e atoateştiutor ! — un împărat al Persiei, pe nume Khosru Şah, pe care Atoatedătătorul îl dăruise cu putere, cu tinereţe şi cu frumuseţe, şi îi pusese în inimă atîta dor de dreptate încît, sub domnia lui, tigrul şi iedul umblau grumaz la grumaz şi se adăpau laolaltă dintr-un pîrîu. Şi împăratul acela, căruia îi plăcea să-şi dea seama singur, cu chiar ochii lui, de toate cîte se petreceau în cetatea sa de scaun, avea obiceiul să se preumble noaptea, străvestit în neguţător străin, întovărăşit de vizirul său ori de vreunul dintre mai-marii de la palatul lui.

Or, într-o noapte, pe cînd da o raită printr-o mahala de oameni săraci, trecînd pe o uliţă auzi nişte glasuri tinereşti care răzbăteau limpede pînă la el. Şi se apropie, împreună cu soţul său, de căsuţa cea umilă din care ieşeau glasurile acelea şi, lipindu-şi ochiul de o crăpătură a uşii, se uită înlăuntru. Şi zări, împrejurul unei lumini, jos, pe o rogojină, trei fete care, sfîrşindu-şi masa, şedeau de vorbă. Şi cele trei fete, care semănau între ele aşa cum seamănă nişte surori, erau desăvîrşit de frumoase. Iar cea mai mică era vădit, şi cu mult, cea mai frumoasă dintre ele.

Şi cea dintîi spunea :

— Eu, surorile mele, mi-aş dori, dacă-i vorba să-mi spun o dorinţă, să ajung soţia plăcintarului sultanului. Că ştiţi şi voi cît de mult îmi plac mie plăcintele, mai cu seamă cele de foi, care se cheamă „plăcintele sultanului". Şi numai baş-plăcintarul sultanului poate să le izbutească aşa ! Ah, surorile mele, ce m-aţi mai pizmui în inima voastră, cînd aţi vedea belşugul de cofeturi alese cum îmi rotunjeşte şoldurile cu grăsimea lor cea albă, şi cum m-ar face de frumoasă, şi cum mi-ar subţia obrazul !

Iar cea de a doua dintre fete spunea :

— Eu, surorile mele, nu rîvnesc atîta de sus ! Eu m-aş mulţumi să ajung nevasta bucătarului sultanului. Ah, ce-aş mai vrea ! Că lucrul acesta mi-ar îngădui să-mi satur poftele cele înăbuşite de-atîta timp de cînd tot jinduiesc să gust şi eu din cele bucate minunate din care nu se mănîncă decît la palat ! mai cu seamă mi-ar plăcea, printre altele multe, tăvile alea cu castraveţi umpluţi şi copţi la cuptor, care, numai cînd le văd cum trec purtate pe cap de slujitori, în zilele ospeţelor date de sultan, îmi şi simt inima plină cu totul de tulburare ! Of, ce le-aş mai mînca ! Şi n-aş uita să vă poftesc şi pe voi, din cînd în cînd, dacă soţul meu, bucătarul, mi-ar îngădui ; da nu cred că mi-ar îngădui !

Şi, după ce surorile cele două îşi mărturisiră astfel dorinţele, se întoarseră înspre sora lor cea mezină, care sta tăcută, şi o întrebară, rîzîndu-şi de ea :

— Da tu, o, prîslea, ce-ţi doreşti ? Şi pentru ce îţi laşi ochii în jos şi nu spui nimic ? Ci fii pe pace ! îţi făgăduim că, atunci cînd o să fim soţiile celor pe care ni i-am ales, avem să ne străduim să te mărităm şi pe tine fie cu vreun rîndaş de-al sultanului, fie cu vreun alt slujbaş de cinul lui, ca să fii şi tu totdeauna pe lîngă noi ! Spune, tu ce-ţi doreşti ?

Şi copila, tulburată şi înroşindu-se, răspunse cu un glas dulce ca o apă de izvor :

— O, surorile mele !

Şi nu putu să grăiască mai departe. Iar cele două fete, rîzînd de sfiala ei, atîta îi dădură ghes cu întrebările şi cu zeflemelile, pînă ce o hotărîră să vorbească. Iar ea, fără a-şi ridica ochii, spuse :

— O, surorile mele, eu mi-aş dori să ajung soţia stăpînului nostru, sultanul ! Şi i-aş dărui nişte moşteni blagosloviţi ! Iar feciorii pe care Allah i-ar face să se nască din legătura noastră ar fi vrednici de părintele lor. Iar fetiţa, pe care mi-ar plăcea s-o am dinaintea ochilor mei, ar fi chiar zîmbetul cerului ; firele de păr de pe capul său ar fi de aur pe-o parte şi de argint pe cealaltă ; lacrimile ei, dacă ar plînge, ar fi ca nişte mărgăritare curgătoare ; rîsul ei, cînd ar rîde, ar fi ca un zuruit de dinari de aur ; iar zîmbetele ei, numai cînd ar surîde oleacă, ar fi toate ca nişte bumbi de trandafiri care i s-ar deschide pe buze !

Şi-aşa !

Iar sultanul Khosru Şah şi vizirul său vedeau şi ascultau. Ci, temîndu-se să nu fie băgaţi de seamă, se hotărîră să plece fără a asculta mai multe. Şi Khosru Şah, veselit pînă peste poate, simţi cum i se stîrneşte în suflet ispita de a împlini cele trei dorinţe ; şi, fără a-i împărtăşi nimica din gîndurile sale tovarăşului de drum, îi porunci să ia bine seama la casa aceea, ca să se întoarcă acolo a doua zi, să le ia pe cele trei surori şi să i le aducă la palat. Şi vizirul răspunse că ascultă şi că se supune, iar a doua zi alergă să îndeplinească porunca împărătească aducîndu-le pe cele trei surori dinaintea lui.

Şi sultanul, care şedea în jeţul său, le făcu din cap şi din ochi un semn care vroia să zică : „Veniţi încoace !“ Iar ele se duseră, tremurînd toate şi împiedicîndu-se în

săracele lor rochii de pînză ; şi sultanul le spuse, cu un zîmbet binevoitor :

— Pacea să fie asupra voastră, o, fetelor ! Astăzi este ziua ursitei voastre, adică ziua în care au să vi se împlinească dorinţele ! Iar dorinţele voastre, o, fetelor, eu le ştiu : că împăraţilor nimica nu le rămîne ascuns ! Şi, mai întîi tu, cea mai mare, ai să-ţi vezi dorinţa cu ochii, şi căpetenia plăcintarilor, astăzi chiar, are să fie soţul tău. Iar tu, cea mijlocie, ai să-l capeţi de soţ pe baş-bucătarul meu !

Şi împăratul, după ce vorbi astfel, se opri şi se întoarse înspre cea mai mică dintre fete care, tulburată pînă peste poate, îşi simţi inima că-i stă în loc, şi păru gata să se prăbuşească pe covor. Iar sultanul se ridică în picioare şi, luînd-o de mînă, o pofti să şadă lîngă el, pe laviţa jeţului, spunîndu-i :

— Eşti împărăteasă ! Iar palatul acesta este palatul tău, şi eu sînt soţul tău !

Şi, cu adevărat, nunţile celor trei surori avură loc chiar în ziua aceea — nunta sultăniţei cu o strălucire cum nu s-a mai pomenit, iar nunta soţiei bucătarului şi cea a soţiei plăcintarului după datinile de rînd ale nunţilor. Încît zavistia şi ciuda pătrunseră în inimile celor două surori mai mari ; şi, din ceasul acela, începură să urzească pieirea surorii lor mai mici. Ci se feriră cu grijă să-şi dea pe faţă cele ce simţeau, şi primiră cu mulţumire prefăcută dovezile de dragoste pe care sultana, sora lor, nu se precupeţea să le arate, îngăduindu-le, împotriva obiceiurilor împărăteşti, să stea în preajma ei, măcar că aveau nişte cinuri atîta de mărunte. Iar ele, departe de a fi mulţumite cu fericirea pe care le-o hărăzise Allah, simţeau faţă de norocul surorii lor mai mici chinurile cele amarnice ale urii şi ale pizmei.

Şi nouă luni trecură aşa, după care sultana, cu ajutorul lui Allah, născu un făt domnesc, frumos ca un crai nou de lună. Iar cele două surori mai mari, care, după

dorința sultanei, o vegheau la naștere și țineau locul moașelor, departe de a fi înduioșate față de bunătatea surorii lor mai mici și față de frumusețea pruncului, găsiră într-un sfîrșit prilejul pe care îl căutau de-a zdrobi inima tinerei mame. Luară, așadar, copilul, pe cînd mama se mai afla încă în durerile facerii, îl puseră într-un coșuleț de răchită pe care îl ascunseră pentru o clipită, și în locu-i așezară un cățeluș mort, pe care îl înfățișară dinaintea tuturor femeilor din palat, dîndu-l drept rod al pîntecului sultanei. Iar sultanul Khosru Șah, la vestea aceea, se duse și se încuie în iatacurile lui, nemaivroind să se îngrijească de treburile domniei. Iar sultănița se cufundă în jale, și sufletul i se cerni, și inima i se zdrobi.

Cît despre noul-născut, apoi pe acesta mătușile lui îl duseră cu coșul și îl lăsară pe apa din șanțul ce curgea în jurul palatului. Și ursitoarea voi ca paznicul grădinilor sultanului, preumblîndu-se de-a lungul malului acelui șanț, să zărească acel coș ce se legăna pe firul apei. Și trase cu o cazma coșul înspre malul pîrîului, îl cercetă și văzu pruncul cel frumos. Și rămase la fel de uluit ca și fata faraonului cînd a dat de Moise în păpuriș.

Or, erau ani mulți de cînd paznicul grădinilor era însurat și de cînd își tot dorea să aibă un copil, ori chiar doi sau trei, care să-l binecuvînteze pe zămislitorul lor. Ci dorurile sale și ale soției sale nu fuseseră deloc luate în seamă pînă acum de Cel preaînalt. Și amîndoi erau apăsați de singurătatea stearpă în care trăiau. Încît, atunci cînd paznicul grădinilor îl văzu pe copilul acela, care era frumos fără de seamăn, îl scoase din coș și, bucuros pînă peste poate, o luă la fugă înspre capătul grădinii unde se afla casa lui, și intră în odaia nevestii-si și, cu glas tulburat, spuse :

— Pacea fie asupra ta, o, fată a moșului meu ! Ia uite darul din ziua aceasta binecuvîntată, pe care ni-l trimite Cel preamărinimos ! Copilul pe care ți-l aduc, să

ne fie ca un copil al nostru, aşa cum este copilul ursitoarei !

Şi îi povesti cum îl găsise în coş, plutind pe pîrîul din şanţuri ; şi îi spuse că însuşi Allah li-l trimitea, răsplătind, astfel, într-un sfîrşit, statornicia rugăciunilor lor.

O, slavă lui Allah cel carele a pus simţirea de mamă în sînul femeilor sterpe, aşa cum a sădit în inima găinilor alungate din cuibarul lor pornirea de a cloci pietrele !

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă tăcu.

Ci într-a şapte sute şaptezeci şi cincea noapte

Urmă :

Or, în anul următor, biata mamă, cea atîta de crunt jefuită de fructul rodniciei ei, născu din îngăduinţa Atoatedătătorului alt băiat, şi mai frumos decît cel dintîi. Însă cele două surori vegheau naşterea, cu nişte ochi plini de luare-aminte în afară şi plini de ură în lăuntru ; şi fără a avea mai multă milă decît întîia oară faţă de sora lor şi faţă de pruncul ei, luară pe furiş copilul şi, cum făcuseră şi cu cel dintîi, îl lăsară într-un coş pe pîrîu. Şi înfăţişară dinaintea palatului întreg un pisicuţ, spunînd tuturor că îl născuse sultana. Şi uluirea şi mîhnirea intrară în inimile toate. Iar sultanul, pînă peste poate de umilit, fără de nici o îndoială că s-ar fi lăsat dus de supărare şi de mînie dacă nu ar fi nutrit în sufletul său virtutea supunerii faţă de orîndele judeţului cel de nepătruns. Iar sultana se cufundă în amărăciune şi în deznădejde. şi inima ei plînse toate lacrimile durerii.

Ci cît despre copil, Allah, carele veghează asupra soartei poruncilor, îl duse sub ochii paznicului grădinilor, care se preumbla de-a lungul pîrîului. Și, ca și întîia oară, acesta îl mîntui din ape și îl duse soției lui, care îl îndrăgi ca pe chiar copilul ei, și îl crescu la fel de cu grijă ca și pe cel dintîi.

Or, pentru ca dorurile dreptcredincioșilor lui să nu rămînă niciodată neîmplinite, Allah sădi sămînța rodniciei în pîntecele sultăniței, care născu și a treia oară. Ci acum născu o domniță. Iar cele două surori, pe care ura, departe de a se potoli, le îndemna să urzească pieirea fără de mîntuire a mezinei lor, făcură și cu fetița ceea ce făcuseră cu frățiorii ei. Ci și ea fu găsită de grădinarul cel cu inimă miloasă, ca și cei doi frați împărătești ai ei, laolaltă cu care fu crescută, nutrită și îndrăgită tare.

Ci, de data aceasta, cînd cele două surori, după ce săvîrșiră ticăloșia, arătară lumii, în locul copilei nou-născute, un șoricuț orb, sultanul, cu toată bunătatea lui, nu se putu stăpîni mai mult și strigă :

— Allah îmi blestemă neamul din pricina femeii cu care m-am însurat ! Este o pacoste pe care am luat-o ca mamă a urmașilor mei ! Și numai moartea poate să-mi curețe casa de ea !

Și rosti osînda de moarte asupra domniței, și îl puse pe gîdea al lui să-și îndeplinească slujba. Ci, cînd o văzu dinainte-i, topită în lacrimi și în jale fără de margini, pe aceea pe care inima sa o iubise, sultanul simți cum coboară în el o milă mare. Și, întorcînd capul, porunci să fie dusă și închisă, pe toate zilele ei, într-un turn din afundul palatului. Și, din ceasul acela, lăsînd-o lacrimilor, nu mai voi s-o vadă. Iar biata mamă cunoscu toate durerile de pe pămînt.

Iar cele două surori cunoscură toate bucuriile urii împlinite, și putură să guste, fără vreo umbră de zavistie

de aci înainte, bucatele și plăcintele pe care le găteau soții lor.

Și trecură zile și ani, la fel de repede peste capul celor nevinovați ca și peste capul celor ticăloși, aducînd și unora și altora curgerea ursitei lor.

Ce, cînd cei trei copii de suflet ai paznicului grădinilor ajunseră mari, se făcură o minunăție pentru ochi. Și îi chema așa : pe cel mare Farid, pe mijlociu Faruz, iar pe fată Farizada.

Și Farizada era chiar zîmbetul cerului. Părul ei era de aur pe-o parte și de argint pe cealaltă parte ; lacrimile ei, cînd plîngea, erau mărgăritare topite ; rîsul ei, cînd rîdea, era zurnet de dinari de aur ; iar zîmbetele-i era bumbi de trandafiri deschiși pe buzele-i rumene.

Lucru pentru care toți cei din preajma ei, și tătîne-său, și maică-sa, și frații săi, nu se puteau opri, atunci cînd o strigau pe nume, spunînd : „Farizada !" să nu adauge și : „cea cu zîmbet de trandafir", însă cel mai adesea o strigau numai așa : „Zîmbet de trandafir".

Și toți se minunau de frumusețea, de înțelepciunea, de dulceața, de îndemînarea ei la întreceri, cînd încăleca pe cal spre a-i însoți pe frații săi la vînătoare, cînd trăgea cu arcul, ori cînd arunca jungherul sau sulița ; de gingășia purtării ei, de priceperea ei la stihuri și la științele cele tainice, și de strălucirea părului ei care era de aur pe-o parte și de argint pe cealaltă. Și, cînd o vedeau așa de frumoasă și de desăvîrșită totodată, prietenele mamei sale plîngeau de tulburare.

Și iaca așa se făcură mari copiii crescuți de chehaia sultanului. Și el însuși, înconjurat de dragostea și de ascultarea lor, și cu ochii răcoriți de frumusețea lor, ajunse nezăbavnic la bătrînețele adînci. Iar soția lui, trăindu-și sorocul de viață, i-o luă în curînd înainte, întru mila Atoatedătătorului. Și moartea ei fu pentru toți pricină de atîtea păreri de rău și de atîta mîhnire, încît chehaiaua grădinilor nu putu să îndure a mai locui multă

vreme în casa în care răposata fusese izvorul seninătății și al fericirii lor. Și se duse de se aruncă la picioarele sultanului, și i se rugă a-i îngădui să-și lase dinaintea măriei sale slujbele pe care le îndeplinea de atîta amar de ani. Iar sultanul, tare întristat de despărțirea de un slujitor atîta de credincios, nu se învoi decît cu multă părere de rău la jalba ce i se făcea. Și nu îl lăsă pe grădinar să plece decît după ce îi dărui o moșie falnică, în preajma cetății, cu niște delnițe de pămînturi bune pentru plugărie, și cu niște livezi și pășuni, și cu un sarai cu de toate, cu o grădină desăvîrșit de măestru trasă de chiar chehaia, și cu o pădure întinsă foarte, închisă cu ziduri înalte și plină cu păsări de toate culorile, și cu tot felul de jivine sălbatice ori dumesnice.

Și acolo se duse omul acela de treabă să trăiască în tihnă, cu copiii lui de suflet. Și acolo, înconjurat de grija lor drăgăstoasă, se săvîrși el în pacea Stăpînului său. Aibă-l Allah întru mila sa ! Și fu plîns de copiii lui fiaștri, așa cum niciodată n-a fost plîns un tată adevărat. Și duse cu el, sub lespedea care nu se mai dă la o parte în veci, taina nașterii lor, pe care, de altminteri, nici el nu o știuse prea bine pe cînd trăia.

Și acolo, la conacul acela minunat, trăiră mai departe cei doi băieți, în tovărășia surorii lor mezine. Și, cum fuseseră crescuți în înțelepciune și curăție, nu aveau nici un alt vis și nici o altă dorință decît să trăiască la fel mai departe, toată viața lor, în acea tihnă desăvîrșită și în acea fericire dulce.

Or, Farid și Faruz plecau adesea la vînătoare prin pădurile și prin coclaurile care înconjurau conacul. Iar Farizadei cea cu zîmbet de trandafiri îi plăcea mai cu seamă să colinde grădinile. Și, într-o zi, pe cînd se pregătea ca de obicei să plece, roabele veniră să-i spună că o bătrînă de treabă, cu un obraz luminat de binecuvîntare, cerea îngăduința de a se odihni un ceas două la umbra acelor grădini frumoase. Și Farizada, care avea o

inimă tot pe atîta de miloasă pe cît îi era de bun sufletul și pe cît de frumos îi era chipul, vru s-o primească ea însăși pe biata bătrînă. Și îi dădu să mănînce și să bea, și pe urmă îi puse dinainte o tabla de farfuriu împodobită cu poame frumoase, cu plăcinte, cu scovergi și cu prăjituri zemoase. După care o duse în grădinile ei, știind că este oricînd folositor să ții tovărășie celor care au trăit multe, și să asculți vorbele înțelepciunii.

Și se preumblară împreună prin grădini. Și Farizada cea cu zîmbet de trandafir sprijinea mersul bunei bătrîne. Și, cînd ajunseră amîndouă sub pomul cel mai frumos din grădină, Farizada o pofti să șadă la umbra acelui copac frumos. Și, din vorbă în vorbă, o întrebă, într-un sfîrșit, pe bătrînă, ce zice de locul în care se afla, și dacă îi era pe plac.

Atunci bătrîna, după ce cugetă vreme de un ceas, ridică fruntea și răspunse :

— De bună seamă, o, stăpîna mea, eu mi-am petrecut viața umblînd pămînturile lui Allah în lung și-n lat, și niciodată nu m-am odihnit într-un loc mai desfătat. Ci, o, stăpîna mea, așa precum tu ești fără de seamăn pe pămînt, precum sînt pe cer soarele și luna, la fel aș vrea să ai în grădina aceasta frumoasă, ca să fie și ea tot așa fără de seamăn în felul ei, cele trei lucruri fără de asemuire care îi lipsesc !

Iar Farizada cea cu zîmbet de lună fu pînă peste poate de uimită aflînd că grădinii ei îi lipseau trei lucruri fără de asemuire ; și îi spuse bătrînei :

— Mă rog ție, maica mea cea bună, grăbește de-mi spune, ca să aflu, care sînt cele trei lucruri fără de asemuire pe care eu nu le știu ?

Și bătrîna răspunse :

— O, stăpîna mea, ca să-ți mulțumesc de găzduirea ce ai dovedi-o cu o inimă atîta de miloasă față de o bătrînă străină, am să-ți dezvălui care sînt acele trei podoabe.

Și mai tăcu un răstimp ; pe urmă spuse :

— Află, dar, că podoaba cea dintîi dintre acele trei podoabe fără de asemuire, o, stăpîna mea, dacă s-ar afla în grădina aceasta, toate păsările de prin grădini ar veni s-o vadă și, văzînd-o, ar începe să cînte laolaltă. Întrucît și filomelele și turturelele și ciocîrliile și silviile și cintezoii și sticleții, o, stăpîna mea, și toate neamurile cele fără de sfîrșit ale păsăreturilor mărturisesc că minunea aceea este mai presus de ele ca frumusețe. Iar aceea, o, stăpîna mea, este Biulbul el-Hazar, Pasărea-Vorbitoare ! A doua dintre acele podabe fără de asemuire, o, stăpîna mea, dacă s-ar afla în grădina ta, pînă și adierea care face să cînte toți pomii din aceste grădini s-ar opri s-o asculte ; iar lăutele și harfele și țimbalele dintre aceste ziduri și-ar vedea strunele rupte. Întrucît adierea care face să cînte toți pomii de prin grădini, ca și lăutele și harfele și țimbalele, o, stăpîna mea, mărturisesc că ea este mai presus decît ele în frumusețe. Și minunea aceea este Pomul-Cîntător ! Și nici adierea vîntului printre ramuri, o, stăpîna mea, nici alăutele, nici harfele, nici țimbalele nu scot un cîntec care să se asemuie cu dulceața acelor guri fără de număr din frunzele Pomului-Cîntător ! Iar cea de a treia podoabă fără de asemuire, o, stăpîna mea, dacă s-ar afla în grădinile tale, toate apele din aceste grădini s-ar opri din susurul undelor lor și ar privi-o. Întrucît toate apele, și cele de pe pămînt, și cele din mări, și cele din izvoare ori din rîuri, și cele din cetăți ori din grădini mărturisesc că ea este mai presus de ele ca frumusețe. Și minunea aceea este Apa-ca-de-Aur ! Și, o, stăpîna mea, dacă numai o picătură din apa aceea s-ar pune într-un havuz gol, ea s-ar umfla și s-ar ridica fremătînd în șuvoaie de aur, și n-ar mai conteni să țîșnească în sus și să cadă iarăși, fără ca să se verse vreodată peste marginile havuzului. Și cu apa aceea de aur, toată străvezie ca peruzeaua cea străvezie, îi place lui Biulbiul el-Hazar, Pasărea-Vorbi-

toare să-şi stîmpere setea ; şi cu apa aceea de aur şi limpede le place să-şi stîmpere setea şi gurilor cele fără de număr din pomul cu frunze cîntăreţe.

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute şaptezeci şi şasea noapte

Urmă :

O, stăpînă a mea, o, domniţă, dacă minunăţiile acelea s-ar afla în aceste grădini, ce preaslăvită ţi-ar fi frumuseţea, o, tu cea dăruită cu pletele strălucirii !

Cînd auzi vorbele acestea ale bătrînei, Farizada cea cu zîmbet de trandafir strigă :

— O, chip binecuvîntat, măicuţă a mea, toate-s minunate ! Dar nu mi-ai spus unde se află acele trei lucruri fără de asemuire !

Şi bătrîna răspunse, sculîndu-se să-şi ia drumul :

— O, stăpînă a mea, acele trei minunăţii vrednice de ochii tăi se găsesc într-un loc dinspre hotarele Indului. Iar calea care duce acolo trece chiar prin spatele palatului în care stai tu. Aşa că, dacă vrei să trimiţi pe cineva să ţi le aducă, nu ai decît a-i spune să urmeze drumul acela vreme de douăzeci de zile şi, în cea de a douăzecea zi, să-l întrebe pe cel dintîi om pe care l-o vedea în cale : „Unde-s Pasărea-Vorbitoare, Pomul-Cîntător şi Apa-ca-de-Aur ?“ Şi drumeţul acela nu are să pregete a-l lămuri în această privinţă. Şi Allah răsplătească-ţi sufletul cel bun cu darul acelor minunăţii zămislite pentru frumuseţea ta ! Uassalam, o, binefăcătoareo, o, blagoslovito !

Şi bătrîna, după ce spuse toate astea, îşi strînse frumuşel năframele pe lîngă ea şi plecă murmurîndu-şi binecuvîntările.

Or, bătrîna şi pierise atunci cînd Farizada, trezindu-se din visarea în care o cufundaseră vorbele despre cele trei lucruri atîta de minunate, se gîndi s-o cheme îndărăt sau să dea fuga după ea, ca să-i ceară amănunte mai multe despre locul unde se află ele şi despre căile ce-a ajunge la ele. Ci dacă văzu că era prea departe, începu să-şi petrecă prin minte vorbă cu vorbă puţinele îndrumări pe care le auzise, ca să nu uite nimic. Şi simţi astfel cum sporea în sufletul ei dorinţa de neînfrînt de-a avea sau numai de-a vedea acele minunăţii, măcar că se silea să nu se mai gîndească la ele. Şi porni atunci să străbată cărările din grădinile sale, şi ungherele ştiute care îi erau atîta de dragi ; ci toate i se părură fără de nici un farmec şi pline de urît ; şi tare sîcîitoare i se dovediră glasurile păsărelelor care îi dădeau bineţe în cale.

Şi Farizada cea cu zîmbetul de trandafir se întristă de tot şi începu să plîngă pe cărările grădinii. Şi, umblînd aşa, cu lacrimile şiroind, lăsa în urma ei, pe nisip, închegate în mărgăritare, picăturile din ochii săi.

Estimp Farid şi Faruz, fraţii ei, se întoarseră de la vînătoare. Şi negăsind-o pe sora lor sub umbrarul de iasomie, unde aştepta de obicei întoarcerea lor, rămaseră nedumeriţi de nepăsarea ei şi porniră s-o caute. Şi văzură pe cărări mărgăritarele căzute din ochii ei, şi îşi ziseră :

— O, ce tristă este sora noastră ! Şi oare ce pricină de mîhnire să fi intrat în sufletul ei, de-a făcut-o să plîngă aşa ?

Şi merseră pe urmele ei, după mărgăritarele de pe cărări, şi o găsiră scăldată de lacrimi în afundul tufişurilor. Şi alergară la ea şi o sărutară şi o mîngîiară, ca să-i aline sufletul iubit. Şi îi spuseră :

— O, Farizadă, surioara noastră, unde îţi sînt trandafirii bucuriei şi unde-i aurul voioşiei tale ? O, surioara noastră, răspunde !

Şi Farizada le zîmbi, întrucît îi iubea ; şi un bobocel de tarandafir se ivi pe buzele ei ; şi le spuse :

— O, fraţii mei !

Şi nu cuteză, ruşinată toată de cea dintîi dorinţă a ei, să mai zică nimic.

Iar ei spuseră :

— O, Farizada cea cu zîmbet de trandafir, o, sora noastră, ce dor tainic îţi tulbură aşa sufletul ? Ci povesteşte-ne mîhnirile tale, dacă te încrezi în dragostea noastră !

Şi Farizada, hotărîndu-se să vorbească, într-un sfîrşit le spuse :

— O, fraţii mei, nu-mi mai plac grădinile mele !

Şi o năpădi plînsul, iar mărgăritarele şiroiră din ochii ei.

Şi întrucît ei tăceau, îngrijoraţi şi întristaţi de o ştire atîta de grea, le spuse :

— Oh, nu-mi mai plac grădinile mele ! Nu se află în ele nici Pasărea-Vorbitoare, nici Pomul-Cîntător, nici Apa-ca-de-Aur !

Şi Farizada, lăsîndu-se furată deodată de focul dorinţelor sale, le povesti dintr-o răsuflare fraţilor ei cum o găzduise pe bătrîna cea bună, şi îi lămuri, cu un glas aţîţat pînă peste poate, ce minunăţii sînt Pasărea-Vorbitoare, Pomul-Cîntător şi Apa-ca-de-Aur.

Iar fraţii săi, după ce o ascultară, rămaseră pînă peste poate de uimiţi şi îi spuseră :

— O, sora noastră, potoleşte-ţi sufletul şi înseninează-ţi ochii. Căci lucrurile acestea, de-ar fi şi pe piscul cel mai de neajuns al muntelui Kaf, noi tot ne-am duce să le dobîndim. Ci, spre a ne uşura căutările, poţi să ne spui numai în ce loc pot fi găsite ?

Şi Farizada, înroşindu-se toată că-şi mărturisise dorinţa ei cea dintîi, îi lămuri cu ce ştia despre locul unde ar fi fost să se găsească lucrurile acelea. Şi adăugă :

— Asta-i tot ce ştiu, şi nimic mai mult !

Iar ei strigară amîndoi deodată :

— O, sora noastră, ne ducem să le căutăm !

Ci ea ţipă speriată :

— O, nu ! o, nu ! Să nu vă duceţi !

Şi Farid, fratele cel mai mare, spuse :

— Dorinţa ta este asupra capului şi asupra ochilor noştri, o, Farizada ! Ci mie, ca mai mare, mi se cade s-o îndeplinesc. Calul meu este încă înşeuat, şi are să mă ducă neslăbit înspre hotarele Indiei, acolo unde se află acele trei minunăţii, pe care am să ţi le aduc, de-o vrea Allah !

Şi se întoarse înspre fratele său Faruz şi îi spuse :

— Tu, fratele meu, rămîi aici, ca s-o veghezi, cît oi lipsi eu, pe sora noastră. Căci nu este bine s-o lăsăm singură de tot în casă !

Şi se duse tot atunci la calul său, sări în spinarea lui şi, aplecîndu-se, sărută pe fratele său Faruz şi pe sora sa Farizada, care îi spuse, plîngînd de zor :

— O, naică al nostru, mă rog ţie, lasă pustiei drumul acesta plin de primejdii, şi descalecă. Decît să îndur lipsa ta, mai bine nici să nu văd, nici să nu aud vreodată Pasărea-Vorbitoare, Pomul-Cîntător şi Apa-ca-de-Aur !

Ci Farid îi spuse, sărutînd-o iar :

— O, surioara mea, lasă-ţi pustiei spaimele, întrucît lipsa mea nu are să fie prea lungă şi, cu ajutorul lui Allah, nu are să mi se întîmple nici un necaz şi nici o supărare la drumul acesta. Şi-apoi, ca să nu te mai chinuiască grijile, cît am să lipsesc, iacătă un jungher pe care ţi-l las !

Şi scoase de la brîu un jungher, cu mînerul bătut cu mărgăritarele dintîi căzute din ochii Farizadei pe cînd era copilă, şi i-l înmînă spunîndu-i :

— Jungherul acesta, o, Farizada, are să-ți arate în ce stare mă aflu. Din vreme în vreme, să-l scoți din teacă și să-i cercetezi limba. De-ai să-l vezi tot așa de curat și de lucitor cum e acuma, are să însemne că sînt tot viu și plin de sănătate ; ci de-ai să-l vezi întunecat ori ruginit, vei ști că mi s-a întîmplat vreo năprazni, sau că mă aflu robit undeva ; și de-ai să-l vezi picurînd de sînge, să fii încredințată că eu nu mai sînt printre cei vii ! Și, de-o fi așa, tu și cu fratele meu să chemați asupra mea mila Celui preaînalt !

Spuse și, fără a vroi să asculte nimic, plecă în galopul calului pe drumul ce ducea înspre țara Indului.

Și merse el așa vreme de douăzeci de zile și de douăzeci de nopți, prin pustietăți în care nu se afla nimic altceva decît iarba verde și sufletul lui Allah. Și în cea de a douăzecea zi de mers ajunse într-o cîmpie, la poalele unui munte. Și în cîmpia aceea era un copac. Și sub copac ședea un șeic tare bătrîn. Și fața acelui prea bătrîn șeic se pierdea cu totul sub pletele lungi, sub tufele sprîncenelor și sub fuiorul unei bărbi cumplite și albe ca lîna proaspăt dărăcită. Iar mîinile și picioarele îi erau peste poate de slabe. Iar brîncile și tălpile i se sfîrșeau cu niște unghii amarnic de lungi. Și depăna cu mîna stîngă un șirag de mătănii, pe cînd mîna dreaptă o ținea nemișcată în dreptul frunții, cu degetul arătător ridicat în sus, așa cumu-i sfînta datină, spre a adeveri că Unul singur este Cel preaînalt. Și nu încape îndoială că moșneagul acela era un schivnic bătrîn, care părăsise lumea cine mai știe din ce vremuri uitate.

Și întrucît chiar el era întîiul ins pe care, în acea zi a douăzecea de drum, îl întîlnea în cale, crăișorul Farid descălecă și, ținîndu-și calul de dîrlogi, se duse pînă la șeic și îi spuse :

— Salamalekul fie asupra ta, o, preacuviosule !

Şi bătrînul îi răspunse la salamalek, ci cu un glas atîta de înăbuşit sub desetul mustăţilor şi al bărbii, că prinţul Farid nu putu să audă decît nişte murmure de neînţeles.

Atunci crăişorul Farid, care nu se oprise acolo decît spre a căpăta lămuriri despre ceea ce venise să caute atîta de departe de ţara sa, îşi zise: „Trebuie numaidecît să aud ce spune!" Şi scoase din desaga de drum nişte foarfeci, şi îi spuse şeicului:

— O, preacinstite uncheşule, îngăduie-mi să-ţi dau cele cîteva îngrijiri pe care nu ai vreme să ţi le dai tu însuţi, cufundat cum eşti, fără de contenire, în cugetările cuvioşiei!

Şi întrucît şeicul cel bătrîn nu ridică nici o împotrivire şi nu arătă nici o supărare. Farid începu să taie, să reteze şi să potrivească şi barba şi mustăţile şi sprîncenele şi pletele şi unghiile, cîte-un pic, cîte-un pic, pînă ce şeicul ieşi întinerit cu douăzeci de ani, pe puţin. Şi, dacă îi făcu binele acesta moşneagului, îi spuse după datina bărbierilor:

— Să-ţi fie cu priinţă şi cu desfătare!

Iar şeicul cel bătrîn, dacă se simţi uşurat astfel de tot ce îi împovărase trupul, se arătă mulţumit pînă peste poate şi zîmbi înspre drumeţ. Pe urmă, cu un glas care se făcuse mai limpede ca al unui copil, îi spuse:

— Allah coboare-şi asupra ta binecuvîntările sale. o, fiul meu, pentru binele pe care ţi-l datorează moşneagul de mine. Ci, oricine-ai fi, o. drumeţule de treabă, sînt gata şi eu să te ajut cu sfaturile şi cu priceperea mea!

Şi Farid nu pregetă să-i răspundă:

— Vin tare de departe, să caut Pasărea-Vorbitoare, Pomul Cîntător şi Apa-ca-de-Aur. Poţi oare să-mi spui unde pot să le găsesc? Or nu ştii chiar nimic despre ele?

Cînd auzi vorbele acestea ale călătorului acela tinerel, șeicul se opri deodată din depănatul mătăniilor, atîta de tulburat fu. Și nu răspunse nimic. Iar Farid îl întrebă :

— Uncheșule taică, pentru ce nu grăiești nimic ? Nu zăbovi să-mi spui, ca să-nu-mi las calul să înghețe aici, dacă știi ceva ori dacă nu știi despre ce te întreb !

Iar șeicul, pînă la urmă, îi spuse :

— De bună seamă, o, fiul meu, știu și locul unde se află acele trei lucruri, și drumul care duce la ele. Da binele pe care mi l-ai făcut este atîta de mare în ochii mei, că nu mă îndur, în schimbul lui, să te îndrum înspre năpraznele cele amarnice ale unei încercări ca aceea !

Pe urmă adăugă :

— Of, fiul meu, mai bine zorește de te-ntoarce pe unde ai venit și du-te îndărăt în țara ta ! Cîți flăcăi, înaintea ta, au trecut pe aici, și nu i-am mai văzut să se fi întors vreodată !

Iar Farid, plin de bărbăție, spuse :

— Uncheșule taică, arată-mi numai calea pe care să merg, și nu te îngrija mai mult. Întrucît Allah m-a dăruit cu niște brațe care se pricep să-l apere pe cel care le are !

Iar șeicul îl întrebă domol :

— Da cum să-l apere de Cel-ce-nu-se-vede, o, copilul meu, mai ales cînd ai lui Cel-ce-nu-se-vede sînt mii și mii ?

Iar Farid scutură din cap și răspunse :

— Nu este putere și tărie decît întru Allah preaslăvitul, o, preacinstitule șeic ! Ursita mea se află la gîtul meu, și oricît aș fugi, ea tot are să mă urmeze ! Spune-mi, dar, de vreme ce știi, spune-mi ce-mi rămîne de făcut ! Și, în felul acesta, ai să mă îndatorezi !

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute șaptezeci și șaptea noapte

Urmă :

Dacă văzu că nu poate dovedi să-l întoarcă pe drumețul cel tinerel din rostul lui, Bătrînul-Copacului băgă mîna la chimirul cu care era încins și scoase un gogoloi de cremene roșie. Și îi întinse drumețului gogoloiul, spunînd :

— Piatra aceasta are să te ducă acolo unde are să te ducă. Tu încalecă pe cal și azvîrle-o înaintea ta. Și ea are să se rostogolească, iar tu să mergi pe urma ei pînă unde s-o opri. Atunci să descaleci și să legi calul cu frîul de piatra aceasta, iar ea are să stea acolo pe loc pînă ce te vei întoarce. Iar tu să te cațeri pînă în vîrful muntelui pe care îl zărești de aici. Și peste tot pe unde au să te ducă pașii, ai să vezi niște pietre mari, negre, și ai să auzi niște glasuri care nu sînt nici glasurile apelor în gherdapuri, nici ale vînturilor în genuni ; ci sînt glasurile supușilor Celui-ce-nu-se-vede. Și au să-ți urle niște vorbe care îngheață sîngele în om. Ci tu să nu le iei în seamă. Întrucît dacă, speriat, vei întoarce capul ca să te uiți îndărăt, pe cînd ele au să te strige ba de aproape, ba de departe, vei fi preschimbat, pe clipă pe dată, într-o stană neagră asemenea cu stîncile negre din acel munte ; ci dacă, împotrivindu-te chemărilor, ai să ajungi în pisc, vei găsi acolo o colivie, iar în colivie vei găsi Pasărea-vorbitoare. Și să-i spui : „Salamalekul fie asupra ta, o, Biulbiul-El-Hazar ! Unde este Pomul-Cîntător ? Unde este Apa-ca-de-Aur ?“ Și Pasărea-vorbitoare are să-ți spună tot. Uassalam !

Iar șeicul cel bătrîn, după ce spuse toate astea, scoase un oftat adînc. Și nimic mai mult.

Atunci Farid sări zornic pe cal ; și zvîrli piatra înainte, din toate puterile lui. Și gogonuiu de cremene roșie se

duse se duse de-a rostogolul. Și calul lui Farid, un fulger printre bidivii, de-abia putea să se țină după el printre tufărișurile pe care le străbătea, peste văiugile pe care le sărea și peste piedicile pe care le trecea în zbor. Și se rostogoli așa mai departe, cu o iuțeală nedomolită, pînă ce se izbi de cea dintîi stîncă din munte. Atunci se opri.

Iar crăișorul Farid se dete jos de pe cal și răsuci frîul pe după piatra de cremene. Și calul împietri pe cele patru picioare ale lui, și nu se mai clinti, de parcă ar fi fost pironit în pămînt.

Și pe dată emirul Farid începu să se cațere pe munte. Și nu auzi dintru-ntîi nimic. Ci, pe măsură ce urca, vedea pămîntul cum se acoperă cu stane de piatră neagră, care închipuiau oameni împietriți. Și el nu știa că acelea erau trupurile feciorilor de crai care călcaseră înaintea lui pe acele locuri ale deznădejdii. Și deodată, dintre stînci, se auzi un țipăt cum nu mai auzise el în viața lui, și care fu urmat numaidecît, și din dreapta și din stînga, de alte țipete care nu aveau nimica omenesc. Și nu erau nici urletele vînturilor turbate de prin pustietăți, nici mugetele pîraielor umflate de prin munți, nici vuietul năhlapilor de ape cînd se prăbușesc în genuni, întrucît erau glasurile acelor Navede. Și unele ziceau : „Ce vrei ? Ce vrei ?" Iar altele ziceau : „Opriți-l ! Opriți-l !" Iar altele ziceau : „Dați-i brînci ! Prăvăliți-l îndărăt !" Iar altele îl batjocoreau, strigînd : „Ho ! Ho ! Prăpăditule ! Prăpăditule ! Ho ! Ho ! Haida-hai ! Haida-hai !"

Ci crăișorul Farid, fără a se lăsa amăgit de acele glasuri, sui pieptiș muntele mai departe, cu sîrguință și dîrzenie. Iar glasurile se făcură în curînd atîta de multe și atîta de amarnice și, adeseori, răsuflarea lor îi trecea atîta de aproape de obraz, și atîta de înfricoșată ajunse zarva lor, și de-a dreapta și de-a stînga, și înainte și îndărăt, și atîta erau de năpraznice, și atîta de chinuitoare se făcea strigarea lor, încît emirul Farid, fără de voia lui, fu cuprins de tremur și, uitînd sfatul Bătrînului-de-la-Co-

pac, întoarse capul sub răsuflarea mai tare a unuia dintre glasuri. Şi tot atunci un urlet spăimîntător scos de sodomul de glasuri fu urmat de o tăcere mare. Şi crăişorul Farid fu preschimbat într-o stană de piatră neagră.

Şi, la poalele muntelui, la fel păţi şi calul, care fu prefăcut într-o stîncă fără chip. Iar gogoloiul de piatră roşie, rostogolindu-se, îşi luă drumul îndărăt înspre Bătrînul-Copacului.

Or, în ziua aceea, domniţa Farizada, după obiceiul ei, scoase jungherul din tesacul pe care îl purta nesmintit la brîu. Şi se gălbeni şi începu să tremure, cînd văzu că fierul, cel încă în ajun atîta de curat şi atîta de strălucitor, se încețoşase acuma şi ruginise de tot. Şi, prăbuşindu-se în braţele crăişorului Faruz, care venise fuga la chemarea ei, strigă :

— Ah, fratele meu, unde eşti ? De ce te-oi fi lăsat eu să pleci ? Ce-ai păţit tu în acele ţări străine ? Vai de păcatele mele ! O, ticăloasă Farizada, mi-e silă de tine !

Şi o înăbuşeau sughiţurile care îi zguduiau inima. Şi crăişorul Faruz, tot atîta de amărît ca şi soră-sa, începu s-o aline ; pe urmă, îi spuse :

— Ceea ce s-a întîmplat s-a întîmplat, o, Farizada, întrucît ce-i scris trebuie să se împlinească. Ci de data aceasta este rîndul meu să mă duc să-l caut pe fratele nostru şi, totodată, să-ţi aduc cele trei lucruri care i-au pricinuit robia în care pesemne că a căzut.

Iar Farizada, rugîndu-se de el, strigă :

— Nu, nu ! fie-ţi milă, nu te duce, dacă te duci să cauţi ce a jinduit sufletul meu nesăţios ! O, fratele meu, dacă ţi s-ar întîmpla vreo năpastă, eu aş muri !

Ci plînsetele şi lacrimile ei nu-l clătinară pe crăişorul Faruz din hotărîrea lui. Şi încălecă pe cal şi, după ce îşi luă bun-rămas de la soră-sa, îi dădu un şirag de mătănii făcut din mărgăritarele care fuseseră lacrimile curse din ochii de pruncă ai Farizadei atunci cînd plînsese ea a doua oară, şi îi spuse :

— Dacă mărgăritarele acestea, o, sora mea, nu au să mai curgă unele după altele printre degetele tale, de parcă s-ar fi lipit, va fi semn că şi eu am urmat soarta fratelui nostru !

Şi Farizada, năpădită de jale, spuse sărutîndu-l :

— Deie Allah, o, multdragul meu, să nu păţeşti nimic ! Şi să te întorci acasă cu naica al nostru !

Şi emirul Faruz luă la rîndu-i calea care ducea înspre meleagurile Indului.

Şi, în cea de a douăzecea zi de călătorie, ajunse la Bătrînul-de-sub-Copac, care şedea cum îl găsise crăişorul Farid, cu degetul arătător de la mîna dreaptă în dreptul frunţii. Şi, după salamalekuri, moşneagul, întrebat, îi povesti flăcăului tot ce păţise frate-său, şi stărui din toate puterile să-l întoarcă din drum. Ci, dacă văzu că nu are să ajungă la nici un căpătîi cu stăruinţa aceea, îi înmînă gogonuiul de piatră roşie. Şi piatra îl duse pe flăcău la poalele muntelui acela al blestemului.

Şi emirul Faruz se avîntă pe clinul muntelui, şi glasurile se stîrniră la paşii lui. Ci el nu le asculta. Şi, la hulirile, la huiduielile şi la strigătele lor, nu răspundea nimic. Şi iacătă că şi ajunsese la jumătatea urcuşului, cînd auzi deodată un strigăt în urma lui !

— Fratele meu ! Fratele meu ! să nu fugi de mine !

Şi Faruz, uitînd de orice grijă, se întoarse înspre glasul acela, şi fu schimbat pe dată într-o stană de piatră neagră.

Şi, în palatul ei, Farizada, care nu lăsa din mînă şiragul de mărgăritare nici zi nici noapte, şi care prefira necurmat boabele printre degete, simţi deodată că boabele nu se mai supun curgerii depănate de ea, şi văzu că se lipiseră unele de altele. Şi strigă : „O, sărmanii fraţi ai mei, supuşi toanelor mele, am să vă găsesc !" Şi îşi sugrumă toată durerea în sine şi, fără a mai zăbovi cu boceli zadarnice, se străvesti în haine de voinic, îşi luă

armele, se încinse cu ele, și porni călare, luînd calea pe care o luaseră și frații ei.

Și în cea de a douăzecea zi ajunse la șeicul cel bătrîn, care sta sub copac, la marginea drumului. Și domnița îi dădu binețe și îi spuse :

— O, preacuvioase moșule taică, nu cumva ai văzut trecînd pe-aici, la douăzeci de zile unul de altul, doi crăișori tineri și frumoși, care căutau Pasărea-Vorbitoare, Copacul-Cîntător și Apa-ca-de-Aur ?

Și bătrînul răspunse :

— O, Farizada, stăpîna mea cu zîmbet de trandafir, i-am văzut și i-am îndrumat. Iar ei, vai ! ca și atîția alți crăișori înainte de ei, au fost opriți în drumul lor de către cei Navede !

Și Farizada, dacă văzu că moșneagul îi spune pe nume, rămase pînă peste poate de nedumerită ; iar bătrînul îi zise :

— O, domniță a strălucirii, nu te-au amăgit aceia care ți-au povestit despre cele trei lucruri fără de asemuire, pe care au venit să le caute atîția crai și crăișori. Da ei nu ți-au spus și primejdiile care sînt de înfruntat într-o încercare atîta de grea ca încercarea în care ai intrat !

Și îi spuse Farizadei toate cîte avea de înfruntat, dacă se ducea să-și caute frații și cele trei minunății. Iar Farizada îi spuse :

— O, preacuviosule, sufletul meu este tulburat cu totul în sinea lui de vorbele tale, întrucît sufletu-i ușor de înfricoșat ! Ci cum să dau cu îndărăt, cînd sînt datoare să-mi găsesc frații ? O, preacuviosule, ascultă ruga unei surori iubitoare și povățuiește-mă cum să-i dezleg din vrajă !

Iar șeicul cel bătrîn răspunse :

— O, Farizada, fiică de împărat, iacătă gogoloiul de piatră care are să te ducă pe urmele lor. Ci nu ai să poți să-i

dezlegi din vrajă decît atunci cînd ai să fii stăpîna celor trei minunății. Și întrucît nu-ți primejduiești sufletul decît din pricina dragostei de frații tăi, și nu mînată de dorința de a dobîndi ceea ce nu este cu putință, atunci ceea ce este cu neputință are să-ți fie rob. Află, dar, că nici unul dintre fiii oamenilor nu au putut să biruie chemarea glasurilor lui Navede. Drept care, ca să-l răzbești pe Navede, trebuie să te între-armezi împotriva lui cu iscusință, întrucît Navede are mare putere. Iar iscusința fiilor oamenilor are să biruiască toate puterile lui Navede !

Și, după ce spuse toate astea, Bătrînul-de-sub-Copac îi înmînă Farizadei gogonuiul de piatră roșie ; pe urmă scoase de la brîu un smoc de lînă și spuse :

— Cu smocul ăsta ușurel de lînă, o, Farizada, ai să-i biruiești pe toți ai lui Navede !

Și adăugă :

— Apleacă-ți înspre mine cununa capului tău, o, Farizada !

Iar ea își aplecă înspre moșneag capul cel cu pletele pe o parte de aur iar pe cealaltă de argint. Și bătrînul spuse :

— Fiică a oamenilor, cu smocul acesta ușurel ai să biruiești puterile celor din văzduhuri și toate șiretlicurile lui Navede !

Și, făcînd smocul în două, îi puse Farizadei în fiecare ureche cîte un ghemotoc, și îi făcu semn cu mîna să purceadă la drum. Iar Farizada îl lăsă pe moșneag și zvîrli cu dibăcie piatra înspre munte.

Și ajunse astfel la cea dintîi stîncă, și descălecă de pe cal și porni să urce spre piscuri, iar glasurile se și stîrniră sub pașii ei, dintre stenii de piatră neagră, cu o larmă înfricoșătoare. Ci ea de-abia dacă auzea un murmur surd, neprinzînd nici un cuvînt, nepricepînd nici un strigăt și, ca urmare, neîncercînd nici o spaimă. Și își văzu de suiș, fără a se opri, măcar că era gingașă și măcar că

picioarele ei nu călcaseră vreodată decît nisipişul cel moale al cărărilor din grădinile casei. Şi ajunse fără a se istovi în piscul muntelui. Şi, în mijlocul podişului de pe piscul acela, zări o colivie de aur, dinaintea ei, pe un stîlp de aur. Şi în colivie văzu Pasărea-Vorbitoare.

Şi Farizada se repezi şi puse mîna pe colivie, strigînd :

— Pasăre ! Pasăre ! eşti a mea ! eşti a mea ! Şi n-ai să-mi scapi !

Şi, tot atunci, îşi scoase, aruncîndu-le cît colo, doapele de lînă din urechi, rămase acuma de prisos, care o făcuseră surdă la strigătele şi la hulele lui Navede. Întrucît toate glasurile lui Navede tăcuseră acuma, şi o linişte mare domnea peste munte.

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă tăcu.

Ci într-a şapte sute şaptezeci şi opta noapte

Urmă :

Şi în adîncul acelei tăceri mari, în limpezimea neclătinată, se ridică glasul Păsării-Vorbitoare. Şi spuse, cu toţi clopoţeii din ea, cîntînd pe limba ei de pasăre :

Ah cum, ah cum,
O, Farizadă, o, Farizadă,
Tu, cea cu zîmbet
De trandafir,
Cum aş putea,
În ce orbiri,
Să-mi vreau acum
Spre nicăiri
Să-mi caut drum ?

O, noapte, ah !
Ah, ochi, priviri !
Eu știu, eu știu,
Eu, decît tine,
Eu știu mai bine
Cine ești tu !

O, Farizadă,o, Farizadă !
Ah, ochii, ah !
Ah, nopți senine !
Eu știu mai bine,
Ah, decît tine,
Cine ești tu,
Cine ești tu !
Ah, ochii, ochii,
Ah, ochii !
Eu
Roaba ta sînt,
Fără tăgadă,
Mereu,
Mereu,
O, Farizadă
O, Farizadă !

Așa cînta, o, alăutelor ! așa cînta Pasărea-Vorbitoare. Iar Farizada, vrăjită pînă peste marginile vrăjirii, își uită și supărările și chinurile ; și, încrezîndu-se în vorba păsării năzdrăvane care i se făgăduise roabă, nu pregetă să-i spună :

— O, Biulbiul el-Hazar, o, minune a văzduhului, dacă îmi ești roabă, dovedește-mi, dovedește-mi !

Și Biulbiul, drept răspuns, cîntă :

Farizadă, Farizadă,
Poruncește, poruncește,
Poruncește, Farizadă !
Întrucît, fără tăgadă,

A te asculta,
A te asculta,
A te asculta,
Pentru mine înseamnează
A mă și supune
La dorința ta!

Atunci Farizada îi spuse că are mai multe lucruri de cerut, și începu cu a o ruga să-i arate unde se află Copacul-Cîntător. Și Biulbiul, în cîntecul ei, îi spuse să se întoarcă înspre clina cealaltă a muntelui. Și Farizada se întoarse înspre clina dimpotriva coastei pe care urcase și privi. Și văzu la mijlocul povîrnișului un pom atîta de uriaș că umbra lui ar fi putu să adăpostească o oaste întreagă. Și se minună în cugetul ei, și nu-i da prin gînd cum ar putea să scoată din rădăcini și să ia cu ea pomul acela. Și Biulbiul, văzîndu-i nedumerirea, o lămuri, cîntînd, că nu era deloc trebuință să scoată din rădăcini copacul cel bătrîn, și că era destul să rupă o crenguță din el și s-o sădească în ce loc i-ar plăcea, și are să vadă pe dată cum prinde rădăcini și cum ajunge un pom tot așa de frumos ca și acela pe care îl vede aici. Și Farizada se duse la Copac și auzi cîntecul care se ridica din el. Și înțelese că se afla dinaintea Copacului-Cîntător! Întrucît nici adierea vîntului în grădinile persienești, nici alăutele indienești, nici harpele Siriei, nici țimbalele Egiptului nu au scos nicicînd vreun cîntec asemuitor cu zvonul cel dulce al gurilor cele fără de număr care se aflau nevăzute în frunzele Pomului cîntăreț.

Și după ce, își veni în fire din vraja în care o cufundase cîntecul, Farizada rupse o ramură din Copacul-Cîntător și se întoarse la Pasărea Biulbiul și o rugă să-i arate unde se afla Apa-ca-de-Aur. Și Pasărea-Vorbitoare îi spuse să se întoarcă înspre soare-apune și să se ducă să privească pe după stînca cea albastră pe care are s-o vadă acolo. Iar Farizada se întoarse înspre soare-apune

şi văzu o stîncă de peruzea curată. Şi se duse înspre ea şi, după stînca de peruzea curată, văzu cum izvora un pîrîiaş subţire, ca de aur topit. Şi apa aceea, toată de aur, a pîrîiaşului pe care îl asuda stînca de peruzea, era încă şi mai de-a mirările s-o vezi străvezie şi limpede ca însăşi apa peruzelelor.

Şi pe stîncă, într-o scobitură, se afla un vas de cleştar. Şi Farizada luă vasul şi îl umplu cu apa strălucitoare. Şi se întoarse la Biulbiul, cu olul de cleştar pe umăr şi cu creanga cîntătoare în mînă.

Şi iacătă că Farizada cea cu zîmbet de trandafir ajunse stăpînă pe cele trei minunăţii fără de asemuire.

Şi îi spuse păsării Biulbiul :

— O, tu, cea mai frumoasă, mi-a mai rămas o rugăminte să-ţi fac. Şi anume spre a mi-o vedea îndeplinită am venit de-atîta de departe după tine !

Şi întrucît Pasărea o pofti să grăiască, Farizada spuse cu glas tremurător :

— Fraţii mei, o, Biulbiul, fraţii mei !

Biulbiul, dacă auzi vorbele acelea, păru tare stînjenită. Întrucît ştia că nu sta în puterile ei să lupte împotriva celor mulţi ai lui Navede şi împotriva vrăjilor lor, şi ştia că şi ea le era supusă dintotdeauna. Ci îşi zise pe dată că dacă ursita o ajutase pe domniţă să izbîndească, îi era îngăduit şi ei de aci înainte, fără de teamă, s-o slujească şi să se lepede de stăpînii ei de pînă atunci. Şi drept răspuns, cîntă :

Cu stropii, cu stropii, cu stropii
De apă, din vasul cel plin, de cleştar,
O, Farizadă, o, Farizadă,
Cu stropii, cu stropii, cu stropii
Stropeşte, o, trandafirule al meu rar,
Stropeşte stanele-acelea de munte grămadă,
O, Farizadă, o, Farizadă !

Şi Farizada luă într-o mînă olul de cleştar, iar în mîna cealaltă luă colivia de aur cu pasărea Biulbiul şi creanga cîntătoare, şi porni pe brîna muntelui în jos. Şi ori de cîte ori da de o stană de piatră neagră, o stropea cu cîteva picături de Apă-ca-de-Aur. Şi piatra prindea viaţă şi se schimba în om. Şi Farizada, fără a lăsa nici o stană nestropită, ajunse şi la fraţii ei.

Iar Farid şi Faruz, dezlegaţi din vrajă, se repeziră s-o sărute pe sora lor. Şi toţi voinicii, pe care ea îi trezise din somnul lor de piatră, veniră să-i sărute mîna. Şi se făgăduiră robi ai ei. Şi toţi laolaltă coborîră iarăşi înspre cîmpie şi încălecară iarăşi pe caii lor, după ce Farizada îi dezlegă şi pe aceştia din vrajă. Şi porniră înspre Copacul-Moşneagului.

Ci Moşneagul nu se mai afla pe pajişte, iar Copacul nici el nu mai era pe pajişte. Şi Biulbiul, cînd fu întrebată de Farizada, îi răspunse cu un glas care se înăspri dintr-odată :

— Pentru ce vrei să-l vezi iarăşi, o, Farizadă ? El i-a dat fetei oamenilor învăţătura de a se sluji de smocul de lînă care biruie glasurile rele, glasurile vrăjmaşe, glasurile potrivnice şi toate glasurile care tulbură lăuntrurile sufletului şi îl opresc să ajungă în piscuri. Şi precum dascălul păleşte dinaintea învăţăturii sale, tot aşa şi Moşneagul-Copacului s-a mistuit cînd ţi-a trecut ţie învăţătura lui, o, Farizadă ! Şi de-acum înainte relele care îi chinuiesc pe cei mai mulţi dintre oameni nu au să mai aibă nici o putere asupra sufletului tău. Întrucît ai să ştii să nu-ţi mai laşi sufletul să asculte de întîmplări din afara ta, care nu au putere decît din pricina acestei ascultări. Şi ai învăţat să cunoşti netulburarea, care este muma fericirilor toate !

Aşa grăi Pasărea-Vorbitoare, pe locul unde se înălţa înainte Copacul-Moşneagului. Şi toţi se minunară de frumuseţea felului ei de a vorbi şi de adîncimea cugetului său.

Şi oastea care alcătuia alaiul Farizadei porni mai departe la drum. Ci nu peste mult ceata începu să scadă, întrucît voinicii, sloboziţi din vrajă de Farizada, pe măsură ce ajungeau în dreptul drumului pe care veniseră, se înfăţişau unul cîte unul dinaintea ei ca să-i mărturisească încă o dată vorbele lor de mulţumire şi, sărutîndu-i mîna, îşi luau bun-rămas de la ea şi de la fraţii ei. Şi, în seara celei de a douăzecea zile, domniţa Farizada şi emirii Farid şi Faruz ajunseră în pace la casa lor.

Or, de îndată ce descălecă, Farizada nu zăbovi să atîrne colivia în grădină, sub un umbrar. Şi pe dată ce Biulbiul scoase cel dintîi tril al glasului ei, toate păsările veniră fuga s-o vadă şi, dacă o văzură, îi deteră bineţe laolaltă. Întrucît şi filomelele şi turturelele şi ciocîrliile şi silviile şi cintezoii şi sticleţii şi toate neamurile cele fără de sfîrşit ale păsăreturilor care sălăşluiesc prin livezi mărturisiră că frumuseţea ei este mai presus de frumuseţea lor. Şi, cu glasuri mai subţiri ori mai groase, ca nişte almee, ţinură hangul cu ciripitul lor la manelele ei tînguioase. Şi de fiecare dată cînd ea încheia un tril dibaci, ele îşi vedeau încîntarea cu nişte slăviri pline de farmec, în limba lor de păsări.

Şi Farizada se duse la un havuz mare, de alabastru, în a cărui oglindă îşi făcuse obiceiul să-şi privească pletele-i cele de aur pe-o parte şi de argint pe cealaltă, şi vărsă în el o picătură din apa adusă în olul de cleştar. Şi picătura de aur se umflă şi se ridică şi crescu în şuvoaie lucitoare, şi nu conteni să ţîşnească în sus şi să cadă iarăşi frîntă, revărsînd o reveneală de peşteră de mare în aerul aprins.

Şi Farizada sădi, cu chiar mîinile sale, creanga luată din Pomul-Cîntător. Şi creanga prinse numaidecît rădăcină şi, în cîteva clipite, se făcu un copac la fel de frumos ca şi acela din care odrăslise. Şi se porni un cîntec atîta de frumos că nici adierea vîntului prin livezile Persiei, nici alăutele indieneşti, nici harpele Siriei, nici

ţimbalele Egiptului nu ar fi putut să scoată farmecul unui cîntec aşa de ceresc ! Şi, ca să asculte gurile cele nevăzute şi fără de număr din frunzele cîntăreţe, izvoarele se opriră din curgerea lor susurătoare, păsările însăşi îşi curmară glasurile, iar adierea cea hoinară de pe cărări îşi strînse mătăsăriile.

Şi viaţa îşi începu iarăşi în casa şi în grădinile acelea zilele sale de fericire netulburată. Iar Farizada îşi luă iarăşi plimbările ei prin livezi, oprindu-se ceasuri în şir să stea de vorbă cu Pasărea-Vorbitoare, să asculte Pomul-Cîntător şi să privească Apa-ca-de-Aur. Iar Farid şi Faruz se dedară iarăşi petrecerilor lor vînătoreşti şi goanelor de-a călare.

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute şaptezeci şi noua noapte

Urmă :

Or, într-o zi, pe o cărare din pădure, atîta de strîmtă încît ei nu putură să se dea la vreme de-o parte, cei doi fraţi se întîlniră cu sultanul, care se afla la vînătoare. Şi săriră jos de pe cai şi se temeniră cu frunţile la pămînt. Şi sultanul, peste măsură de uimit că vedea în pădurea aceea doi crăişori viteji de care el nu ştia nimic, îmbrăcaţi falnic de parcă ar fi fost din chiar alaiul său, se simţi ispitit să-i privească mai bine la chip şi le spuse să se ridice. Şi fraţii cei doi se ridicară în picioare şi şezură dinaintea sultanului, cu ochii plini de o măreţie care se potrivea de minune cu înfăţişarea lor cuviincioasă. Iar sultanul rămase tulburat de frumuseţea lor şi îi privi o

vreme, fără a spune nimic, măsurîndu-i din creştet pînă în talpă. Pe urmă îi întrebă cine sînt şi unde locuiesc. Întrucît inima îi era fermecată de ei şi se tulburase foarte. Iar ei răspunseră :

— O, doamne al vremilor, sîntem fiii răposatului rob al tău, îngrijitorul de odinioară al grădinilor, şi locuim nu departe de aici, în casa cu care ne-a îndatorat dărnicia ta !

Şi sultanul se bucură nespus cunoscîndu-i pe feciorii slujitorului său cel credincios ; da se miră că nu se înfăţişaseră la palat pînă în ziua aceea, spre a face parte din alaiul lui. Şi îi întrebă de pricina nevenirii lor la palat. Şi ei răspunseră :

— O, doamne al vremilor, iartă-ne dacă nu am venit pînă astăzi să ne înfăţişăm dinaintea mîinilor tale darnice ; da noi avem o soră, mezina noastră, care ne-a fost dată în seamă cu limbă de moarte de către părintele nostru, şi pe care o veghem cu o dragoste ce nu ne îngăduie să putem gîndi a o părăsi !

Şi sultanul fu înduioşat pînă peste măsură de legătura aceea frăţească, şi se tulbură tot mai tare de bucuria acelei întîlniri, zicîndu-şi : „N-aş fi crezut vreodată că s-ar afla în împărăţia mea doi flăcăi atîta de desăvîrşiţi şi totodată atîta de dezlegaţi de orice lăcomie !" Şi îi veni dorinţa de neînfrînt să-i vadă în casa lor, spre a-şi răcori mai bine ochii cu chipurile lor. Şi le mărturisi numaidecît dorinţa sa celor doi flăcăi, care răspunseră că ascultă şi că se supun, şi grăbiră să-i fie străji. Şi craiul Farid o luă înainte spre a se duce s-o vestească pe sora sa Farizada de sosirea sultanului.

Şi Farizada, care nu era deprinsă deloc să primească oaspeţi, nu ştia cum să se poarte spre a face cum se cuvine cinstea casei lor în faţa sultanului. Şi, în fîstîceala ei, nu găsi altceva mai bun decît să se ducă şi să ceară sfat de la prietena ei Biulbiul, Pasărea-Cîntătoare. Şi îi spuse :

— O, Biulbiul, sultanul ne face cinstea de-a veni să ne vadă casa, iar noi trebuie să-l ospătăm. Grăbește de mă învață cum am putea să facem față, în așa fel ca el să plece mulțumit !

Și Biulbiul răspunse :

— O, stăpîna mea, este de prisos să pui bucătăreasa să gătească tăvi și tăvi de bucate. Întrucît numai o tavă i se potrivește astăzi sultanului și numai ea se cere să i se aducă la masă. Și aceasta-i o tavă cu castraveți umpluți cu mărgăritare !

Iar Farizada, de tot nedumerită, și gîndind că limba Păsării a încurcat vorbele, se împotrivi spunînd :

— Pasăre ! Pasăre ! nu te gîndești ? Castraveți îndopați cu mărgăritare ! Păi o mîncare ca asta unde s-a mai pomenit ? Dacă ne face cinstea să vină la noi la masă, fără îndoială că împăratul vrea să mănînce ceva, nu să ronțăie mărgăritare ! De bună seamă că ai vrut să spui „o tavă de castraveți cu umplutură de orez", o, Biulbiul ?

Ci Pasărea-Vorbitoare strigă supărată :

— Ba deloc ! Ba deloc ! Ba deloc ! O umplutură de mărgăritare, de mărgăritare, de mărgăritare ? Nicidecum de orez, nicidecum de orez, nicidecum de orez !

Și Farizada, care se încredea cu totul în Pasărea năzdrăvană, plecă degrabă să dea poruncă bătrînei bucătărese să gătească tava de castraveți cu mărgăritare. Și întrucît mărgăritarele nu lipseau din casă, nu fu greu să se găsească destul de multe spre a umple o tavă.

Estimp sultanul, însoțit de craiul Faruz, intră în grădină. Și Farid, care îl aștepta în poartă, îi ținu scara șeii și îl ajută să descalece. Iar Farizada cea cu zîmbet de trandafir, acum întîia oară cu fața ascunsă sub iașmac (întrucît așa o povățuise Biulbiul), veni să-i sărute mîna. Și sultanul fu fermecat pînă peste poate de gingășia ei aleasă și de curăția de iasomie ce se revărsa din toată

făptura ei, şi, gîndindu-se la bătrîneţea lui fără de urmaşi, începu să lăcrimeze. Pe urmă spuse binecuvîntînd-o :

— Acela care lasă urmaşi după el nu moare ! O, părinte al unor copii atîta de frumoşi, dăruiască-ţi Allah un loc de vază de-a dreapta sa printre cei fericiţi !

Pe urmă adăugă, coborîndu-şi iarăşi privirile asupra Farizadei care sta tot plecată :

— Ci, o, fiică a slujitorului meu, o, lujer înmiresmat, du-ne la vreun tufiş unde să ne adăpostim de arşiţa zilei !

Şi sultanul, cu Farizada care tremura toată înaintea lui, şi cu cei doi fraţi ai ei în urmă, porni spre umbrar.

Şi cel dintîi lucru care îi sări în ochi sultanului Khosru Şah fu havuzul cu apa de culoarea aurului. Şi se opri o clipă să privească minunîndu-se, şi strigă :

— Ce apă minunată ! ce desfătare să te uiţi la ea !

Şi se duse s-o vadă mai de aproape. Şi deodată auzi cîntarea Pomului-Cîntător. Şi întinse o ureche fermecată înspre muzica aceea care cobora din ceruri. Şi ascultă îndelung. Pe urmă strigă :

— O, ce cîntare cum n-am mai auzit vreodată !

Şi întrucît, ca să audă mai bine, pornise înspre partea de unde socotea că vine cîntecul, iacătă că deodată cîntecul încetă şi o tăcere mare adormi grădina toată. Şi din toiul acelei tăceri mari se ridică glasul Păsării-Vorbitoare, într-un cîntec singuratic, răsunător şi pătimaş. Şi zicea :

— Binevenit... sultanul... Khosru Şah ! Binevenit ! Binevenit ! Binevenit !

Şi, cu cel din urmă tril scos de glasul acela care descînta văzduhurile, întreg corul păsăreturilor răspunse pe limba sa :

— Binevenit ! Binevenit ! Binevenit !

Şi sultanul Khosru Şah fu uimit de toate astea, iar sufletul lui, atîta de tulburat de toate cîte văzuse într-un

răstimp atîta de scurt, fu înduioşat pînă peste poate. Şi strigă :

— Aici este casa fericirii ! Oh, mi-aş da şi puterea şi scaunul domnesc ca să locuiesc cu voi, o, copii ai grădinarului meu !

Pe urmă, cum el tocmai sta gata să înceapă a întreba pe Farizada şi pe fraţii săi de obîrşia minunăţiilor despre care nu izbutea să-şi dea întocmai seama, ei îi arătară Pomul-Cîntător şi Pasărea-Vorbitoare. Şi Farizada îi spuse :

— În ce priveşte minunăţiile acestea, este o poveste pe care am să i-o povestesc sultanului stăpînul nostru, după ce are să se odihnească !

Şi îl pofti pe sultan să şadă chiar sub umbrarul ce slujea de adăpost păsării Biulbiul, şi unde tocmai erau aduse bucatele pe o tabla mare. Şi sultanul şezu jos, sub umbrar, la locul de cinste. Şi i se aduse să mănînce castraveţii cu mărgăritare, pe o farfurie de aur.

Şi sultanul, căruia chiar că îi plăceau castraveţii umpluţi, cînd îi văzu pe farfuria pe care însăşi Farizada i-o punea dinainte, fu mulţumit de grija aceea pe care nu o pricepea. Ci numaidecît rămase peste măsură de nedumerit cînd văzu că în loc de a fi umpluţi, ca de obicei, cu orez şi cu fistic, castraveţii erau îndopaţi cu mărgăritare. Şi spuse Farizadei şi fraţilor ei :

— Pe viaţa mea ! ce noutate şi la umplutura aceasta de castraveţi ! Da de cînd oare se pun mărgăritare în loc de orez şi de fistic ?

Iar Farizada era gata-gata să scape tablaua şi s-o ia la fugă de tulburare, cînd Pasărea-Vorbitoare, dînd glas, îl strigă pe sultan pe numele lui, spunînd :

— O, stăpîne al nostru Khosru Şah !

Iar sultanul ridică fruntea înspre Pasărea cea vorbitoare, care vorbi mai departe cu glas adînc :

— O, stăpîne al nostru Khosru Şah ! Da de cînd copiii unui sultan al Persiei pot, de la naştere, să fie schimbaţi

în alte viețuitoare ? Dacă, dar, o, doamne al vremilor, ai crezut odinioară un lucru atîta de peste putință de crezut, nu ai temei să te minunezi dinaintea unui lucru așa de mărunt ca acesta de acum !

Pe urmă adăugă :

— Adu-ți aminte, o, stăpîne al nostru, de vorbele pe care le-ai auzit acum douăzeci de ani, într-o casă săracă ! De le-ai uitat, o, stăpîne al nostru, îngăduie roabei Farizadei să ți le mai spună o dată !

Și Pasărea, cu un glas ca graiul cel dulce al fecioarelor, spuse :

— O, surorile mele ! cînd am să fiu soția sultanului, am să-i dăruiesc niște urmași binecuvîntați ! Întrucît feciorii pe care Allah i-ar face să se nască din împreunarea noastră ar fi vrednici de părintele lor în toate privințele ; iar fața, care ne-ar răcori ochii, ar fi chiar zîmbetul cerului ! Părul ei ar fi de aur pe-o parte și de argint pe cealaltă ; lacrimile ei, cînd ar plînge, ar fi mărgăritare ; rîsetele ei ar fi dinari de aur, iar zîmbetele ei boboci de trandafir !

Și sultanul, la vorbele acestea, își ascunse capu-n palme și începu să suspine. Iar durerea lui cea veche se făcu mai vie decît în zilele amare ale trecutului. Și toate gîndurile înăbușite în afundul sufletului său deznădăjduit îi năvăliră deodată în inimă și i-o sfîșiară.

Ci îndată glasul Păsării Biulbiul se ridică iarăși, cîntînd voios. Și spunea :

— Dă-ți de-oparte iașmacurile, o, Farizadă, dinaintea tatălui tău !

Și Farizada, care nu putea să nu asculte de glasul prietenei sale, dădu la o parte iașmacurile. Și, odată cu ele, căzu și basmaua sub care îi sta strîns părul. Și sultanul văzu totul și, cu mîinile întinse înainte, se ridică scoțînd un strigăt mare. Și glasul Păsării Biulbiul îl strigă :

— Copila ta, o, împărate !

Căci de aur pe-o parte îi erau pletele, şi de argint pe partea cealaltă ; şi avea două mărgăritare de bucurie pe pleoape, şi un boboc de trandafir pe buze.

Şi împăratul tot atunci se uită şi la cei doi fraţi, care şedeau cuminţi. Şi se văzu în ei. Şi glasul Păsării Biulbiul strigă :

— Copiii tăi, o, împărate !

Şi pe cînd sultanul Khorsu Şah sta încă împietrit de tulburare, Pasărea-Vorbitoare povesti repede, şi lui şi copiilor lui, povestea lor adevărată, de la început pînă la sfîrşit, fără a uita nici un amănunt. Ci nu ar fi de nici un folos s-o mai spunem şi noi încă o dată.

Şi nici nu-şi sfîrşise ea bine povestea, că sultanul şi copiii săi, strînşi unii în braţele altora, îşi amestecau lacrimile şi săruturile. Mărire aceluia carele adună la un loc după ce a despărţit, lui Allah Atotputernicul şi Atotnepătrunsul !

Şi după ce îşi mai veniră oleacă în fire din tulburarea lor, sultanul spuse :

— O, copiii mei, hai cu mare grabă s-o găsim pe mama voastră !

Ci, o, ascultătorii mei, să nu mai zugrăvim tot ce s-a petrecut cînd biata mamă, care trăia singurică în umbra chiliei sale, îl văzu pe soţul ei sultanul, şi cînd află că este mama Farizadei cea cu zîmbet de trandafir şi a celor doi flăcăi minunaţi, fraţii Farizadei. Şi mărire lui Allah a căruia bunătate este fără de sfîrşit şi al căruia judeţ nu greşeşte niciodată, carele a făcut să moară de ciudă, în ziua strălucirii, cele două surori zavistnice, şi carele a menit desfătări lungi şi viaţă plină de fericire împăratului Khosru Şah, sultăniţei soţia sa, coconului cel frumos Farid, coconului cel frumos Faruz şi domniţei cea frumoasă Farizada, pînă ce a venit Despărţitoarea celor ce se au dragi

și spărgătoarea sindrofiilor. Și slavă Aceluia carele, în veșnicia sa, nu cunoaște schimbarea.

Și-aceasta-i povestea minunată a Farizadei cea cu zîmbet de trandafir. Ci Allah este încă mai știutor!

După ce Șeherezada povesti povestea aceasta, micuța Doniazada strigă:

— O, sora mea, ce dulci sînt vorbele tale, și ce vrăjitoare, și ce proaspete, și ce gustoase! Și ce minunată este povestea aceasta!

Iar sultanul Șahriar zise:

— E adevărat!

Și Doniazadei i se păru că vede ochii sultanului umeziți, și îi spuse Șeherezadei încet de tot:

— O, sora mea, văd parcă o lacrimă în ochiul cel stîng al sultanului, și parcă altă lacrimă în ochiul lui cel drept!

Și Șeherezada se uită la sultan cu o uitătură furișă, zîmbi și spuse, sărutînd-o pe micuță:

— Fie ca sultanul să nu simtă o desfătare mai mică ascultînd povestea cu Kamar și cu multpriceputa Halima!

Iar sultanul Șahriar zise:

— Nu cunosc povestea aceea, o, Șeherezada, și știi că o aștept și că o doresc!

Ea spuse:

— De-o vrea Allah, și dacă sultanul îmi îngăduie, am s-o încep mîine.

Iar sultanul Șahriar, amintindu-și de parabola adevăratei științe, spuse:

— Binevoiesc să am răbdare pînă mîine spre a asculta și povestirea aceea!

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute optzecea noapte

Micuţa Doniazada strigă :

— O, Şeherezada, sora mea, Allah fie asupra ta ! grăbeşte de ne povesteşte povestea cu Kamar şi cu multpriceputa Halima.

Şi Şeherezada spuse :

POVESTEA CU KAMAR ȘI CU MULTPRICEPUTA HALIMA[1]

Se povestește că a fost odată, în vechimea vremilor — ci Allah este mai știutor ! — un negustor foarte prețuit, pe nume Abd el-Rahman, pe care Allah cel Atoatedătător îl binecuvîntase cu o fată și cu un fecior. Și neguțătorul dăduse numele de Steaua-Dimineții[2] fetei sale, dată fiind frumusețea ei desăvîrșită, și de Kamar[3] băiatului, dat fiind că era ca luna, întocmai. Dar cînd crescură mai mari, neguțătorului Abd el-Rahman, dacă văzu tot ce le hărăzise Allah copiilor ca farmec și ca desăvîrșire, i se făcu o frică amarnică să nu care cumva să i-i deoache vreun pofticios ori să i-i vicleneascǎ vreun desmățat, și îi ținu închiși în casă pînă la vîrsta de paisprezece ani, neîngăduind nimănuia să-i vadă, afară de roaba cea bătrînă care îi îngrijea de mici. Ci într-o zi, cînd neguțătorul Abd el-Rahman, împotriva obiceiului său, era într-o stare de voioșie, soția lui, mama copiilor, îi spuse :

— O, părinte al lui Kamar, iacătă că fiul nostru are să ajungă la vremea însurătoarei și poate să se

[1] La Salie : *Povestea despre Kamar-az-Zaman și soția giuvaiergiului.*

[2] La Salie : *Kaukab-as-Sabah.*

[3] La Salie : *Kamar-az-Saman.*

poarte de-aci înainte ca un bărbat. Da tu ce socoţi ? Au este el fată ori băiat, ia spune-mi ?

Şi neguţătorul Abd el-Rahman, pînă peste poate de nedumerit, îi răspunse :

— Băiat !

Ea spuse :

— Apoi atunci pentru ce te încăpăţînezi să-l ţii ascuns, ca pe o fată, de ochii întregii lumi, şi nu-l iei cu tine în suk, şi nu-l duci să stea lîngă tine în prăvălie, ca să cunoască lumea şi ca să-l cunoască şi lumea pe el şi să ştie măcar în felul acesta că ai un fecior în stare să te moştenească şi să rostuiască treburile vînzărilor şi ale cumpărărilor ? Altminteri, după viaţa cea lungă (Allah meniţi-o-ar fără de sfîrşit !), nimenea habar n-ar avea de urmaşul tău, care degeaba le-ar spune oamenilor : „Eu sînt fiul negustorului Abd el-Rahman !“ că nu are să audă decît răspunsul plin de necrezală supărată, şi pe bună dreptate : „Nu te-am văzut niciodată ! Şi nu am auzit niciodată să se fi pomenit că negustorul Abd el-Rahman ar fi lăsat vreun fiu ori ceva care, mai de-aproape sau mai de departe, să se asemuie cu un fiu !“ Şi atunci, o, ce năpraznă pe capetele noastre ! stăpînirea are să vină şi să pună gabja pe bunurile tale, şi să-l despoaie pe fiul tău de dreptul lui !

Şi, după ce spuse toate astea cu mare însufleţire, femeia urmă cu acelaşi glas :

— Şi tot aşa-i şi cu fata noastră Steaua-Dimineţii ! Aş vrea s-o arăt femeilor care vin pe la noi, cu nădejdea că are s-o ceară vreo mamă a vreunui flăcău de seama ei să-i fie acestuia soţie, şi ca noi, la rîndu-ne, avem să ne putem bucura de nunta ei ! Că lumea, o, taică al lui Kamar, este făcută din viaţă şi din moarte, şi noi nu ştim ziua sorocului nostru !

I vorbele acestea ale soţiei sale, neguţătorul Abd el-Rahman chibzui vreme de un ceas, pe urmă săltă capul şi răspunse :

— O, fiică a moșului meu, dreptu-i ! nimenea nu poate să fugă de ursita care îi este legată de gît. Ci tu știi bine că nu mi-am ținut copiii ascunși în casă decît pentru că îmi era frică să nu-i deoache careva [1] ! De ce, dar, mă învinuiești pentru chibzuința mea și uiți de grija ce m-a călăuzit ?

Ea spuse :

— Alungat fie Cel-rău, Procletul ! Roagă-te în numele Profetului, o, șeicule !

El spuse :

— Binecuvîntarea lui Allah să fie asupra sa și asupra tuturor alor săi !

Ea urmă :

— Și-acuma, pune-ți încrederea în Allah carele are să știe cum să-l ferească pe copilul nostru de ispitele cele păcătoase și de ochiul cel rău. Și-apoi, iacătă colea turbanul din mătase albă de la Mossul pe care i l-am făcut lui Kamar și în care am avut grijă să cos cutiuța de argint în care se află închis sulul cu versetele cele sfinte, apărătoare de orice răutate ! Așa că poți să-l iei astăzi cu tine pe Kamar, ca să-l duci să vadă sukul și să-i arăți, într-un sfîrșit, prăvălia tatălui său !

Și fără a mai aștepta încuviințarea soțului ei, alergă să-l cheme pe băiatul pe care avusese grijă să-l îmbrace cu hainele lui cele mai frumoase, și îl aduse dinaintea părintelui său, care se umflă în sine și se lumină la vederea lui, și murmură :

---

[1] La Salie : „...cum bine a zis cel ce a zis :

Te temi de mine însumi, de tine chiar — săvai !
De clipa care fuge, de locu-n care stai.
În ochii-mi de-aș fi-n stare închis să mi te țin,
Mi s-ar părea că și-așa îmi este prea puțin.
Pînă la judecata de-apoi dacă-am trăi,
De tine niciodată eu nu m-aș despărți.

— Mașallah ! Numele lui Allah fie asupra ta și împrejurul tău, ya Kamar !

Pe urmă, înduplecat de nevastă-sa, se ridică, îl luă de mînă și plecă cu el.

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă tăcu.

Ci într-a șapte sute optzeci și una noapte

Urmă :

Or, de cum trecură pragul casei și făcură cîțiva pași pe uliță, se pomeniră înconjurați de trecătorii care se opreau la ivirea lor, tulburați pînă peste marginile tulburării, de flăcău și de frumusețea lui, plină pentru suflete de pojarul iadului. Ci fu cu totul altceva cînd ajunseră la poarta sukului. Acolo trecătorii se opriră de-a binelea din umblat și unii se duseră să-i sărute mîinile lui Kamar, după ce se temeniră cu salamalekurile de cuviință dinaintea tătînesău, iar alții strigau :

— Ya Allah ! Soarele se arată a doua oară în dimineața aceasta ! Crai-nou strălucește ca-n luna Ramadanului peste făpturile lui Allah ! Lună-nouă se ivește astăzi peste suk !

Și-așa se minunau din toate părțile, beți de încîntare și făcîndu-i urări de bine flăcăului, înghesuindu-se cu ghiotura împrejurul lui. Iar părintele acestuia, plin de mînie sugrumată și încurcat de tot, degeaba îi suduia și îi alimănea, că ei nici nu se sinchiseau, pierduți în minunare față de frumusețea cea peste fire care își făcea vrăjita-i intrare în suk, în ziua aceea de binecuvîntare. Și, în felul acesta, îi dedeau dreptate poetului, întorcînd asupra lor înșiși vorbele acestuia :

Doamne, tu zămislit-ai frumuseţea
Ca să ne iei şi minţile cu ea!
Şi tot tu spui: „Păziţi-vă cu teamă
De ce-i poprit, şi de mînia-mi grea!"

Doamne, tu frumuseţilor izvor,
Şi care tot ce e frumos iubeşti,
Cum ar putea nişte făpturi supuse

A nu iubi ce e ca din poveşti,
Cum să-şi sugrume dorul care-i mînă
Spre ce-i scăldat în frumuseţi cereşti?

Cînd neguţătorul Abd el-Rahman se văzu aşa, în mijlocul şirurilor de bărbaţi şi de muieri stînd grămadă dinaintea lui şi înlemniţi de minunare dinaintea fiu-său, rămase pînă peste poate de năucit şi începu, în sufletul lui, s-o potopească cu blesteme pe nevastă-sa şi s-o afurisească cu toate afurisirile pe care ar fi vrut să le arunce nechemaţilor aceia, punîndu-i în seamă toate cîte i se întîmplau atîta de vădit supărător. Pe urmă, la capătul răbdărilor, îi împinse repezit pe cei care îl impresurau şi se furişă grabnic în prăvălia sa, pe care o deschise şi în care, numaidecît, îl puse pe Kamar să stea jos, da în aşa fel ca neobrăzarea trecătorilor să nu poată a-l atinge decît de departe. Iar prăvălia ajunse locul de oprire pentru tot sukul, iar îngrămădeala şi-a celor mari şi-a celor mici se făcu tot mai mare din clipă în clipă: întrucît cei care îl văzuseră vroiau să-l mai vadă, iar cei care nu îl văzuseră se trudeau din toate puterile să-l vadă şi ei cît de cît.

Şi iacătă că, estimp, se apropie de prăvălie un derviş cu privirea pierdută ca în rugăciune, şi care, de cum îl zări pe Kamar cel frumos stînd lîngă tatăl său, şi atîta de chipeş, se opri scoţînd nişte oftaturi adînci şi, cu un glas tulburat pînă peste poate, rosti stihurile acestea:

Ia uite ramul arborelui ban
Cum şade pe-o tulpină de şofran

Sub strălucirea lunii-n Ramadan.
Şi cînd întreb apoi anume :
„Cum îţi zice pe nume ?
Cum te numeşti tu ?"
El răspunde : „Lu-lu !"
Iar eu îl strig atunci de-aci :
„Li-li !"
Ci el răspunde-atunci aşa :
„La-la !" [1]

Pe cînd băiatul cel cu chip frumos
Şedea în tihnă, iar vrăjita-i faţă
Era ca răsăritul luminos
Al lunii-n Ramadan — cu o măreaţă
Şi rară călcătură iată vine

După care dervişul cel bătrîn, alintîndu-şi întruna barba lungă şi albă, se duse pînă lîngă prăvălie, între rîndurile de privitori care se traseră la o parte dinainte-i, din cinstire faţă de vîrsta lui înaintată. Şi îl privi pe băiat cu nişte ochi plini de lacrimi, şi îi dărui un mănunchi de busuioc dulce. Pe urmă şezu jos pe laviţa tejghelei, pe locul cel mai de lîngă băietan. Şi cum asta aşa, chiar că i se puteau potrivi pe bună dreptate aceste vorbe ale poetului :

Un preacinstit şeic, cu-nfăţişare
De derviş ars în schivnicii haine.
Cu osteneli şi rîvne îndelungi
Liubovul cercetînd cu prisosinţă,

---

[1] *Sau, cu alte cuvinte :*
Eu îl întreb anume :
„Cum îţi zice pe nume ?"
El răspunde :„Mărgăritar !"
Eu strig : „Vino la mine, aşadar !"
Ci el răspunde-aşa :
„Iaca ba ! Iaca ba !"

Versuri întemeiate pe un joc de cuvinte : *lu-lu* care înseamnă mărgăritar, *li-li* — la mine, la mine şi *la-la* — nu, nu.)

Întreaga-i taină, după-atîtea munci,
O dobîndise-n vrednică știință.
Neprecurmat, și fete și feciori
Oblăduise inima-i miloasă,
De-ajunse-ntocmai unei scobitori —
Bătrîne oase într-o piele roasă.
Gustînd ospățul ca un maghrebin,
Și-avea drăguțu-n preajmă-i totdeauna !
Ci, după cît se spune, nu deplin
Pornit femeii să-i îndure struna,
Măcar că se vădise priceput
Și la mai acrișor, și la mai dulce,
Și tînărul Zeid fiind plăcut,
Și tînăra Zeinab, cînd să și-i culce :
Cu inima-nmuiată-n duioșie,
Iar restul tare pururi ca de piatră.
Era cu-adevărat minunăție !
Fie un țap cu cătătură șoatră,
Fie o capră smulsă din juvăț,
Fie o barbă ori obraz mai lin,
Șeicu-i gata la orice răsfăț,
Apururi sprinten, ca un magrebin !

Cînd oamenii care se buluceau fermecați dinaintea prăvăliei văzură starea de vrajă a dervișului, începură să-și împărtășească între ei cele ce cugetau, zicînd :

— Uallah ! toți dervișii sînt la fel ! Seamănă cu jungherul negustătorului de colocase : nu fac nici o osebire între bărbătesc și femeiesc !

Iar alții strigau :

— Alungat să fie Cel-rău ! Dervișul scapără după băiatul cel drăgălaș ! Prăpădi-i-ar Allah pe dervișii de soiul ăsta !

Cît despre negustătorul Abd el-Rahman, părintele tînărului Kamar, apoi el, dacă văzu toate, își zise : „Cel mai cuminte-i să ne întoarcem acasă mai devreme decît de

obicei". Şi. spre a-l hotărî pe derviş să plece, scoase de la chimir un galben şi i-l dărui, spunînd :

— Ia-ţi partea ta de astăzi, o, dervişule !

Şi, totodată, se întoarse înspre fiul său Kamar şi îi spuse :

— Ah, fiul meu, Allah s-o răsplătească pe maică-ta după cum i se cuvine, că ne-a pricinuit astăzi atîtea sîcîieli !

Ci, întrucît dervişul nu se clintea de pe locul său şi nu întindea mîna ca să ia galbenul dăruit, îi spuse :

— Scoală-te, moşule, ca să închidem dugheana şi să ne ducem în calea noastră !

Şi, grăind aşa, se ridică în picioare şi vru să tragă obloanele amîndouă. Atunci dervişul fu nevoit să se scoale de pe laviţa pe care se pironise şi coborî în uliţă, ci fără a putea să-şi desprindă o clipă privirile de pe tînărul Kamar. Şi cînd neguţătorul şi fiul său, după ce încuiară prăvălia, îşi tăiară drum prin bulucul de lume şi porniră înspre ieşirea din suk, dervişul se luă după ei şi merse, păşind pe urmele lor şi însoţindu-le fiecare călcătură cu ţăcănitul băţului său, pînă la poarta casei lor. Iar neguţătorul, văzînd stăruinţa dervişului şi necutezînd să-l suduiască, din cinstire faţă de dreapta credinţă, precum şi din pricina oamenilor care se uitau la ei, se întoarse înspre acesta şi îl întrebă :

— Ce doreşti, o, dervişule ?

El răspunse :

— O, stăpîne al meu, tare doresc să mă pofteşti la tine în noaptea aceasta, şi tu ştii că acela care este poftit este oaspetele lui Allah — proslăvit fie el !

Şi părintele lui Kamar spuse :

— Binevenit fie oaspetele lui Allah ! Intră, dar, o, dervişule !

Ci îşi zise în sineşi : „Pe Allah ! am să văd eu cine mi-e schivnicul ăsta ! De-o avea vreun gînd ascuns faţă de fiu-meu, şi dacă soarta lui cea rea l-o ispiti să încerce ceva, fie din semne, fie din vorbe, negreşit că am să-l

omor, am să-l îngrop în grădină și am să scuip pe mormîntul lui. Orice-ar fi, am să încep cu a pune să i se dea de mîncare, lucru ce se datorează oricărui oaspete pe care Allah ți-l scoate în cale!“ Și îl băgă în casă și porunci unei arăpoaice să-i aducă ibricul și ligheanul de spălat, și mîncare și băutură. Iar dervișul, după ce se spălă rostind numele lui Allah, se așeză a rugă și nu se mai ridică pînă ce nu îngînă toată *suraua vacii*, pe care o lungi cu *suraua mesei* și cu aceea a *pocăinții*. După care spuse *bismillah* și începu să ia din mîncărurile aduse pe tablale, ci fără lăcomie și cu multă cumpătare. Și mulțumi lui Allah pentru binefacerile lui.

Cînd neguțătorul Abd el-Rahman află de la arăpoaica sa că dervișul sfîrșise de mîncat, își zise: „Acuma-i vremea să răzvedim cumu-i treaba!“ Și se întoarse înspre fiul său și-i spuse:

— O, Kamar, du-te la oaspetele nostru dervișul, și întreabă-l dacă are tot ce-i trebuiește, și stai cu el de vorbă o vreme, întrucît vorbele dervișilor care străbat pămîntul în lung și în lat sînt adeseori plăcute de auzit, iar istorisirile lor sînt cu folos de ascultat pentru suflet. Șezi dar jos cît mai aproape de el și, dacă te-o lua de mînă, să nu ți-o tragi, întrucît aceluia care dă învățăminte îi place să simțească între el și învățăcelul său o legătură nemijlocită, care ajută să se prindă mai bine învățătura. Și, în toate cele, să arăți față de el luarea-aminte și supunerea pe care o cere rostul lui de oaspete și vîrsta-i înaintată!

Și, după ce îl povățui pe fiul său așa, îl trimise la derviș, iar el se duse fuga să se pitească la catul de deasupra, într-un loc de unde putea, fără a fi băgat de seamă, să vadă și să audă tot din odaia în care se afla dervișul.

Or, de îndată ce flăcăiașul cel frumos se ivi în prag, dervișul fu cuprins de o tulburare așa de mare că lacrimile îi țîșniră din ochi și se porni să suspine întocmai ca o mamă care și-a pierdut și și-a găsit iarăși copilul. Iar

Kamar se duse lîngă el și, cu un glas dulce de să prefacă în miere și amarul smirnei, îl întrebă dacă mai ducea lipsă de ceva și dacă își avusese parte de bunurile lui Allah pentru făpturile sale. Și șezu jos aproape de el, cu gingășie și cu îngrijire și, pe cînd se așeza, își dezveli coapsa, fără s-o facă anume, care era albă și fragedă ca un aluat de migdale. Și anume atunci ar fi putut poetul să spună cu tot temeiul, fără teamă de a fi dezmințit :

O, voi, dreptcredincioșilor, e-o coapsă
Numai migdale și mărgăritare !
Ci nu vă minunați că astăzi este
Ziua-nvierii, căci nu e lucoare
Nicicînd mai strălucită ca atunci
Cînd coapsele sclipesc duios și lungi. [1]

Însă dervișul, dacă se văzu singur cu flăcăiașul, departe de a se lăsa ispitit față de el la vreo ușurătate de orice fel să fi fost, se trase cu cîțiva pași mai la o parte de locul pe care se aflase, spre a se duce să stea jos mai încolo pe rogojină, cu o înfățișare războită de cuviință și de cinstire de sine-însuși. Și se uita la el mai departe în tăcere, cu ochii plini de lacrimi și pradă unei tulburări la fel cu aceea care îl țintuise pe lavița din prăvălie. Iar Kamar rămase tare nedumerit de felul acela de a se purta al dervișului ; și îl întrebă pentru ce se ferea așa și dacă are a se plînge de el ori de găzduirea din casa lor. Și der-

[1] La Salie, versurile sînt traduse astfel :

Nu pot să uit piciorul gol ivit,
Ca de mărgăritar preastrălucit.
Părea a fi ca-n Ziua Învierii
Cînd gol piciorul va luci vederii.

Ele sînt însoțite de o notă în care se spune că ultimele două versuri se raportează la un citat ușor schimbat din *Coran* (cap. XXVIII, verset. 42) : „În ziua în care se va dezveli piciorul" — adică, după cum explică interpreții Coranului, ziua cînd se va dezlănțui groaznica Judecată a necredincioșilor.

vișul, drept orice răspuns, prociti într-un chip plin de simțire aceste cuvinte frumoase ale poetului :

Mi-e inima pe veci robită
De-al Frumuseții chip vrăjit,
Căci dragostea de Frumusețe
Te face-a fi desăvîrșit.

Ci nu vă minunați că-ntreagă-i
Neîntinată de dorinți,
Și slobodă de tot ce leagă
De simțuri și porniri fierbinți.

Dar din atare Frumusețe
Mi-am făurit al vieții țel ;
Și mi-e lehamite și scîrbă
De toți care iubesc altfel. [1]

Iacătă ! Și tatăl lui Kamar vedea și auzea, și era pînă peste măsură de uluit. Și își zicea : „Mă plec dinaintea lui Allah pe carele l-am supărat, prepuindu-l de gînduri desmățate pe dervișul acesta sfînt ! Prăpădi-l-ar Allah pe Amăgitorul care îi ispitește pe oameni cu asemenea bănuieli despre aproapele lor !" Și, dumirit asupra rosturilor dervișului, coborî în mare grabă și intră în odaie. Și îi închină oaspetelui cel trimis de Allah salamalekurile și urările de cuviință, iar la urmă îi spuse :

— Allah fie asupra ta, o, fratele meu, te juruiesc să-mi mărturisești pricina tulburării și a lacrimilor tale, și pentru ce te face vederea fiului meu să scoți niște oftaturi atîta de

---

[1] La Salie versurile sună altfel :
Toți cei frumoși — bărbați, femei — îmi plac :
Nu-i judec cine sînt și nici ce fac.
Ard cînd îi văd, ca de-un adînc jăratic.
Dar nu-i sînt neam lui Lot, nici muieratic.*
* Cei din neamul lui Lot din Biblie, fiul lui Avraam, erau vestiți pentru pederastismul lor.

adînci. Întrucît atare amar trebuie numaidecît să aibă o pricină !

Dervişul spuse :

— Adevărat grăieşti, o, taică, al găzduirilor !

El spuse :

— Dacă-i aşa, nu mă mai zăbovi cu aflarea chiar de la tine a acestei pricini !

El spuse :

— O, stăpîne al meu, pentru ce mă sileşti să zădărăsc o rană care se zviduise, şi să-mi răsucesc jungherul în carne ?

El spuse :

— În temeiul hatîrurilor care se datoresc găzduirii, mă rog ţie, o, fratele meu, să-mi stîmperi nedumeririle !

Atunci dervişul spuse :

— Aflã, dar, o, stăpîne al meu...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute optzeci şi doua noapte

Urmă :

...Atunci dervişul spuse :

— Aflã, dar, o, stăpîne al meu, că sînt un biet derviş care străbate necurmat pămînturile şi olaturile lui Allah, minunîndu-se de lucrurile de zi şi de noapte ale Ziditorului. Or, într-o zi de vineri, dimineaţa, m-a dus ursita în cetatea Bassra. Şi, intrînd eu în cetate, am băgat de seamă că şi sukurile şi prăvăliile şi dughenele erau deschise, cu toate mărfurile aşezate pe tarabe, şi cu toate me-

rindele și cu tot ceea ce îndeobște se vinde și se cumpără, tot ce se mănîncă ori se bea ; da mai băgai de seamă că nici în sukuri, nici în prăvălii nu se vedea urmă de negutător sau de cumpărător, de femeie ori de fetișcană, ori de vreun trecător, fie încolo, fie încoace, și peste tot era atîta părăsire și atîta pustietate, de nu se afla pe nici o uliță nici măcar un cîine ori vreo pisică ori vreo zurbă de copii ; ci pretutindenea numai pustiul și tăcerea, și numai singur sufletul lui Allah. Iar eu mă minunam de toate astea și îmi ziceam în cugetul meu : „Cine știe în ce parte o fi putut să se ducă tîrgoveții din cetatea aceasta, cu pisicile și cu cîinii lor, de și-au părăsit așa pe tejghele toate aceste mărfuri !" Ci, întrucît mă chinuia pe dinăuntru o foame mare, nu zăbovii prea mult cu asemenea gînduri și, ducîndu-mă la tejgheaua cea mai arătoasă de plăcintar, mîncai toate plăcintele pe care le rîvneam și la care mă îndemna pofta. Pe urmă pornii înspre taraba unui grataragiu și mîncai vreo trei-patru frigărui grase de miel și vreo doi pui fripți, calzi încă de la cuptor, cu cîteva gogoși ninse cu zahăr, cum de cînd sînt derviș călător limba mea n-a mai gustat și nasul meu n-a mai mirosit ; și mulțumii lui Allah pentru darurile lui asupra capului săracilor săi. După care mă urcai în dugheana unui negutător de sorbeturi și băui vreo două ulcioare de sorbet înmiresmat cu nard și cu smirnă, cu care de-abia îmi stîmpărai oleacă cele mai dintîi doruri ale gîtului meu, de atîta amar de vreme dezvățat de băuturile tîrgoveților cei bogați. Și înălțai mulțumire Atotbinefăcătorului carele nu îi uită pe dreptcredincioșii săi și le dă încă de pe pămînt o dovadă despre gustul izvorului Salsabil. Dacă îmi potolii astfel lăuntrurile, mă apucai să cuget la starea anapoda a acelei cetăți, care neîndoielnic că numai de puține clipe fusese părăsită de locuitorii săi. Și nedumerirea îmi sporea pe măsură ce cugetam ; și începu să mi se facă o frică mare de vuietul pașilor mei prin singurătatea aceea, cînd auzii răsunînd o zvoană de alăute care, din cîte pricepui, venea drept în-

spre mine. Eu atunci, cu minţile cam vălmăşite de lucrurile uluitoare la care eram singur martor, nu mai avusei nici o îndoială că nu m-aş afla acolo într-o cetate fermecată şi că acele cîntări pe care le auzeam n-ar fi cîntate de efriţii şi de ginnii cei procleţi — prăpădi-i-ar Allah ! Şi cuprins de o spaimă amarnică, mă repezii în afundul unei dugheni de grăunţe, şi mă pitii pe după un sac cu bob. Ci, întrucît eu din fire, o, stăpîne al meu, mă aflu sub stăpînia păcatului iscodeniei — ierta-m-ar Allah ! — nu mă lăsă inima să nu mă aşez în aşa chip încît să pot să mă uit pe uliţă, de după sacul meu, şi să văd fără ca să fiu văzut. Şi nici nu sfîrşii cu bine să mă ghemuiesc cît mai mulţumitor, că şi văzui cum se ivea în uliţă un alai uluitor, nicidecum de ginni ori de efriţi, ci hotărît că de huriile raiului. Se aflau acolo patruzeci de fetişcane cu chipuri de lună, care veneau în frumuseţea lor fără de văluri, pe două şiruri, cu o călcătură care singură ea era ca un cîntec. Iar înaintea lor păşea o liotă de cîntăreţe din alăute şi de dănţuitoare care îşi legănau după bătaia cîntecului mişcările lor de păsări. Că păsări erau, chiar de adevăratelea, şi erau mai albe ca porumbiţele şi mai uşoare ca ele, de bună seamă. Căci cum ar fi putut nişte fete de oameni să fie atîta de gingaşe şi de uşoare ? Şi nu erau mai degrabă decît nişte făpturi venite din saraiurile Iramului-cel-cu-pilaştri, ori făpturi din grădinile raiului, ca să farmece pămîntul cu ivirea lor ? Orice-ar fi fost, o, stăpîne al meu, de îndată ce trecu şi cea mai de pe urmă pereche dincolo de prăvălia în care mă ascunsesem pe după sacul de bob, văzui venind, pe o iapă cu stea în frunte şi cu hăţurile ţinute de două arăpoaice tinere, o femeie împodobită cu atîta tinereţe şi cu atîta frumuseţe încît vederea ei îmi zbură minţile de tot, îmi pierdui răsuflarea şi era mai-mai să mă prăbuşesc pe spate, în dosul sacului cu bob, o, stăpîne al meu ! Şi femeia aceea era cu atîta mai ameţitoare cu cît hainele ei erau înstelate cu nestemate, iar părul, gîtul, încheieturile de la mîini şi de la picioare pie-

reau sub focul adamantelor şi sub salbele şi brăţările de mărgăritare şi de geme năstrăpate. Şi de-a dreapta ei mergea o roabă care ţinea în mînă o sabie trasă, cu mînerul făcut dintr-o piatră de smarald. Iar iapa pe care o călărea păşea ca o împărăţită mîndră de cununa-i de pe cap. Şi arătarea aceea de strălucire se depărtă legănîndu-se şi mă lăsă cu o inimă înjunghiată de patimă, cu un suflet căzut rob pe veci, şi cu doi ochi care nu mai uită şi care spun faţă de orice frumuseţe : „Ce eşti tu pe lîngă ce am văzut eu ?" Cînd alaiul pieri cu totul din vedere şi cînd muzica acelor cîntăreţe nu mai răzbătu pînă la mine decît ca nişte sunete îndepărtate, mă hotărîi să ies de după sacul cu bob, şi din prăvălie în uliţă. Şi-o brodii bine, întrucît tot atunci, spre deplina mea uluire, văzui sukurile însufleţindu-se şi toţi neguţătorii ieşind ca din pămînt, spre a veni să-şi ia în seamă locurile la tejghelele lor, iar stăpînul prăvăliei în care mă ascunsesem, sămînţarul, ivindu-se, răsărit de nu ştiu unde, şi apucîndu-se să-şi vîndă grăunţele la crescătorii de orătănii şi la alţi cumpărători. Şi eu, tot mai buimac, mă hotărîi să-l opresc pe unul dintre trecători şi să-l întreb ce va să însemne toate cîte văzusem, şi cum o cheamă pe domniţa aceea minunată care călărea pe iapa cea cu stea în frunte. Ci, spre marea mea mirare, omul îmi aruncă o privire speriată, se gălbeni de tot la chip şi, suflecîndu-şi poalele mantiei, îmi întoarse spatele şi îşi slobozi picioarele în vînt, într-o fugă mai sprintenă decît dacă l-ar fi alungat ceasul ursitei lui. Iar eu oprii alt trecător, şi îl întrebai la fel. Ci, în loc să-mi răspundă, acela se făcu că nici nu mă vede, nici nu mă aude, şi îşi cătă de drumul lui, uitîndu-se în altă parte. Şi mai întrebai aşa o mulţime de inşi ; da nici unul nu vru să răspundă la întrebările mele ; şi toată lumea fugea de mine de parcă aş fi ieşit din vreo groapă cu scîrne ori de parcă aş fi vînturat vreo sabie tăietoare de capete. Eu atunci îmi zisei în mine : „O, dervişule *cutărică*, nu-ţi mai rămîne, ca să luminezi cumu-i treaba, decît să intri în prăvălia vreunui

bărbier, ca să-l pui să te radă pe cap și, totodată, să-l iscodești. Întrucît, precum știi, oamenii care se îndeletnicesc cu meseria asta au mîncărici la limbă și stau cu vorba pururea pe vîrful buzelor. Și numai unul ca acesta poate că ți-ar spune ce vrei tu să afli !" Și, cugetînd așa, intrai la un bărbier și, după ce îl plătii gras cu tot ce aveam, îi povestii toate cîte îmi ședeau pe inimă să le știu, și îl întrebai cine era domnița cea peste fire de frumoasă. Și bărbierul, tare înfricoșat, își roti ochii în dreapta și în stînga, și într-un sfîrșit răspunse : „Pe Allah, o, dervișule, moșule al meu, dacă ții să-ți păstrezi capul pe grumaz și gîtul întreg și nevătămat, ferește-te să nu carecumva să pomenești cuiva despre ce ai avut beleaua să vezi. Ba chiar că ai face bine, întru mai deplina ta tihnă, să părăsești numaidecît cetatea noastră, altminteri ești pierdut fără de izbavă ! Și asta-i tot ce pot să-ți spun în privința aceasta ; întrucît este vorba de o taină care bagă în sperieți toată cetatea Bassrei, în care oamenii mor ca lăcustele dacă îi paște pacostea să nu se ascundă înaintea venirii alaiului. Cu adevărat, roaba care ține spada trasă retează capul celor necugetați pe care îi împinge ispita să se uite la alaiul de pe drum, ori care nu se ascund la trecerea lui. Și iacătă tot ce pot să-ți spun !" Eu, atunci, o, stăpîne al meu, de îndată ce bărbierul isprăvi de-a mă rade pe cap, plecai din bărbierie și zorii să ies din cetate ; și nu-mi dobîndii liniștea decît cînd mă văzui dincolo de ziduri. Și drumeții prin cîmpuri și prin pustietăți pînă ce ajunsei în cetatea voastră. Și îmi era sufletul mereu plin de acea frumusețe întrezărită, și atîta mă tot gîndeam la ea că deseori și uitam să mai mănînc și să mai beau. Și în starea aceasta ajunsei astăzi dinaintea prăvăliei domniei tale, și îl văzui pe feciorul tău Kamar, care cu frumusețea lui îmi învie în minte întocmai frumusețea acelei copilandre mîndre peste fire din Bassra, și cu care se asemuie precum un frate cu fratele său. Și atîta tulburare îmi pricinui asemuirea aceasta încît nici nu mai putui să-mi țin lacrimile, ceea ce,

fără de îndoială, este faptă de om smintit ! Şi aceasta-i, o, stăpîne al meu, pricina oftaturilor şi a tulburării mele !

Şi, după ce îşi încheie astfel istorisirea, dervişul izbucni iarăşi în plînset, uitîndu-se la tînărul Kamar ; şi adăugă, în toiul lacrimilor :

— Allah fie asupra-ţi, o, stăpîne al meu ! Acuma, că ţi-am povestit ce ţi-am povestit, şi întrucît nu vreau să mă lăcomesc la găzduirea pe care i-ai dat-o slujitorului lui Allah, deschide-mi uşa de ieşire şi lasă-mă să mă duc în rostul drumurilor mele. Şi, dacă am o rugă de rostit asupra creştetului binefăcătorilor mei, apoi deie Allah, carele a zămislit două făpturi atîta de desăvîrşite ca feciorul tău şi ca tinereaua din Bassra, să-şi împlinească lucrarea îngăduindu-le să se împreune !

Şi, spunînd acestea, dervişul se sculă, cu toate rugăminţile părintelui lui Kamar care îl îndemna să mai steie, şi mai chemă o dată binecuvîntarea asupra gazdelor sale, şi plecă, oftînd, cum venise. Şi-atîta cu el.

Ci în ceea ce îl priveşte pe tînărul Kamar, apoi acesta nu putu să închidă ochii toată noaptea, atîta de muncit fiind de povestirea dervişului, şi atîta de tulburat de zugrăvirea fetişcanei. Şi, dis-de-dimineaţă, de cu zori, intră în odaie la maică-sa, o deşteptă şi îi spuse :

— O, maică, pune-mi nişte lucruri într-o legăturică, întrucît trebuie să plec numaidecît la cetatea Bassrei, unde mă aşteaptă scrisa mea !

Şi maică-sa, la vorbele acestea, începu să se văicărească, plîngînd, şi îl strigă pe bărbatu-său, ca să-i împărtăşească şi lui vestea cea atîta de uluitoare şi de neaşteptată. Iar tatăl lui Kamar încercă, da degeaba, să-l sfătuiască de bine pe fiul său, care nu vroi să asculte nici un sfat şi care, în chip de încheiere, spuse :

— Dacă nu plec pe dată la Bassra, am să mor, fără doar şi poate !

Iar tatăl şi mama lui Kamar, faţă cu spusele acestea răspicate şi cu o hotărîre atîta de neclintită, nu putură decît să suspine, primind ceea ce fusese scris de la ursitoare. Şi tatăl lui Kamar nu pregetă să arunce în seama nevestii-si toate belele cîte i se întîmplaseră din ceasul cînd se luase după sfaturile ei şi îl dusese pe Kamar la suk. Şi îşi zicea : „Iacătă unde s-au sfîrşit toate grijile şi toată fereala ta, ya Abd el-Rahman ! Nu este ajutor şi putere decît întru Allah cel atotputernic ! Ceea ce este scris cată să se îndeplinească, şi nimenea nu poate să se lupte cu hotărîrile soartei !" Iar maica lui Kamar, de două ori amărîtă — şi că se vedea ţinta imboldelilor soţului ei, şi de durerea pe care i-o pricinuia hotărîrea feciorului — fu oricum nevoită să-i facă pregătirile de plecare. Şi îi dărui o punguţă în care avea grămădite patruzeci de nestemate mari, pietre de rubin, de diamant şi de smarald, spunîndu-i :

— Ai grijă tare de punga aceasta, o, fiul meu ! Că ţi-o fi de folos, dacă ai să ajungi să nu mai ai bani.

Iar taică-său îi dărui nouăzeci de mii de dinari de aur pentru cheltuielile de drum şi de şedere prin străini. Şi amîndoi îl sărutară, plîngînd, şi îşi luară rămas-bun de la el. Şi tătîne-său îl dădu în seama căpeteniei unei caravane care pleca spre Irak. Şi Kamar, după ce sărută mîna tătîne-său şi a maică-si, plecă înspre Bassra, însoţit de urările părinţilor săi. Şi Allah îi meni bună-pace ; şi ajunse cu bine în cetatea aceea.

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute optzeci şi treia noapte

Urmă :

Or, se brodi ca tocmai ziua aceea a sosirii lui să fie o vinere dimineaţa ; şi Kamar putu să se încredinţeze că tot ce îi povestise dervişul era aidoma întru totul. Văzu, într-adevăr, că sukurile erau goale, uliţele pustii, iar prăvăliile deschise, însă fără nici un neguţător şi fără nici un muşteriu. Şi întrucît îi era foame, mîncă şi bău tot ce-i plăcu, pe săturate. Şi numai ce-şi sfîrşi masa, că şi auzi cîntarea şi se repezi să se ascundă, aşa cum făcuse şi dervişul. Şi o văzu ivindu-se în curînd pe domniţa copilandră cu cele patruzeci de însoţitoare ale ei. Şi, la vederea frumuseţii ei, fu cuprins de o tulburare atîta de aprigă, încît căzu fără de simţire în ungherul lui.
Cînd îşi veni în fire, văzu că sukuile erau însufleţite şi pline de lume, întocmai de parcă niciodată viaţa tîrgului nu s-ar fi oprit. Şi, prefirîndu-şi prin minte farmecele peste fire ale fetişcanei, se duse dintru-întîi să-şi cumpere nişte haine falnice, tot ce putu să găsească mai bogat şi mai strălucit pe la negustorii de vază. Şi pe urmă se duse la hammam, de unde, după ce se scăldă îndelung şi cu de-amănuntul, ieşi luminos ca un crai tinerel. Şi numai atunci porni să caute dugheana bărbierului care răsese altădată capul dervişului, şi nu avu mult de căutat pînă s-o găsească. Şi intră în bărbierie şi, după salamalekurile de cuviinţă şi dintr-o parte şi din cealaltă, îi zise bărbierului :

— O, taică al mîinilor uşoare, vreau să-ţi spun ceva în taină. Te rog, dar, să-ţi închizi prăvălia pentru muşterii pe care ai obiceiul să-i primeşti, şi iacătă cu ce te despăgubesc de vremea pierdută !

Şi îi puse în palmă o pungă plină cu dinari de aur, pe care bărbierul, după ce o preţălui cu o mişcare uşoară de

mînă, se grăbi s-o înghesuie la brîu. Și, cînd rămaseră numai ei doi în bărbierie, Kamar îi spuse :

— O, taică al mîinilor ușoare, sînt străin în cetatea aceasta. Și de la tine nu vreau să aflu decît pricina pentru care au fost părăsite de dimineață sukurile, în ziua aceasta de vineri !

Și bărbierul, cîștigat de dărnicia tînărului și de înfățișarea lui de emir, îi răspunse :

— O, stăpîne al meu. aici este o taină pe care niciodată nu m-am încercat s-o pătrund, măcar că fac și eu ca toată lumea și am grijă să mă ascund în toate vinerile dimineața. Da dacă treaba aceasta îți stă pe inimă, am să fac pentru tine ce n-aș face nici pentru fratele meu. Am să te pun, așadar, în legătură cu femeia mea, care știe tot ce se petrece în cetate, întrucît vinde parfumuri în toate haremurile din Bassra și pe la saraiurile celor mari. Și, întrucît văd de pe chipul tău că arzi de nerăbdare să te luminezi cum e treaba și că, pe de altă parte, cele spuse de mine îți plac, dau fuga într-o clipeală pînă la fiica moșului meu, să-i spun tărășenia. Așa că așteaptă-mă liniștit aci în prăvălie, pînă mă întorc !

Și bărbierul îl lăsă pe Kamar în prăvălie și alergă la nevastă-sa, ca să-i spună pricina ; și totodată îi puse în palmă punga plină cu dinari de aur. Iar nevasta bărbierului, care avea mintea iute și inima săritoare, răspunse :

— Să fie binevenit în cetatea noastră ! Iacătă-mă-s gata să-l slujesc cu capul și cu ochii mei ! Du-te la el și adu-mi-l încoace, ca să-i povestesc ce cată să știe !

Și bărbierul se întoarse la prăvălie, unde îl găsi pe Kamar stînd și așteptîndu-l, și îi spuse :

— O, fiul meu, scoală-te și hai cu mine la maica ta, fiica moșului meu, care m-a trimis să-ți spun : „Treaba se poate face !"

Și îl luă de mînă și îl duse acasă, unde soția sa îi ură bunvenit cu o înfățișare binevoitoare și îndatoritoare, și îl pofti să șadă la locul de cinste, pe divan, și îi spuse :

— Deie-i Allah copii și spor oaspetelui cel frumos ! Casa aceasta este casa ta, iar robii tăi sînt stăpînii casei ! Ești domn peste capetele și peste ochii noștri. Poruncește ! A asculta înseamnă a ne supune !

Și zori să-i aducă pe o tavă de aramă răcoritoarele și dulcețurile datorate oaspeților, și îl îmbie să ia cite oleacă din fiecare fel, rostind de fiecare dată urarea cuvenită :

— Plăcerea și reveneala în inima oaspetelui nostru !

Atunci Kamar scoase un pumn plin de dinari de aur și îl puse în poala nevestei bărbierului, grăind :

— Fie-mi cu iertăciune puținătatea ! Ci, inșallah ! am să știu eu să-ți prețuiesc și mai bine bunătatea !

Pe urmă îi spuse :

— Acuma, măicuță, povestește-mi tot ce știi despre ceea ce știi !

Iar nevasta bărbierului spuse :

— Află, o, copilul meu, o, lumină a ochilor și cunună a capului, că sultanul din Bassra a primit într-o zi de la sultanul din țara Indului ca peșcheș un mărgăritar atita de frumos, că de bună seamă va fi fost zămislit din vreo geamă de soare dospită în vreun ou vrăjit din mare. Era și alb și dauriu, după felul în care îl priveai, și parcă frămînta în inima lui un pojar scăldat în lapte. Și sultanul s-a tot uitat la el o zi întreagă, și a dorit, spre a nu se mai despărți de el nicicînd, să-l poarte legat la gît cu panglică de mătasă. Ci, întrucît mărgăritarul era nesmintit și neatins, a poruncit să vină toți giuvaiergiii din Bassra și le-a spus : „Vreau să găuriți cu meșteșug mărgăritarul acesta năstrăpat. Și cine se va pricepe să facă treaba fără a-i vătăma miezul vrăjitor, acela poate să-mi ceară tot ce îi va pofti inima ; și va fi răsplătit, și cu prisosință ! Dar dacă nu va izbîndi cu desăvîrșire, ori dacă soarta lui cea rea l-o face să-l vatăme fie cît de cît, poate să se aștepte la cea mai neagră dintre morți ; întrucît am să pun să i se taie capul, după ce mai întîi

am să-l fac să îndure toate caznele care s-or cuveni pentru păcătoasa lui de neîndemînare ! Ce ziceți, o, giuvaiergiilor ?" Cînd au auzit vorbele acestea ale sultanului și cînd au văzut la ce își primejduiau sufletele, giuvaergiii s-au speriat cu mare spaimă și au răspuns : O, doamne al vremilor, e lucru tare gingaș cu un mărgăritar ca acesta ! Și noi știm că și pentru un mărgăritar de rînd se cere o iscusință și o îndemînare aparte, și puțini meșteri giuvaergii ajung la bun sfîrșit fără nici un necaz de neînlăturat. Ne rugăm dar ție să nu ne pui în spinare ceea ce puterile noastre puține nu pot să ducă, întrucît mărturisim că o iscusință ca aceea pe care s-ar cădea s-o dovedim nu are să iasă niciodată din mîinile noastre. Ci putem să-ți spunem pe unul care ar ști să săvîrșească această vrăjitorească artă, și care-i șeicul nostru !" Iar sultanul a întrebat : „Și cine-i șeicul vostru ?" Ei au răspuns : „Este meșterul giuvaiergiu Obeid ! El este nemăsurat mai dibaci decît noi, și are cîte un ochi în fiecare vîrf de deget, și o gingășie peste fire în fiecare ochi !" Și sultanul a zis : „Duceți-vă să mi-l aduceți, și nu zăboviți !" Iar giuvaergiii au zorit să se supună și s-au întors cu șeicul lor, meșterul Obeid care, după ce a sărutat pămîntul între mîinile sultanului, a rămas încremenit, așteptînd poruncile. Și sultanul a arătat ce lucru cerea de la el și ce răsplată sau ce osîndă îl aștepta, după izbîndă ori neizbîndă. Și, totodată, i-a arătat mărgăritarul. Iar giuvaiergiul Obeid a luat mărgăritarul cel minunat și l-a cercetat vreme de un ceas, apoi a răspuns : „Să mor eu dacă nu-l găuresc ! Și, pe loc, s-a ghemuit pe vine, cu îngăduința sultanului, și scoțîndu-și de la brîu niște scule gingașe, a pus mărgăritarul între cele două degete mari ale picioarelor lui strînse și, cu o dibăcie și cu o ușurință de neînchipuit, și-a mînuit sculele așa cum ar face un copil cu un titirez și, în mai scurtă vreme decît ar trebui spre a găuri un ou, a sfredelit mărgăritarul dintr-o parte pînă în cealaltă, fără de nici un cusur și fără de cea mai mică scrijelitură, cu două

găurele pe-o măsură și pe-o potrivă. Pe urmă l-a șters cu mîneca și l-a întins sultanului, care s-a umplut și s-a înfiorat de bucurie și de mulțumire. Și și l-a petrecut pe după gît, legat cu un șiret de mătasă, și s-a suit să sadă pe tronul lui. Și se uita în toate părțile cu niște ochi luminați de bucurie, pe cînd mărgăritarul era ca un soare atîrnat de gîtul lui. După care s-a întors înspre giuvaiergiul Obeid și i-a zis : „O, meștere Obeid, acuma-i rîndul dorinței tale !" Iar giuvaiergiul a cugetat vreme de un ceas și a răspuns : „Sporească Allah zilele sultanului ! ci robul, care cu mîinile lui betege a avut neprețuita cinste de-a atinge mărgăritarul cel minunat și de a i-l da îndărăt găurit stăpînului nostru, după dorința sa, are o soție tare tînără pe care este dator s-o bucure cît mai des, dat fiind că el este tare bătrîn și că bărbații trecuți, care nu vor să se facă urîți de soțiile lor, se cade să se poarte față de cele cu tot soiul de marghiolii și să nu facă nimic fără a le cere sfatul. Or, chiar că tocmai aceasta-i starea robului tău, o, doamne al vremilor. El ar vroi să se ducă să afle părerea soției sale în privința cererii pe care îi îngădui s-o facă stăpînului nostru cel preadarnic, și să vadă de nu are chiar ea vreo dorință de rostit, mai bună decît aceea pe care aș putea eu s-o închipui. Întrucît Allah a dăruit-o nu numai cu tinerețe și cu farmec, ci și cu o minte rodnică și pătrunzătoare și cu o judecată de toată minunea !" Și sultanul i-a răspuns : „Dă zor, Osta-Obeid, de te du să te sfătuiești cu soția ta și să te întorci să-mi aduci răspunsul, căci n-am să-mi aflu tihna sufletului decît atunci cînd am să-mi îndeplinesc făgăduiala !" Și giuvaergiul a plecat de la palat și s-a dus la nevastă-sa și i-a povestit tărășenia. Și nevestica a strigat : „Preamărit fie Allah, cel carele face să vină și ziua mea mai nainte de noroc ! Am, cu adevărat, o dorință de rostit și un gînd, cam ciudat, ce-i drept, de împlinit ! Noi, din mila lui Allah și din sporul negutătoriilor tale, sîntem de mult

bogaţi şi la adăpost de nevoie pentru tot restul zilelor noastre. Nu avem dar nimica de rîvnit în privinţa aceasta, iar dorinţa pe care vreau să mi-o împlinesc nu are să coste nici o drahmă din vistieria domnească. Iacătă! Du-te de-i cere sultanului să-mi dea numai îngăduinţa de a mă preumbla în fiecare vinere, cu un alai asemenea cu acela al fetelor de sultani, prin sukurile şi pe uliţele din Bassra, fără ca nimenea să cuteze a se arăta atunci pe uliţe, sub pedeapsa de a-şi pierde capul! Şi iacătă tot ce doresc de la sultan ca răsplată a lucrului tău la mărgăritarul sfredelit!" Cînd a auzit vorbele acestea ale tinerei sale neveste, giuvaergiul, pînă peste poate de uluit, şi-a zis: „Allah karim! Chiar că-i tare subţire la minte acela care se poate lăuda că ar şti ce se petrece în capul unei femei!" Ci întrucît o iubea pe nevastă-sa, şi fiind bătrîn şi de altminteri tare urît, n-a vrut s-o supere şi s-a mulţumit să răspundă: „O, fiică a moşului meu, dorinţa ta este asupra capului şi a ochiului meu! Ci dacă neguţătorii din sukuri au să-şi lase prăvăliile ca să se ducă să se ascundă, cît o trece alaiul, cîinii şi pisicile au să le prade tarabele şi au să se săvîrşească nişte stricăciuni care au să ne împovăreze sufletul" Ea a spus: „Ca să nu pată aşa, să se dea poruncă la toţi locuitorii şi la toţi paznicii din sukuri să închidă în ziua aceea toţi cîinii şi toate pisicile. Întrucît eu vreau ca prăvăliile să rămînă deschise la trecerea alaiului meu! Şi toată lumea, mari şi mici, să se ducă să se ascundă în moschei, unde să se închidă uşile, aşa ca nimenea să nu poată scoate capul şi să se uite afară!" Atunci giuvaergiul Obeid s-a dus la sultan şi, pînă peste poate de fîstîcit, i-a povestit ce vroia nevastă-sa. Iar sultanul a spus: „Prea bine!" Şi a poruncit numaidecît să se dea strigare, în toată cetatea, de către pristavii domneşti, orînduielii ca toţi locuitorii să-şi lase prăvăliile deschise în toate vinerile, cu două ceasuri înainte de rugăciune, şi să se ducă să se ascundă în moschei şi să se ferească straşnic de a-şi arăta capetele pe drumuri,

sub pedeapsa de-a și le vedea zburate de pe grumazi. Și să le dea de știre să-și închidă cîinii și pisicile, măgarii și cămilele, și toate vitele de povară care ar putea să umble prin sukuri. Și de-atunci nevasta giuvaergiului se preumblă așa în fiecare vinere, două ceasuri pînă-n rugăciune, fără ca nici om, nici cîine, nici pisică să cuteze a se arăta pe drumuri. Și-i chiar ea, negreșit, ya sidi Kamar, aceea pe care ai văzut-o, dimineața aceasta, în mîndre-țea-i cu adevărat peste fire, în mijlocul alaiului ei de fetiș-cane și avînd-o în frunte pe roaba cea tînără care ține sabia trasă gata să reteze capul cui ar îndrăzni să se uite la ea cînd trece.

Și nevasta bărbierului, după ce îi povesti astfel lui Kamar ceea ce acesta dorise să afle, tăcu o clipă, îl cercetă zîmbind și adăugă :

— Da văd eu bine, o, îmbelșugatule cu chip de vrajă, o, stăpîne al meu binecuvîntat, că istorisirea asta nu îți este de ajuns și că mai vrei de la mine și altele, de pildă să-ți spun vreo cale de-a o mai vedea o dată pe tinerica aceea minunată, soția giuvaergiului cel bătrîn !

Și Kamar răspunse :

— O, maică a mea, acesta-i într-adevăr dorul cel mai adînc al inimii mele. Întrucît numai ca s-o văd pe ea am venit din țara mea, părăsindu-mi casa în care lipsa mea a lăsat în lacrimi un tată și o mamă care tare mă mai iubesc.

Și soția bărbierului spuse :

— Dacă-i așa, o, copilul meu, spune-mi numai ce lucruri scumpe și de preț ai la tine !

El spuse :

— O, maică a mea, am la mine, printre alte lucruri frumoase, niște pietre scumpe, de patru soiuri : pietrele de cel dintîi soi prețuiesc fiecare cinci sute de dinari de aur ; cele de al doilea soi prețuiesc fiecare șapte sute de dinari de aur ; cele de al treilea — opt sute cincizeci ;

iar cele de al patrulea — o mie de dinari de aur, pe puţin, fiecare !

Ea întrebă :

— Şi sufletul tău e gata să lepede patru pietre de acestea, cîte una din fiecare soi ?

El răspunse :

— Sufletul meu e cît se poate de gata să lepede toate pietrele pe care le am şi tot ce e al meu !

Ea spuse :

— Păi atunci ridică-te, o, fiul meu, o, cunună a capului celor mai mărinimoşi, şi du-te de-l caută în sukul giuvaergiilor şi al aurarilor pe giuvaergiul Osta-Obeid, şi fă întocmai cum am să-ţi spun !

Şi îi arătă tot ce ea vroi să-i arate, spre a-l ajuta să ajungă la capul dorurilor lui, şi adăugă :

— În tot ce vei face, se cere multă grijă şi răbdare, fiul meu. Ci tu, după ce vei face cum te-am învăţat, să nu uiţi să vii să-mi dai seama şi să aduci cu tine o sută de dinari de aur pentru bărbier, soţul meu, care-i un om sărac.

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute optzeci şi patra noapte

Urmă :

Şi Kamar răspunse că ascultă şi că se supune, şi ieşi din casa bărbierului, prefirîndu-şi încă o dată prin gînd, ca să şi le sape adînc în minte, poveţele neguţătoarei de parfumuri, soţia bărbierului. Şi îl proslăvea pe Allah

care i-o scosese în cale, ca pe o piatră arătătoare de drum, pe această femeie de bine.

Și așa ajunse în sukul giuvaergiilor și al argintarilor, unde toată lumea se repezi să-i arate prăvălia șeicului giuvaergiilor, Osta-Obeid. Și intră în prăvălie și îl văzu, în mijlocul ucenicilor săi, pe giuvaergiu ; și se temeni cu cea mai mare cuviință, ducîndu-și mîna la inimă, la buze și la cap, apoi rosti :

— Pacea fie cu tine !

Iar Osta-Obeid îi întoarse salamalekul și îl întîmpină cu bunăvoință, și îl pofti să șadă jos. Și Kamar scoase atunci din pungă o gemmă rară, dar din soiul celor mai puțin frumoase dintre cele patru soiuri pe care le avea, și îi spuse :

— O, meștere, doresc să-mi faci la gemma aceasta un inel vrednic de meșteria ta, însă în chipul cel mai simplu, și greu de un *miskal*, nu mai mult !

Și îi puse în palmă totodată și douăzeci de galbeni, spunînd :

— Aceștia, o, meștere, nu sînt decît o arvună măruntă față de plata cu care m-am socotit să-ți răsplătesc lucrul ce ai să mi-l faci !

Și tot așa dărui cîte un galben la fiecare dintre mulții ucenici, în chip de bacșiș : și la fel și mulțimii de cerșetori care se iviseră în uliță de cum îl văzuseră intrînd în prăvălie pe tînărul străin îmbrăcat în straie scumpe. Și pe urmă plecă, lăsîndu-i pe toți uluiți de filotimia, de frumusețea și de purtările-i alese.

Iar Osta-Obeid nu vroi să aducă nici o zăboveală la facerea inelului și, cum era dăruit cu o dibăcie fără de seamăn, și cum avea la îndemînă toate mijloacele pe care nici un alt giuvaergiu de pe lume nu le mai avea, îl începu și îl isprăvi, gata șlefuit și lustruit, pînă la sfîrșitul acelei zile. Și întrucît tînărul Kamar nu urma să vie decît a doua zi, giuvaergiul luă inelul cu sine, seara, ca să-l arate

şi soţiei sale, tinerica despre care este vorba, atîta de minunată i se părea piatra şi de o limpezime de-ţi venea s-o duci la gură şi s-o bei.

Cînd tinerica, soţia lui Osta-Obeid, văzu inelul, il găsi tare frumos şi întrebă :

— Pentru cine-i ?

El răspunse :

— Pentru un tînăr străin care este şi mai strălucitor, şi încă cu mult, decît această gemmă minunată. Află, într-adevăr, că stăpînul acestui inel, care m-a şi plătit dinainte aşa cum niciodată n-am mai fost plătit, este nurliu şi zarif, cu nişte ochi care te bagă-n boală de dor, cu nişte obraji ca foile florii de bujor pe un strat bătut de iasomie, cu o gură ca pecetea lui Soleiman, cu nişte buze scăldate în sîngele cornalinelor, şi cu un gît cum e gîtul de antilopă, care îşi poartă aşa de gingaş capul cum îşi poartă un fir de floare bobocul. Şi ca să spun tot ceea ce-i mai presus de orice grai, este frumos, de-adevărat frumos, şi dulce pe cît e de frumos, lucru care face să se asemuie cu tine nu doar la desăvîrşiri, ci tot aşa şi la tinereţe şi la trăsăturile chipului.

Aşa i-l zugrăvi giuvaiergiul soţiei sale pe tînărul Kamar, fără a vedea că vorbele lui aprindeau în inima tinerelei o patimă năprasnică şi cu atîta mai cruntă cu cît cel îndrăgit nu fusese văzut. Şi acest stăpîn al unei frunţi pe care, ca nişte castraveţi pe un ogor gunoit, aveau să răsară coarnele, uita că nu se află pe lume un mai amarnic codoşlîc, nici izbîndă mai neîndoielnică, decît codoşlîcul unui soţ care laudă dinaintea neveste-si, fără să ia aminte la urmări, harurile şi frumuseţea unui necunoscut. Şi iacă-aşa, atunci cînd Allah preaînaltul vrea să pună în rotire hotărîrile menite făpturilor zămislite de el, le face să bîjbîie prin negurile orbirii.

Or, tînăra nevestică a giuvaergiului îi ascultă vorbele şi le aşternu în adîncul minţii ei, ci fără să-şi dea pe

față nimic din ispitele care o frămîntau. Și îi spuse soțului său, cu un glas nepăsător :

— Dă-mi să văd și eu inelul !

Și Osta-Obeid i-l întinse, iar ea îl privi cu un ochi sastisit și și-l petrecu pe deget. Pe urmă spuse :

— Parcă ar fi fost făcut pe degetul meu ! Ia te uită ce bine îmi vine !

Și giuvaergiul răspunse :

— Trăiască degetele huriilor ! Pe Allah, o, stăpînă a mea, stăpînul inelului acesta este dăruit cu multă filotimie și-i tare îndatoritor, și chiar mîine am să-l rog să mi-l vîndă la orice preț o fi, și am să ți-l aduc !

În vremea aceasta, Kamar se dusese să-i dea seama nevestei bărbierului despre felul cum lucrase, după învățăturile ei ; și îi puse în palmă o sută de galbeni, ca dar pentru bărbierul cel sărac ! Și o întrebă pe ocrotitoarea sa ce-i mai rămînea de făcut. Iar ea îi spuse :

— Iacătă ! Cînd ai să te duci la giuvaergiu, să nu mai iei inelul pe care are să ți-l facă. Ci prefă-te că este prea strîmt pentru degetul tău, și dă-i-l în dar ; și arată-i altă gemmă, mult mai frumoasă decît cea dintîi, dintre acelea care prețuiesc șapte sute de dinari bucata ; și spune-i să ți-o pună la un inel într-un fel cît mai îngrijit. Totodată, dă-i șaizeci de dinari de aur lui, și mai dă cîte doi la fiecare dintre lucrătorii lui, ca bacșiș. Și să nu-i uiți nici pe milogii de la ușă. Și, de-ai să faci așa, lucrurile au să se întoarcă spre mulțumirea ta. Și nu uita, o, fiule, să vii iar să-mi dai seama despre toate, și să aduci cu tine cîte ceva și pentru soțul meu bărbierul, săracul acela !

Și Kamar răspunse :

— Ascult și mă supun !

Plecă de la soția bărbierului și, a doua zi, nu pregetă să se ducă în suk la giuvaergiul Osta-Obeid care, de cum îl văzu, se ridică în cinstea lui și, după salamalekuri

şi firitisiri, îi înfăţişă inelul. Iar Kamar se făcu a-l încerca, şi spuse apoi :

— Pe Allah, o, meştere Obeid, inelul este bine făcut, da-i puţin cam mic pentru degetul meu. Ia-l ! Ţi-l las ca să-l dăruieşti vreuneia dintre roabele cele multe din haremul tău ! Şi iacătă acuma altă gemmă, care îmi place mai mult decît cea dintîi, şi care are să fie şi mai arătoasă pe un ghiul frumos.

Şi, grăind acestea, îi înfăţişă o gemmă de şapte sute de dinari de aur ; şi totodată îi înmînă şaizeci de dinari de aur lui, şi mai dărui cîte doi la fiecare dintre ucenicii săi, spunind :

— Numai ca să vă răcoriţi cu un sorbet ! Şi nădăjduiesc că, dacă lucrul va fi încheiat repede, aveţi să fiţi mulţumiţi toţi de felul cum veţi fi răsplătiţi !

Şi plecă, împărţind în dreapta şi în stînga bani de aur cerşetorilor adunaţi dinaintea uşii prăvăliei.

Cînd văzu atîta dărnicie la muşteriul său cel tînăr, giuvaergiul fu peste poate de uimit. Şi seara, cînd se întoarse acasă, nu mai prididea să-l laude, dinaintea neveste-si, pe străinul cel filotim, despre care spunea :

— Pe Allah ! nu se mulţumeşte să fie frumos cum n-au fost vreodată nici cei mai frumoşi, da are şi-o mînă largă ca de beizadea !

Şi cu cît vorbea, cu atîta făcea să se învîrtoşeze şi mai mult în inima femeii sale dragostea pe care o simţea pentru tînărul Kamar. Iar cînd giuvaergiul îi puse în palmă inelul, darul de la muşteriul său, ea şi-l trecu încet pe deget şi întrebă :

— Şi nu ţi-a cerut ca să-i faci altul ?

El spuse :

— Ba da ! Şi am lucrat la el toată ziua, cu atîta sirg încît iacătă-l gata !

Ea spuse :

— Dă să-l văd !

Şi ea îl luă, îl cercetă zîmbind şi spuse :

— Tare aş vrea să-mi rămînă mie !

El spuse :

— Cine ştie ? Tînărul acela ar fi în stare să mi-l lase, aşa cum a făcut şi cu fratele său !

Estimp Kamar se dusese să-i povestească soţiei bărbierului tot ce se întîmplase, şi să pună la cale ce mai avea de făcut. Şi îi puse în palmă patru sute de dinari de aur pentru soţul ei bărbierul, săracul acela ! Iar ea îi spuse :

— Fiul meu, treburile tale se află pe drumul cel mai bun. Cînd ai să te duci la giuvaergiu, să nu iei inelul pe care l-ai poruncit ; ci mai degrabă fă-te că e prea mare, şi lasă-i-l în dar. Pe urmă, dă-i altă nestemată, dintre acelea care preţuiesc nouă sute de dinari bucata ; şi, aşteptînd ca lucrarea să fie terminată, dă o sută de dinari meşterului şi cîte trei la fiecare dintre ucenicii lui. Şi să nu uiţi, fiul meu, cînd ai să vii să-mi povesteşti ce-ai făcut, să-i aduci şi omului meu, bărbierul, săracul acela, cu ce să-şi cumpere o bucată de pîine ! Şi Allah să te apere şi să-ţi sporească zilele scumpe, o, copile al dărniciei !

Or, Kamar urmă întocmai sfatul neguţătoresei de parmuri. Şi giuvaergiul nu mai găsea cu ce vorbe şi cu ce proslăviri să zugrăvească soţiei sale filotimia străinului cel frumos. Iar ea îi spuse, încercînd inelul cel nou :

— Nu-ţi este oarecum, o, fiul al moşului meu, că nu l-ai poftit pînă acuma în casa ta pe un om care s-a arătat atîta de darnic faţă de tine ? Şi nu eşti, totuşi, mulţumită milei lui Allah, nici zgîrcit şi nici nu te tragi din vreun neam de zgîrciţi ; da mi se cam pare că tu uneori uiţi cele ce se cuvin ! Încît e de datoria ta să-l rogi numaidecît pe străin să vină mîine şi să guste din sarea găzduirii tale !

La rîndu-i, Kamar, după ce se sfătui cu soţia bărbierului, căreia îi puse în palmă opt sute de dinari drept dar pentru săracul acela de bărbier — ca să aibă cu ce să-şi cumpere o bucată de pîine — nu pregetă să se ducă la prăvălia giuvaergiului ca să încerce al treilea inel.

Şi-aşa, după ce şi-l petrecu pe deget, îl scoase, se uită la el un răstimp cu oarecare silă, şi spuse :

— E destul de bine făcut ; ci piatra aceasta nu-mi place deloc. Păstrează-l aşadar, pentru vreuna dintre roabele tale, şi fă-mi din gemma de colea un inel aşa cum se cuvine ! Şi iacătă pentru tine o arvună de două sute de dinari, şi cîte patru dinari pentru fiecare dintre ucenicii tăi. Şi iartă-mă de toată supărarea pe care ţi-o pricinuiesc.

Şi, spunînd acestea, îi întinse o gemmă albă şi minunată, care preţuia o mie de dinari de aur. Şi giuvaergiul, peste măsură de uluit, îi spuse :

— O, stăpîne al meu, au nu vrei să-mi cinsteşti casa cu chipul tău şi să-mi faci bucuria de a veni în seara aceasta să cinezi cu mine ? Întrucît milele tale sînt asupră-mi şi inima mea s-a legat de mîna ta cea darnică !

Iar Kamar răspunse :

— Pe capul şi pe ochii mei !

Şi îi spuse unde se află hanul la care trăsese.

Or, venind seara, giuvaergiul se duse la hanul cu pricina, ca să-l ia pe musafirul său.

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute optzeci şi cincea noapte

Urmă :

Şi îl duse acasă, unde îl cinsti cu o primire falnică şi cu un ospăţ strălucit. Şi, după ce se strînseră tablalele de mîncăruri şi de băuturi, o roabă le aduse sorbeturile făcute de gazda cea tinerică cu chiar mîinile ei. Ci, cu toată ispita pe care o încerca, nevestica nu vroi nicicum

să încalce datinele sindrofiilor, unde femeile nu iau parte niciodată la masă, și rămase în harem. Și trebui să aștepte acolo pînă ce viclenia ei să-și împlinească rostul.

Or, de-abia gustară Kamar și gazda lui din sorbetul cel minunat, că și căzură amîndoi într-un somn adînc : devreme ce copilandra avusese grijă să arunce în pocale un praf adormitor. Iar roaba care îi slujea pieri de îndată ce-i văzu întinși fără de nici o mișcare.

Atunci tinerica, îmbrăcată numai cu cămășuța și gătită toată ca pentru cea dintîi noapte a ei de nuntă, trase la o parte perdeaua și intră în sala de ospețe. Și cine-ar fi văzut-o pe junișcuța aceea în toată mîndrețea ei, cu ochii plini de omoruri, și-ar fi simțit inima făcută fărîme și mințile zvînturate. Se duse, așadar, pînă lîngă Kamar, pe care pînă atunci de-abia îl întrezărise pe fereastră, cînd intrase în casă, și începu să-l privească lung. Și văzu că era întru totul pe potriva ei. Și, dintru-ntîi, șezu lîngă el și începu să-l mîngîie dulce cu mîna pe obraz. Și deodată puiculeana cea flămîndă se repezi ca o strigoaică lacomă pe flăcău și începu să-l ciuguleasca de buze și de obraji atît de amarnic de țîșnea sîngele...

Și toată noaptea se scurse cu jocul acela. Iar cînd se făcu ziuă, copilandra cea fierbinte se hotărî să se ridice, și scoase din sîn patru osișoare de miel și le puse în buzunarul lui Kamar. Și, după asta, îl lăsă și se întoarse în harem. Și o trimise la el pe roaba de taină, care îi îndeplinea de obicei poruncile, chiar aceea ce ținea spada trasă în vremea trecerii alaiului prin sukurile din Bassra. Iar roaba, spre a risipi somnul tînărului Kamar și al bătrînului giuvaergiu, le suflă în nas un praf potrivnic prafului de adormit. Și puterea acelui praf nu zăbovi mult pînă să se arate ; întrucît cei doi adormiți se deșteptară numaidecît după ce strănutară. Iar roaba cea tînără îi spuse giuvaergiului :

— O, stăpîne al nostru, stăpîna noastră Halima m-a trimis să te trezesc și să-ți spun : Este ceasul rugăciunii

de dimineață și iacătă muezinul din minaret cum îi cheamă pe dreptcredincioși. Și mai iacătă și ligheanul și apa pentru spălatul cel de datină !

Și bătrînul, încă buimac, strigă :

— Pe Allah ! tare adînc se mai doarme în odaia asta ! Ori de cîte ori mă culc aici, nu mă trezesc decît cînd soarele e sus !

Iar Kamar ce să răspundă ? Ci, ridicîndu-se să se spele, simți că buzele și fața, fără a mai vorbi și despre ceea ce nu se vedea, îi ardeau ca focul. Și rămase pînă peste poate de nedumerit și îi spuse giuvaergiului :

— Nu știu, da simt că buzele și fața îmi ard ca focul, iar șoldurile îmi sînt ca jarul. Ce să fie asta ?

Și bătrînul răspunse :

— A, nu-i nimica ! Sînt piscături de țînțari ! Întrucît am făcut greșeala să dormim fără a ne coperi cu vălul !

Iar Kamar spuse :

— Bine, da cum se face că nu văd nici urmă de înțepături de țînțar pe fața ta, de vreme ce și tu ai dormit lîngă mine !

El răspunse :

— Pe Allah ! dreptu-i ! Numai că tu trebuie să știi, o, multchipeșule, că țînțarilor le place obrazul cel fraged și fără păr, și li-i silă de fețele bărboase. Și vezi bine și tu ce sînge gingaș curge sub fața ta cea frumoasă, și ce barbă lungă atîrnă de pe obrajii mei amîndoi.

Spunînd acestea se spălară, își făcură datoria rugăciunii și mîncară masa de dimineață împreună. După care Kamar își luă rămas-bun de la gazda sa și plecă la nevasta bărbierului.

Or, o găsi așteptîndu-l. Și îl primi rîzînd și îi spuse :

— Hai, o, fiule, povestește-mi întîmplările din noaptea aceasta, măcar că le văd scrise cu o mie de semne pe chipul tău !

El spuse :

— În ce privește semnele, nu sînt decît niște mușcături de țînțari, măicuță a mea, și nimic altceva !

Iar nevasta bărbierului, la vorbele acestea, se puse pe un rîs și mai vîrtos, și spuse :

— Chiar niște mușcături de țînțari ? Da ospeția ta în casa celei care ți-e dragă n-a mai avut și alte urmări ?

El răspunse :

— Nu, pe Allah ! afară de patru arșice, cu care se joacă copiii, și pe care le-am găsit în buzunarul meu, fără să știu în ce fel or fi ajuns acolo !

Ea spuse :

— Ia arată-mi-le !

Și bătrîna le luă, le cîntări o clipă și spuse apoi :

— Tare mai ești copil, o, fiul meu, dacă nu ai priceput că porți pe față nu urmele înțepăturilor de țînțari, ci urmele sărutărilor împătimite ale femeii ce ți-e dragă. Iar arșicele acestea, pe care ea ți le-a pus în buzunar, sînt o mustrare ce-ți face că ți-ai trecut timpul dormind, cînd ai fi putut să ți-l folosești mai bine cu ea. Și cu asta a vrut să-ți spună : „Ești un copil care își trece timpul dormind. Iată niște arșice pe potriva unui copil care nu știe să se veselească cu altfel de joc." O, iacă-tă, ăsta-i restul arșicelor, o, fiul meu. Și-i un fel de a vorbi cît se poate de limpede dintru-ntîia dată. Și de altminteri nu ai decît să faci cercarea chiar în seara aceasta. Ai să te prilejuiești, așadar, de poftirea pe care o să ți-o facă giuvaergiul care, nu am nici o îndoială, o să te poftească iar la cină, iar tu nădăjduiesc că n-ai să uiți să te porți într-un chip care să te mulțumească, dar și pe ea, și s-o fericească și pe bătrînica de mine, care te are drag, o, fiul meu ! Și adu-ți aminte, o, lumină a ochilor mei, atunci cînd ai să te întorci la mine, de starea ticăloasă a soțului meu, bărbierul, sărăcanul acela amărît !

Și Kamar răspunse :

— Pe capul și pe ochii mei !

Și se întoarse la hanul la care locuia. Și-atîta cu el.

Estimp, tînăra Halima îl întrebă pe soţul său, bătrînul giuvaergiu, atunci cînd veni la ea în harem :

— Cum te-ai purtat faţă de străinul cel tînăr, oaspetele tău ?

El răspunse :

— Cu toată cuviinţa şi cu toată cinstirea, o, *Cutărică !* Da pesemne că a petrecut o noapte tare rea, întrucît l-au pişcat ţînţarii amarnic !

Ea spuse :

— Asta-i numai din vina ta, dacă nu l-ai culcat sub vălul pologului. Da în noaptea aceasta, fără de îndoială că are să fie mai puţin necăjit. Căci trag nădejde că ai să-l mai pofteşti o dată. Şi asta-i cel mai mărunt lucru pe care poţi să-l faci faţă de el spre a-i răsplăti toate dovezile de mărinimie cu care te-a coperit !

Iar giuvaergiul nu putu să răspundă decît că ascultă şi că se supune, cu atît mai mult cu cît şi el simţea la fel o mare dragoste faţă de flăcău.

Şi-aşa, atunci cînd Kamar veni la prăvălie, giuvaergiul nu pregetă să-l poftească iarăşi, şi toate se petrecură în noaptea aceea întocmai ca şi în noaptea de dinainte, în ciuda vălului împotriva ţînţarilor. Întrucît toată noaptea, de îndată ce băutura cea toropitoare îşi făcuse rostul, tînăra Halima, mai arzătoare ca niciodată, nu mai contenise să se zbuciume şi să se frămînte într-un chip încă şi mai năpraznic ca întîia oară. Şi cînd tînărul Kamar, dimineaţa, în urma prafului suflat în nas, ieşi din somnul lui greu, îşi simţi faţa ca de foc şi tot trupul zdrobit de suptături, de muşcături şi de altele asemenea din partea iubeţei lui pojarnice. Ci nu dădu nimica în vileag faţă de giuvaergiul care îl întrebă despre felul cum dormise, şi, după ce îşi luă rămas-bun de la el, Kamar plecă să se ducă a-i da seamă nevestei bărbierului despre cele întîmplate. Şi, cînd se uită în buzunar, găsi un cuţit ce-i fusese pus acolo. Şi îi arătă cuţitul ocrotitoarei sale, punîndu-i în palmă cinci sute de dinari de aur, pentru soţul ei, să-

răcanul acela ! Iar bătrîna, după ce îi sărută mîna, strigă cînd văzu cuțitul :

— Allah să te ferească de năpastă, o, copilul meu ! Iacătă că drăguța ta s-a mîniat și că te amenință cu moartea, dacă te mai găsește adormit. Întrucît acesta-i tîlcul cuțitului pus în buzunarul tău !

Și Kamar, tare năucit, întrebă :

— Da cum să fac să nu mai adorm ? Că eu și în noaptea asta eram tare hotărît să stau treaz, din toate puterile mele, ci n-am izbutit !

Ea răspunse :

— Păi, pentru asta, nu ai decît să-l lași pe giuvaergiu să bea numai el ; iar tu numai să te faci că ai golit pocalul cu șorbet, pe care să-l verși în spatele tău ; pe urmă să te prefaci adormit, cît o fi roaba de față. Și așa ai să ajungi la ținta dorită !

Și Kamar răspunse că ascultă și că se supune, și nu pregetă să urmeze întocmai acele povețe minunate.

Or, lucrurile se petrecură în felul arătat de către bătrînă. Întrucît giuvaergiul, la sfatul soției sale, îl pofti pe Kamar a treia oară la cină, după datina care cere ca musafirul să fie poftit trei seri la rînd. Și atunci cînd roaba care adusese șorbeturile îi văzu adormiți pe cei doi, se duse s-o vestească pe stăpîna-sa că puterea prafului se împlinise.

La vestea aceea, pojarnica de Halima, mînioasă că-l vedea pe flăcău nepricepînd nimic din semnele ei, intră în sala de ospețe, cu jungherul în mînă, gata să-l împlînte în inima nechibzuitului. Ci deodată Kamar, rîzînd, se ridică în picioare și se temeni pînă la pămînt dinaintea tinerelei, care îl întreabă :

— A ! da cine te-a învățat o viclenie ca asta ?

Și Kamar nu-i ascunse nicidecum că făcuse așa urmînd sfaturile nevestei bărbierului. Iar ea zîmbi a rîde îi spuse :

— E isteață bătrîna ! Ci de-acuma înainte nu mai ai treabă decît cu mine. Și n-o să ai a te plînge !

Și, spunînd acestea, îl trase la ea pe tinerelul cel cu trupul fecior de orice atingere de femeie, și îl mînui într-un chip atîta de priceput...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute optzeci și șasea noapte

Urmă :

...și îl mînui într-un chip atîta de priceput încît pe loc învăță să decline fără de șovăire toate cazurile, să pună forma pasivă la acuzativ, și să treacă forma directă în rostul ei activ, încît noaptea aceea fu cu totul și cu totul noaptea cocoșului ! Slavă lui Allah, cel carele dă aripi rostului dintîi al păsărilor, carele face să zburde iedul de cum se naște, carele face să se umfle grumazul puiului de leu, carele face să gîlgîie rîul de îndată ce iese din stîncă, și carele pune în inima dreptcredincioșilor săi un har de neînfrînt și frumos cum e cîntecul de ziuă al cocoșului !

Și, după ce multpriceputa Halima, cu ajutorul acelui viteaz lăncier, proaspăt ieșit din ou, își potoli jarul care o mistuia, îi spuse, într-un potop de alinturi :

— Să știi, o, roadă a inimii mele, că eu nu aș mai putea să mă lipsesc de tine. Drept aceea, nu carecumva să socoți că o noapte sau două, o săptămînă sau două, o lună sau două, un an sau doi mi-ar fi destul ! Vreau să-mi petrec viața toată cu tine, să-l las pe soțul acesta bătrîn și urît, și să te urmez în țara ta. Ascultă-mă, așa-

dar, şi, dacă îţi sînt dragă şi dacă dovezile din noaptea aceasta te-au mulţumit, fă ceea ce am să-ţi spun. Iacătă ! Dacă băbătia de soţ al meu te-o mai poftî încă o dată, să-i răspunzi : „Pe Allah, moşule al meu, fiii lui Adam sînt tare nevolnici din fire, şi au sîngele cam greu ! Iar cînd îşi sporesc musafirlîcul la cineva, ajung de se scîrbesc de el, şi cei bogaţi şi cei săraci, deopotrivă ! Iartă-mă, dar, că nu pot să primesc plăcuta ta poftire, întrucît mi-e teamă că aş săvîrşi o necuviinţă ţinîndu-te aşa trei sau patru nopţi la rînd departe de haremul tău !“ Şi, după ce ai să-i vorbeşti astfel, roagă-l să-ţi închirieze o casă vecină cu casa noastră, pe motiv că aşa aţi putea amîndoi să vă vedeţi mai lesne şi să petreceţi rînd pe rînd o parte din noapte împreună, fără a se ivi vreo greutate nici pentru unul, nici pentru celălalt.Or, ştiu bine, soţul meu are să vină să se sfătuiască cu mine în privinţa aceasta, iar eu am să-l îndemn să facă aşa. Şi cînd avem să ajungem aici, Allah are să aibă grijă de ce mai este de făcut !

Iar tînărul Kamar răspunse :

— A asculta înseamnă a mă supune !

Şi i se jurui că are să facă întocmai după dorinţele ei şi, spre a-i pecetlui jurmămîntul, mai făcu o lecţie cu ea, de declinare, încă şi mai amănunţită ca întîia oară. Şi, hotărît ! în noaptea aceea cîrja hagiului lucră cu sîrg pe cărarea netezită acuma.

Pe urmă, după sfatul drăguţei sale, Kamar se duse şi se culcă lîngă giuvaergiu, ca şi cum nimica nu s-ar fi petrecut. Iar dimineaţa, după ce giuvaergiul se trezi de praful deşteptător, Kamar vroi să-şi ia ziua-bună de la el, ca de obicei. Ci giuvaergiul nu-l lăsă să plece şi îl pofti să mai vină iarăşi să mănînce laolaltă masa de seară. Iar Kamar, neuitînd povaţa drăguţei lui, nu vru nicicum să primească poftirea giuvaergiului ; îi înfăţişă însă socoteala ce fusese pusă la cale, şi îi spuse că numai aşa era cu putinţă să nu se tulbure unul pe altul de aci înainte. Iar bătrînul giuvaergiu răspunse :

— Nu este nici o piedică !

Şi, fără a mai zăbovi, se ridică şi se duse să ia cu chirie casa lipită de casa lui, o îmbrăcă bogat şi îl aşeză în ea pe tînărul său prieten. Şi dibacea Halima avu grijă, la rîndu-i, în mare taină, să pună a se face în zidul dintre case o deschizătură, ascunsă şi pe-o parte şi pe cealaltă cu un dulap.

Şi-aşa că, a doua zi, Kamar fu pînă peste poate de uluit cînd o văzu, de parcă ar fi ieşit din nimic, pe iubita sa că intră în odaia lui. Ci ea, după ce îl potoli cu alinturi, îi dezvălui taina cu dulapul şi, pe clipă pe dată, îi făcu semn să-şi îndeplinească datoria cocoşească. Iar Kamar se supuse cu sîrguinţă şi cu grăbire, şi mînui de şapte ori la rînd cîrja hagiască. După care tînăra Halima, topită de pojarul domolit, scoase din sîn un jungher minunat al soţului ei giuvaergiul, pe care şi-l lucrase el însuşi cu cea mai mare grijă, şi pe care îl împodobise cu nestemate rare şi frumoase : şi i-l dădu lui Kamar, spunîndu-i :

— Pune-ţi jungherul acesta la brîu şi du-te la prăvălia lui Osta-Obeid, soţul meu, arată-i jungherul şi întreabă-l dacă îl găseşte pe gustul lui şi cît preţuieşte. Iar el are să te întrebe de la cine îl ai ; atunci să-i spui că, trecînd prin sukul armurierilor, ai auzit doi inşi care şedeau de vorbă, şi unul îi spunea celuilalt : „Ia uite ce dar mi-a făcut drăguţa mea, care îmi dă lucrurile soţului ei bătrîn, cel mai urît şi mai scîrbos dintre soţii babalîci !" Şi să adaugi că omul care vorbea aşa a venit la tine şi că ai cumpărat jungherul. Pe urmă să pleci din prăvălie şi să vii în mare grabă acasă, unde ai să mă găseşti în dulap, să-mi dai îndărăt jungherul !

Şi Kamar, luînd jungherul, se duse la prăvălia giuvaergiului, unde jucă pozna pe care iubita lui o ticluise.

Cînd văzu jungherul şi cînd auzi vorbele lui Kamar, giuvaergiul fu cuprins de o mare tulburare, şi răspunse cu nişte vorbe frînte, ca un ins cu minţile pierdute.

Iar Kamar, văzînd starea giuvaergiului, ieși din prăvălie și dete fuga să-i ducă jungherul drăguței sale, care îl aștepta în dulap. Și flăcul îi zugrăvi starea amarnică și rătăcirea în care îl lăsase pe giuvaergiu, soțul ei.

Estimp, amărîtul de Osta-Obeid la rîndu-i alergă acasă, pradă vîrtejurilor bănuielii și suflînd ca un șarpe cuprins de furii. Și intră în casă, cu ochii ieșiți din cap, răcnind :

— Unde mi-e jungherul ?

Iar Halima, cu chipul cel mai neprihănit, răspunse holbînd niște ochi mari de nedumerire :

— Este la locul lui, în bisactea. Ci, pe Allah, o, fiule al moșului meu, te văd cu mintea tulbure și am să mă feresc să ți-l dau, de teamă că vrei să-l bagi în careva !

Iar giuvaergiul stărui, jurîndu-se că nu vrea să-l bage în nimeni. Atunci, descuind bisacteaua, Halima ii înfățișă jungherul. Și bătrînul strigă :

— Na minune !

Ea întrebă :

— Da ce este așa de minune ?

El spuse :

— Mi s-a părut mai adineaori că am văzut jungherul acesta la brîul prietenului meu cel tînăr !

Ea spuse :

— Pe viața mea ! ai putea să ai vreo bănuială cît de cît asupra soției tale, o, tu, cel mai nevolnic dintre soți ?

Iar giuvaergiul îi ceru iertare și își dădu toate silințele spre a-i potoli mînia.

Or, a doua zi, după ce jucă o partidă de șah cu iubitul ei împărțită în șapte părți, se gîndi prin ce mijloace să-l împingă pe giuvaergiul cel bătrîn să se despărțească de ea, și îi spuse lui Kamar :

— Vezi și tu că mijlocul cel dintîi nu ne-a izbutit. Or acuma am să mă îmbrac ca o roabă, iar tu ai să mă duci la prăvălia soțului meu. Și ai să-mi dai iașmacul la o parte, spunîndu-i bătrînului că tocmai m-ai cumpărat din

tîrg. Şi o să vedem limpede dacă lucrul acesta are să-i deschidă ochii !

Şi se ridică şi se îmbrăcă într-adevăr ca o roabă, şi îl însoţi pe iubitul ei pînă la prăvălia soţului. Iar Kamar îi spuse bătrînului giuvaergiu :

— Uite o roabă pe care tocmai am cumpărat-o cu o mie de dinari de aur. Ia vezi dacă îţi place !

Şi, grăind acestea, îi ridică iaşmacul. Iar giuvaergiul era mai-mai să cadă cînd o văzu pe nevastă-sa, împodobită cu nestematele cele strălucite pe care le lucrase chiar el, şi purtînd pe degete inelele pe care i le dăruise Kamar. Şi strigă :

— Cum o cheamă pe roaba aceasta ?

— Halima !

Şi giuvaergiul, la vorbele acelea, îşi simţi beregăţile cum i se umflă, şi căzu pe spate. Iar Kamar şi tinerica se folosiră de leşinul lui spre a pieri de acolo.

Cînd se trezi din leşin, Osta-Obeid dădu fuga acasă cît putu el de iute şi, de data aceasta, era mai-mai să moară de uimire şi de spaimă cînd o găsi pe soţia sa îmbrăcată tot cu podoabele cu care tocmai o văzuse şi strigă :

— Nu este putere şi adăpost decît numai întru Allah cel atotputernic !

Iar ea îi spuse :

— O, fiule al moşului meu, da de ce te minunezi aşa ?

El spuse :

— Prăpădi-l-a-r Allah pe Cel-rău ! Tocmai am văzut o roabă pe care a cumpărat-o tînărul meu prieten, şi care parcă erai chiar tu nu alta, aşa îţi semăna !

Iar Halima, ca sugrumată de supărare, strigă :

— Da cum de cutezi tu, o, pacoste cu barbă albă, să mă umileşti cu nişte bănuieli atîta de neruşinate ? Du-te să te încredinţezi cu ochii tăi, dă fuga la vecinul tău să vezi de nu cumva ai s-o găseşti acolo pe roaba aceea ?

El spuse :

— Ai dreptate ! Nu se află bănuială care să nu se spulbere la o dovadă ca aceasta !

Și coborî scara, și ieși din casă, spre a se duce la prietenul său Kamar.

Or, Halima, trecînd prin dulap, se și afla acolo atunci cînd sosi soțul ei. Și bietul de el, năucit de o asemănare atîta de mare, nu putu decît să îngaime :

— Mare-i Allah ! El zămislește jocurile firii, și tot ce i se năzare !

Și se întoarse acasă, pînă peste măsură de tulburat și de buimăcit, și, găsind-o pe nevastă-sa așa cum o lăsase, nu putu decît s-o potopească cu laude și să-i ceară iertăciune. Pe urmă se întoarse la prăvălia lui.

Estimp Halima, trecînd prin dulap, se întoarse la Kamar și îi spuse :

— Vezi și tu că nu se află vreo cale de a-i deschide ochii moșneagului acesta cu barbă de rușine ! Nu ne mai rămîne așadar decît să plecăm de aici fără zăbavă. Eu mi-am și orînduit lucrurile, iar cămilele sînt gata încărcate, și tot așa și caii, iar caravana nu ne mai așteaptă decît pe noi ca să pornească !

Și se ridică și, învăluindu-se cu iașmacurile sale, îl hotărî s-o ducă înspre locul unde se afla caravana. Și amîndoi încălecară pe caii care îi așteptau, și plecară. Iar Allah le scrise bună-pace, și ajunseră în Egipt fără de nici un necaz.

Cînd sosiră la casa părintelui lui Kamar și cînd preacinstitul negustor auzi de întoarcerea fiului său, bucuria umplu toate inimile, iar Kamar fu primit într-un potop de lacrimi de fericire. Și cînd Halima intră în casă, toți ochii rămaseră robiți de frumusețea ei. Iar tatăl lui Kamar îl întrebă pe fiul său :

— O, fiul meu, au este o domniță ?

El răspunse :

— Nu este o domniță, ci este aceea a cărei frumusețe a fost pricina plecării mele. Întrucît ea este femeia

despre care ne-a povestit dervişul. Şi acuma am de gînd s-o iau de soţie după *sunna* şi după lege !

Şi îi istorisi tatălui său toată povestea, de la început pînă la sfîrşit. Ci nu are nici un rost s-o mai spunem încă o dată.

Aflînd toată întîmplarea fiului său, preacinstitul negustor Abd el-Rahman strigă :

— O, fiule, blestemul meu să fie asupra ta, şi pe lumea aceasta şi pe cealaltă, dacă vei stărui în dorinţa de a te însura cu femeia asta ieşită din iad ! Ah, cugetă, o, fiul meu, că într-o zi s-ar putea să se poarte şi faţă de tine într-un fel tot atît de ticălos ca şi faţă de soţul ei dintîi ! Mai degrabă lasă-mă să-ţi caut aici o soţie printre fetele de neam bun !

Şi îl dojeni îndelung şi îi vorbi atîta de înţelept încît Kamar răspunse :

— Am să fac cum doreşti tu, o, taică al meu !

Şi preacinstitul negustor îl sărută pe fiul său, la vorbele acestea, şi porunci numaidecît ca Halima să fie închisă într-un foişor lăturalnic, unde să aştepte pînă ce bătrînul are să ia o hotărîre în privinţa ei.

După care se apucă să caute prin toată cetatea o soţie potrivită pentru fiul său. Şi, după multe alergături ale mamei lui Kamar pe la neveste de dregători şi de negustori bogaţi, se sărbători nunta lui Kamar cu fata cadiului, care hotărît că era cea mai frumoasă tinerică din Cairo. Şi, cu acel prilej, vreme de patruzeci de zile întregi, nu se precupeţiră nici ospeţele, nici luminaţiile, nici danţurile, nici jocurile. Iar ziua de la sfîrşit fu o petrecere anume păstrată pentru cei săraci, pe care avură grijă să-i poftească să ia loc împrejurul tablalelor aduse pentru ei, cu deplină dărnicie.

Or, Kamar, care veghea el însuşi slugile în vremea acelui ospăţ, băgă de seamă printre sărăcime un om îmbrăcat mai prost decît cei mai săraci, şi ars de soare, pe chip cu urmele unor oboseli lungi şi ale unor amaruri

grele. Şi, oprindu-şi asupra-i privirile spre a-l chema, îl cunoscu pe giuvaergiul Osta-Obeid. Şi alergă să-i spună şi lui tătîne-său, care zise :

— Acesta-i prilejul de a îndrepta, pe cît stă în puterea noastră, răul ce l-ai săvîrşit la îndemnul desfrînatei pe care am întemniţat-o !

Şi se îndreptă înspre bătrînul giuvaergiu care era pe cale să plece şi, strigîndu-l pe nume, îl îmbrăţişă cu duioşie şi îl întrebă ce pricină îl adusese în starea aceea de sărăcie. Iar Osta-Obeid îi povesti că plecase din Bassra, pentru ca nenorocirea lui să nu fie dată în vileag şi să nu poată da duşmanilor săi prilejul de a-şi rîde de el, dar că în deşert căzuse în mîinile unor arabi hoţi care îi despuiaseră de tot ce avea ! Şi preacinstitul Abd-el-Rahman porunci ca giuvaergiul să fie dus degrabă la hammam şi, după scaldă, să fie îmbrăcat cu haine alese ; pe urmă îi spuse :

— Eşti oaspetele meu şi îţi datorez adevărul ! Află dar că soţia ta Halima este aici, încuiată din porunca mea într-un foişor lăturalnic. Şi mă gîndisem să ţi-o trimit sub pază la Bassra ; ci, devreme ce Allah te-a îndrumat pînă aici, înseamnă că soarta acestei femei fusese hotărîtă dinainte. Aşa că am să te duc la ea, iar tu ai s-o ierţi sau ai să-i dai ceea ce i se cuvine. Întrucît nu trebuie să-ţi ascund că ştiu toată întîmplarea cea urîtă, de care numai soţia ta este vinovată ; întrucît bărbatul care se lasă ispitit de o femeie nu are a se învinui de nimic, dat fiind că bărbatul nu poate să înfrîngă pornirea pe care Allah a sădit-o în el ; ci femeia nu este alcătuită în acelaşi fel, iar dacă nu fuge de căutarea şi de înghesuiala bărbaţilor, ea-i vinovată întotdeauna. Of, fratele meu, se cere o mare vistierie de înţelepciune şi de răbdare bărbatului care are o muiere !

Iar giuvaergiul spuse :

— Ai dreptate, fratele meu ! Numai soţia mea este vinovată în treaba asta. Ci unde-i ?

Şi tatăl lui Kamar spuse :

— În foişorul acela pe care îl vezi dinaintea ta, şi iacătă cheile !

Iar giuvaergiul luă cheile cu o mare bucurie şi porni înspre foişor, unde deschise uşile şi intră la femeia sa. Şi se duse drept la ea, fără a spune o vorbă, şi cu amîndouă mîinile, repezite deodată înspre ea...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute optzeci şi şaptea noapte

Urmă :

...o strînse de gît, strigînd :

— Aşa să moară dezmăţatele de teapa ta !

Iar negustorul Abd el-Rahman, spre a desăvîrşi de îndreptat greşelile fiului său Kamar faţă de giuvaergiu, găsi drept şi de cuviinţă dinaintea lui Allah cel preaînalt s-o mărite chiar în ziua nunţii lui Kamar pe fiica sa Steaua-Dimineţii cu Osta-Obeid. Ci Allah este mai mare şi mai darnic !

Iar Şeherezada, după ce povesti astfel întîmplarea aceasta, tăcu. Şi sultanul Şahriar strigă :

— Deie Allah, o, Şeherezada, ca toate muierile cele desfrînate să îndure soarta soţiei giuvaergiului. Întrucît aşa ar fi trebuit să se sfîrşească multe istorii dintre cîte mi-ai povestit ! Adesecori chiar că am fost mîniat în sufletul meu, Şeherezada, văzînd că unele femei aveau un sfîrşit potrivnic gîndurilor şi socotelilor

mele. Întrucît, în ce mă privește, știi bine ce-am făcut cu dezmățata și ticăloasa de soție — pe care n-ar mai avea-o Allah întru mila sa — ca și cu toate roabele ei cele stricate!

Ci Șeherezada, nevrînd ca sultanul să zăbovească mai mult prin preajma unor atari gînduri, se feri ca de foc să răspundă ceva în privința aceasta, și se grăbi să înceapă precum urmează, povestea cu pulpa de berbec.

POVESTEA CU PULPA DE BERBEC

Se povestește — ci Allah este mai știutor! — că trăia la Cairo, sub domnia unui sultan dintre sultanii acelei țări, o femeie dăruită cu atîta viclenie și cu atîta iscusință încît a bea o înghițitură de apă ori a trece prin gaura unui ac cît de mic era pentru ea un lucru la fel de ușor. Or Allah — carele dăruiește cum vrea el harurile și nevolniciile — pusese în femeia aceea o fire atîta de pojarnică încît de-ar fi trebuit să fie una dintre cele patru neveste ale unui musulman și să împartă după dreptate nopțile în patru, cîte o parte de fiecare nevastă, ar fi murit de dor neogoit. Și-așa că se pricepuse să-și orînduiască treburile atîta de bine încît izbutise să ajungă nu doar singura soție a unui bărbat, ci să se mărite cu doi bărbați deodată, amîndoi din spița cocoșilor din Egiptul-de-Sus, care știu să mulțumească douăzeci de găini, una după alta. Și se folosise de atîta viclenie, și știuse atîta de bine să-și rostuiască lucrurile încît nici unuia dintre cei doi nu-i da prin minte nimica despre o împărțanie atîta de potrivnică legii și obiceiurilor dreptcredincioșilor. Și, de altminteri, era ajutată în matrapazlîcul ei de chiar meseria pe care o aveau cei doi soți, întrucît unul era hoț de noapte, iar celălaltul pungaș de zi. Fapt care făcea ca atunci cînd unul se întorcea seara acasă, celălalt să se și afle plecat în căutarea vreunei

trebi pe potrivă. Iar în ceea ce privește numele lor, apoi ei se numeau : hoțul Haram și pungașul Akil.

Și trecură zile și luni, iar hoțul Haram și pungașul Akil își îndeplineau cu măiestrie meseria de cocoși, în casă, și pe cea de vulpoi, în afara casei.

Or, într-o bună zi, hoțul Haram, după ce moștenirea ce-o avea de la tătîne-său o mulțumi pe fiica lui socru-său, chiar cu mai multă vrednicie decît de obicei, îi spuse soției sale :

— O treabă de mare însemnătate, o, nevastă, mă silește să lipsesc o vreme de acasă. Fie ca Allah să-mi scrie izbîndă, încît să mă întorc cît mai degrabă lîngă tine !

Iar femeia răspunse :

— Numele lui Allah fie asupra ta și împrejurul tău, o, frunte a oamenilor ! Da ce are să se facă amărîta de mine în vremea cît bărbatul ei are să fie plecat ?

Și se mohorî amarnic, și îi spuse un potop de vorbe de părere de rău, și nu îl lăsă să plece decît după cele mai calde semne de dragoste din partea ei. Și hoțul Haram, încărcat cu un sac de merinde pentru gură, pe care nevestica avusese grijă să i le gătească de drum, plecă în calea sa, încîntat și plesnind din limbă de mulțumire.

Or, de-abia trecuse vreun ceas de vreme de cînd acesta plecase, că Akil pungașul se întoarse acasă. Și vru soarta ca și el avînd o pricină să lipsească din cetate tocmai atunci, să-i vestească soției că are să plece. Iar nevestica nu pregetă să-i mărturisească și celui de al doilea soț toată ciuda pe care i-o pricinuia plecarea lui și, după felurite și spornice dovezi de o înflăcărare pînă peste măsură, îi umplu un sac cu merinde de gură, pentru drum, și își luă rămas bun de la el, chemînd asupra capului său binecuvîntările lui Allah — preamărit fie el ! Și pungașul Akil plecă, mîndru că are o soție atîta de caldă și atîta de grijulie, și pocnind din limbă de mulțumire.

Și întrucît soarta oricărui ins îl așteaptă de obicei pe la vreo cotitură de drum, cei doi soți aveau s-o găsească pe a lor tocmai în clipa cînd se gîndeau cel mai puțin la ea. Într-adevăr, la sfîrșitul zilei, pezevenghiul de Akil intră într-un han ce se afla în cale, gîndind să-și petreacă noaptea acolo. Și, cînd intră în han, nu găsi acolo decît un călător, cu care, după salamalekurile și urările de datină și dintr-o parte și din cealaltă, legă îndată vorba. Or, acela era chiar hoțul Haram, care luase aceeași cale ca și tovarășul său, pe care nu-l cunoștea. Iar cel dintîi îi spuse celui de-al doilea :

— O, prietene, pari tare ostenit !

Iar celălalt răspunse :

— Pe Allah, am făcut astăzi dintr-o răsuflare drumul de la Cairo pînă aici ! Dar tu, prietene, de unde vii ?

El răspunse :

— Tot de la Cairo ! Și slăvit fie Allah carele îmi scoate în drum un tovarăș atîta de plăcut spre a-mi urma cu el drumul mai departe. Căci precum a zis Profetul — asupra-i fie rugăciunea și pacea ! — „un tovarăș este cea mai bună merinde la drum !“ Da pînă una alta, spre a pecetlui prietenia noastră, hai să împărțim între noi pîinea și să întingem în aceeași sare ! Iacătă, o, prietene, sacul meu cu merinde, în care am, spre a te îmbia, niște curmale proaspete și niște friptură cu usturoi !

Iar celălalt răspunse :

— Allah sporească-ți bunurile, o, prietene ! primesc cele cu care mă îmbii, cu toată dragostea inimii. Ci îngăduie să-mi aduc și eu obolul.

Și pe cînd cel dintîi își scotea din sac merindele, celălalt le așternea pe ale sale pe masa la care ședeau.

După ce amîndoi isprăviră de pus pe masă ceea ce aveau de mîncare, văzură că au întocmai aceleași merinde : turte de pîine cu susan, curmale și cîte o jumătate de pulpă de berbec. Și rămaseră uluiți pînă peste marginile uluirii cînd băgară de seamă că cele două jumă-

tăţi de pulpă de berbec se lipeau între ele cu o potriveală desăvîrşită. Şi strigară :

— Allahu akbar ! a fost scris ca piciorul acesta de berbec să-şi vadă strînse alături amîndouă jumătăţile, în pofida morţii, a prăjelii şi a îmbălsămatului !

Pe urmă pungaşul îl întrebă pe hoţ :

— Pe Allah care-i asupra ta ! o, prietene, aş putea să aflu de unde ai bucata aceasta de pulpă de berbec ?

Iar hoţul răspunse :

— Mi-a dat-o fiica lui socru-meu, cînd am plecat de-acasă ! Ci, pe Allah care-i asupra ta ! o, prietene, aş putea să aflu la rîndu-mi de unde ai luat tu jumătatea asta de pulpă ?

Iar panglicarul zise :

— Tot fiica lui socru-meu mi-a pus-o şi mie în sac ! Ci ai putea tu să-mi spui în ce mahala se află preacinstita-ţi casă ?

El spuse :

— Lîngă Poarta Biruinţelor !

Iar celălalt strigă :

— Şi a mea tot aşa !

Şi repede, din întrebare în întrebare, cei doi pungaşi ajunseră să dobîndească încredinţarea că, din ziua cînd se însuraseră, amîndoi erau sîmbraşi, fără să ştie, pe acelaşi aşternut şi pe aceeaşi pătură. Şi strigară :

— Alungat fie Cel-rău ! Iacătă-ne că amîndoi sîntem amăgiţi de păcătoasa aceea !

Pe urmă, măcar că dintru-ntîi dovedirea aceea era cît pe-aici să-i stîrnească la vreo năpraznă, izbutiră într-un sfîrşit, întrucît erau oameni cu cap, trecuţi prin ciur şi prin dîrmon, să priceapă că hotărîrea cea mai bună de luat era doar de a face cale întoarsă şi de a răzvedi, cu chiar ochii şi cu chiar urechile lor, ceea ce era de răzvedit cu ticăloasa. Şi, căzînd la învoială în privinţa aceasta, luară amîndoi drumul îndărăt spre Cairo, şi nu peste mult ajunseră la casa lor.

Cînd nevestuica, deschizîndu-le ușa, îi văzu pe cei doi soți ai ei laolaltă, nu mai avu nici o îndoială că viclenia îi fusese dovedită și, întrucît era femeie cu cap. trecută prin ciur și prin dîrmon. pricepu că ar fi zadarnic. de data asta. să caute vreo chichiță spre a mai oboroci o vreme adevărul. Și gîndi : „Inima și a celui mai crunt bărbat nu poate să îndure lacrimile femeii care îi e dragă !" Și deodată, izbucnind în suspine și smulgîndu-și părul. se aruncă la picioarele celor doi soți, cerîndu-le milostivire.

Or, amîndoi o aveau dragă, iar inima lor era legată de nurii ei. Încît, cu toată ticăloșia sa vădită, simțiră că dragostea ce-o aveau pentru ea nu se știrbise întru nimic : și o ridicară și îi deteră iertarea, ci numai după ce totuși îi făcură un potop de dojeni, cu ochii bulbucați. Pe urmă. cum ea sta tăcută cu o înfățișare tare spășită, îi spuseră că asta nu-i tot, ci că trebuia numaidecît să pună capăt, fără de zăbavă, stării aceleia atîta de potrivnică datinilor și legii dreptcredincioșilor. Și adăugară :

— Trebuie numaidecît să te hotărăști, pe loc, și să-l alegi pe acela dintre noi doi pe care vrei să-l ții ca soț !

La vorbele acestea ale celor doi soți, nevestica lăsă capu-n jos și chibzui adînc. Și degeaba o tot zoreau ei să ia fără de zăbavă o hotărîre. fu cu neputință s-o facă să-l arate pe cel pe care și l-ar fi vrut mai mult, căci pe amîndoi îi găsea deopotrivă ca bărbăție, ca vrednicie și ca sîrguință. Ci, întrucît cei doi. stîrniți de tăcerea sa, țipau la ea cu glas amenințător ca să-și rostească alegerea. ridică într-un sfîrșit capul și spuse :

— Nu este ajutor și milă decît întru Allah Cel-Atotputernic ! O. soții mei, de vreme ce mă siliți să aleg între voi, și să iau o hotărîre care sfîșie dragostea pe care v-am dovedit-o deopotrivă, și întrucît, cugetînd și cumpănind urmările, nu am nici o pricină să țin la unul mai mult decît la celălalt, iată ce zic eu ! Voi amîndoi trăiți din îndemînarea voastră, și în privința aceasta vi-s sufletele liniștite, iar Allah, carele judecă faptele făpturilor sale după haru-

rile pe care le-a pus în inima lor, nu are să vă alunge de la sînul milostivirii lui. Tu, Akil, te pricepi să șterpelești la lumina zilei, iar tu, Haram, hoțești noaptea. Și-așa că, mărturisesc dinaintea lui Allah și dinaintea voastră, am să-l păstrez ca soț pe acela dintre voi care are să dea cea mai vrednică dovadă de dibăcie, și are să săvîrșească isprava cea mai iscusită !

Și amîndoi răspunseră că ascultă și că se supun, plăcîndu-le numaidecît hotărîrea aceea, și se pregătiră pe dată să se înfrunte în meserie.

Or, cel dintîi trecu la fapte pungașul Akil, care plecă împreună cu sîmbrașul său Haram în sukul zarafilor. Și acolo îi arătă cu degetul un zaraf bătrîn ce se preumbla iavaș-iavaș de la o prăvălie la alta, și spuse :

— Îl vezi, o, Haram, pe zaraful acela ? Iacătă că eu, pînă a apuca el să-și sfîrșească trepăduiala de zaraf, mă prind să-l silesc a-mi da punga lui de zaraf, plină cu aur !

Și rostind acestea, se apropie, ușor ca un fulg, de zaraful ce se preumbla de colo-colo, și îi șterpeli punga plină cu dinari de aur, pe care o avea la el. Și se întoarse la tovarășul său, care dintru-ntîi, cuprins de mare spaimă, vru să-l ocolească spre a nu se primejdui să fie priponit împreună cu el ca părtaș, dar care, pe urmă, minunat de o lovitură atîta de îndemînatică, începu să-l firitisească pentru dibăcia pe care o dovedise, și îi spuse :

— Pe Allah ! tare mă tem că eu, la rîndu-mi, n-am să pot niciodată să săvîrșesc o ispravă atîta de strălucită ! Eu gîndeam că a-l fura pe un zaraf este un lucru mai presus de puterile unui dreptcredincios !

Ci pungașul începu să rîdă și îi spuse :

— O, bietul de tine ! asta nu este decît un început, întrucît nu așa mă fălnicesc eu că am pus gajba pe punga lui ! Căci s-ar putea ca într-o zi ori alta cadiul să dea de urma mea și să mă silească să plătesc tare scump totul. Ci vreau să ajung stăpînul îndrituit al sacului, cu tot ce

se află în el, făcînd în așa fel ca însuși cadiul să-mi dea, după lege, banii zarafului ăsta căptușit cu aur !

Și spunînd acestea, deschise punga, numără galbenii cîți se aflau în ea, luă zece dinari și puse în locul lor un inel de-al lui de aramă. După care îmbăieră cu grijă punga și, apropiindu-se iar de zaraful prădat, îi strecură ușurel punga în buzunarul caftanului, de parcă nu s-ar fi petrecut nimic. Îndemînarea este un dar de la Allah, o, dreptcredincioșilor !

Or, nici nu făcu zaraful bine cîțiva pași că pezevenghiul se și repezi înspre el, da cît mai fățiș de data aceasta și țipînd :

— Ticăloase, osînda ta-i aproape ! Dă-mi punga mea îndărăt, ori haidem numaidecît amîndoi la cadiu !

Și zaraful, pînă peste poate de uluit că se vedea luat astfel din scurt de un ins pe care nu-l cunoștea nici după mamă, nici după tată, și pe care nu-l mai văzuse niciodată în viața lui, începu dintru-ntîi, spre a se feri de lovituri, să-și ceară un potop de iertăciuni și să se juruiască pe Ibrahim, pe Isac și pe Yacub că năpăstuitorul său se înșela și că, în ce îl privește, nu se gîndise niciciînd să-i răpească vreo pungă ! Ci Akil, fără a vroi să dea ascultare vreuneia dintre jurămintele zarafului, asmuți împotriva lui tot sukul și, într-un sfîrșit, îl luă de caftan, strigînd :

— Haidem amîndoi la cadiu !

Și, întrucît zaraful se împotrivea, îl înșfăcă de barbă și îl tîrî, prin huietul de huiduieli, dinaintea cadiului.

Și cadiul întrebă :

— Care-i necazul ?

Iar Akil răspunse degrabă :

— O, doamne al nostru, cadiule, de bună seamă că zaraful acesta, pe care îl aduc dinaintea mîinilor tale împărțitoare de dreptate, este cel mai afurisit hoț care a intrat vreodată în sala ta de județe. Iacătă că, după ce mi-a furat punga plină cu aur, cutează să se preumble prin suk liniștit, ca un musulman fără de vreo vină !

Iar zaraful, cu barba pe jumătate smulsă, gemu :

— O, stăpîne al nostru, cadiule, nu este adevărat ! Niciodată nu l-am văzut și nu l-am cunoscut pe omul acesta care m-a chinuit și m-a adus în starea jalnică în care mă aflu, după ce a stîrnit sukul împotriva mea și mi-a spulberat pe totdeauna lefteria și mi-a stricat faima de zaraf fără de pată !

Akil însă strigă :

— O, blestematule, au de cînd a ajuns cuvîntul unui cîine de zaraf mai presus decît cuvîntul unui dreptcredincios ? O, cadiule, doamne al nostru, vicleanul acesta tăgăduiește că a furat, cu tot atîta nerușinare ca și neguțătorul acela din țara Indului, a cărui poveste aș putea s-o povestesc domniei tale, dacă nu o știi !

Iar cadiul răspunse :

— Nu știu povestea neguțătorului din țara Indului ! Da cumu-i ? Spune-mi-o pe scurt !

Și Akil spuse :

— Pe capul și pe ochii mei ! O, stăpîne al nostru, ca să vorbesc pe scurt, neguțătorul acela din țara Indului era un ins care izbutise să dobîndească atîta încredere la oamenii din suk încît într-o zi i s-a încredințat o hazna mare cu bani, fără a i se cere dovada de primire. Iar el s-a folosit de împrejurarea aceea spre a tăgădui că i se încredințase vreun ban, în ziua cînd stăpînul haznalei a venit să-și ia bunul îndărăt. Și, întrucît nu avea împotriva ticălosului nici un martor și nici un înscris, de bună seamă că tîlharul ar fi putut să mănînce în bună pace averea omului, dacă nu ar fi izbutit cadiul cetății, cu iscusința lui, să-l facă a mărturisi adevărul. Și, dobîndind acea mărturisire, a poruncit să i se alduiască vicleanului două sute de vergi la tălpi, și l-a izgonit din cetate !

Pe urmă Akil mai spuse :

— Și-acuma nădăjduiesc de la Allah, o, stăpîne al nostru, cadiule, că domnia ta, cel plin de înțelepciune și

de agerime, lesne ai să găsești calea de a dovedi prefăcătoria zarafului ăsta ! Și, dintru-ntîi, îngăduie robului tău a te ruga să binevoiești a da poruncă să fie scotocit hoțul, spre a-l dovedi de hoț !

După ce ascultă povestea lui Akil, cadiul porunci cavazilor să-l scotocească pe zaraf. Și nu le trebui multă vreme pînă să găsească la el punga cu pricina. Și învinuitul, gemînd, o ținea morțiș că punga este bunul lui de drept. Iar Akil, din parte-i, mărturisea, cu un potop de jurăminte și de blesteme aruncate necredinciosului, că își cunoștea fără de șovăire punga ce-i fusese șterpelită. Și cadiul, judecător priceput, porunci atunci ca fiecare pricinaș să spună ce pretindea că ar fi avînd în punga cu pricina. Iar ovreiul spuse :

— În punga mea, o, stăpîne al nostru, se află cinci sute de dinari de aur, nici unul mai mult, nici unul mai puțin, pe care i-am pus acolo azi-dimineață !

Iar Akil strigă :

— Minți, cîine ! doar dacă o să întorci îndărăt ceea ce nu este al tău ! Or, eu mărturisesc că în punga aceasta nu sînt decît patru sute nouăzeci de dinari, nici unul mai mult, nici unul mai puțin. Și, pe deasupra, mai trebuie să se afle acolo și un inel de aramă, împodobit cu pecetea mea, de nu cumva l-ai fi și prăpădit !

Și cadiul desfăcu punga dinaintea martorilor, iar ceea ce se afla în pungă nu putu decît să dea dreptate hoțomanului. Și numaidecît cadiul îi întinse lui Akil punga, și porunci să i se tragă pe dată o ciomăgeală zarafului, pe care uluirea îl amuțise !

Cînd hoțul Haram văzu izbînda renghiului cel atîta de dibaci al sîmbrașului său Akil, îl firitisi pe acesta și îi spuse că i-ar fi tare anevoie să-l întreacă. Se înțelese totuși cu el să se întîlnească iarăși pe seară, în preajma saraiului sultanului, spre a încerca și el la rîndu-i vreo ispravă care

să nu fie prea nevrednică faţă de şiretlicul năzdrăvan la care fusese martor.

Încît, la căderea nopţii, cei doi tovarăşi se şi aflau la locul de întîlnire. Şi Haram îi spuse lui Akil :

— Tovarăşe al meu, tu ai izbutit să-ţi rîzi de barba unui zaraf şi de barba cadiului. Or, eu vreau să-l înfrunt pe chiar sultanul. Iacătă aşadar o scară de frînghie cu care am să ajung în iatacul sultanului ! Ci trebuie să mă însoţeşti, spre a fi martor la ce are să se petreacă !

Şi Akil, care nu era deprins nicicum cu hoţia adevărată, ci numai cu pungăşia, fu dintru-ntîi tare speriat de cutezanţa unei încercări ca aceea ; ci îi fu ruşine să dea îndărăt faţă de sîmbraşul lui, şi îl ajută să arunce scara de frînghie pe zidul saraiului. Şi se căţărară amîndoi pe scară, coborîră de partea cealaltă, străbătură grădinile şi se strecurară chiar în sarai, ocrotiţi de noapte.

Şi se furişară, de-a lungul coridoarelor, pînă chiar la iatacul sultanului ; şi Haram, dînd de-o parte o perdea de la o uşa, i-l arătă tovarăşului său pe sultanul adormit, lîngă care se afla un copilandru care îl freca pe tălpile picioarelor...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute optzeci şi opta noapte

Urmă :

...un copilandru care îl freca pe tălpile picioarelor. Şi copilandrul acela, care prin acea frecare uşura somnul sultanului, părea toropit şi el de somn şi, spre a nu se lăsa să aţipească, mesteca o bucată de saciz.

La priveliştea aceea, Akil, cuprins de frică, era gata-gata să se prăbuşească pe spate ; dar Haram îi spuse la ureche :

— Pentru ce te sperii aşa, tovarăşe al meu ? Tu ai vorbit cu cadiul, iar eu, la rîndu-mi, vreau să vorbesc cu măria sa sultanul !

Şi, lăsîndu-l în dosul perdelei, se apropie de copilandru cu o sprinteneală de necrezut, îi puse un căluş în gură, îl legă burduf şi îl agăţă, ca pe un sac, de tavan. Pe urmă, se aşeză în locul băiatului şi începu să-l frece pe sultan la tălpile picioarelor, cu priceperea unui masagiu de la hammam. Şi, după un răstimp, îşi mişcă mîinile în aşa fel încît să-l trezească pe sultan, care se porni să caşte. Iar Haram, prefăcîndu-şi glasul ca glasul unui copilandru, îi spuse sultanului :

— O, doamne al vremilor ! întrucît luminăţia ta nu adoarme, n-ai vrea să povestesc ceva ?

Şi sultanul răspunse :

— Poţi !

Iar Haram spuse :

— A fost o dată, o, doamne al vremilor, într-o cetate oarecare, un hoţ cu numele de Haram şi un pungaş cu numele de Akil, care trebuiau să se dovedească între ei la îndrăzneală şi la dibăcie !

Şi îi povesti sultanului isprava lui Akil, cu toate amănuntele ei, şi împinse cutezanţa pînă la a-i istorisi tot ce se petrecea în chiar sarai acolo, schimbînd doar numele sultanului şi locul întîmplării. Şi, cînd sfîrşi istorisirea, spuse :

— Şi-acuma, o, doamne al vremilor, pe care dintre cei doi soţi îl socoate măria ta cel mai iscusit ?

Iar sultanul răspunse :

— Apoi, fără de nici o cîrtire, este hoţul care s-a strecurat în saraiul sultanului !

Cînd auzi răspunsul, Haram, născocind o grabnică trebuință de a ieși afară, plecă de parcă se ducea la umblătoare. Și se îndreptă înspre tovarășul său, care tot timpul cît ținuse povestea își simțea sufletul cum își ia zborul de spaima nasului său. Și își luară drumul îndărăt pe unde veniseră, și ieșiră din sarai la fel de norocoși cum intraseră.

Or, a doua zi, sultanul, care fusese destul de nedumerit că nu-l vedea venind îndărăt pe slujitorul său pe care îl credea dus la umblătoare, fu pînă peste poate de uluit cînd îl văzu agățat sus de tavan, întocmai ca în istorisirea pe care o ascultase povestită. Și numaidecît dobîndi încredințarea că chiar el fusese cel înșelat de hoțul cel îndrăzneț. Ci, departe de a fi supărat pe cel care îl amăgise astfel, dori să-l cunoască ; și, drept aceea, porunci să se dea de știre de către pristavii domnești că îl ierta pe insul care se furișase noaptea în saraiul său și că îi făgăduia o mare răsplată dacă se va înfățișa dinainte-i. Și Haram, cu credința în acea făgăduială, se duse la sarai, și se înfățișă dinaintea sultanului, care îl lăudă strașnic pentru curajul lui și, spre a răsplăti atîta iscusință, îl căftăni pe dată căpetenie peste agia împărăției. Și, la rîndul ei, nevestica nu pregetă, cînd află întîmplarea, să-l aleagă pe Haram drept singurul ei soț, și trăi cu el in huzur și în bucurie. Ci Allah este mai știutor !

Iar Șeherezada, în noaptea aceea, nu vroi să-l lase pe sultan cu simțămintele stîrnite de istorisirea aceasta, și începu numaidecît să-i istorisească ciudata poveste care urmează.

CHEILE URSITEI

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că sultanul Egiptului, califul Mohammad ben-Theilun, era un stăpîn pe atîta de înțelept și de bun pe cît fusese de crud și de asupritor părintele său Theilun. Încît, departe de a se purta ca tătîne-său, schingiuindu-și supușii spre a-i face să plătească de trei și de patru ori aceleași biruri și poruncind să fie ciomăgiți spre a-i sili să dezgroape cele cîteva drahme pe care le ascunseseră în pămînt de frica birarilor, el se îndemna a face să învie iarăși tihna și să aducă îndărăt dreptatea la norodul său. Și de toate comorile pe care tătîne-său Theilun le strînsese cu japca el se folosea spre a-i ocroti pe poeți și pe învățați, spre a-i răsplăti pe viteji și spre a veni în ajutorul celor nevoiași și năpăstuiți. Așa că Atoateîmpărțitorul făcea ca totul să izbîndească sub domnia lui blagoslovită : întrucît niciodată revărsările Nilului nu au mai fost atîta de statornice și de îmbelșugate, niciodată holdele nu au mai fost atîta de rodnice și de spornice, niciodată cîmpurile de lucernă și de cafeluțe nu au fost atîta de verzi, și niciodată neguțătorii nu au văzut curgînd atîta aur în dughenele lor.

Or, într-o zi din acele zile, sultanul Mohammad porunci să vină dinainte-i toți dregătorii de pe lîngă saraiul său, spre a-i întreba, pe fiecare în parte, despre îndeletnicirile, despre slujbele lor trecute și despre leafa pe care

o primeau de la vistierie. Căci dorea astfel să cerceteze el însuşi muncile şi mijloacele lor de trai, zicîndu-şi : „Dacă aflu vreunul cu o slujbă grea şi cu o leafă uşoară, am să-i scad sarcinile şi am să-i sporesc simbria ; da dacă aflu vreunul cu o leafă mare şi cu o slujbă uşoară, am să-i scad simbria şi am să-i sporesc munca !"

Şi cei dintîi care se înfăţişară între mîinile lui fură vizirii, care erau în număr de patruzeci, toţi nişte preacinstiţi moşnegi, cu bărbi lungi şi albe şi cu chipuri pecetluite de înţelepciune. Şi purtau pe cap nişte mitre cu trei rînduri de turbane, împodobite cu pietre scumpe ; şi se sprijineau pe nişte cîrje lungi cu vîrful de ambră, semn al puterii lor. Pe urmă veniră valiii de vilaiete şi căpeteniile de oşti şi toţi cei care, mai mult ori mai puţin, aveau în seamă să păstreze liniştea şi să împartă dreptatea. Şi rînd pe rînd îngenuncheară şi sărutară pămîntul între mîinile califului, care îi cercetă îndelung, şi îi răsplăti ori îi mazili, după cum i se părea lui că li se cuvine.

Iar cel care se înfăţişă cel mai de pe urmă fu hadîmbul de gîdea, împlinitorul judeţelor. Şi măcar că era gras, ca un ins bine hrănit care nu are nimic de făcut, era tare trist la înfăţişare şi, în loc să calce falnic, cu spada pe umăr, mergea cu capu-n jos şi cu paloşul în teacă. Şi cînd ajunse între mîinile sultanului Mohammad ben-Theilun, sărută pămîntul şi zise :

— O, doamne şi cunună peste capul nostru, iacătă că ziua dreptăţii are să strălucească într-un sfîrşit şi pentru robul împlinitor al judeţelor tale ! O, măria-ta, o, doamne al vremilor, de la moartea răposatului tău părinte, sultanul Theilun — aibă-l Allah întru mila sa — zi de zi am tot văzut cum se împuţinează treburile slujbei mele şi cum pier cîştigurile pe care le dobîndeam de pe urma ei. Iar viaţa mea, care odinioară fusese plină de noroc, se scurge acuma mohorîtă şi zadarnică. Şi dacă Egiptul are să se bucure tot aşa de tihnă şi de belşug necurmat, eu am să

ajung în mare primejdie de-a muri de foame, fără a lăsa nici baremi cu ce să mi se cumpere un giulgiu — lungească-i Allah viaţa stăpînului nostru !

Cînd auzi vorbele acestea ale călăului, sultanul Mohammad ben-Theilun cugetă o bună bucată de vreme şi pricepu că plîngerile gîdei erau întemeiate, întrucît chivernisélile cele mari ale slujbei sale îi veneau nu din simbria care nu era de cine ştie ce laudă, ci din ceea ce scotea, ca daruri ori ca diate, de la cei pe care îi ucidea. Şi strigă :

— Venim de la Allah şi la el ne întoarcem ! Iacătă că-i adevăr adevărat că fericirea tuturora este o nălucire, şi că ceea ce unuia îi aduce fericire, altuia poate să-i aducă vărsare de lacrimi ! O, călăule, potoleşte-ţi sufletul şi înseninează-ţi ochii, întrucît de-aci înainte, spre a te ajuta să trăieşti, acuma, cînd slujbele tale nu mai sînt plătite, ai să primeşti în fiecare an cîte două sute de dinari drept leafă ! Şi deie Allah ca, pe tot timpul domniei mele, spada să-ţi rămînă la fel de zadarnică precît este în ceasul acesta, şi să se învăluiască în rugina cea paşnică a tihnei !

Şi gîdele sărută pulpana mantiei califului şi se orîndui la locul lui. Or toată întîmplarea aceasta nu dovedeşte decît ce stăpîn drept şi milos era sultanul Mohammad.

Şi pe cînd divanul urma să se ridice, sultanul zări, în spatele şirurilor de dregători, un tare bătrîn şeic, cu chipul plin de creţuri şi cu spinarea gîrbovită, pe care încă nu-l cercetase. Şi îi făcu semn să se apropie şi îl întrebă care era sarcina lui la sarai. Iar şeicul răspunse :

— O, doamne al vremilor, sarcina mea stă întru totul şi cu totul numai în a veghea asupra unui sipeţel pe care mi l-a dat în samă răposatul sultan, părintele tău. Şi, pentru slujba aceasta, mi-a hotărît să mi se dea din vistierie zece dinari de aur pe lună !

Iar sultanul Mohammad se minună şi zise :

— O, şeicule, asta-i o simbrie cam prea mare pentru o slujbă atîta de uşoară ! Da ce se află în sipeţel ?

El răspunse :

— Pe Allah, o, stăpîne al nostru, iacătă se împlinesc patruzeci de ani acum de cînd am sipețelul în samă, și habar nu am ce se află în el !

Și sultanul spuse :

— Du-te și adu-l aici, cît mai degrabă !

Iar șeicul zori să îndeplinească porunca.

Or sipețelul pe care șeicul îl aduse dinaintea sultanului era făcut din aur greu și era bogat împodobit. Iar șeicul, la porunca sultanului, îl deschise pentru întîia oară. Și nu se afla înlăuntru decît un manuscript scris cu litere sclipitoare pe o piele de gazelă vopsită cu purpură. Și mai era, la fund de tot, și un piculeț de pămînt roșu. Iar sultanul luă manuscriptul scris cu litere sclipitoare pe pielea de gazelă și vru să citească ce spune. Ci, măcar că măria-sa era tare priceput la scriere și la învățătură, nu putu să buchisească nici baremi un cuvînt din literele necunoscute cu care era scris. Și nici vizirii, nici ulemalele care se aflau de fată nu izbutiră nimic mai mult. Iar sultanul porunci să vină, rînd pe rînd, toți învățații cei de faimă din Egipt, din Siria, din Persia și din țările Indului : ci nici unul dintre ei nu știu nici măcar să spună în ce limbă fusese scris manuscriptul acela. Întrucît învățații nu sînt de obicei decît niște bieți neștiutori înzorzonați cu turbane mari, drept toată priceperea.

Iar sultanul Mohammad puse atunci să se dea de știre în toată împărăția că are să-l răsplătească cu cea mai mare dintre răsplăți pe acela care va putea să-i spună numai unde se află insul atîta de învățat încît să știe citi literele cele necunoscute.

Or, la puțină vreme după strigarea știrii, un bătrîn cu turbanul alb se înfățișă spre a sta de vorbă cu sultanul și, după ce căpătă îngăduința de a vorbi, spuse :

— Allah să-i lungească viața stăpînului nostru sultanul ! Robul care se află între mîinile tale este un fost

slujitor al tatălui tău, răposatul sultan Theilun, și tocmai astăzi chiar se întoarce din surghiunul la care a fost osîndit ! Aibă-l Allah pe răposatul întru mila lui, că m-a osîndit la izgonirea aceasta ! Or, mă înfățișez acuma între mîinile tale, o, doamne și stăpîne al nostru, spre a-ți spune că numai un om știe să citească manuscriptul scris pe pielea de gazelă ! Și omul acela-i stăpînul de drept al manuscriptului, șeicul Hassan Abdallah, fiul lui El-Așar, care acuma-s patruzeci de ani a fost aruncat într-o temniță, din porunca răposatului sultan. Și Allah știe de-o mai geme acolo ori de-o fi murit !

Iar sultanul întrebă :

— Și pentru care pricină a fost închis șeicul Hassan Abdallah la temniță ?

El răspunse :

— Din pricină că răposatul sultan vroia cu sila să-l facă pe șeic să-i citească manuscriptul, după ce i-l hrăpise !

Iar sultanul Mohammad, la vorbele acelea, îl trimise numaidecît pe căpetenia străjilor să-i cerceteze pe toți întemnițații, cu nădejdea de a-l mai găsi încă în viață printre ei pe șeicul Hassan Abdallah, și de a-l scoate de acolo. Și vru soarta ca șeicul să mai fie viu. Iar căpetenia de străji, după porunca sultanului, îl îmbrăcă într-o mantie falnică și îl aduse dinaintea stăpînului lor. Iar sultanul Mohammad văzu că era un bărbat cu înfățișarea preacinstită și cu chipul bătut de suferinți. Și se ridică în cinstea lui și îl rugă să ierte răutatea nedreptății pe care îl făcuse s-o îndure califul Theilun, părintele său. Pe urmă îl pofti să stea jos lîngă el și, dîndu-i îndărăt manuscriptul scris pe piele de gazelă, îi spuse :

— O, preacinstitule șeic, nu vreau să mai păstrez o clipită lucrul acesta care nu este al meu, măcar de-ar fi să mă facă stăpîn pe toate comorile pămîntului !

Cînd auzi vorbele acestea ale sultanului, șeicul Hassan Abdallah vărsă un potop de lacrimi și, întorcîndu-și palmele înspre cer, strigă :

— Doamne, tu ești fîntîna înțelepciunii și tu faci să crească din același pămînt și otrava și iarba cea lecuitoare ! Iacătă patruzeci de ani din viața mea trecuți în afundul unei temnițe ! și-acuma îi datorez fiului asupritorului meu bucuria de a muri la soare ! Doamne, mărire și slavă ție, ale căruia județe sînt de nepătruns !

Pe urmă se întoarse înspre sultan și zise :

— O, stăpîne și doamne al nostru, ceea ce nu am vrut să dăruiesc asupririi, dau iacătă bunătății ! Manuscriptul acesta, pentru care mi-am primejduit de multe ori viața ca să ajungă în stăpînirea mea, de-acuma înainte este al tău de drept ! El este începutul și sfîrșitul tuturor științelor și el este singurul bun pe care l-am adus în cetatea lui Ședad ben-Aad, cetatea cea tainică în care nici un om n-a putut să pătrundă, Aram-cea-cu-Pilaștri !

Iar califul îl sărută pe bătrîn și îi spuse :

— O, taică al meu, grăbește, rogu-mă ție, să-mi spui ce știi despre manuscriptul acesta scris pe piele de gazelă, și despre cetatea lui Ședad ben-Aad, Aram-cea-cu-Pilaștri !

Iar șeicul Hassan Abdallah răspunse :

— O, măria-ta, povestea acestui manuscript este povestea întregii mele vieți. Și dacă ea ar fi scrisă cu acul în colțul dinlăuntru al ochiului, ar sluji de învățătură oricui ar citi-o cu cinstire !

Și povesti :

Află, o, doamne al vremilor, că tatăl meu era unul dintre negustorii cei mai bogați și cei mai cinstiți din Cairo. Iar eu eram singurul lui copil. Și tatăl meu n-a precupețit nimic pentru învățătura mea, și m-a dat la dascălii cei mai buni din Egipt. Încît, încă la douăzeci de ani, ajunsesem vestit printre ulemale pentru știința și pentru pri-

ceperea mea la cărţile celor de demult. Iar tatăl meu şi mama mea, vrînd să se bucure de nunta mea, îmi găsiseră de soţie o tînără fecioară cu ochii plini de stele, cu mijlocul mlădiu şi gingaş, şi ca o gazelă de zarifă şi de subţire. Iar nunta mea fu împărătească. Şi petrecui cu soţia mea zile de bucurie şi nopţi de fericire. Şi trăii aşa zece ani, tot atîta de frumoşi ca şi în noaptea cea dintîi de nuntă. Ci, o, stăpîne al meu, cine poate să ştie ce-i păstrează soarta pentru ziua de mîine? Or, după acei zece ani, care trecură ca visul dintr-o noapte liniştită, ajunsei prada soartei, şi toate urgiile se abătură dintr-odată peste fericirea casei mele. Întrucît, în răspăs de cîteva zile, părintele meu pieri de ciumă, focul îmi mistui casa, iar apele mării înghiţiră corăbiile care neguţau în depărtări bogăţiile mele. Şi, sărac şi gol ca pruncul cînd iese din sînul maicii sale, nu mai avusei alt mijloc de trai decît îndurarea lui Allah şi mila dreptcredincioşilor. Şi începui să bat curţile pe la moschei, cu cerşetorii lui Allah; şi trăiam în cîrdăşie cu sfinţii fachiri cei cu vorba aleasă. Şi mi se întîmpla adesea, în zilele cele mai grele, să mă întorc fără nici o coajă de pîine la sălaşul meu şi, după ce ajunasem toată ziua, să nu am seara nimica de mîncare. Şi mă chinuiam pînă peste poate, şi de ticăloşia mea şi de cea a maicii mele, a soţiei şi a copiilor mei.

Or, într-o zi în care Allah nu-i trimisese nici un fel de pomană cerşetorului său, soţia mea îşi scoase haina cea mai de pe urmă şi mi-o întinse plîngînd, şi îmi spuse:

— Du-te de încearcă s-o vinzi în suk, spre a cumpăra pentru copiii noştri o bucată de pîine.

Iar eu luai haina femeii şi ieşii din casă, spre a mă duce s-o vînd, întru norocul copiilor noştri...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute optzeci și noua noapte

Urmă :

...Iar eu luai haina femeii și ieșii din casă, spre a mă duce s-o vînd, întru norocul copiilor noștri. Și cum mă îndreptam înspre suk, mă întîlnii cu un beduin călare pe o cămilă roșie. Și beduinul își opri deodată cămila, cînd mă zări, o făcu să se lase în genunchi, și îmi spuse :

— Salamalekul fie asupra ta, o, fratele meu ! Nu cumva ai putea să-mi arăți unde-i casa unui negustor bogat pe care îl cheamă șeicul Hassan Abdullah, fiul lui Al-Așar ?

Iar eu, o, stăpîne ale meu, mă rușinai de sărăcia mea, măcar că sărăcia, ca și bogăția, ne vine de la Allah, și răspunsei, lăsînd capu-n jos :

— Și asupra ta să fie salamalekul și binecuvîntarea lui Allah, o, taică de arabi ! Ci nu se află nicăieri în Cairo, din cîte știu, nici un om cu numele pe care l-ai rostit tu !

Și vrusei să-mi văd de cale. Ci beduinul sări jos din spinarea cămilei și luînd mîinile mele în mîinile lui îmi spuse cu glas dojenitor :

— Allah este mare și îndurător, o, fratele meu !, da nu chiar tu ești șeicul Hassan Abdallah, fiul lui Al-Așar ? Și cum se poate să-l alungi pe oaspetele pe care Allah ți-l trimite, și să-ți ascunzi numele ?

Eu atunci, pînă peste poate de încurcat, nu putui să-mi stăpînesc lacrimile și, rugîndu-l întruna să mă ierte, îi luai mîinile ca să i le sărut ; ci el nu vroi să mă lase și mă cuprinse în brațe, așa cum un frate îl cuprinde pe fratele său. Iar eu plecai cu el înspre casa mea.

Și mergînd așa cu beduinul, care își ducea cămila de căpăstru, inima și mintea îmi erau chinuite de gîndul că nu aveam nimic cu ce să-l cinstesc pe oaspete. Și,

cînd ajunsei acasă, alergai să-i spun și fiicei moșului meu despre întîlnirea aceea a mea; iar ea îmi spuse:

— Străinul totdeauna-i oaspete de la Allah, și pînă și pîinea copiilor este a lui! Întoarce-te, așadar, și vinde rochia pe care ți-am dat-o și, cu banii pe care ai să-i capeți, cumpără cele cu care să-l omenim pe oaspetele nostru. Și, de ne-o mai lăsa ceva, avem să ne hrănim și noi!

Iar eu, ca să ies din casă, trebuia să trec prin odaia de oaspeți, unde îl lăsasem pe beduin. Și, cum ascundeam rochia, el îmi spuse:

— Fratele meu, ce duci sub haină?

Iar eu răspunsei, lăsînd capu-n jos încurcat:

— Nu duc nimic!

Ci el stărui, zicînd:

— Allah fie asupra ta, o, fratele meu, mă rog ție să-mi spui ce duci sub haină?

Iar eu, tare stînjenit, răspunsei:

— Este rochia fiicei moșului meu, pe care o duc la vecinul nostru, care de meseria lui știe să cîrpească rochiile!

Iar beduinul stărui mai departe și îmi spuse:

— Dă să văd rochia aceea, o, fratele meu!

Iar eu, înroșindu-mă, îi arătai rochia, și el strigă:

— Allah este îndurător și darnic, o, fratele meu! Iacătă că vroiai să te duci să vinzi la mezat rochia soției tale, mama copiilor tăi, spre a-ți îndeplini față de un străin îndatoririle ospeției!

Și mă sărută și îmi spuse:

— Ține, ya Hassan Abdallah, iacătă zece dinari de aur, de la Allah, spre a te duce să cumperi cu ei cele ce sînt de trebuință pentru nevoile noastre și pentru nevoile casei tale!

Iar eu nu putui să nu primesc darul oaspetelui, și luai banii de aur. Și belșugul și bunăstarea se întoarseră în casa mea.

Or, în fiecare zi, beduinul, oaspetele meu, îmi da tot atîția bani și, după poruncile lui, eu îi cheltuiam în același chip. Și așa a ținut cincisprezece zile. Și îl slăveam pe Atoatedătătorul pentru binefacerile sale.

Or, în dimineața celei de a șaisprezecea zile, beduinul oaspetele meu îmi spuse, după salamalekuri :

— Ya Hassan Abdallah, nu vrei să te vinzi mie ?

Și eu răspunsei :

— O, stăpîne al meu, demult sînt robul tău și îți sînt dator vîndut !

Ci el îmi spuse :

— Nu, Hassan Abdallah, nu în felul acesta înțeleg eu lucrul ! Dacă îți cer să te vinzi, înseamnă că vreau să te cumpăr cu adevărat. Încît nu vreau să mă tocmesc pentru cumpărarea ta, ci las pe seama ta să hotărăști singur prețul la care vrei să fii vîndut !

Iar mie nici măcar o clipă nu mi-a trecut prin minte că el n-ar vorbi așa decît spre a glumi ; și răspunsei, în chip de șagă :

— Prețul unui om slobod, o, stăpîne al meu, este hotărît de Cartea cea sfîntă la o mie de dinari, dacă omul este ucis dintr-o singură lovitură. Da dacă este ucis din mai multe bucăți, făcîndu-i-se două sau trei sau patru răni, ori dacă este tăiat în mai multe părți, atunci prețul lui ajunge să fie o mie cinci sute de dinari !

Iar beduinul îmi spuse :

— Nu este nici o piedică, Hassan Abdallah ! am să-ți plătesc prețul acesta de la urmă, dacă vrei să te învoiești cu vînzarea ta !

Iar eu, pricepînd atunci că oaspetele meu nu glumea ci că era într-adevăr hotărît să mă cumpere, cugetam în sufletul meu : „Allah ți l-a trimis pe beduinul acesta spre a-ți mîntui copiii de la foame și de la prăpăd, ya șeicule Hassan ! Dacă îți este ursita să fii tăiat în bucăți, nu ai cum să scapi !" Și răspunsei :

— O, frate arab, primesc să mă vînd! Ci îngăduie-mi numai să mă sfătuiesc cu ai mei în privința aceasta!

Iar el îmi răspunse:

— Fie!

Şi mă lăsă, plecînd la treburile lui.

Or, eu, o, doamne al vremilor, mă dusei la maica, la soția și la copiii mei, şi le spusei:

— Allah vă izbăveşte de prăpăd!

Şi le povestii ce vroia beduinul. Da cînd auziră vorbele mele, maică-mea și nevastă-mea începură să se bată peste față și peste piept strigînd:

— O, ce urgie pe capul nostru! Ce vrea să-ți facă beduinul acela?

Iar copiii se repeziră la mine și se agățară de hainele mele. Și plîngeau toți. Iar soția mea, care era femeie înțeleaptă și iscusită la sfaturi, urmă:

— Cine știe dacă blestematul de beduin, dacă n-ai să vrei să te vinzi, nu are să ceară îndărăt banii pe care i-a cheltuit aici. Încît, ca să nu fii luat pe neaşteptate, trebuie să te duci cît mai degrabă să găseşti pe vreunul care să primească să cumpere casa aceasta amărîtă, cel mai de pe urmă bun care ți-a mai rămas, și, cu banii pe care ai să-i dobîndești, să-ți plătești datoria față de beduin. Și, în felul acesta, nu ai să-i datorezi nimic și ai să fii slobod în făptura ta.

Și izbucni în suspine, gîndind că îi și vedea pe copiii noștri fără de adăpost, pe drumuri. Iar eu începui să cuget la starea în care mă aflam, și eram pînă peste poale de încurcat. Şi gîndeam necurmat: „O, Hassan Abdallah, nu da cu piciorul prilejului pe care ți-l trimite Allah! Cu banii pe care ți-i dă beduinul ca să te cumpere, nu mai ai grija pîinii pentru casa ta!" Pe urmă gîndii: „Bine, bine! da pentru ce vrea el să te cumpere! Şi ce vrea să facă cu tine? Baremi de-ai mai fi tînăr și frumos! Da barba ta este ca poalele fustei bietei Agar! și nu l-ai ispiti nici măcar pe un băştinaş din Egiptul-de-Sus! În-

seamnă că vrea să te omoare în mai multe dăţi, de vreme ce te plăteşte urmînd cea de a doua preţuială !"

Ci, atunci cînd beduinul, spre seară, se întoarse acasă, socoteala mea era făcută şi hotărîrea luată. Şi îl întîmpinai cu o faţă zîmbitoare şi, după salamalekuri, îi spusei :

— Sînt al tău !

Atunci el se desfăcu la brîu, scoase o mie cinci sute de dinari de aur şi mi-i numără, spunînd :

— Roagă-te întru Profetul, ya Hassan Abdallah !

Iar eu răspunsei :

— Cu el fie rugăciunea, pacea şi binecuvîntările lui Allah !

Şi el îmi spuse :

— Ei bine, frate al meu, acuma, că te-ai vîndut, poţi să fii fără de teamă, întrucît viaţa are să-ţi fie nevătămată, iar slobozenia înreagă. Cînd te-am tîrguit, nu am dorit decît să am un tovarăş ales şi credincios în călătoria cea lungă pe care vreau s-o înfăptuiesc. Căci ştii şi tu că Profetul — aibă-l Allah întru mila sa — a spus : „Un tovarăş este merindea cea mai bună la drum !"

Eu atunci, tare bucuros, intrai în odaia în care se aflau maică-mea şi nevastă-mea, şi pusei dinaintea lor, pe rogojină, cei o mie şi cinci sute de dinari ai vînzării mele. Iar ele, cînd îi văzură, fără a vroi să asculte lămuririle mele, se porniră să scoată nişte ţipete amarnice, smulgîndu-şi părul şi bocindu-se, cum se face peste racla celor morţi. Şi strigau :

— Asta-i preţul sîngelui ! O, ce nenorocire ! o, ce nenorocire ! Niciodată n-avem să ne atingem de preţul sîngelui tău ! Şi mai degrabă murim de foame, cu copii cu tot !

Iar eu, văzînd zădărnicia străduinţelor mele de a le potoli, le lăsai o vreme să-şi verse durerea. Pe urmă începui să le fac să cugete, jurîndu-le că beduinul era om de treabă, cu gînduri minunate ; şi, pînă la urmă, le

mai potolii oleacă văicărelile. Şi mă folosii de liniştea aceea spre a le îmbrăţişa, şi pe copii la fel, şi să-mi iau rămas-bun. Şi, cu inima frîntă, îi lăsai în lacrimile jalei. Şi plecai de-acasă, în tovărăşia beduinului, stăpînul meu.

Şi, de îndată ce ajunserăm în sukul de vite, cumpărai, după dorinţa lui, cîte o cămilă bine preţuită pentru iuţeala ei. Apoi, după porunca stăpînului meu, umplui sacii cu zahereaua trebuitoare la o călătorie lungă. Şi, sfîrşind toate pregătirile noastre, îl ajutai pe stăpînul meu să încalece pe cămilă, încălecai şi eu pe a mea şi, după ce chemarăm în ajutor numele lui Allah, pornirăm la drum.

Şi călătorirăm fără de popas, şi ajunserăm curînd în pustie, unde drept orice suflet nu era decît numai sufletul lui Allah, şi unde nu se vedea nici o urmă de călător pe nisipul mişcător. Iar stăpînul meu beduinul se călăuzea, prin acele nemărginiri, după nişte semne numai de el ştiute şi de cămila pe care călărea. Şi merserăm aşa, sub un soare arzător, vreme de zece zile, şi fiecare zi mi se părea mai lungă decît o noapte cu vise rele.

Or, în cea de a unsprezecea zi, dimineaţa, ajunserăm la marginea unei cîmpii mari, cu un pămînt scînteietor ce părea făcut din fluturaşi de argint.

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute nouăzecea noapte

Urmă :

...Or, în cea de a unsprezecea zi, dimineaţa, ajunserăm la marginea unei cîmpii mari cu un pămînt scînteietor făcut parcă din fluturaşi de argint. Şi în mijlocul

acelei cîmpii se înălța un stîlp de piatră, tare înalt. Iar în vîrful stîlpului sta în picioare un bărbat tînăr, făcut din aramă roșie, și la mîna lui dreaptă, întinsă și desfăcută, atîrna pe fiecare dintre cele cinci degete cîte o cheie. Și cheia cea dintîi era de aur, cea de a doua de argint, cea de a treia de aramă chinezească, cea de a patra de fier, iar cea de a cincea de plumb. Și fiecare dintre cheile acelea era un talisman. Iar insul care ar fi putut să ajungă stăpînul vreuneia dintre chei avea să se supună ursitei ce se afla legată de cheie. Întrucît acelea erau cheile ursitei : cheia de aur era cheia năpastelor, cheia de argint era cheia durerilor, cheia de aramă chinezească era cheia morții, cheia de fier era cheia faimei, iar cheia de plumb era cheia înțelepciunii și a fericirii.

Ci eu, o, doamne al meu, pe vremea aceea habar nu aveam de lucrurile acestea pe care numai stăpînul meu le știa. Iar neștiința mea a fost pricina tuturor nenorocirilor mele. Ci nenorocirile, ca și norocirile, ne vin de la Allah cel Atoateîmpărțitorul. Și orice făptură trebuie să le primească pe toate cu umilință.

Așadar, o, doamne al vremilor, atunci cînd ajunserăm la piciorul stîlpului, stăpînul meu beduinul își îngenunche cămila și coborî pe pămînt. Și făcui și eu ca el. Ș-atunci stăpînul meu scoase din torbă un arc de o înfățișare ciudată, și puse în el o săgeată. Și struni arcul și zvîrli săgeata înspre tînărul cel de aramă roșie. Ci, fie că dintr-o neîndemînare adevărată, fie că dintr-o neîndemînare prefăcută, săgeata nu ajunse pînă la înălțimea țintită. Iar beduinul îmi spuse atunci :

— Ya Hassan Abdallah, iacătă acuma poți să-ți plătești datoria față de mine și, dacă vrei, să-ți răscumperi slobozenia. Căci știu că ești puternic și dibaci, și numai tu poți să nimerești ținta. Ia, dar, arcul acesta, și săgetează cu el în așa fel ca să cadă cheile.

Eu atunci, o, doamne al meu, bucuros că pot să-mi plătesc datoria și să-mi răscumpăr slobozenia, nu șovăii

deloc să fac cele cerute de stăpînul meu. Și luai arcul și, cercetîndu-l, cunoscui că era lucru indienesc și ieșit din mîinile unui meșter iscusit. Și, dornic să-i arăt stăpînului meu priceperea și dibăcia mea, înstrunai arcul cu nădejde și ţintii mîna tînărului de pe stîlp. Și de la cea dintîi săgeată făcui să cadă o cheie, și era cheia de aur. Și, tare mîndru și bucuros, o ridicai și o înfățișai stăpînului meu. Ci el nu vroi nicidecum s-o ia și, lepădîndu-se de ea, îmi spuse :

— Ia-o tu, o, săracule ! să fie ca preț pentru dibăcia ta !

Iar eu îi mulțumii și pusei cheia de aur la brîu. Și habar nu aveam că aceea era cheia năpastelor.

Apoi, cu cea de a doua lovitură, făcui să mai cadă o cheie, care era cheia de argint. Iar beduinul nu voi nicidecum s-o atingă, și o pusei la brîu lîngă cea dintîi. Și habar nu aveam că aceea era cheia suferințelor.

După care, cu alte două săgeți, mai doborîi două chei : cheia de fier și cheia de plumb. Și una era cea a faimei, iar cealaltă a înțelepciunii și a fericirii. Ci eu habar nu aveam. Și stăpînul meu, fără a-mi lăsa vreme să le ridic de pe jos, le și înhăță, scoțînd chiuituri de bucurie și strigînd :

— Binecuvîntat să fie sînul care te-a purtat, o, Hassan Abdallah ! Binecuvîntat să fie Acela carele ți-a îndrumat brațul și te-a învățat cum să ochești !

Și mă strînse în brațe și îmi spuse :

— De-acuma înainte îți ești singur stăpîn !

Iar eu îi sărutai mîna și vrusei iarăși să-i dau cheia de aur și cheia de argint. Ci el nu vroi să primească, spunînd :

— Sînt ale tale !

Eu atunci trăsei din torbă cea de a cincea săgeată și mă pregăteam să dobor și cheia de pe urmă, cea de

aramă chinezească, de care nu știam că este cheia morții. Ci stăpînul meu se împotrivi strașnic dorinței mele, apucîndu-mă de mînă și strigînd :

— Ce ai de gînd să faci, nenorocitule ?

Iar eu, luat pe neașteptate, lăsai din nebăgare de seamă să se îndrepte săgeata spre pămînt. Iar ea se înfipse chiar în piciorul meu stîng, pe care mi-l înțepă făcîndu-mi o rană grea. Și acesta fu începutul unui șir întreg de năpaste !

După ce stăpînu-meu, necăjit de pățania mea, îmi oblojî cît putu mai bine rana, mă ajută să încalec pe cămila mea. Și ne urmarăm drumul mai departe.

Or, după trei zile și trei nopți de umblet tare amarnic pentru piciorul meu beteag, ajunserăm la o pajiște, unde poposirăm spre a ne petrece noaptea. Și în pajiștea aceea se aflau niște pomi de un soi cum nu mai văzusem vreodată în viața mea. Iar pomii aceia erau plini cu poame frumoase și coapte, care cu înfățișarea lor proaspătă și îmbietoare împingeau mîna să le culeagă. Și eu, îndemnat de sete, mă tîrîi pînă la unul din pomi și mă grăbii să culeg o poamă. Și poama era de o culoare roșie aurită și avea o mireasmă amețitoare. Și o dusei la gură și mușcai. Și na ! Iacătă că dinții mi se înfipseră atîta de tare încît fălcile nu mai izbutiră să mi se desprindă de ea. Și vrusei să strig, ci din gura mea nu ieși decît un muget fără rost și înfundat. Și mă înnăbușeam înfricoșător. Și începui să fug dintr-o parte în cealaltă, șonticăind din piciorul meu șchiop și cu fructul acela înfipt între fălcile înțepenite, și dînd din mîini ca un zmintit. Pe urmă începui să mă tăvălesc pe pămînt, cu ochii ieșiți din cap.

Atunci stăpînul meu beduinul, văzîndu-mă în starea aceea, dintru-ntîi se sperie rău. Iar cînd înțelese pricina zbuciumului meu, veni la mine și încercă să-mi desfacă fălcile. Ci strădaniile lui nu slujiră decît să-mi sporească durerea. Și, dacă văzu așa, mă lăsă și se duse de strînse

de pe sub copaci vreo cîteva dintre poamele căzute pe jos. Și le cercetă cu luare-aminte și, într-un sfîrșit, alese una, iar pe celelalte le aruncă. Și se întoarse la mine și îmi spuse :

— Ia te uită la poama aceasta, Hassan Abdallah ! Iacătă gîngăniile cum o rod și o mistuie ! Ei bine, astea-s gîngăniile care au să te lecuiască de durerea pe care o înduri. Ci trebuie multă liniște și răbdare !

Apoi adăugă :

— Am socotit, într-adevăr, că dacă am să pun pe poama care îți închide gura cîteva gîngănii de-acestea, ele au să înceapă a roade poama și, în două trei zile cel mult, ai să scapi !

Și cum era un om trecut prin multe, îl lăsai să facă așa, măcar că gîndeam : „Ya Allah ! trei zile și trei nopți într-un chin ca acesta ! Of, mai bună ar fi moartea !“ Iar stăpînul meu, șezînd jos lîngă mine, la umbră, făcu precum spusese, punînd pe afurisita de poamă gîngăniile cele izbăvitoare.

Și în vreme ce gîngăniile rozătoare își începeau treaba, stăpînul meu scoase din sacul de merinde niște curmale și niște pîine uscată, și se apucă să mănînce. Și se oprea din cînd în cînd, spre a mă îndemna să am răbdare, spunîndu-mi :

— Vezi și tu, ya Hassan Abdallah, cum mă ține din drum lăcomia ta și cum mă zăbovește de la împlinirea rosturilor mele. Ci sînt om cuminte și nu mă necăjesc peste măsură de zăbava aceasta ! Fă și tu ca mine !

Și se pregăti să se culce, sfătuindu-mă să fac la fel.

Ci eu, vai ! îmi trecui noaptea și ziua următoare numai în chin. Și, pe deasupra durerilor din fălci și din picior, mă mai chinuiau și setea și foamea. Iar beduinul, spre a mă alina, mă încredința că lucrul gîngăniilor înaintează. Și, în felul acesta, mă făcu să am răbdare pînă în cea de a treia zi. Și în dimineața celei de a treia zile simții într-un sfîrșit că mi se descleștează fălcile. Și

rostind și binecuvîntînd numele lui Allah, zvîrlii cît colo poama cea blestemată cu gîngăniile izbăvitoare cu tot.

Atunci, slobozit în felul acesta, grija mea cea dintîi fu să scotocesc în sacul de merinde și să pipăi burduful în care se afla apa. Ci pricepui că stăpînul meu zviduise tot, în cele trei zile ale chinurilor mele, și mă pornii pe plîns, învinuindu-l de toate cîte înduram. Ci el, fără a se tulbura, îmi spuse cu dulceață :

— Drept ești tu, Hassan Abdallah ? Și oare-ar fi trebuit să mă las și eu să mor de foame și de sete ? Pune-ți, dar, mai degrabă credința în Allah și în profetul său, și scoală-te de caută vreun izvor unde să te adăpi !

Iar eu mă sculai atunci și pornii să caut apă, ori vreo poamă cunoscută. Ci, în ceea ce privește poamele, nu se aflau pe acolo decît cele din soiul cel primejdios și pe care le văzusem ce pot. Într-un sfîrșit, tot căutînd, dibuii pînă la urmă, într-o crăpătură de stîncă, un pîrîiaș cu apa strălucitoare și proaspătă care te îmbia s-o bei. Și mă opream o clipă, și iarăși beam.

După care, oleacă mai potolit, mă încumetai să pornesc la drum și să mă iau pe urma stăpînului meu, care se și îndepărtase pe cămila lui roșie. Ci nici nu făcu bine cămila vreo sută de pași, că-mi și simții lăuntrurile cuprinse de niște junghieturi atîta de năprasnice încît gîndeam că toate focurile iadului se află în măruntaiele mele. Și începui să țip :

— O, mama mea ! Ya Allah ! O, mama mea !

Și mă străduiam, da degeaba, să domolesc goana cămilei, care cu pași mari alerga cît putea de repede pe urmele tovarășei sale vînteșe. Și, de săriturile pe care le făcea și de toată zdruncinătura aceea, chinurile mele ajunseră atîta de mari încît începui să scot niște urlete în-

fricoşătoare şi să mă revărs cu nişte înjurături pe cămila mea, pe mine însumi şi pe tot, încît beduinul mă auzi într-un sfîrşit şi întorcîndu-se înspre mine mă ajută să opresc cămila şi să mă dau jos de pe ea. Şi mă ghemuii pe nisip, şi — binevoieşte a ierta păcătoşenia robului tău, o, doamne al vremilor ! — dădui drumul flăcării din lăuntrul meu ! Şi parcă toate măruntaiele se surpau afară din mine. Şi o vijelie întreagă se învălmăşi în bietul meu pîntec, cu toate tunetele zămislirii, în vreme ce stăpînul meu beduinul îmi spunea :

— Ya Hassan Abdallah. ai răbdare !

Iar eu, de toată năpasta, căzui jos la pămînt, leşinat. Şi nu ştiu cît timp o fi ţinut leşinul meu. Da cînd îmi venii în fire, mă văzui iarăşi pe spinarea cămilei care mergea în urma tovarăşei ei. Şi era seara. Şi soarele se culca în spatele unui munte, la poalele căruia ajunseram curînd. Şi oprirăm să poposim acolo. Iar stăpînul meu îmi spuse :

— Preamărit fie Allah, cel carele nu îngăduie să rămînem flămînzi astăzi ! Ci tu să nu te îngrijezi de nimic, şi să stai liniştit, întrucît viaţa pe care am trăit-o eu prin pustiuri şi drumurile multe cîte le-am făcut au să mă ajute să găsesc de mîncare ceva bun şi întremator, acolo unde tu n-ai şti să dai decît de otrăvuri !

Şi, grăind acestea, se duse înspre un tufăriş de ierburi cu frunzele groase, cărnoase şi acoperite cu ţepi, şi începu să taie cîteva cu sabia. Şi le jupui de coajă, şi scoase la iveală un miez galben şi zăhărit, asemenea la gust cu miezul de smochină. Şi îmi aduse cîte vrusei, şi mîncai pînă ce mă săturai şi mă învigorai.

Atunci începui să-mi mai uit oleacă suferinţele ; şi nădăjduiam că într-un sfîrşit am să-mi pot petrece liniştit noaptea într-un som căruia de atîta timp îi uitasem gustul. Şi, pe la răsărit de lună, îmi aşternui pe pă-

mînt mantia din păr de capră şi mă pregăteam să mă culc, cînd beduinul, stăpînul meu, îmi zise :

— Ya, Hassan Abdallah, acuma ai să poţi să-mi dovedeşti dacă îmi eşti cu adevărat mulţumitor cît de cît...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute nouăzeci şi una noapte

Urmă :

...Ya Hassan Abdallah, acuma ai să poţi să-mi dovedeşti dacă îmi eşti cu adevărat mulţumitor cît de cît. Întrucît vreau ca la noapte să te sui pe muntele acesta şi, cînd ai să ajungi în vîrful lui, să aştepţi acolo răsăritul soarelui. Atunci, stînd în picioare, întors cu faţa înspre răsărit, să rosteşti rugăciunea de dimineaţă ; pe urmă să cobori de pe munte. Şi acesta-i ajutorul pe care ţi-l cer ! Ci ia bine aminte, o, fiu al lui El-Aşar, să nu carecumva să te laşi furat de somn. Întrucît abureala acelui pămînt este cum nu se poate mai rea, şi-aşa că sănătatea ţi-ar fi vătămată fără de mîntuire.

Eu, atunci, o, doamne al meu, în pofida vlăguielii amarnice şi a durerilor de toate felurile, răspunsei că ascult şi că mă supun, căci nu puteam să uit că beduinul adusese pîinea copiilor a soţiei şi a maicii mele, şi mă mai gîndeam şi că poate, de n-aş fi vrut să-i dau acel ajutor ciudat, beduinul m-ar fi părăsit prin locurile acelea sălbatice.

Punîndu-mi, aşadar, credinţa în Allah, pornii pe munte în sus şi, în ciuda stării piciorului şi a pîntecelui meu, ajunsei în vîrf cam pe la miezul nopţii. Şi pămîntul

acolo era jilav și gol, fără de nici un copăcel și fără de nici un firicel de iarbă. Și vîntul înghețat care sufla năpraznic pe pisc, precum și osteneala din toate acele zile de cazne mă aruncară într-o stare de toropeală așa de grea că nu mă putui opri să mă las a cădea jos la pămînt și, în pofida strădaniilor voinței mele, să nu dorm pînă la ziuă.

Cînd mă deșteptai, soarele tocmai se ivea pe zare. Și vrusei să îndeplinesc pe dată dorința beduinului. Așa încît vrusei să sar în picioare, ci căzui numaidecît îndărăt, fără simțire, la pămînt ; căci picioarele mi se făcuseră groase cît ale unui elefant, și erau moi și mă dureau, și nu vroiau nicidecum să-mi sprijine trupul și pîntecele care mi se umflase ca un burduf. Iar capul îmi atîrna pe umeri mai greu decît dacă ar fi fost de plumb, și nu izbuteam să-mi ridic mîinile rămase înțepenite.

Atunci, de frică să nu-l supăr pe beduin, îmi silii trupul să se supună strădaniei voinței mele și, cu toate suferințele amarnice pe care le înduram, izbutii să mă țin pe picioare. Și mă întorsei înspre răsărit și rostii rugăciunea de dimineață. Și soarele răsărind îmi lumina bietul trup și îmi așternea umbra nemăsurată înspre apus.

Or, îndeplinindu-mi astfel datoria, vrusei să cobor de pe munte. Ci povîrnișul era atîta de drept, iar eu eram atîta de slăbit, încît, de la pasul cel dintîi pe care îl încercai, picioarele mi se îndoiră sub greutatea trupului, iar eu căzui și mă rostogolii ca un bolovan, cu o iuțeală înfricoșătoare. Iar pietrele și spinăriile, de care degeaba trăgeam nădejde să mă pot agăța, departe de a-mi opri căderea, nu făceau decît să rupă fîșii-fîșii din carnea și din hainele mele. Și nu putui să pun capăt rostogolirii, stropind pămîntul cu sîngele meu, decît jos de tot, la poalele muntelui, în dreptul unde se afla stăpînul meu beduinul.

Or, acesta sta plecat peste pămînt și trăgea niște linii pe nisip, cu o luare-aminte atîta de mare încît nici nu băgă de seamă că eram acolo și nici nu văzuse în ce fel venisem. Și cînd gemetele mele necontenite îl rupseră de la treaba în care era cufundat, strigă, fără a se întoarce înspre mine și fără a mă privi :

— *Al hamdù lillah !* Ne-am născut sub zodia norocului și totul ne-a izbîndit ! Iacătă că datorită ție, ya Hassan Abdallah, am putut într-un sfîrșit să dau de ceea ce căutam de amar de ani, măsurînd umbra pe care o așternea din vîrful muntelui capul tău.

Pe urmă adăugă, tot fără să ridice ochii :

— Vino degrabă de-mi ajută să sap pămîntul, colea unde am înfipt lancea !

Ci întrucît eu nu răspundeam decît cu o tăcere întretăiată de gemete jalnice, ridică într-un sfîrșit capul și se înturnă înspre mine. Și mă văzu în ce stare eram, nemișcat pe pămînt și ghemuit în mine ca un bulgăre. Și veni înspre mine, țipînd :

— Necugetate de Hassan Abdallah, iacătă că nu m-ai ascultat și ai dormit pe munte. Și aburii cei răi ți-au trecut în sînge, și te-au otrăvit !

Și, cum clănțăneam din dinți și eram jalnic de văzut, se potoli și îmi zise :

— Asta-i ! ci să nu te îndoiești de ajutorul meu ! Am să te lecuiesc !

Și grăind acestea, trase de la brîu un cuțit cu limba subțire și ageră și, pînă a apuca eu să mă feresc, îmi și spintecă strașnic, în mai multe locuri, pîntecele, mîinile, șoldurile și picioarele. Și numaidecît porni să curgă din mine apa șuvoaie ; și mă dezumflam ca un burduf cînd se golește. Și pielea începu să fluture pe oasele mele, ca o haină prea largă cumpărată de chilipir. Ci nu peste mult mă simții oleacă mai ușurat ; și izbutii, în pofida slăbiciunii, să mă scol și să-l ajut pe stăpînul meu la munca la care mă chema.

Ne apucarăm, așadar, să scormonim pămîntul chiar în locul unde era înfiptă lancea beduinului. Și nu peste mult dădurăm de o raclă de marmură albă, iar beduinul împinse la o parte pleoapa raclei și găsi dedesubt niște oseminte de om și manuscriptul scris pe pielea de gazelă vopsită cu purpură pe care îl ții în mînă, o, doamne al vremilor, și pe care erau înșiruite niște litere de aur care ardeau.

Și stăpînul meu, tremurînd, luă manuscriptul și, măcar că era scris într-o limbă necunoscută, începu să-l citească cu luare-aminte. Și, pe măsură ce-l citea, fruntea galbenă i se înroșea de mulțumire, iar ochii îi sticleau de bucurie. Și, într-un sfîrșit, strigă :

— O, Hassan Abdallah, bucură-te ! în curînd avem să intrăm în Aram-cea-cu-Pilaștri, cetatea în care nici un adamit n-a mai călcat vreodată. Și acolo avem să găsim obîrșia tuturor bogățiilor de pe pămînt, și sîmburele tuturor mademurilor de preț : pucioasa roșie.

Or eu, pe care gîndul de a porni iarăși la drum mă înspăimînta pînă peste marginile spaimei, strigai cînd auzii vorbele acelea :

— Ah, doamne, iartă-l pe robul tău ! Întrucît acesta, măcar că îți împărtășește bucuria, socotește că toate comorile îi sînt de puțin folos, și ar vrea mai degrabă să fie sărac și sănătos la Cairo, decît bogat și îndurînd toate patimile în Aram-cea-cu-Pilaștri !

Și stăpînul meu, la vorbele acestea, se uită cu milă la mine și îmi spuse :

— O, săracul de tine ! Eu mă trudesc pentru fericirea ta tot atîta cît și pentru a mea ! Și pînă acuma tot așa am făcut mereu !

Iar eu strigai :

— Este adevărat, pe Allah ! Ci, vai, numai eu am avut parte de tot ce-i mai rău ! și soarta s-a asmuțit amarnic asupra mea !

Iar stăpînul meu, fără a lua seama mai mult la văicărelile și la cîrtelile mele, strînse pentru drum o grămadă mare de buruieni cu miezul asemănător la gust cu pulpa de smochină. Pe urmă încălecă pe cămilă. Iar eu, vrînd-nevrînd, trebui să fac ca el. Și ne urmarăm drumul înspre soare-apune, ocolind pe la poalele muntelui.

Și călătorirăm iarăși vreme de trei zile și trei nopți. Și în cea de a patra zi, dimineața, zărirăm înaintea noastră, la marginea zării, un fel de oglindă întinsă ce răsfrîngea soarele. Și, apropiindu-ne, văzurăm că era un rîu mare de mercuriu ce ne tăia calea. Și peste el trecea o punte de cleștar fără primblă, așa de îngustă, așa de povîrnită și așa de lunecoasă încît un om cu mintea întreagă nu s-ar fi încumetat să încerce a păși pe ea.

Ci stăpînul meu beduinul, fără a șovăi o clipită, descălecă de pe cămilă și îmi porunci să fac și eu la fel, și dădurăm jos șeile spre a lăsa vitele să pască în voie. Pe urmă scoase din desagi o pereche de papuci de lînă cu care se încălță, și îmi întinse și mie o pereche, poruncindu-mi să fac la fel ca el. Și îmi spuse să-l urmez, fără să mă uit nici la dreapta, nici la stînga. Și, cu pas hotărît, trecu puntea de cleștar. Iar eu, tremurînd tot, fusei nevoit, vrînd-nevrînd, să-l urmez. Și Allah nu îmi meni să mor înecat în mercuriu. Și ajunsei cu sufletul întreg pe malul celălalt.

Or, peste cîteva ceasuri de umblet în tăcere, ajunserăm la intrarea într-o vale neagră, înconjurată din toate părțile de stînci negre, și în care nu creșteau decît niște pomi negri. Și, printre frunzișurile negre, văzui lunecînd niște șerpi înfricoșători, mari și negri, acoperiți cu solzi negri. Și, cuprins de spaimă, dădui dosul spre a fugi din locul acela de groază. Ci nu putui să mai cunosc locul pe unde intrasem, întrucît peste tot împrejurul meu stîncile cele negre se ridicau ca niște pereți de fîntînă.

La priveliștea aceea, mă lăsai să cad la pămînt, plîngînd, și strigai înspre stăpînul meu :

— O, fecior din oameni de treabă, pentru ce m-ai adus la moartea mea pe drumul chinurilor și al năpastelor ? Vai de mine și de mine ! niciodată n-am să-mi mai văd copiii, și nici pe mama lor, și nici pe mama mea ! Ah, pentru ce m-ai scos din viața mea săracă, da atît de liniștită ? Nu eram, este adevărat, decît un cerșetor pe drumurile lui Allah, da mă vînzoleam prin curțile de la moschei, și ascultam parimiile cele alese ale sfinților cerșetori...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și doua noapte

Urmă :

...și ascultam pildele cele înțelepte ale sfinților cerșetori !

Iar stăpînul meu, fără a se tulbura, îmi spuse :

— Fi bărbat, Hassan Abdallah, și prinde inimă ! Căci nu ai să mori aici, ci ai să te întorci curînd la Cairo, nu cel mai sărac printre săraci, ci mai bogat decît cel mai bogat dintre sultani !

Și, după ce spuse acestea, stăpînul meu șezu jos pe pămînt, desfăcu manuscriptul scris pe piele de gazelă și începu să-l prefire, înmuindu-și degetul arătător în gură, și să-l citească, așa de liniștit de parcă s-ar fi aflat în mijlocul haremului său. Pe urmă, după un ceas de vreme, ridică fruntea și îmi zise :

— Vrei tu, ya Hassan Abdallah, să ieșim de aici cît mai degrabă și să ne vedem la capătul călătoriei noastre ?

Iar eu strigai :

— Ya Allah ! dacă vreau ? Păi de bună seamă că vreau !

Şi adăugai :

— Numai spune-mi, mă rog ţie, ce trebuie să fac pentru aceasta. Trebuie să rostesc toate *suralele* din *Coran* ? Ori mai degrabă să spun toate numele şi toate harurile cele sfinte ale lui Allah ? Ori să mă leg că am să mă duc în hagialîc zece ani în şir la Mecca şi la Medina ? Spune, o, stăpîne al meu, sînt gata de orice, ba şi la mai mult decît de orice !

Atunci stăpînul meu, privindu-mă mereu cu bunătate, îmi spuse :

— Nu Hassan Abdallah, nu ! Ce vreau să-ţi cer este ceva mai lesne decît toate astea. Nu ai decît să iei arcul şi săgeata de colea, şi să străbaţi valea aceasta pînă ce ai să dai de un şarpe mare cu coarne negre. Şi, cum eşti îndemînatic, să-l ucizi dintr-o lovitură şi să-mi aduci capul şi inima lui ! Şi asta-i tot ce trebuie să faci, dacă vrei să scapi din locurile acestea de jale !

Iar eu, la vorbele acelea, strigai :

— Vai ! Vai ! Au acesta-i un lucru atîta de uşor ? Pentru ce atunci, o, stăpîne al meu, nu-l săvîrşeşti chiar tu ? Din parte-mi, mărturisesc că am să mă las să mor pe locul meu, fără să mă clintesc din prăpădita mea de viaţă !

Ci beduinul mă bătu pe umăr şi îmi spuse :

— Adu-ţi aminte, o, Hassan Abdallah, de haina soţiei tale şi de pîinea casei tale !

Iar eu, la amintirea aceea, izbucnii în lacrimi şi mărturisii în sufletul meu că nu puteam să nu mă supun întru totul omului care îmi izbăvise casa şi pe cei din casa mea. Şi, tremurînd, luai arcul şi săgeata şi mă îndreptai înspre stîncile cele negre unde vedeam cum se încovrigă înfricoşătorii balauri. Şi nu peste mult dădui de şarpele pe care îl căutam, şi pe care îl cunoscui după coarnele care îi încununau capul cel negru şi hîd. Şi, che-

mînd în ajutor numele lui Allah, îl luai la ochi și slobozii săgeata. Iar șarpele sări în sus lovit, se zbătu răsucindu-se înspăimîntător, și se întinse o dată, ca să cadă apoi nemișcat pe pămînt. Și cînd mă încredințai că e mort de-a binelea, îi tăiai capul cu cuțitul și, despicîndu-i pîntecele, îi scosei inima. Și dusei cele două bucăți la stăpînul meu beduinul.

Iar stăpînul meu mă primi cu bucurie, luă cele două bucăți de șarpe și îmi spuse :

— Acuma hai de mă ajută să fac focul !

Iar eu strînsei niște iarbă uscată și niște surcele, pe care i le adusei. Iar el întocmi o grămadă mare. Pe urmă scoase de la sîn un diamant, îl întoarse înspre soarele care se afla în dricul cerului, și făcu să țîșnească o rază de lumină care aprinse numaidecît grămada de vreascuri.

Or, după ce focul se aprinse, beduinul scoase de sub mantie un ceaunaș de fier și un șipuleț tăiat dintr-o singură bucată de rubin, și în care se afla ceva roșu. Și îmi zise :

— Te uiți la acest șipuleț de rubin, Hassan Abdallah ? Ci habar nu ai ce se află în el !

Și se opri o clipită și spuse :

— Este sînge de Phoenix !

Și, spunînd acestea, destupă șipul și îl goli în ceaunul de fier, în care adăugă inima și creierul șarpelui cu coarne. Și puse ceaunul la foc și, deschizînd manuscriptul scris pe piele de gazelă, citi vorbele cele fără de înțeles pentru urechile mele.

Și deodată se ridică în picioare, își dezveli umerii așa cum fac hagiii la plecarea de la Mecca și, înmuind un capăt de la brîul lui în sîngele de pasăre Phoenix amestecat cu creierul și cu inima șarpelui, îmi porunci să-l frec pe spinare și pe umeri cu capătul acela al brîului. Și mă apucai să îndeplinesc porunca. Și, pe măsură ce-l frecam, băgai de seamă că pielea de pe spatele și de pe

umerii lui începe să se umfle și să strălucească, lăsînd încet-încet să se ivească niște aripi care creșteau văzînd cu ochii și care în curînd ajunseră pînă la pămînt. Iar beduinul le scutură cu putere, stînd pe pămînt, și dintr-o dată, luîndu-și vînt, se ridică în văzduh. Iar eu, dorindu-mi mai degrabă să mor de o mie de ori decît să rămîn părăsit în locurile acelea amarnice, îmi adunai toată puterea și toată bărbăția ce-mi mai rămăseseră și îl înșfăcai strașnic pe stăpînul meu de brîul care, spre norocul meu, spînzura încă de el. Și zburai laolaltă cu beduinul afară din valea aceea neagră din care nu nădăjduiam că am să mai ies. Și ajunserăm pînă în slava norilor.

Or n-aș putea să-ți spun, o, doamne al meu, cît timp a ținut drumul nostru prin văzduh. Da știu că am ajuns degrabă deasupra unei cîmpii largi cu zarea închisă în depărtare de un brîu de cleștar albastru. Iar pămîntul din cîmpia aceea părea făcut din pulbere de aur, iar pietrele erau nestemate. Și, în mijlocul acelei cîmpii, se ridica o cetate plină cu palate și cu grădini.

Iar stăpînul meu strigă :

— Iată Aram-cel-cu-Pilaștri !

Și oprindu-se de a mai bate din aripi, pe care le întinse larg și fără a le mai mișca, se lăsă în jos, cu mine cu tot. Și, atinserăm pămîntul chiar la temelia zidurilor cetății lui Ședdad, fiul lui Aad. Iar aripile stăpînului meu se micșorară încet-încet și pieriră.

Or zidurile acelea erau durate din rînduri de cărămizi de aur puse peste rînduri de cărămizi de argint, și aveau șapte porți asemuitoare cu porțile raiului. Poarta dintîi era de rubin, cea de a doua de smarald, cea de a treia de agat, cea de a patra de corai, cea de a cincea de jasp, cea de a șasea de argint, iar cea de a șaptea de aur.

Și intrarăm în cetate pe poarta de aur, și merserăm înainte chemînd în ajutor numele lui Allah. Și trecurăm

pe niște ulițe mărginite de palate împodobite cu niște șiruri de stîlpi de alabastră și de grădini în care văzduhul sub care se hodineau era de lapte, iar rîurile erau de apă înmiresmate. Și ajunserăm la un palat care domnea peste cetate și care era zidit cu o măiestrie și cu o măreție pînă peste marginile închipuirii, și cu terasele sprijinite pe mii de stîlpi de aur, cu niște primbluri din cleștar colorat și cu pereții bătuți în smaralde și în safire. Și în mijlocul acelui palat se răsfăța o grădină fermecată, în care pămîntul mirosind a mosc era scăldat de trei rîuri de vin curat, de apă de trandafiri și de miere. Iar în mijlocul grădinii se ridica un foișor, și sub bolta lui făcută dintr-un singur smarald, se adăpostea un jeț de aur roșu bătut în pietre de rubin și în mărgăritare. Iar pe jeț se afla un sipețel de aur.

Or tocmai sipetul acela, o, doamne al vremilor, se află acum în mîinile tale.

Iar beduinul, stăpînul meu, luă sipetul și îl deschise. Și găsi în el un praf roșu, și strigă :

— Iacătă pucioasa cea roșie, ya Hassan Abdallah ! Aceasta este Al Kimia învățaților și a filozofilor, care toți au murit fără s-o găsească !

Iar eu zisei :

— Aruncă praful acela prăpădit, o, stăpîne al meu, și hai mai bine să umplem sipetul cu nestematele care ghiftuiese palatul !

Iar stăpînul meu se uită la mine cu milă și îmi spuse :

— O, bietul de tine ! Pulberea aceasta este însăși obîrșia tuturor bogățiilor de pe pămînt ! Și numai un firicel din praful acesta este de-ajuns ca să prefacă în aur pînă și metalele cele mai de rînd. Asta-i Al Kimia ! Acesta-i sulful cel roșu, o, biet neștiutor ce ești ! Cu praful acesta, dacă aș vrea, aș zidi niște palate mai frumoase decît cel de aici, aș întemeia niște cetăți mai strălucitoare decît cea de aici, aș cumpăra oameni, precum și sufletul celor

neprihăniţi, aş duce întru ispită însăşi virtutea, şi m-aş face fiu de împărat !

Iar eu îi spusei :

— Şi poţi, oare, o stăpîne al meu, cu praful acesta, să-ţi lungeşti viaţa măcar cu o zi, ori să ştergi un ceas din anii care ţi s-au dus ?

Iar el îmi răspunse :

— Allah singur este mare !

Şi eu, nefiind încredinţat de rostul puterilor acelui sulf roşu, m-am apucat mai departe să adun de pe jos pietrele cele scumpe şi mărgăritarele. Şi îmi şi tixisem cu ele chimirul, buzunarele şi turbanul, cînd stăpînul meu răcni la mine :

— Vai de tine şi de tine, om cu mintea proastă ! Ce faci acolo ? Au tu nu ştii că, dacă am răpi fie şi numai o piatră din pămîntul acesta şi din locurile acestea, am fi pe dată pedepsiţi cu moartea ?

Şi ieşi cu paşi mari din palat, ducînd cu el sipetul. Iar eu, măcar că tare mîhnit, îmi scuturai buzunarele, chimirul şi turbanul, şi plecai după stăpînul meu, ci tot întorcîndu-mi mereu capul spre bogăţiile fără de număr. Iar în grădină îl ajunsei pe stăpînul meu care, de frică să nu mă las ispitit de toate cîte mi se înfăţişau vederii şi îmi şedeau la îndemînă, mă luă de braţ. Şi ieşirăm din cetate pe poarta de rubin.

Iar cînd ajunserăm aproape de zarea de cleştar albastru, zarea se deschise dinaintea noastră şi ne lăsă să trecem. Şi, după ce trecurăm, ne întorserăm să mai vedem o dată cîmpia de minuni şi cetatea lui Aram ; ci şi cîmpia şi cetatea pieriseră. Şi ne pomenirăm pe ţărmul apei de mercuriu, peste care trecurăm, ca şi întîia oară, pe puntea de cleştar.

Şi ne găsirăm cămilele pe malul dimpotrivă al rîului. Iar eu mă dusei la cămila mea ca la un prieten vechi. Şi, după ce strînsei la loc curelele de la şei, încălecarăm pe cămile ; iar stăpînul meu îmi spuse :

— Ne întoarcem în Egipt !

Iar eu ridicai mîinile, mulțumind lui Allah pentru această bunăvestire.

Ci, o, doamne al meu, cheia de aur și cheia de argint se aflau tot la mine, iar eu nu știam că acelea erau cheile năpastelor și ale chinurilor...

Cînd povestea ajunse aici, Seherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și treia noapte

Urmă :

...iar eu nu știam că acelea erau cheile năpastelor și ale durerilor.

Și-așa, cît ținu drumul tot, pînă ce ajunserăm la Cairo, îndurai multe patimi și multe lipsuri, și dusei toate relele pe care mi le prilejuia sănătatea mea sfărîmată. Ci, ca într-un făcut despre a cărui pricină habar nu aveam, numai pe mine mă băteau năpastele drumului, în vreme ce stăpînul meu, tihnit, voios și pînă peste poate de mulțumit, parcă înflorea de pe urma tuturor necazurilor care mă bîntuiau. Și trecea peste primejdii și printre năpaste surîzînd, și călca prin viață ca pe un preș de mătase.

Și așa ajunserăm la Cairo, iar cea dintîi grijă a mea fu să dau fuga pe dată pînă acasă. Și găsii acolo ușa spartă și aruncată ; iar cîinii fără de stăpîn își făcuseră adăpost în casa mea. Și nimenea nu era acolo să mă întîmpine. Și nu văzui nici urmă de maica, de soția și de copiii mei. Iar un vecin, care mă văzuse cînd intrasem și care auzea țipetele jalei mele, deschise ușa casei lui și îmi spuse :

— Ya Hassan Abdallah, fie-ți zilele alungite cu zilele care s-au pierdut ! Toți ai tăi din casă s-au prăpădit !

Iar eu, la vestea aceea, căzui la pămînt, leșinat.

Or, cînd mă deșteptai din leșin, îl văzui lingă mine pe stăpînul meu beduinul, care mă îngrijea și mă stropea pe față cu apă de trandafiri. Iar eu, înăbușindu-mă de lacrimi și de suspine, nu putui de data aceasta să mă opresc de a-i arunca niște sudalme și de a-l învinui că el este pricina tuturor nenorocirilor mele. Și multă vreme îl încărcai cu toate blestemele, făcîndu-l răspunzător de relele care se strîngeau și se asmuțeau asupra mea. Ci el, fără a-și pierde nimica din seninătate și fără a se clinti din liniștea lui, mă bătu pe umăr și îmi spuse :

— Toate ne vin de la Allah și la Allah se duc toate !

Și, luîndu-mă de mînă, mă scoase afară din casă. Și mă duse într-un palat falnic, pe țărmurile Nilului, și mă sili să locuiesc cu el acolo. Și, întrucît vedea că nimica nu izbutește să-mi scuture sufletul de mîhnire și de posomoreli, binevoi, nădăjduind că m-oi mai alina, să împartă cu mine tot ceea ce avea. Și, împingînd filotimia pînă peste marginile firii, se apucă să mă învețe științele cele tainice, și mă dăscăli cum să citesc în cărțile de alchimie și cum să buchisesc manuscriptele cabalistice. Și adeseori poruncea să se aducă dinainte-mi chintale de plumb, pe care îl punea să se topească pînă da în clocot și, aruncînd atunci în el un strop din sulful cel roșu din sipet, preschimba metalul acela de rînd în aurul cel mai curat.

Ci mie, în mijlocul comorilor și împresurat de voioșia și de ospețele pe care stăpînul meu le da în fiecare zi, îmi era trupul doborît de dureri și sufletul îmi era amărît. Și nu izbuteam nici măcar să rabd pe mine hainele cele bogate și stofele cele scumpe cu care mă silea să mă îmbrac. Și mi se aduceau bucatele cele mai alese și băuturile cele mai ispititoare, ci cu totul și cu totul zadarnic, întrucît eu nu simțeam decît silă și greață față de toate. Și aveam niște iatacuri strălucite, și niște paturi făcute

din lemn aromitor, și niște divanuri de purpură ; ci somnul nu îmi închidea ochii. Iar grădinile saraiului nostru, răcorite de reveneala apelor Nilului, erau pline cu pomi dintre cei mai aleși, aduși cu multa cheltuială din țările Indului, din Persia, din China și din Insule ; și niște olane întocmite cu meșteșug ridicau apa Nilului și o făceau să cadă șuvoaie răcoritoare în niște havuzuri de marmoră și de porfiră ; ci eu nu mă înfruptam din nici unul dintre aceste farmece, întrucît o otravă fără de leac îmi îmbibase trupul și sufletul.

Ci în ceea ce îl privește pe stăpînul meu beduinul, apoi zilele lui se scurgeau în toiul huzururilor și al desfătărilor, iar nopțile lui erau un început al bucuriilor din rai. Și locuia nu departe de mine într-un palat îmbrăcat în mătase țesută cu fir de zarafir, unde lumina era dulce ca lumina de lună. Iar palatul acela se afla în mijlocul unor tufișuri de portocali și de lămîi printre care se îngemănau iasomiile și trandafirii. Și acolo petrecea el în fiecare noapte cu tot alți oaspeți, pe care îi cinstea împărătește. Și cînd inimile și simțurile lor erau pregătite pentru desfătare, cu vinuri de soi și cu muzici și cîntari, punea să li se perinde pe dinaintea ochilor niște fetișcane, frumoase ca huriile, cumpărate cu greutatea lor în aur pe la tîrgurile din Egipt, din Persia și din Siria. Iar cînd vreunul dintre oaspeți arunca o privire de dorință înspre vreuna dintre ele, stăpînul meu o lua de mînă și, înfățișînd-o celui care o dorea, îi spunea acestuia :

— O, doamne al meu, îndatorează-mă luînd-o în casa ta pe roaba aceasta.

Și-așa, toți care îl cunoșteau îi ajungeau prieteni. Și nu i se mai spunea decît Emirul-cel-Falnic.

Or într-o zi, stăpînul meu, care venea deseori să mă vadă în iatacul în care beteșugurile mă sileau să trăiesc singuratic, se ivi pe neașteptate, aducînd cu el o copilandră proaspătă. Și beduinul avea un chip luminat de beție și de mulțumire, și niște ochi pătimași în care ardea

un foc fără de pereche. Şi veni de şezu lîngă mine, şi îmi zise :

— Ya Hassan Abdallah, vreau să cînt ! Tu nu mi-ai auzit pînă acuma glasul. Ia ascultă !

Şi, luîndu-mă de mînă, începu să cînte stihurile acestea, cu un glas vrăjit, legănînd din cap :

Vino, copilă ! E un înţelept
Cel care lasă numai bucuria
Să-i umple viaţa, şi o poartă-n piept.
Habotnicii să-şi bea habotnicia
Cu apă goală — tu să-mi torni din plin
Din vinul care schimbă în rubin
Obrajii tăi. Vreau să-l golesc cu sete
Pînă-am să-mi pierd şi minţile deplin,
Ci bea tu mai întîi, pe îndelete,
Bea fără teamă, dă-mi-l mie-apoi,
Să sorb adînc din cupa-nmiresmată
De tot parfumul buzei tale moi.
Nu-i nici un martor care să ne vadă,
Doar portocalii ce-şi trimit prin vînt
Mireasmele care ca vinu-mbată,
Şi apele doar, care curg rîzînd...
Vreau glasul tău cu patimă să-mi cînte,
Şi-n patimi să mă-nvăluie duios,
Încît şi filomelele înfrînte
Să tacă şi să-şi pară de prisos.
Hai, cîntă-mi, scumpo, cîntă-mi fără teamă,
Cu patimă, că numai eu te-ascult !
Iar tu, în noaptea care-şi cere vamă,
Nimic altceva n-ai s-auzi mai mult
Decît cum se deschide trandafirul
Şi inima mea cu fiori bătînd.
Doar eu te-ascult, doar eu te văd, iubire !
Ah, scoate-ţi vălul, că numai eu sînt,
Alţi martori nu avem — poate doar luna
Şi poate doar tovarăşele ei.

Apleacă-ți fruntea și mă lasă-ntruna
Să ți-o sărut ! Și lasă-mă, de vrei,
Și ochii mari să ți-i sărut, și gura,
Și sînu-ți alb ca neaua să-l sărut.
Ah, fără teamă-apleacă-ți lin făptura,
Nu-i nimenea în preajmă nevăzut,
Doar trandafirii din grădina-n floare
Și-aroma iasomiilor, socot.
Hai, vino-n calda mea îmbrățișare,
Mă mistuie iubirea, nu mai pot.
Ci mai ales, și mai întîi de toate,
Ascunde-te după iașmac, frumos,
Căci dacă te-ar vedea Allah vreodată,
N-aș mai scăpa de ochiul lui gelos.

Și, după ce cîntă astfel, beduinul stăpînul meu scoase un oftat adînc de fericire, își lăsă capul pe pieptul meu și păru că adoarme. Iar fata care îi sta pe genunchi se desfăcu din brațele lui, ca să nu-i tulbure tihna, și se trase la o parte binișor. Iar eu mă răsucii înspre el ca să-l acopăr și să-i sprijin capul pe o pernă ; și atunci băgai de seamă că răsuflarea i se curmase ; și mă aplecai înspre el, peste măsură de îngrijorat, și văzui că își dăduse sufletul ca un fericit, surizînd vieții ! Aibă-l Allah întru mila sa !

Eu atunci, cu inima strînsă de pieirea stăpînului meu, care, cu toate cîte-au fost, totdeauna se dovedise față de mine plin de blîndețe și de bunăvoință, și uitîndu-mi că toate belelele se înghesuiseră asupra capului meu din ziua cînd îl întîlnisem, poruncii să i se facă o înmormîntare împărătească. Îi spălai trupul chiar eu în apele îmbălsămătoare, îi astupai frumos cu bumbac înmiresmat toate găurile trupului, îl depărtai, îi pieptănai barba cu grijă, îi vopsii sprîncenele, îi cănii genele, și îl bărbierii pe cap. Pe urmă îl acoperii, pînzuindu-l în loc de giulgiu cu o pînză minunată ce fusese țesută pentru un sultan

de-al Persiei, și îl așezai într-o raclă făcută din lemn de aloe învrîstat cu aur.

După care chemai pe toți prietenii pe care stăpînul meu și-i făcuse cu dărniciile lui ; și poruncii la cincizeci de robi, îmbrăcați toți cu haine pe potriva împrejurării, să poarte cu schimbul racla pe umerii lor. Și, după ce alaiul se alcătui, pornirăm înspre mecet. Și o liotă întreagă de bocitoare, pe care le arvunisem anume, venea în urma alaiului, scoțînd țipete de jale și fluturîndu-și basmalele deasupra capetelor, în vreme ce cititorii din *Coran* deschideau drumul cîntînd *suralele* cele sfinte, la care mulțimea răspundea pe rînd „Nu este alt Dumnezeu decît unul Allah ! Și Mahomed este trimisul lui Allah !" Și toți musulmanii întîlniți în cale se înghesuiau să vină și să ajute la ducerea raclei, fie și măcar numai atingînd-o cu mîna. Și îl îngroparăm, în vuietul plînsetelor unui întreg norod. Și poruncii să se junghie pe mormîntul lui o turmă întreagă de oi și de cămile tinere.

Or, după ce îmi îndeplinii astfel datorința față de răposatul meu stăpîn, și după ce șezui în capul pomenilor date spre pomenirea răposatului, mă afundai în palat ca să încep a pune rînduiaiă în treburile moștenirii. Și grija cea dintîi a mea fu să încep cu descuierea sipetului de aur, spre a vedea dacă se mai află în el praful de pucioasă roșie. Ci nu găsii acolo decît puținul care se mai vede și acum, și pe care îl ai sub ochi, o, doamne al vremilor ! Întrucît stăpînul meu, datorită risipei lui de pomînă, îl prăpădise pe tot, preschimbînd în aur chintale peste chintale de plumb. Ci puținul care se mai afla în sipet ar fi putut ajunge să-l îmbogățească și pe cel mai mare dintre împărați. Și nu eram deloc îngrijorat în privința aceasta. Și, de altminteri, nu mă mai îngrijoram deloc de bogății, în starea jalnică în care mă aflam. Da vroiam să știu ce cuprindea manuscriptul cel tainic de pe pielea de gazelă, pe care stăpînul meu nu vroise niciodată să mă lase să-l citesc, măcar că mă învățase să buchisesc

literele talismanice. Și îl desfăcui și-l cercetai. Și-abia atunci, o, doamne al meu, aflai, printre alte lucruri peste fire. pe care am să ți le spun într-o zi, însușirile prielnice și neprielnice ale celor cinci chei ale ursitei. Și pricepui că bebuinul nu mă cumpărase și nu mă luase cu el decît ca să ocolească amarnicele însușiri ale celor două chei, cheia de aur și cheia de argint, abătînd asupra mea puterile lor cele rele. Și trebui să chem în ajutor toate îndemnurile cele bune ale Profetului — asupra-i fie rugăciunea și pacea ! — ca să nu-l blestem pe beduin și să nu scuip pe mormîntul lui.

Încît nu mai zăbovii să scot de la brîu cele două chei afurisite și, ca să mă descotorosesc de ele pe totdeauna, le aruncai într-un ceaun și aprinsei focul spre a le topi și a le face să piară pe veci. Și, totodată, începui să caut cele două chei — cheia slavei și cheia înțelepciunii și a fericirii. Ci degeaba scotocii palatul tot pînă în cele mai ascunse unghere, că nu le găsii. Și mă întorsei la ceaun, să veghez topirea celor două chei blestemate.

Or, în vreme ce eu vegheam la treaba aceasta...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu

Ci într-a șapte sute nouăzeci și patra noapte

Urmă :

...Or, în vreme ce eu vegheam la treaba aceasta și nădăjduiam că nimicind cele două chei aducătoare de rău am să mă scutur pe totdeauna de soarta mea cea rea, și pe cînd întețeam focul, spre a ușura topirea care nu se făcea atîta de repede pe cît aș fi vrut, văzui de-

odată palatul năpădit de străjile califului, care se repeziră asupră-mi și mă tîrîră dinaintea stăpînului lor.

Și califul Theilun, părintele tău, îmi spuse cu asprime că știa că eu cunosc taina alchimiei, și că trebuia, pe dată, să i-o dezvăluiesc și lui, și să-l fac să se bucure de ea. Ci eu, știind, vai ! cum că Theilun califul, asupritorul norodului, are să se slujească de știință împotriva dreptății și pentru a face rău, nu vrusei să spun nimic. Iar califul, pînă peste măsură de mînios, puse să fiu legat în lanțuri și mă aruncă în temnița cea mai întunecată. Și, totodată, puse să fie pustiit și dărîmat tot palatul nostru, din creștet pînă în temelie, și se făcu stăpîn pe sipetul de aur în care se afla manuscriptul scris pe piele de gazelă, precum și cele cîteva grăunțe de pulbere roșie. Și îl puse să vegheze sipetul pe acest preacinstit șeic, care îl aduse acum între mîinile tale, o, doamne al vremilor. Și în fiecare zi califul poruncea să fiu pus la schingiuri, nădăjduind că așa are să dobîndească de la slăbiciunea trupului meu darea în vileag a tainei. Ci Allah m-a dăruit cu harul răbdării. Și vreme de ani și ani am trăit așa, așteptîndu-mi de la moarte slobozenia.

Și-acuma, o, doamne al meu, pot să mor liniștit, întrucît prigonitorul meu s-a dus să dea seamă lui Allah de faptele lui și întrucît pot să mă apropii de cel mai drept și de cel mai mare dintre sultani !

După ce ascultă povestea aceasta a bătrînului Hassan Abdallah, sultanul Mohammad ben-Theilun se ridică din jețul său și îl sărută pe moșneag, strigînd :

— Mărire lui Allah carele îngăduie slujitorului său să îndrepte nedreptatea și să aline năpastele !

Și îl căftăni numaidecît pe Hassan Abdallah în slujba de mare-vizir, și îl îmbrăcă cu chiar mantia sa împărătească. Și îl trecu în grija vracilor cei mai iscusiți din împărăție, ca aceștia să ajute la zviduirea sa. Și porunci

diecilor cei mai îndemînatici de la palat să scrie frumos cu litere de aur povestea aceasta peste fire, și să o păstreze în dulapul cu izvoade al împărăției.

După care, încredințat întru totul de însușirile sulfului cel roșu, califul vroi fără de zăbavă să-i încerce puterea. Și porunci să fie aduse și să fie puse la topit, în niște cuptoare mari de cărămidă arsă, o mie de chintale de plumb ; și aruncă peste ele sulful cel roșu care rămăsese pe fundul sipetului, rostind vorbele magice pe care i le șoptea bătrînul Hassan Abdallah. Și numaidecît tot plumbbul se preschimbă în aur străcurat.

Sultanul atunci, nevroind ca toată comoara aceea să se prăpădească pe lucruri zadarnice, hotărî s-o folosească la o lucrare care să fie plăcută Celui Preaînalt. Și se gîndi să dureze o moschee care să nu-și aibă asemuirea în toate țările musulmane. Și chemă pe arhitecții cei mai vestiți din împărăția lui, și le porunci să tragă, după arătările lui, liniile acelei moschei, fără a lua seama la greutățile zidirii ori la gîndul grămezilor de bani cît ar putea să coste. Și arhitecții așternură la poalele unei coline care se ridica deasupra cetății un pătrat uriaș cu fiecare latură a lui întoarsă înspre unul dintre cele patru părți ale zării. Și în fiecare colț puseră cîte un turn îngemănat de minune, cu vîrful împodobit cu un cerdac și încununat cu o boltă de aur. Și pe fiecare latură a moscheii ridică un șir de pilaștri pe care se sprijineau niște arcuituri mărunte, vîrtoase, dar bortelite dulce, și-i închipuiră o terasă cu primblă de aur minunat dăltuită. Și, în mijlocul clădirii, ridicară o boltă mare, atîta de ușoară și de înalt durată, de părea că stă fără nici un fel de sprijin între cer și pămînt. Iar peretele boltei fu acoperit cu un smalț de culoarea cerului, și presărat cu stele de aur. Și niște marmuri rare alcătuiră podeaua. Iar mozaicul de pe ziduri fu făcut din pietre de jasp, de porfir, de agată, de sidef cu mărgăritare și gemme scumpe. Iar stîlpii și arcuiturile fură acoperite cu surale

din *Coran* întrețesute, sculptate și zugrăvite în culori alese. Și, pentru ca zidirea aceea minunată să fie ferită de foc, la întocmirea ei nu se folosi nici o bucățică de lemn. Și șapte ani întregi și șapte mii de oameni și șapte mii de chintale de dinari de aur fură folosiți pentru săvîrșirea acelei moschei. Și fu numită Moscheia sultanului Mohammad ben-Theilun. Și cu numele acesta este cunoscută și în zilele noastre.

În ceea ce îl privește pe preacinstitul Hassan Abdallah, apoi acesta nu peste multă vreme își dobîndi iarăși sănătatea și puterile și trăi, cinstit și slăvit, pînă la vîrsta de o sută douăzeci de ani, care fu sorocul menit de ursitoarea lui. Ci Allah este mai știutor! Că el singur este fără de moarte!

Iar Șeherezada, după ce istorisi astfel povestea aceasta, tăcu. Și sultanul Șahriar zise:

— Hotărît, nimeni nu poate să scape de ursita lui! Ci, o, Șeherezada, povestea aceasta mult m-a mai întristat.

Iar Șeherezada spuse:

— Să mă ierte măria ta, însă chiar din pricina aceasta am să-ți povestesc numaidecît povestea cu *Papucii care nu se mai prăpădesc*, scoasă din *Divanul năzbîtiilor ușuratice și al înțelepciunii vesele* al șeicului Magid-Eddin Abu-Taher Mohammad, pe care acopere-l Allah cu îndurarea sa și aibă-l întru mila lui!

DIVANUL NĂZBÎTIILOR UȘURATICE ȘI AL ÎNȚELEPCIUNII VESELE

PAPUCII CARE NU SE MAI PRĂPĂDESC

Se povestește că a fost odată la Cairo un neguțător de leacuri, pe nume Abu-Cassem El-Tamburi, care ajunsese de pomină pentru zgîrcenia lui. Or, măcar că Allah îl dăruise cu bogăție și cu spor la alișverișuri, el trăia și se îmbrăca aidoma cu cel mai milog cerșetor ; iar hainele pe care le purta nu mai erau decît niște plotoage și niște zdrențe ; iar turbanul lui era atîta de vechi și atîta de jegos, încît nu se mai putea ghici ce culoare avusese vreodată ; ci, dintre toate lucrurile lui, mai cu seamă papucii îi arătau cărpănoșenia ; întrucît nu numai că erau ferecați cu niște cuie mari, și trainici ca un car de luptă, cu niște pingele mai vîrtoase decît o căpățînă de hipopotam, și peticite de mii de ori, și cu căputele atîta de cîrpite încît, de douăzeci de ani de pe cînd papucii fuseseră papuci, cei mai iscusiți cîrpaci și peticari din Cairo își irosiseră toată priceperea spre a mai îmbina între ele rupturile. Și, după atîta meștereală, papucii lui Abu-Cassem ajunseseră atîta de grei încît de mult trecuseră în zicale în tot Egiptul ; întrucît, atunci cînd cineva vroia să spună că un lucru este greu, papucii aceia erau totdeauna luați ca măsură. Așa, dacă un oaspete cam zăbovea în casa gazdei, se zicea despre el : „Are sîngele greu ca papucii lui Abu-Cassem !" Ori dacă vreun dascăl de școală, din soiul dascălilor de școală zăticniți de dăscăleală, vroia să se arate plin de minte, se zicea despre el : „Izgonit

fie Cel-rău ! Asta are mintea grea ca papucii lui Abu-Cassem !" Ori cînd vreun hamal era covîrșit de greutatea poverii, ofta și zicea : „Bătu-l-ar Allah pe stăpînul poverii acesteia ! E grea ca papucii lui Abu-Cassem !" Ori cînd prin vreun harem vreo bătrînă din soiul cel afurisit al bătrînelor posomorîte vroia să le oprească pe soțiile cele tinere ale stăpînului să se veselească între ele, se zicea : „Chiorî-o-ar Allah pe pacostea asta ! E grea ca papucii lui Abu-Cassem !" Ori dacă vreo mîncare mai amarnică pica greu și stîrnea furtuna în lăuntrurile pîntecului, se zicea : „Mîntui-m-ar Allah ! Afurisita asta de mîncare este grea ca papucii lui Abu-Cassem !" Și, tot așa, în toate împrejurările cînd greimea își arăta greutatea.

Or, într-o zi, după ce încheie o daraveră mai mănoasă ca de obicei, Abu-Cassem se simți năpădit de o voioșie aparte. Încît, în loc să dea și el vreun aldămaș, mai mare ori mai mic, după datina negustorilor cînd Allah îi ajută să izbîndească un tîrg, găsi mai de folos să se ducă să facă o scaldă la hammam, unde, de cînd țineau oamenii minte, nu-i călcase piciorul. Și, încuindu-și prăvălia, porni înspre hammam, luîndu-și papucii la spinare, în loc să-i încalțe ; căci de multă vreme tot așa făcea, spre a-i ocroti să nu se prăpădească. Și, ajungînd la hammam, își puse papucii pe prag, laolaltă cu toate încălțările ce se aflau rînduite acolo, cumu-i obiceiul. Și intră să se scalde.

Or, pielea lui Abu-Cassem era atîta de bătucită de jeg încît băieșii care îl frecară și masagiii avură de trudit peste măsură pînă să-i dea de hac ; și nu izbutiră decît înspre sfîrșitul zilei, cînd toți cei care veniseră să se îmbăieze plecaseră demult. Și Abu-Cassem putu într-un sfîrșit să iasă din hammam, și își căută papucii ; ci papucii nu se mai aflau unde îi lăsase, iar în locul lor era o pereche de iminei frumoși, făcuți dintr-o piele galbenă ca lămîia. Și Abu-Cassem își zise : „Fără de nici o îndoială că Allah mi i-a trimis, acela carele știe că de mult tînjesc să-mi cumpăr unii ca aceștia. Ori poate

că i-o fi schimbat careva cu ai mei, din greșeală !“ Și, plin de bucurie că se vedea astfel cruțat de a-și mai cumpăra alții, îi luă și plecă.

Or, imineii cei de piele turungie erau papucii cadiului, care se mai afla încă în hammam. Iar în ce privește papucii lui Abu-Cassem, apoi pe aceștia omul însărcinat cu paza încălțătorilor, văzînd scîrboșeniile acelea care duhneau de împuțeau intrarea de la hammam, se repezise să-i ia și să-i ascundă într-un ungher. Pe urmă, cînd ziua se sfîrșise și cînd ceasul lui de veghe se împlinise, paznicul plecase, fără a-și mai aduce aminte să-i pună la loc.

Încît, atunci cînd cadiul își isprăvi îmbăiatul, slujitorii de la hammam, zorind la poruncile lui, îi căutară zadarnic imineii, și, pînă la urmă, găsiră într-un colț papucii cei de pomină, pe care îi cunoscură numaidecît că erau ai lui Abu-Cassem. Și o luară la fugă după el și, ajungîndu-l, îl întoarseră la hammam, cu dovada furtișagului pe umăr. Și cadiul, după ce își luă ceea ce era al lui, porunci să i se dea lui Abu-Cassem îndărăt papucii și, cu toate împotrivirile lui, îl trimise la închisoare. Și Abu-Cassem, ca să nu moară în temniță, trebui, măcar că fără inimă bună, să se arate darnic la bacșișuri cu caraliii și cu cavazii de la agie ; întrucît toți știindu-l că era tot atîta de putred de bani pe cît era de otrăvit de zgîrcenie, nu-l socotiră izbăvit cu una cu două.

Și Abu-Cassem putu, în felul acesta, să iasă din închisoare ; ci, păcurit și înciudat peste măsură, și socotind că papucii-s pricina nenorocirii lui, dete fuga și-i aruncă în Nil, ca să scape de ei.

Or, peste cîteva zile, niște pescari, trăgîndu-și cu mare caznă năvodul mai greu ca de obicei, găsiră în năvod papucii, pe care îi cunoscură numaidecît că erau ai lui Abu-Cassem. Și văzură, plini de mînie, că grămada de cuie cu care erau împodobiți le rupsese ochiurile năvodului. Și se duseră la dugheana lui Abu-Cassem și zvîrliră papucii năpraznic înlăuntru, blestemîndu-l pe

stăpînul lor. Iar papucii, aruncați prea tare, izbiră șipurile cu apă de trandafir și cu alte ape ce se aflau pe rafturi, și le răsturnară, spărgîndu-le într-o puzderie de cioburi.

La priveliștea aceea, jalea lui Abu-Cassem ajunse pînă peste poate, și amărîtul de el strigă :

— A, papuci blestemați, vă țineți de fundul meu ! Da nu mult aveți să-mi pricinuiți voi necazuri !

Și îi ridică de pe jos și se duse în grădină și se apucă să sape o groapă în care să-i astruce. Da un vecin, care avea un dinte împotriva lui, găsi prilejul să se răzbune și dete fuga numaidecît să-l vestească pe valiu că Abu-Cassem dezgropă de zor la o comoară, în grădină. Iar valiul, știind bogăția și zgîrcenia negustorului de leacuri, nici nu puse vreun pic la îndoială știrea aceea, și trimise numaidecît străjerii să-l înșface pe Abu-Cassem și să-l aducă dinaintea sa. Și amărîtul de Abu-Cassem degeaba se tot jură că nu găsise nici un fel de comoară, și că numai vroise să-și îngroape papucii, valiul nu vroi să creadă nicidecum un lucru atîta de ciudat și atîta de potrivnic cu zgîrcenia de pomină a celui zeberit ; și, întrucît la valiul acela totul, orice-ar fi fost, se măsura în bani, îl sili pe păcuritul de Abu-Cassem, spre a-și dobîndi slobozenia, să-i verse o grămadă de bănet.

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și cincea noapte

Urmă :

...Iar Abu-Cassem, slobozit după această probozeală amarnică, luîndu-și papucii, se jurui că are să se descotorosească de ei cu orice preț. Și rătăci multă vreme,

chibzuind la calea de izbîndă cea mai bună și, pînă la urmă, hotărî să se ducă și să-i arunce într-o gîrlă departe, undeva în cîmp. Și socoti că de data aceasta nu are să mai audă nici o pomeneală despre ei. Ci vroi soarta ca apa gîrlei să ducă papucii pînă la un scoc de moară, unde ierecul acela făcea să se învîrtească roțile. Iar papucii se prinseră în roți și le dezgărdinară, smucindu-le din șleaul lor. Iar stăpînii morii se repeziră să dreagă stricăciunea și văzură că pricina se datora papucilor cei mari, pe care îi găsiră înțepeniți în dinții roților, și pe care îi cunoscură numaidecît a fi papucii lui Abu-Cassem. Și amărîtul de neguțător de leacuri fu aruncat iarăși în temniță și osîndit de data aceasta să plătească niște daune mari stăpînilor morii, pentru paguba pe care le-o pricinuise. Și, pe deasupra, mai trebui să plătească și niște bacșișuri strașnice, spre a-și dobîndi iarăși slobozenia. Și, totodată, i se deteră și papucii îndărăt.

Atunci, pînă peste poate de uluit, se duse acasă și, suindu-se pe terasă, se propti în coate și se porni să cugete adînc la ce-i mai rămînea de făcut. Și pusese papucii nu departe de el, pe terasă ; ci se întorsese cu spatele înspre ei, ca să nu-i mai vadă. Și tocmai în clipita aceea, un cîine de-al vecinilor văzu papucii și, repezindu-se de pe terasa stăpînilor lui pe terasa lui Abu-Cassem, luă în gură unul dintre papuci și începu să se joace cu el. Și, din zbeaga cîinelui, papucul sări deodată cît colo, și soarta cea blestemată îl prăvăli de pe terasă drept în capul unei babe care trecea pe uliță. Și greutatea de pomină a papucului feruit din belșug o strivi pe babă, făcînd-o să-și amestece lungimea cu lățimea. Iar rudele babei cunoscură papucul lui Abu-Cassem și se duseră cu jalba la cadiu, cerînd prețul pentru sîngele rudei lor, sau moartea lui Abu-Cassem. Și bietul de el fu silit să plătească prețul sîngelui, după pravilă. Și, pe deasupra, trebui să mai plătească și niște bacșișuri grase caraliilor și cavazilor de la agie.

De data aceasta însă hotărîrea lui era luată. Se întoarse prin urmare acasă, luă cei doi afurisiţi de papuci şi, venind iarăşi la cadiu, ridică amîndoi papucii deasupra capului şi strigă cu o dîrzenie ce-i făcu să izbucnească în rîs şi pe cadiu şi pe martori şi pe toţi cei care se brodiseră de faţă :

— O, domnia ta cadiule, iacătă pricina belelelor mele ! Şi-n curînd am să ajung să cerşesc prin curţile de pe la moschei. Mă rog, dar, să te miluieşti a da o poruncă prin care să se adeverească precum că Abu-Cassem nu mai este stăpînul acestor papuci, că le dă cu legată cui o vrea să-i ia şi că el, Abu-Cassem, nu mai este răspunzător de pacostele pe care au să le mai pricinuiască pe viitor !

Şi, după ce spuse acestea, aruncă papucii în mijlocul sălii de judecată şi o rupse la fugă în picioarele goale, în vreme ce toţi cei de faţă, de-atîta rîs, se prăbuşiră pe spate. Ci Allah ştie mai bine !

BAHLUL, MĂSCĂRICIUL LUI AL-RAŞID

Cică emirul dreptcredincioşilor, califul Harun Al-Raşid, avea un măscărici, care trăia la el la sarai şi care avea sarcina de a-l înveseli pe calif în ceasurile sale de inimă rea. Şi pe măscăriciul acela îl chema Bahlul-cel-Înţelept. Iar califul îi zise într-o zi :

— Ya Bahlul, ştii tu cumva cîţi nebuni sînt în Bagdad ?

Şi Bahlul răspunse :

— O, doamne al meu, înşiruirea ar fi cam lungă !

Iar Harun zise :

— Îţi dau în seamă s-o întocmeşti. Şi aştept să fie întocmai !

Iar Bahlul scoase din gîtlej un hohot lung de rîs. Şi califul îl întrebă :

— Ce-i cu tine ?

Iar Bahlul spuse :

— O, doamne al meu, eu sînt vrăjmaş pe orice trudă care osteneşte. Drept care, spre a te mulţumi, am să mă apuc pe dată să întocmesc o socoteală de înţelepţii cîţi se află în Bagdad ! Întrucît asta-i o trudă care nu-mi va cere mai multă vreme decît atîta cît să beau o gură de apă. Şi, cu socoteala asta, care o să fie tare scurtă, tu ai să ştii, pe Allah ! şi cîţi zminţiţi se află în cetatea de scaun a împărăţiei tale !

Şi tot Bahlul acesta, aşezîndu-se într-o zi în jeţul califului, a căpătat din partea uşarilor, pentru neobrăzarea aceea, o ploaie de lovituri de băţ. Iar ţipetele înfricoşătoare pe care le-a scos el în împrejurarea aceea au stîrnit tot saraiul şi l-au adus acolo pînă şi pe calif. Iar Harun, văzîndu-şi măscăriciul cum plîngea cu lacrimi fierbinţi, s-a apucat să-l aline. Ci Bahlul i-a spus :

— Of, o, emire al dreptcredincioşilor, durerea mea-i fără de alinare, întrucît nu pe mine mă plîng, ci pe stăpînul meu calif ! Că dacă iacătă eu căpătai atîtea lovituri numai pentru că am şezut o clipită în jeţul lui domnesc, ce potop are să-l pască pe el care şade de-atîta amar de ani !

Şi iarăşi tot Bahlul a fost atîta de înţelept încît să-i fie greaţă de însurătoare. Iar Harun, spre a-i juca un renghi afurisit, l-a pus să se însoare cu de-a sila cu o fetişcană dintre roabele sale, încredinţîndu-l că fata are să-l fericească şi că el, Harun însuşi, se pune chezaş pentru aceasta. Iar Bahlul fu nevoit să se supună vrînd-nevrînd şi intră în odaia de nuntă unde îl aştepta tînăra-i nevastă, care era de o frumuseţe fără de cusur. Ci nici nu se întinsese bine lîngă ea, că şi sări deodată cu spaimă şi o zbughi din odaie, de parcă l-ar fi alungat niscai vrăjmaşi nevăzuţi, şi o luă la fugă ca un nebun prin sarai. Iar califul, înştiinţat despre cele ce se petrecuseră, porunci să vină dinainte-i Bahlul şi îl întrebă cu glas aspru :

— Pentru ce, o, afurisitule, i-ai făcut rușinea asta soției tale ?

Iar Bahlul răspunse :

— O, doamne al meu, spaima este o boală fără de leac ! Or, eu nu am, de bună seamă, nimica de ce s-o învinuiesc pe soția pe care dărnicia ta mi-a dăruit-o, întrucît este frumoasă și cuminte. Ci, o, doamne al meu, nici nu am intrat cu bine în patul de nuntă, că am și auzit limpede o sumedenie de glasuri care ieșeau laolaltă din lăuntrul soției mele. Și una îmi cerea o rochie, iar alta îmi cerea un iașmac de mătase ; una voia niște papuci, alta o hăinuță cu horbote, iar cealaltă alte lucruri iarăși. Eu, atunci, n-am mai putut să-mi stăpînesc spaima și, în ciuda poruncilor tale și a nurilor fetei, am luat-o la fugă cît mă țineau călcîiele, de frică să nu ajung încă și mai nebun și mai amărît decît sînt !

Și tot Bahlul nu a vroit într-o zi să primească un dar de o mie de dinari cu care, de două ori, l-a îmbiat califul. Și, întrucît califul, nedumerit pînă peste măsură de atîta nelăcomie, îi cerea lămuriri, Bahlul, care ședea jos, cu un picior întins și cu celălalt strîns, se mulțumi drept orice răspuns să întindă, destul de neobrăzat, dinaintea califului Al-Rașid, amîndouă picioarele deodată. Și, văzînd obrăznicia aceea nemaipomenită și lipsa de cuviință față de calif, căpetenia hadîmbilor dete să-l înșface și să-l pedepsească : ci Al-Rașid îl opri cu un semn, și îl întrebă pe Bahlul care-i pricina unei atare uitări a bunei-cuviințe. Iar Bahlul răspunse :

— O, doamne al meu, dacă aș fi întins mîna ca să iau darul tău, mi-aș fi pierdut pe veci slobozenia de a-ți întinde picioarele !

Și, într-un sfîrșit, tot Bahlul, intrînd într-o zi în cortul lui Al-Rașid, care se întorsese de la un război, îl găsi pe calif însetoșat și cerînd cu strigăte amarnice un pahar cu apă. Iar Bahlul dete fuga de-i aduse un pahar cu apă proaspătă și, arătîndu-i-l, îi spuse :

— O, emire al dreptcredincioșilor, mă rog ție să-mi spui, înainte de a bea, cu ce preț ai fi plătit paharul acesta cu apă, dacă, din întîmplare, nu s-ar fi găsit ori ar fi fost anevoie să se capete ?

Și Al-Rașid spuse :

— De bună seamă că aș fi dat, ca să-l am, jumătate din împărăția mea !

Iar Bahlul zise :

— Acuma bea-l, și Allah să-l umple cu desfătare în inima ta !

Și, după ce califul sfîrși de băut, Bahlul îi zise :

— Și dacă, o, emire al dreptcredincioșilor, acuma, că l-ai băut, paharul acesta nu ar vroi să mai iasă din trupul tău, din pricina vreunei zăpreli în preacinstita-ți bășică, la ce preț ai plăti leacul care l-ar făcea să iasă ?

Și Al-Rașid răspunse :

— Pe Allah ! mi-aș da atunci toată împărăția în lung și-n lat !

Iar Bahlul, mohorîndu-se dintr-o dată, spuse :

— O, doamne al meu, unei împărății care nu trage în cumpănă mai mult decît un pahar cu apă ori decît o țîșnitură de ud, nu ar trebui să i se închine toate grijile pe care ți le dă și toate războaiele scăldate în sînge pe care ni le pricinuiește !

Și Harun, auzind acestea, începu să plîngă.

Iar Șeherezada, în noaptea aceea, mai spuse :

CHEMAREA LA PACE PESTE TOT PĂMÎNTUL

Se povestește că un preacinstit șeic dintr-un sat avea în gospodăria lui o tare frumoasă poiată pe care o în-

grijea cu toată luarea-aminte și care era bine împodobită și cu orătănii de parte bărbătească și cu orătănii de parte femeiască, și care îi dedeau și ouă frumoase și niște pui minunați buni de mîncat. Or, printre păsările de parte bărbătească, șeicul avea și un cocoș mare și minunat, cu glas limpede, cu pene strălucite și aurite, și care, peste însușirile frumuseții de pe dinafară, mai era dăruit și cu agerime, cu înțelepciune și cu pricepere la treburile lumești, la schimbările de vreme și la chițibușurile vieții. Și era plin de dreptate și de grijă cu soțiile lui, și își îndeplinea datoriile față de ele pe cît de vrednic, pe atîta de nepărtinitor, ca să nu lase zîzania să le intre în inimi și ura în priviri. Și era dat de pildă pentru toată gloata din curtea de păsări, ca soț, ca putere și ca bunătate. Iar stăpînul său îi pusese numele de Glasul-Zorilor.

Or, într-o zi, pe cînd soțiile lui își vedeau de puișori și își dichiseau penele, Glasul-Zorilor ieși să cerceteze pămînturile gospodăriei. Și, tot minunîndu-se de cîte vedea, scormonea și ciugulea ba ici, ba colo, pe măsură ce da în drumul lui de boabe de grîu, sau de orz, sau de porumb, sau de sesam, sau de hrișcă, sau de mei. Și, tîrît de găselile și de căutările lui mai departe decît ar fi vrut, se văzu de la o vreme dincolo de marginile satului și ale gospodăriei, și singur cu totul într-un loc sălbatic pe care nu-l mai văzuse vreodată. Și degeaba se tot uită el ba la dreapta, ba la stînga, că nu zări nici o față de prieten și nici o făptură cunoscută. Și începu să se simtă tulburat și scoase cîteva țipete scurte, de îngrijorare. Și în vreme ce se pregătea să facă drum întors...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și șasea noapte

Urmă :

...Și în vreme ce se pregătea să facă drum întors, iacătă că privirea îi căzu pe un vulpan care, de departe, venea înspre el alergînd în copci mari. Și, văzînd așa, începu să tremure pentru viața sa, dete dosul înspre dușman, își luă vînt din toate puterile aripilor întinse și izbuti să ajungă pe creasta unui zid dărăpănat, unde nu avea decît numai atîta loc cît să-și pună picioarele, și unde vulpanul nu putea să-l ajungă în nici un chip.

Și vulpanul se opri cu sufletul la gură sub zid, adulmecînd și scheunînd. Ci văzînd că nu are nici o putință de a se cățăra pînă la pasărea dorurilor sale, ridică înspre ea capul și îi zise :

— Pacea fie asupra-ți, o, chip de bunăvestire, o, fratele meu, o, tovarășe minunat !

Ci Glasul-Zorilor nu-i întoarse salamalekul și nu se înduplecă nici măcar să se uite la el. Iar vulpanul, dacă văzu așa, îi spuse :

— O, prietene al meu, o, gingașule, o, frumosule, pentru ce nu vrei nici măcar să-mi faci hatîrul unei bineți ori al unei priviri, cînd eu aș dori atîta să-ți dau o veste mare ?

Ci cocoșul, prin tăcerea lui, se scutură de toate vorbele acelea dulci și de toate ispitele, iar vulpanul urmă :

— Ah, fratele meu, dacă ai ști ce știre sînt trimis să-ți aduc, te-ai da jos cît mai iute să mă îmbrățișezi și să mă săruți pe gură !

Ci cocoșul se făcea mai departe n-aude n-avede și, fără a-i răspunde nimic, se uita în zare, cu niște ochi rotunzi și nemișcați. Iar vulpanul urmă :

— Află, dar, o, fratele meu, că sultanul animalelor, care-i măria sa Leul, și sultanul păsărilor, care-i măria sa

Vulturul, s-au întîlnit de curînd în inima unei poieni înverzite, împodobită cu flori și cu izvoare, și au adunat împrejurul lor pe trimișii tuturor jivinelor zămislite de Allah — și tigri, și hiene, și leoparzi, și rîși, și pantere, și șacali, și antilope, și lupi, și iepuri, și dobitoace de pe lîngă casa omului, și șoimi, și ereți, și ciori, și porumbei, și turturele, și prepelițe, și potîrnichi, și orătănii, și toate păsările. Și cei doi împărați ai noștri, cînd solii tuturor supușilor s-au aflat dinaintea lor, au dat de știre, cu ucaz domnesc, că de-acuma înainte, peste tot întinsul pămîntului cel locuit, au să domnească stăpîne tihna, frăția și buna-învoire ; și că numai prețuirea, prietenia, tovărășia și dragostea au să fie simțămintele îngăduite între neamurile jivinelor din pădure, ale dobitoacelor de pe lîngă casa omului și ale păsărilor ; că uitarea trebuie să se aștearnă peste vechile vrăjmășii și peste urile dintre neamuri ; și că fericirea tuturora și a fiecăruia în parte este ținta înspre care trebuie să tindă toate strădaniile. Și au hotărît că oricine va încălca starea aceasta de lucruri va fi adus fără de zăbavă dinaintea județului cel mare și va fi judecat și osîndit fără de milă. Și mi-au dat slujba de crainic al proaspătului ucaz, și mi-au dat în seamă să mă duc să vestesc peste tot pămîntul hotărîrea adunării, cu porunca de a însemna numele tuturor care vor cîrti, spre a fi osîndiți pe măsura răzvrătirii lor. Și, o, cocoșule, fratele meu, drept aceea mă vezi tu acum la temelia acestui zid pe care te-ai cocoțat, întrucît eu, într-adevăr, eu, cu chiar ochii mei, eu și nu altul, sînt trimisul, solul, crainicul și împuternicitul cu puteri depline al stăpînilor și domnilor noștri. Și, pentru aceasta, adineauri, te-am întîmpinat cu urarea de pace și cu vorbele prietenici, o, fratele meu !

Și-așa ! Ci cocoșul, fără să ia aminte la toată polilogia aceasta mai mult decît dacă n-ar fi înțeles nimic, se uita mai departe în zări, cu o înfățișare nepăsătoare, și cu niște ochi rotunjiți și pieriți, pe care îi închidea

din cînd în cînd, legănînd din cap. Iar vulpanul, cu inima arsă de dorul de-a ronţăi prada aceea dulce, urmă :

— O, fratele meu, pentru ce nu vrei să mă cinsteşti cu un răspuns, ori să catadicseşti a-mi spune măcar un cuvînt, ori numai să-ţi cobori privirile înspre mine. care-s trimisul sultanului nostru Leul, stăpînul jivinelor, şi al sultanului vostru Vulturul, stăpînul păsărilor ? Or, îngăduie-mi a-ţi aduce aminte că, dacă stăruieşti în tăcerea ta faţă de mine, am să fiu nevoit să spun lucrul acesta sfatului ; şi tare mă tem că ai să cazi sub pedeapsa legii celei noi, care este neînduplecată în dorinţa de a statornici pacea peste întreg pămîntul, chiar cu primejdia de-a omorî jumătate din vieţuitoare. Te rog, aşadar, pentru ultima oară, o, fratele meu cel chipeş, să-mi spui măcar pentru ce nu vrei să-mi răspunzi !

Atunci cocoşul, care pînă aci se înţepenise într-o nepăsare mîndră, întinse gîtul şi, plecîndu-şi capul pe-o parte, îşi coborî privirea ochiului său din dreapta înspre vulpan, şi spuse :

— O, fratele meu, chiar că vorbele tale sînt asupra capului şi asupra ochilor mei, şi te cinstesc în inima mea ca pe un *trimis* şi ca pe un *pristav* şi ca pe un *crainic* şi ca pe un *împuternicit* şi ca pe un *sol* al stăpînului nostru Vulturul. Ci, dacă nu ţi-am răspuns, să nu carecumva să crezi că am făcut-o din sfruntare ori din răzvrătire ori din orice alt simţămînt vinovat, o, nu ! pe viaţa ta ! am făcut-o numai şi numai pentru că eram tare tulburat de ceea ce vedeam şi încă mai văd în depărtare, colo jos, înaintea mea !

Şi vulpanul întrebă :

— Allah fie cu tine, o, fratele meu ! Da ce vedeai şi ce încă mai vezi acolo ? Alungat fie Cel-viclean ! Nimica de rău, nădăjduiesc, ori nimica dăunător ?

Iar cocoşul întinse iarăşi încă şi mai mult gîtul, şi spuse :

— Cum, o, fratele meu, tu nu zărești ceea ce zăresc eu, cu toate că Allah a pus deasupra preacinstitului tău bot doi ochi pătrunzători, măcar că oleacă ciacîri — fie zis fără a te simți jignit !

Iar vulpanul întrebă cu îngrijorare :

— Da spune-mi odată, ce zărești, rogu-mă ție ! Că eu nu-ș' ce am astăzi la ochi, măcar că nu mă știu nicidecum zbanghiu — fie zis fără a te supăra !

Iar cocoșul Glasul-Zorilor spuse :

— Păi iacătă, văd cum se ridică un nor de pulbere, și văd în văzduh un stol de șoimi de vînătoare într-un cerc rotitor !

Iar vulpanul, la vorbele acelea, începu să tremure și întrebă, pînă peste poate de îngrijorat :

— Asta-i tot ce zărești, o, chip vestitor de bine ? Da pe jos nu vezi nimica gonind ?

Iar cocoșul își aținti îndelung privirea în zare, răsucindu-și capul și pe dreapta și pe stînga și, pînă la urmă, spuse :

— Da ! văd ceva cu patru picioare gonind pe jos, cu niște labe sprintene, lung, subțire, cu un cap micuț și ascuțit, și cu niște urechi clăpăuge. Și vine iute înspre noi !

Iar vulpanul, tremurînd din toate mădularele, întrebă :

— Au nu-i un ogar ceea ce vezi tu, o, fratele meu ? Allah să ne apere !

Iar cocoșul spuse :

— Nu știu dacă este un ogar, întrucît eu încă nu am văzut asemenea dihanie și numai Allah știe ! Da sînt încredințat, oricum, că e un cîine, o, chipeșule !

Cînd auzi cuvintele acestea, vulpanul strigă :

— Sînt silit, o, fratele meu, să-mi iau rămas bun de la tine !

Și, rostind acestea, dete dosul și își aruncă picioarele în vînt, încredințîndu-se Maicii-Scăpării. Iar cocoșul strigă după el :

— Hei, tu ! Hei, tu ! frate-al meu, mă dau jos, mă dau jos ! De ce nu mă aştepţi ?

Iar vulpanul zise :

— Păi, vezi tu, mie mi-e cam silă de cîinele ogar, cu care nu sînt nici prieten, nici nimic !

Iar cocoşul urmă :

— Ci, o, chip al binecuvîntării, nu-mi spuneai tu mai adineaori că vii ca trimis şi ca pristav din partea domnitorilor noştri, spre a vesti ucazul păcii între toate neamurile de pe pămînt, aşa cum s-a hotărît în divanul tuturor trimişilor ginţilor noastre ?

Iar vulpanul răspunse de foarte departe :

— Da, aşa e ! Da, aşa e ! o, fratele meu, cocoşule, numai că pramatia asta de ogar — bătu-l-ar Allah ! — s-a ţinut să nu vină la divan, iar neamul lui nu şi-a trimis nici un sol, iar numele lui nu a fost rostit cînd s-au strigat numele ginţilor care au hotărît chemarea la pace peste tot pămîntul. Şi de aceea, o, cocoşule plin de gingăşie, dăinuie încă neprietenia între neamul meu şi neamul lui, şi vrăjmăşia între mine şi el ! Ci Allah să te ţie bine sănătos, pînă ce m-oi întoarce !

Şi vulpanul, după ce grăi toate astea, pieri în depărtare. Iar cocoşul scăpă astfel de colţii duşmanului, mulţumită iscusinţei şi deşteptăciunii sale. Şi se grăbi să se dea jos de pe culmea zidului şi să se întoarcă la gospodăria şeicului, preamărindu-l pe Allah, carele îl aduse îndărăt în tihna poiatei sale. Şi le povesti numaidecît soţiilor şi vecinilor săi păcăleala pe care i-o trăsese asupritorului său din neam de neam. Şi toţi cocoşii din ogradă ridicară spre văzduhuri chemarea răsunătoare a bucuriei lor, spre a sărbători izbînda Glasului-Zorilor.

Iar Şeherezada, în noaptea aceea, mai spuse :

Se povestește că un sultan ca toți sultanii ședea într-o zi în jețul său, în mijlocul divanului, și-i primea pe supușii veniți cu plîngeri, cind intră un șeic, grădinar de meserie, și care purta pe cap un coș cu poame frumoase și cu felurite legume, numai trufandale. Și grădinarul sărută pămîntul între mîinile sultanului, și chemă asupra măriei sale binecuvîntarea cerului, și îi dete în dar coșul cu trufandale. Iar sultanul, după ce îi răspunse la salamalek, îl întrebă :

— Da ce ai în coșul acela acoperit cu frunze, o, șeicule ?

Iar grădinarul spuse :

— O, doamne al vremurilor, niște legume proaspete și niște poame, din cea dintîi pîrgă de pe pămînturile mele, și ți le aduc ca trufandale !

Iar sultanul zise :

— Cu dragă inimă ! Sînt primite !

Și sultanul dete la o parte frunzele care fereau de deochi cele ce se aflau în coș, și văzu că erau acolo și niște minunați castraveți brobonați, și bame tare ispititoare, și banane, și pătlăgele vinete, și lămîi, și felurite alte fructe, și legume pretimpurii. Și strigă :

— Mașallah !

Și luă un castravete brobonat și cronțăi din el cu mare poftă. Pe urmă spuse hadîmbilor să ducă totul la harem. Iar hadîmbii zoriră să îndeplinească porunca. Și femeile, la rîndu-le, mîncară cu multă desfătare trufandalele acelea. Și fiecare luă cea ce vroi, firitisindu-se una pe alta și spunînd :

— Trufandalele din anul care vine să ne aducă sănătate și să ne găsească tot bine și frumoase !

Pe urmă împărțiră roabelor ce mai rămăsese în coș. Și toate de-un gînd spuseră :

— Pe Allah ! trufandalele acestea sînt lucru rar ! Și trebuie numaidecît să-i dăm un bacșiș celui care ni le-a adus !

Și îi trimiseră felahului, prin mijlocirea hadîmbilor, o sută de dinari de aur. Iar sultanul, tot așa, fu mulțumit pînă peste măsură de castravetele cel brobonat pe care îl mîncase, și mai adăugă și el două sute de dinari de aur la darul soțiilor sale. Iar felahul căpătă astfel, pentru coșul lui plin de trufandale, trei sute de dinari de aur. Ci cu asta nu se isprăvi treaba. Întrucît sultanul, punîndu-i felurite întrebări despre rosturile pomăritului și ale grădinăritului, și despre încă alte multe, îl găsi a-i fi întru totul folositor și îi plăcură răspunsurile ; căci felahul avea o vorbă dulce, limba spornică, răspunsul pe buze, mintea rodnică, purtarea frumos șlefuită, și graiul cuminte și ales. Iar sultanul vroi să și-l facă îndată tovarăș de ospețe, și-i spuse :

— O, șeicule, știi cumva cum se ține tovărășie sultanilor ?

Iar felahul răspunse :

— Știu.

Iar sultanul îi zise :

— Asta-i bine, o, șeicule ! Întoarce-te degrabă în satul tău, să le duci alor tăi cele de care Allah ți-a făcut parte astăzi, și vino cît mai iute îndărăt la mine, spre a-mi fi de-acuma înainte tovarăș de ospeție !

Și felahul răspunse că ascultă și că se supune și, după ce duse alor lui cele trei sute de dinari de aur trimiși de Allah, se întoarse la sultan, care tocmai atunci se așezase la cină. Și sultanul îl pofti să șadă lîngă el, dinaintea tablalei, și să mănînce și să bea cît o putea. Și îl găsi încă și mai plăcut decît întîia oară, și îl îndrăgi de-a binelea, și îl întrebă :

— De bună seamă că tu trebuie să știi niște povești frumoase de povestit și de ascultat, o, șeicule ?

Iar felahul răspunse :

— Așa-i, pe Allah ! Iar la noapte am să-i povestesc sultanului !

Și sultanul, la vestea aceea, se învioroși pînă peste poate și se înfioră de mulțumire. Și, spre a-i da tovarășului său de ospăț o dovadă de grijă și de prietenie, porunci să vină din harem cea mai tînără și cea mai frumoasă dintre însoțitoarele sultanei, o copilă fecioară și pecetluită...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și șaptea noapte

Urmă :

...porunci să vină din harem cea mai tînără și mai frumoasă dintre însoțitoarele sultanei, o copilă fecioară și pecetluită, și i-o dete în dar, măcar că și-o pusese deoparte pentru sine, încă din ziua cînd fusese cumpărată, păstrîndu-și-o ca pe o bucățică aleasă. Și puse la îndemîna celor doi proaspăt însurăței un iatac frumos, în saraiul de lîngă saraiul său, și îmbrăcat măreț, și dăruit cu toate cele de trebuință. Și după ce le ură toate desfătările pe noapte, îi lăsă singuri și se întoarse la haremul său.

Or, tinerica, după ce se dezbrăcă, așteptă culcată să vină la ea noul ei stăpîn. Iar șeicul grădinar, care în viața lui nici nu gustase, nici nu văzuse trup alb, rămase uluit de ceea ce văzu acum, și îl preamări în inima lui pe acela carele a zămislit pielea albă. Și veni lîngă fată și începu să se joace cu ea toate jocurile îndătinate într-o împrejurare ca aceea. Și iacătă că, fără ca el să-și dea seama nici cum, nici pentru ce, copilul cel moștenit de la tă-

tine-său nu vroi să ridice capul, ci rămase ațipit, cu un ochi fără de viață, și bleojdit în jos. Și grădinarul degeaba îl tot dojeni și îl îmbărbătă, că el nu vroi să audă de nimic, și rămase surd la toate îndemnurile, împotrivindu-se cu o neclintire și o încăpățînare fără de nici un înțeles. Și bietul grădinar, pînă peste poate de nedumerit, strigă :

— Chiar că asta-i o treabă de-a mirările !

Iar fata, cu gîndul de-a trezi dorurile copilului, începu să șuguiască cu el, și să-l dezmierde cu toate dezmierdările, și să-l îndemne ba cu alintări, ba cu zgîlțîieli, ci nu izbuti neam să-l facă să se trezească. Și, într-un sfîrșit, strigă :

— O, stăpîne al meu, deie Allah să-și desfășoare sporul !

Și, văzînd că nimica nu slujea la nimica, zise :

— O, stăpîne al meu, mă cam socotesc că tu habar nu ai din ce pricină copilul-de-la-tătîne-tău nu vrea să se trezească !

El zise :

— Nu, pe Allah ! habar nu am !

Ea spuse :

— Păi din pricină că stăpînul lui este înnodat la brăcinări !

El întrebă :

— Și ce-i de făcut, o, preacinstito, ca să dezlegăm brăcinările acelea ?

Ea spuse :

— Nu-ți bate capul cu asta. Știu eu ce-i de făcut !

Și se ridică pe clipă pe dată, luă niște tămîie tare și, aruncînd-o într-o cățuie, începu să-l afume pe soțul ei, așa cum se tămîiază trupul celor morți, rostind :

— Allah să-i scoale pe cei morți ! Allah să-i scoale pe cei adormiți !

Și după asta, luă un ulcior plin cu apă și începu să stropească pruncul-cel-moștenit, așa cum se stropesc trupurile celor morți înainte de a fi pînzuite cu giulgiul. Și după ce îl scăldă așa, luă o năframă de moselină și

îl învălui pe copilul cel adormit, așa cum se pînzuiesc morții cu giulgiul. Și după ce îndeplini toate aceste pregătiri îndătinate pentru o înmormîntare prefăcută, tinerica le chemă pe roabele cele multe pe care sultanul le pusese în slujba ei și a soțului ei ; și le arătă ce le arătă la bietul grădinar, care sta nemișcat, cu trupul pe jumătate acoperit cu năframa și învăluit de un nor de tămîie. Și. la priveliștea aceea, femeile, scoțînd țipete de veselie și ienete de rîs, o luară la fugă prin sarai povestind ceea ce văzuseră tuturor celor care nu văzuseră.

Or, dimineața, sultanul, sculat mai de vreme ca de obicei, trimise după grădinar, tovarășul său de ospețe, și îi făcu urările de dimineață, și îl întrebă :

— Cum ți-ai petrecut noaptea, o, șeicule ?

Și felahul îi povesti sultanului toate cîte le pățise, fără să-i ascundă nici un amănunt. Iar sultanul, cînd auzi pățania, se porni pe un rîs de căzu pe spate ; pe urmă strigă :

— Pe Allah, fata care a doftoricit în felul acesta bine chibzuit înnodarea brăcinărilor tale este o fată dăruită cu știință, cu iscusință și cu minte ! Și o iau îndărăt, pentru a mă sluji cu însumi de ea !

Și porunci să vină fata la el și o puse să-i povestească toate cîte se întîmplaseră. Și fata îi spuse și ea sultanului totul așa cum se urmase, și îi istorisi cu toate amănuntele truda cu care se căznise spre-a risipi somnul copilului cel îndărătnic, lăsat moștenire, și leacul de care pînă la urmă se slujise, fără de izbîndă ! Iar sultanul, înveselindu-se peste măsură, se întoarse înspre felah și îl întrebă :

— Adevăratu-i ?

Iar felahul dete din cap în semn că este adevărat, și lăsă ochii în jos. Iar sultanul, rîzînd din tot gîtlejul, îi spuse :

— Pe viața mea și-a ta, o, șeicule, mai povestește-mi o dată cum a fost !

Şi după ce bietul om îi mai spuse o dată povestea. sultanul începu să lăcrimeze de mulţumire, şi strigă :

— Uallah ! ăsta-i un lucru de pomină !

Pe urmă, întrucît muezinul tocmai îşi începea din minaret chemarea la rugăciune, sultanul şi grădinarul îşi îndepliniră datorinţele faţă de Atoatefăcătorul, apoi sultanul spuse :

— Acuma, o, şeicule, să-mi povesteşti istoriile făgăduite !

Iar grădinarul spuse :

— Cu tot dragul inimii şi ca pe o cinstire datorată preadarnicului stăpîn !

Şi şezînd jos, cu picioarele ghemuite sub el, dinaintea sultanului, povesti :

POVESTEA CU CEI DOI MÎNCĂTORI DE HAŞIŞ

Află, o, doamne şi cunună a capului meu, că într-o cetate ca toate cetăţile era un om, pescar ca îndeletnicire. şi mîncător de haşiş ca deprindere. Or, după ce îşi aduna rodul unei zile de muncă, o parte din agoniseală şi-o cheltuia pe merindea gurii, iar partea care îi mai rămînea o da pe iarba cea înveselitoare din care se scoate haşişul. Şi lua trei tainuri de haşiş pe zi : una pe care o înghiţea pe nemîncate dimineaţa, una la prînz şi una la scăpătatul soarelui. Şi astfel îşi trecea viaţa în voioşie şi în aiureală. Da asta nu-l împiedica să-şi vadă de munca lui, pescuitul ; ci adesceori o făcea într-un fel tare ciudat. Aşa. într-o seară. luînd o tuţie de haşiş mai mare ca de obicei. aprinse mai întîi o lumînare de seu, şi şezu jos, dinaintea ei, şi începu să vorbească cu sine însuşi. punîndu-şi întrebări şi răspunzîndu-şi singur, şi bucurîndu-se de toate huzururile visului şi ale desfătării tihnite. Şi rămase multă vreme aşa, şi nu fu scos din visătoria lui cea minunată decît de răcoarea nopţii şi de strălucirea

lunii în plinătatea ei. Şi spuse atunci, vorbindu-şi singur : „Măi, Cutare ! ia te uită ! uliţa-i tăcută, boarea nopţii este curată, iar strălucirea lunii cheamă la preumblare. Aşa că ai face mai bine să ieşi din casă şi să iei oleacă de aer şi să priveşti faţa lunii, la un ceas cînd oamenii nu umblă pe drumuri şi nu pot să-ţi tulbure mulţumirea şi desfătarea singuratică !" Şi, cugetînd astfel, pescarul ieşi din casă şi îşi îndreptă preumblarea înspre ţărmul apei. Or, era tocmai în cea de a patrusprezecea zi a lunii, şi noaptea era plină de lumină. Iar pescarul, văzînd pe caldarîm oglindirea talgerului cel argintiu, luă strălucirea aceea a lunii drept apă, iar închipuirea lui bezmetică îi zise : „Pe Allah, o, pescarule Cutare, iacătă că ai ajuns pe ţărmul apei şi nici un alt pescar în afară de tine nu se mai află pe mal. Aşa încît bine ai face să te întorci repede să-ţi iei undiţa şi să vii să te apuci să pescuieşti ce ţi-o dărui norocul în noaptea aceasta !" Aşa gîndi, în sminteala lui, şi aşa făcu. Şi aducîndu-şi undiţa, veni şi şezu pe o piatră de drum, şi se apucă să pescuiască în inima strălucirii lunii, aruncînd firul cu nada pe faţa albă oglindită de caldarîm.

Or iacătă că un dulău peste măsură de mare, ademenit de miasma cărnurilor ce slujea de momeală, se repezi la cîrlig şi îl înghiţi. Iar cîrligul i se înfipse în beregată şi îi pricinui o vătămare atîta de amarnică încît începu să scuture deznădăjduit de aţa undiţei spre a putea să se descotorosească de ea. Iar pescarul, care socotea că a prins vreun peşte straşnic, trăgea din toate puterile ; iar cîinele, care începea să nu mai poată să îndure durerea, trăgea şi el în partea cealaltă, scoţînd nişte urlete de te lua spaima ; pînă ce, într-un sfîrşit, pescarul, nevrînd să lase să-i scape vînatul, fu smucit din loc şi răsturnat pe jos. Şi-atunci, gîndind că are să se înece în rîul pe care i-l năzărea haşişul, se porni să scoată nişte ţipete înfricoşate strigînd după ajutor. Şi, la zarva aceea, stră-

jerii din mahala deteră năvală, iar pescarul, cînd îi văzu, strigă :

— Săriţi, o, musulmanilor ! Ajutaţi-mă să scot peştele acesta năpraznic din adîncurile apei în care mă tîrăşte. Yallah, yallah ! săriţi odată, voinicilor ! Mă înec !

Iar străjerii, tare nedumeriţi, îl întrebară :

— Ce-ai păţit, o, pescarule ? Şi despre ce apă vorbeşti ? Şi despre ce peşte e vorba ?

Iar el le spuse :

— Bătu-v-ar Allah, o, pui de căţea ! Acuma-i vreme de glumit, ori de-a mă ajuta să-mi scap sufletul de la înec şi să scot peştele din apă ?

Iar străjerii, care dintru-ntîi rîseseră de năzbîtia lui, se mîniară cînd îl auziră că-i face pui de căţea şi se repeziră la el şi, după ce îl tumbăciră în bătaie, îl duseră la cadiu.

Or şi cadiul, la fel, cu îngăduinţa lui Allah era tare dedat haşişului...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute nouăzeci şi opta noapte

Urmă :

...Or şi cadiul, la fel, cu îngăduinţa lui Allah era tare dedat haşişului. Şi cînd îşi dete seama, dintr-o singură privire aruncată asupra pescarului, că insul pe care străjerii îl învinuiau că a tulburat tihna mahalalei se afla sub puterea prafului cel înveselitor pe care şi el îl gusta la fel de tare, nu pregetă să-i certe aspru pe străjeri şi să le poruncească să plece. Şi dete în seama robilor săi să

aibă mare grijă de pescar și să-i orînduiască un pat bun în care să-și treacă noaptea în deplină liniște.

Într-adevăr, după ce își petrecu noaptea toată tihnit și netulburat, apoi toată ziua următoare hrănindu-se bine, pescarul fu chemat seara la cadiu, care îl primi cu toată prietenia și se purtă față de el ca față de un frate. Și, după ce cinară laolaltă, șezu jos lîngă el, înaintea luminărilor aprinse și, punîndu-i dinainte niște hașiș, începură să se înfrupte din el amîndoi. Și mistuiră singuri atîta hașiș cît ar fi fost de-ajuns să răstoarne cu tuspatru-i picioarele în sus pînă și-un elefant trecut de o sută de ani.

Iar cînd hașișul li se încuibă bine în minte, începu să le stîrnească pornirile cele păcătoase ale firii lor.

Or la ceasul acela sultanul și vizirul său tocmai se preumblau prin cetate, amîndoi străvestiți în neguțători. Și auziră toată zarva ce se revărsa din casa cadiului ; și, cum ușile nu erau încuiate, intrară și găsiră pe cadiu și pe pescar în nebunia veseliei. Iar cadiul și tovarășul său, cînd îi văzură pe oaspeții aduși de soartă că intră peste ei, se opriră din dănțuială și le urară bun-venit și îi poftiră cu prietenie să șadă jos, fără a părea stingheriți în vreun fel de venirea lor. Iar sultanul, cînd îl văzu pe cadiul cetății dănțuind așa, gol teacă, dinaintea unui om tot atîta de gol, își zgîi ochii și, plecîndu-se la urechea vizirului, spuse :

— Pe Allah ! cadiul nostru nu este tot așa de bine înzestrat ca tovarășul său cel negru.

Iar pescarul se întoarse înspre el și zise :

— Ce ai, mă ăla, de vorbești așa la urechea ăluia ? Stați jos amîndoi, cum vă poruncesc eu, stăpînul vostru, sultanul cetății ! Că de nu, îl pun pe vizirul meu, dănțuitorul, să vă reteze căpățînile. Întrucît mă socotesc că veți fi știind că eu îs chiar sultanul, că acesta-i vizirul meu, și că eu țin lumea întreagă, ca pe un pește, în pumnul mîinii mele drepte !

Iar sultanul și vizirul, la vorbele acelea, pricepură că se aflau față cu doi mîncători de hașiș, din cel mai amarnic soi. Iar vizirul, spre a-l înveseli pe sultan, îi spuse pescarului.

— Și de cînd, o, stăpîne al meu, ai ajuns sultan al cetății ? Și-ai putea să-mi spui ce s-a făcut cu stăpînul nostru cel vechi, de dinaintea ta ?

— Păi l-am dat jos și i-am spus : „Cară-te !“ și s-a dus. Și m-am așezat în locul lui !

El întrebă :

— Da sultanul nu s-a împotrivit ?

El răspunse :

— Deloc ! Ba s-a și foarte bucurat să-și descarce asupra-mi povara cea grea a domniei. Iar eu, ca să-i răsplătesc politețurile, l-am oprit pe lîngă mine, să mă slujească. Și mă gîndesc să-i istorisesc niscaiva povești, de i-o părea rău că s-a lepădat de domnie !

Și, după ce vorbi așa, pescarul adăugă :

— Mă trece-o nevoie !

Iar cadiul, la rîndu-i, spuse :

— Și pe mine !

Și se apropie de vizir, și vroi să facă și el la fel ca pescarul. Și, dacă văzură așa, sultanul și vizirul, potopiți de rîs, săriră în picioare și își luară tălpășița, strigînd :

— Bătu-i-ar Allah pe mîncătorii de hașiș !

Și-avură mult de caznă pînă ce să scape de cei doi tovarăși smintiți.

Or, a doua zi, vroind să-și împlinească rîsetele din preseara aceea, sultanul porunci străjilor să-i dea de știre cadiului să se înfățișeze la sarai, dimpreună cu oaspetele din casa lui. Și cadiul, însoțit de pescar, nu zăbovi să vină între mîinile sultanului, care îi zise :

— Te-am chemat, o, apărătorule al legii, pentru ca să poți, laolaltă cu soțul tău, să-mi arăți care este calea cea mai lesnicioasă de a te ușura !...

Cînd cadiul auzi vorbele acestea ale sultanului, și cum pe de altă parte cunoștea că sultanul avea obiceiul să se preumble străvestit, noaptea, pricepu că la trăsnaia și la sminteala lui din ajun fusese martor însuși sultanul, și se simți pînă peste poate de înfricoșat gîndind că se dovedise fără de cuviință față de sultan și de vizir. Și căzu în genunchi, strigînd :

— Aman ! Aman ! o, doamne al meu, hașișul m-a împins la mișelii și la necuviință !

Da pescarul, care din pricina prea multului hașiș pe care îl înghițea în fiece zi se afla și acuma tot în stare de beție, îi spuse sultanului :

— Și-apoi ce ? Dacă tu acuma ești în saraiul tău, aseară și noi eram în saraiul nostru.

Și sultanul, pînă peste poate de înveselit de purtările pescarului, îi spuse :

— O, tu, cel mai desfătător trăsnit din împărăția mea, devreme ce și tu ești sultan, și devreme ce și eu sînt la fel, te juruiesc să-mi ții tovărășie de-acuma înainte în saraiul meu. Și întrucît știi să istorisești povești, nădăjduiesc că ai să vrei să ne îndulcești auzul cu vreuna dintre ele !

Iar pescarul răspunse :

— Cu tot dragul inimii și ca pe o cinstire datorată ! Ci, hotărît, nu pînă n-ai să dai iertare vizirului meu, care-i îngenuncheat la picioarele tale !

Și sultanul nu pregetă a-i da cadiului poruncă să se ridice, și îl iertă de boacăna lui din ajun, și îi spuse să se întoarcă la casa și la slujbele lui. Și îl opri la sine numai pe pescar, care, fără a mai zăbovi, îi povesti precum urmează povestea cadiului Tata-al Vînturilor !

POVESTEA CU CADIUL TATA AL VÎNTUITURILOR

Se povestește că a trăit odată în cetatea Trablus din Siria, pe vremea lui Harun al-Rașid, un cadiu care înde-

plinea puterile slujbei sale cu o asprime și cu o neîndu-plecare pînă peste poate. Și-așa, ajunsese de pomină pentru toată lumea.

Or cadiul acela al prăpădului avea, spre a-l sluji, o arăpoaică bătrînă, cu pielea aspră și groasă ca pielea unui bivol de pe Nil. Și asta-i tot ce avea el ca femeie în haremul lui. Izgoni-l-ar Allah de la mila sa ! Întrucît cadiul acela era de o cărpănoșenie ce nu se putea asemui decît cu neînduplecarea lui la osîndele pe care le da. Bătu-l-ar Allah ! Și, măcar că era bogat, nu trăia decît cu pîine uscată și cu ceapă. Și, după toate, mai era și plin de fudulie, și-i era rușine să se arate zgîrcit, și totdeauna vroia să dea dovadă de belșug și de dărnicie, da trăia cu legumeala unui cămilar ajuns la capătul merindelor. Și spre a amăgi cu o strălucire care nici gînd să se afle în casa lui, își făcuse năravul de-a coperi sofaua cu o față de masă chindisită cu horbote de aur. Și astfel, dacă din întîmplare intra careva în casa lui, cu vreun necaz, la ceasul mesei, cadiul nu pregeta s-o cheme pe arăpoaică și să-i spună cu glas tare :

— Pune fața de masă cea cu ciucuri de aur !

Și gîndea că așa oamenii au să creadă că masa lui era îmbelșugată și că bucatele erau tot atîta de bune și de multe pe cît de frumoasă era fața de masă cea cu ciucuri de aur. Ci nimenea n-a fost vreodată poftit la vreuna dintre acele mese așternute pe acea față strălucită; și nimenea nu se amăgea, ba dimpotrivă, în privința adevărului despre calicenia cea ticăloasă a cadiului. Pînă într-atîta că se și spunea deobște, atunci cînd la vreun ospăț se mînca prost : „Am fost poftiți la fața de masă a cadiului !" Și-așa că omul acela, pe care Allah îl dăruise cu bogății și cu fălnicii, trăia o viață cu care nu s-ar fi mulțumit nici cîinii de pe uliță. Fir-ar el afurisit să fie !

Or, într-o zi, niște inși, care vroiau să și-l facă binevoitor la o pricină, îi spuseră :

— O, stăpîne al nostru, cadiule, pentru ce nu îți iei tu o soție ? Întrucît arăpoaica cea bătrînă pe care o ai în casă nu este vrednică de făloșiile tale !

Și el răspunse :

— Este careva printre voi care vrea să-mi găsească o femeie ?

Iar unul dintre cei de față răspunse :

— O, stăpîne al nostru, eu am o fată tare frumoasă, iar tu l-ai precinsti pe robul tău dacă ai vroi s-o iei de soție.

Și cadiul primi tîrgul ; și nunta se sărbători repede : și fata fu dusă chiar în seara aceea în casa soțului ei. Și tinerica era tare nedumerită că nu vedea să se pregătească de nici un fel de masă. și că nici măcar nu se pomenea de masă ; ci întrucît era fată la locul ei, și cu mult bun-simț, nu puse nici o întrebare și, vrînd să se supună deprinderilor soțului ei, încearcă să-și treacă vremea. La rîndu-le, martorii de la căsătorie și oaspeții prepuneau că nunta cadiului avea să prilejuiască vreun ospăț, sau măcar o masă ; ci nădejdile și așteptarea lor se dovediră zadarnice, iar ceasurile trecură fără ca scîrțanul de cadiu să le facă vreo poftire. Și toți plecară blestemîndu-l pe mațe-pestrițe.

Ci în ceea ce o privește pe tînăra mireasă, apoi aceasta, după ce îndură amarnic un post atîta de aprig și atîta de îndelung, îl auzi într-un sfîrșit pe soțul ei că o cheamă pe arăpoaia cea cu piele de bivol și îi poruncește să pregătească sofraua și să aștearnă pe ea fața cu ciucuri de aur și podoabele cele mai frumoase. Și amărîta de mireasă nădăjduia atunci că are să poată într-un sfîrșit să se despăgubească de postul cel greu la care fusese osîndită, ea care totdeauna trăise, în casa tatălui ei, în mijlocul belșugului și al bunăstării. Ci vai de ea și de ea ! Ce să mai facă, atunci cînd arăpoaica aduse, drept orice altă tabla cu mîncăruri, o farfurie pe care erau trei bucăți de pîine neagră și trei cepe ? Și întrucît mireasa nu cuteza să facă nici o mișcare și nu pricepea nimic, cadiul luă cu multă luare-

aminte o bucată de pîine și o ceapă, îi dete o parte la fel și arăpoaicei, și o pofti pe tinerica-i nevastă să cinstească ospățul, spunîndu-i :

— Nu te sfii să guști din darurile lui Allah !

Și începu să mănînce cu o duioșie care vădea cît de mult prețuia el minunăția mesei aceleia. Iar arăpoaica și ea, la fel, mîntui repede ceapa, de vreme ce asta era toată masa din ziua aceea. Și biata nevastă amăgită dete să-ncerce a face și ea ca ei. Și pînă la urmă se ridică de la masă nemîncată, blestemînd în suflet întunecimea soartei sale. Și trei zile trecură așa, în cumpătare, cu tot aceeași chemare de la ceasul mesei, cu tot aceleași podoabe frumoase pe sofra, cu tot același chindeu cu ciucuri de aur, cu pîinea cea neagră și cu cepele jalnice. Ci în cea de a patra zi cadiul auzi niște țipete înfricoșătoare...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și noua noapte

Urmă :

...Ci în cea de a patra zi cadiul auzi niște țipete înfricoșătoare ieșind din harem. Iar arăpoaica veni să-i dea de știre, ridicînd mîinile înspre cer, că stăpîna ei în casă se răzvrătise împotriva lumii întregi și că a trimis după taică-său. Iar cadiul, mînios, se duse la soție cu ochii aprinși, îi răcni tot felul de lucruri urîte și, învinuind-o că s-ar fi dedat la tot soiul de dezmățuri, îi tăie părul cu de-a sila și se lepădă de ea, spunîndu-i :

— Ești despărțită de mine, cu cele trei lepădări !

Și o izgoni cu mînie, și încuie poarta după ea. Bătu-l-ar Allah ! Că i se și cade să fie blestemat !

Or, nu la multe zile de la despărțenia de nevastă, se mai găsi un mușteriu care să-l îmbie pe cărpănosul acela, plod de cărpănoși, a-i lua fata de soție, mulțumită slujbei care îl făcea de mare folos pentru multă lume. Și se însură cu fata, care fu ospătată în același fel și care, neputînd să îndure mai mult de trei zile ajunarea cu ceapă, se răzvrăti, și fu și ea, tot așa, alungată. Da asta nu sluji de învățătură și altora ; întrucît cadiul mai găsi încă multe fete de măritat, și se însură cu ele rînd pe rînd, ca să le alunge apoi după o zi sau două, din pricina răzvrătirii lor împotriva pîinii celei negre și a cepelor.

Da cînd despărțeniile de soții se înmulțiră într-un chip atîta de peste măsură, zvonul despre zgîrcenia cadiului răzbătu și la urechile la care pînă atunci nu răzbătuseră, iar purtarea lui față de soțiile sale ajunse să fie de poveste la toate taifasurile din haremuri. Și cadiul își pierdu toate lefteriile cu putință față de toate mijlocitoarele, și nu mai se putu cu nici un chip să se mai însoare.

Or, într-o seară, chinuit de moștenirea de la tătîne-său, întrucît nici o femeie nu-l mai vroia, cadiul se preumbla pe-afară din cetate, cînd văzu că venea înspre el o femeie călare pe o catîrcă de culoarea sturzului. Și rămase tulburat de înfățișarea ei cilibie și de hainele-i bogate. Încît, ridicîndu-și sfîrcurile mustăților, se îndreptă înspre ea cu o legănare dulce, îi făcu o temenea adîncă și, după salamalekuri, îi spuse :

— O, preaaleasă domniță, de unde vii ?

Ea răspunse :

— De pe drumul care se află îndărătul tău !

Iar cadiul zîmbi a rîde și spuse :

— Da, de bună seamă ! da, de bună seamă ! știu ! Da din care cetate ?

Ea răspunse :

— Din Mossul !

El întrebă :

— Ești fată ori ești măritată ?

Ea spuse :

— Sînt încă fată !

El întrebă :

— Nu vrei, dacă-i așa, să-mi slujești de-acuma înainte de soție, iar eu în schimb să-ți fiu bărbat ?

Ea răspunse :

— Spune-mi unde locuiești, iar eu am să mă îngrijesc să capeți răspunsul chiar mîine.

Și cadiul o lămuri cine-i el și unde stă. Da ea știa ! Și îl lăsă, lunecîndu-și înspre el zîmbetul cel mai făgăduitor, din coada ochiului.

Or a doua zi dimineața, fetișcana îi trimise știre cadiului, spre a-l vesti că primește să se mărite cu el, dacă-i dă de zestre cincizeci de dinari. Iar mațe-fripte, zbuciumîndu-se amarnic împotriva cărpănoșeniei din el, scoase și numără, dată fiind patima pe care o simțea pentru fată, cei cincizeci de dinari, și o însărcină pe arăpoaică să se ducă s-o cheme. Și fetișcana, nelepădîndu-se de făgăduiala dată, veni, într-adevăr, în casa cadiului ; iar căsătoria fu repede încheiată dinaintea martorilor, care apoi numaidecît plecară, fără a fi fost omeniți în nici un fel.

Și cadiul, credincios deprinderilor lui, îi spuse arăpoaicei, cu un glas plin de fală :

— Așterne fața de masă cea cu ciucuri de aur !

Și, ca de obicei, pe masa falnic împodobită se aduseră, drept orice bucate, cele trei coji de pîine și cele trei cepe. Iar tînăra mireasă luă cu o înfățișare foarte mulțumită cea de a treia porție și cînd sfîrși spuse :

— Alhamdu lillah ! Mărire lui Allah ! Ce masă minunată am mîncat !

Și însoți strigarea aceea cu un zîmbet de nemăsurată mulțumire. Iar cadiul, dacă văzu și dacă o auzi așa, strigă :

— Slăvit să fie Cel-preaînalt, carele într-un sfîrşit mi-a hărăzit, în dărnicia sa, o soţie ce îngemănează în ea toate desăvîrşirile şi ştie să se mulţumească cu ce i se dăruieşte, mulţumindu-i Atoateziditorului şi pentru mult şi pentru puţin !

Da orbul de scîrţan, rîtanul — prăpădi-l-ar Allah ! — habar nu avea că ursitoarea îl şi osîndise în mintea cea ageră a tinerei lui mirese.

Or, a doua zi dimineaţa, cadiul plecă la divan, iar nevestica în lipsa lui începu să cerceteze una după alta toate ungherele casei. Şi-aşa ajunse la o încăpere cu uşa bine zăvorîtă, lăcătuită cu trei lăcăţoaie cît toate zilele şi întărită cu trei rînduri de drugi de fier vîrtoşi, care stîrniră o aprigă dorinţă de-a vedea ce se află înlăuntru. Şi după ce se învîrti o bună bucată de vreme de jur împrejur, şi după ce cercetă bine ceea ce avea de cercetat, pînă la urmă băgă de seamă o crăpătură pe lîngă ciubucăria zidului, cam cît un deget de mare. Şi se uită prin crăpătura aceea, şi fu pînă peste poate de uluită şi de bucuroasă cînd văzu că acolo înlăuntru era înghesuită averea cadiului, numai aur şi argint, în nişte căldări de aramă puse pe jos. Şi numaidecît îi trecu prin minte să se prilejuiască fără de zăbavă de norocul acela nenădăjduit ; şi dete fuga să caute o ramură lungă de palmier, pe care o mînji bine la vîrf cu nişte aluat lipicios, şi o vîrî prin gaura din perete. Şi tot învîrtind binişor ramura, cîţiva bani de aur se lipiră de vîrful ramurii pe care tinerica îi trase numaidecît afară. Şi se duse în iatacul ei, o chemă pe arăpoaică şi îi spuse, întinzîndu-i banii de aur :

— Du-te degrabă la suk şi adu nişte pită caldă încă din cuptor, presărată cu susan, nişte orez cu şofran, nişte carne fragedă de miel, şi tot ce vei putea să găseşti mai bun ca poame şi ca dulciuri !

Şi arăpoaica, uluită, răspunse că ascultă şi că se supune, şi zori să îndeplinească poruncile stăpîne-si, care, cînd tuciuria se întoarse din suk, o puse să întindă tăvile

și împărți cu ea lucrurile cele gustoase pe care le adusese. Iar negricioasa, care întîia oară în viața ei mînca o masă atîta de bună, strigă :

— Ținea-te-ar Allah, o. stăpînă a mea, și făcea-te-ar *să schimbi în grăsimea cea mai aleasă minunățiile cu care* mă hrănești tu acuma ! Pe viața ta ! mi-ai dat să mănînc, numai la masa aceasta, datorată dărniciei palmei tale, niște bunătățuri pe care eu nu le-am gustat vreodată de cînd mă aflu în slujbă la cadiu !

Iar tinerica îi spuse :

— Ei, dacă dorești în fiecare zi niște bucate la fel, ba și mai bune decît cele de astăzi, nu ai decît a te supune la tot ce ți-oi spune eu și să-ți ții limba încuiată în gură față de cadiu.

Și balaoacheșa chemă asupra stăpîne-si toate binecuvîntările, și îi mulțumi, și îi sărută mîna, făgăduindu-i supunere și credință. Întrucît nu avea de șovăit nici barem o clipă să aleagă între belșug și bunăstare pe de-o parte, lipsuri și legumeală amară pe de alta.

Și cînd, către prînz, cadiul se întoarse acasă, strigă la arăpoaică :

— O, roabo, așterne fața de masă cea cu ciucuri de aur !

Și după ce cadiul se așeză la masă, nevastă-sa se ridică și îi aduse ea însăși ceea ce mai rămăsese de la ospățul cel minunat. Iar el mîncă cu mare poftă și se bucură de o mîncare atîta de bună și întrebă :

— De unde-s bucatele acestea ?

Iar ea răspunse :

— O, stăpîne al meu, eu am în cetate multe rude, și una dintre ele mi-a trimis astăzi bunătățile acestea, pe care nu am pus preț decît cu gîndul de a le împărți cu stăpînul meu !

Iar cadiul se firistisi în sine-și că s-a însurat cu o femeie ce are niște neamuri atîta de avute.

Or, a doua zi, creanga de palmier lucră ca și întîia oară și scoase din comoara cadiului cîțiva bani de aur, cu care soția lui trimise să se cumpere niște bucate minunate, printre care și un miel îndopat cu fistic, și pofti și vreo cîteva vecine să împartă cu ea masa aceea strălucită. Și își petrecură vremea între ele în chipul cel mai plăcut, pînă la ceasul de întoarcere a cadiului. Și femeile se despărțiră atunci, cu făgăduiala că ziua aceea de binecuvîntare se va mai înnoi, cu toată dragostea. Iar cadiul, de cum intră în casă, îi strigă arăpoaicei :

— Așterne fața de masă cea cu ciucuri de aur !

Și cînd masa fu întinsă, scîrțogarul — bătu-l-ar Allah ! — rămase tare uluit văzînd pe tablale cărnuri și bucate încă și mai bune și mai alese decît cele din ajun. Și plin de îngrijorare întrebă :

— Pe capul meu ! de unde-s bunătățile astea scumpe?

Iar tînăra nevastă, care îi slujea chiar ea, răspunse :

— O, stăpîne, liniștește-ți sufletul și înseninează-ți ochii, și, fără a te frămînta mai mult în privința bunurilor pe care Allah ni le trimite, nu te gîndi decît să le mănînci cît mai bine și să-ți bucuri lăuntrurile. Întrucît tablalele acestea cu bucate mi-au fost trimise de o mătușă de-a mea, și m-aș socoti norocită dacă stăpînul meu va fi mulțumit !

Iar cadiul, peste măsură de bucuros că are o soție atîta de bine înrubedenită, și atîta de drăgăstoasă, și atîta de grijulie, nu se mai gîndi decît să se folosească pe cît putea de atîta noroc neplătit. Încît, după un an de asemenea trai, cadiul prinse atîta grăsime, iar burdihanul lui se buici într-un chip atîta de vădit, că locuitorii din cetate, cînd vroiau să dea o asemuire pentru un lucru mare, spuneau : „E marea ca pîntecele cadiului !" Ci mațe-fripte — alungat fie Pîrdalnicul ! — habar nu avea de ce îl aștepta și că femeia lui făcuse jurămînt să le răzbune pe toate bietele femei cu care el se însurase și-apoi aproape că le făcuse să moară de foame, și le izgonise după ce le tăiase părul și se

lepădase de ele rostind pe totdeauna despărţania de trei ori. Şi iacătă ce se apucă să facă muieruşca, spre a-şi ajunge ţinta şi spre a-i trage tivul.

Printre vecinele pe care le ospăta ea zi de zi, se afla şi o biată femeie însărcinată, care avea cinci copii, şi al cărei soţ era un hamal ce de-abia cîştiga atîta cît să facă faţă la nevoile cele mai amarnice ale casei. Iar soţia cadiului îi spuse într-o zi :

— O, vecina mea, Allah ţi-a dăruit o casă plină de plozi, iar bărbatul tău nu are cu ce să vă hrănească. Şi iacătă că iar eşti însărcinată, din vrerea Celui preaînalt ! Au n-ai vrea, după ce ai să-l aduci pe lume pe noul-născut, să mi-l dai să-l îngrijesc şi să-l cresc eu ca pe copilul meu, de vreme ce Allah nu m-a binecuvîntat, şi pe mine cu darul rodirii ? Şi îţi făgăduiesc, în schimb, că n-ai să duci lipsă niciodată de nimic, şi că belşugul are să-ţi binecuvînteze casa ! Ci nu-ţi cer decît să nu spui la nimeni nimica, şi să-mi dai copilul pe ascuns, aşa ca nimeni din mahala să nu ştie nimica !

Iar nevasta hamalului primi tîrgul şi făgădui să păstreze taina. Iar în ziua cînd născu, în mare taină, îi dete soţiei cadiului copilul nou-născut, care era un băiat gras cît doi copii de seama lui.

Or, în ziua aceea, nevestica găti chiar ea, pentru ceasul mesei, o cratiţă plină cu un amestec de bob, de mazăre, de fasole albă, de varză, de linte, de ceapă, de căţei de usturoi, de felurite făinuri şi de tot soiul de seminţe piperate şi de mirodenii pisate. Şi cînd cadiul se întoarse acasă, tare înfometat din pricina burdihanului său cel mare care era gol-goluţ, nevasta îi dete să mănînce amestecătura aceea bine înmiresmată, pe care el o găsi foarte bună şi din care se înfruptă hăpleşte. Şi mai ceru de cîteva ori, şi înfulecă pînă la urmă tot ce se afla în cratiţă, spunînd :

— N-am mai mîncat niciodată o mîncare atîta de uşor lunecătoare pe gît ! Vreau, o, nevastă, să-mi găteşti în fiecare zi o cratiţă şi mai mare decît asta ! Întrucît nădăj-

duiesc că rubedeniile tale nu au să-și curme dărnicia!

Iar nevestica răspunse :

— Fie-ți toate astea plăcute și ușoare de mistuit !

Iar cadiul îi mulțumi pentru urare și se fițitisi încă o dată că are o soție atîta de desăvîrșită și atîta de grijulie față de poftele lui.

Ci nici nu se scursese bine un ceas de vreme de la masă, că pîntecele cadiului și începu să se umfle și să sporească văzînd cu ochii ; și o mare hărmălaie, ca un vuiet de furtună, răzbătu din lăuntrurile lui ; și niște bubuituri înfundate, ca un tunet înfricoșător, îi zguduiră temeliile, însoțindu-se numaidecît cu niște junghieturi cumplite, cu niște săgetături și cu niște dureri prin vintre. Și se șofrăni de tot la față, și începu să geamă și să se rostogolească pe jos ca un ulcior, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de burtă și țipînd :

— Ya Allah ! e o furtună în pîntecele mele ! Of, cine să mă scape !

Și în curînd nu mai putu să se oprească a nu începe să urle, chinuit de zvîcniturile tot mai amarnice din burta care ajunsese mai umflată ca un burduf plin. Iar la țipetele lui, nevastă-sa veni fuga la el și, căutînd să-l ușureze, îi dete să înghită un pumn de praf de anison și de fenicel, care aveau să-și împlinească pe dată rostul. Și, totodată, spre a-l alina și a-l îmbărbăta, începu să-l mîngîie peste tot, așa cum se mîngîie un elefant bolnav, și să-l frece ușurel pe partea îndurerată, trecîndu-și mîna peste ea. Și deodată se opri, scoțînd un țipăt ascuțit, urmat de un șir de strigăte de minunare și de uluială, și zicînd :

— Yuh ! Yuh ! ce minune ! minunea minunilor ! o, stăpîne al meu ! o, stăpîne al meu !

Iar cadiul, cu toate durerile cele amarnice care îl făceau să se zvîrcolească, întrebă :

— Ce ai ? Și de ce minune e vorba ?

Ea spuse :

— Yuh ! Yuh ! o, stăpîne al meu, o, stăpîne al meu !
El întrebă :
— Ce ai, spune-mi odată !
Iar ea răspunse :
— Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejurul tău !
Și iarăși își petrecu mîna peste pîntecele cel bîntuit de furtună, adăugînd :
— Preamărit să fie cel preaînalt, carele poate și carele face orice vrea el ! Fie-i tainele lui împlinite, o, stăpîne al meu !
Iar cadiul, între două urlete, întrebă :
— Ce ai, o, femeie ? Spune ! Bătute-ar Allah, că mă chinuiești așa !
Ea zise :
— O, stăpîne al meu, o, stăpîne al meu, împlinească-i-se vrerea ! Ești încărcinat ! Iar nașterea stă să înceapă !
La vorbele acelea ale soției, cadiul se ridică, în pofida junghieturilor și a zvîcniturilor, și strigă :
— Ai înnebunit, o, muiere ? Da de cînd rămîn însărcinați bărbații ?
Ea spuse :
— Pe Allah ! nu știu ! Da copilul se mișcă în pîntecele tale ! și-l simt cum dă din picioare, și-i pipăi capul cu mîinile mele !
Și adăugă :
— Allah aruncă semințele zămislirii unde vrea el ! Fie el preamărit ! Roagă-te întru Profetul, o, bărbate !
Și cadiul, pradă junghiurilor, spuse :
— Asupra-i fie toate binecuvîntările și toate milele !
Și, durerile sporindu-i, iar începu să se zvîrcolească urlînd de te luau fiorii ; și își frîngea mîinile, și nu mai putea să răsufle, atîta de cumplită era frămîntarea din pîntecele lui. Și deodată, iacătă ușurarea ! Lungă și răsunătoare, o vîntuitură înfricoșată se slobozi din lăuntrurile lui, de făcu să se cutremure casa toată, și îl lăsă pe cadiu leșinat sub năpraznica repezitură a răbufnirii. Și un șir

întreg de alte multe vîntuituri, bubuind tot mai stins, se rostogoliră mai departe prin aerul tremurat al casei. Pe urmă, cu cea mai de pe urmă borboroseală, asemeni unui vuiet de tunet, în casă se așternu liniștea. Și încet-încet își veni și cadiul în fire, și văzu, culcat pe o salteluță dinaintea lui, un prunculeț, înfășurat în scutece, și care țipa și se zbuciuma. Și o văzu și pe nevastă-sa, care spunea :

— Mărire lui Allah și Profetului său pentru nașterea fericită ! Alhamdu lillah, o, bărbate !

Și se porni să îngîne toate numele cele sfinte asupra culcușului pruncului și asupra capului soțului ei. Iar cadiul nu mai știa dacă dormea, dacă era treaz, ori dacă durerile prin care trecuse îi vîntuiseră puterile minții. Însă nu avea cum să tăgăduiască mărturia simțurilor lui ! Și vederea acelui prunc nou-născut, și încetarea durerilor, și amintirea furtunii care se dezlănțuise din pîntecele lui îl sileau să dea crezare nașterii aceleia uluitoare. Iar pornirea de mamă fu mai tare și îl făcu să primească pruncul și să spună :

— Allah aruncă sămînța și zămislește unde vrea el ! Și pînă și bărbații, dacă așa-s meniți, pot să prindă rod și să nască la soroc !

Pe urmă se întoarse înspre soție și-i spuse :

— O, nevastă, trebuie, să te îngrijești a-i găsi o doică acestui copil ! Întrucît eu nu pot să-l alăptez !

Iar ea răspunse :

— M-am gîndit și la asta ! Iar doica este colea, așteaptă în harem ! Da ești încredințat, o, stăpîne al meu, că sînii tăi n-ar fi crescut și că n-ai putea să-l alăptezi pe copil ? Întrucît știi bine că nimica nu este mai bun ca laptele mamei !

Iar cadiul, tot mai năuc, își pipăi pieptul cu spaimă și răspunse :

— Nu, pe Allah ! sînt precum erau, fără nimic în ei !

Şi-aşa ! Iar pîrdalnica de muieruşcă se veselea în sufletul ei de izbînda tertipului. Pe urmă, vroind să-şi ducă viclenia pînă la capăt, îl îndemnă pe cadiu să se culce în pat şi să stea aşa, ca femeile după ce nasc, patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, fără să iasă din casă. Şi se apucă să-i dea de băut băuturile ce se dau de obicei lăuzelor, şi să-l îngrijească şi să-l răsfeţe în toate chipurile. Şi cadiul, peste măsură de vlăguit de junghieturile cele grele din vintre, pe care le îndurase, şi de toată rocoşeala din măruntaiele sale, nu întîrzie mult pînă ce să adoarmă adînc, spre a nu se mai deştepta decît hăt tîrziu, nevătămat la trup, da tare beteag la minte...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sutea noapte

Urmă :

...spre a nu se mai deştepta decît hăt tîrziu, nevătămat la trup, da tare beteag la mine. Şi cea dintîi grijă a lui fu de a o ruga pe nevastă-sa să păstreze cu grijă taina acelei întîmplări, spunîndu-i :

— O, vai de păcatele noastre dacă oamenii ar afla de cadiu că a născut un prunc viu !

— Iar împeliţata, departe de a-l linişti, se apucă să-i sporească îngrijorarea spunîndu-i :

— O, stăpîne al meu, nu numai noi ştim despre întîmplarea aceasta minunată şi binecuvîntată ! Întrucît toţi vecinii noştri o şi ştiu, de la doica noastră, care s-a dus, în ciuda îndemnurilor mele, să le dezvăluie minunea şi să trăncănească în dreapta şi-n stînga ; şi e tare greu să

oprești o doică să pălăvrăgească, tot așa cum e greu acuma să mai pui capăt zvonului în cetate !

Și cadiul, pînă peste poate de doborît știindu-se de povestea tuturora și prilej de bîrfeli mai mult ori mai puțin supărătoare, își petrecu cele patruzeci de zile de zăcere nemișcat în pat, neîncumetîndu-se să se clintească, de frica vreunor beteșuguri și a sîngerărilor, și chibzuind, cu sprîncenele încruntate, la starea lui cea jalnică. Și își zicea : „Neîndoilenic ! răutatea vrăjmașilor mei, care-s mulți, are să mă învinuiască de lucruri mai mult sau mai puțin de rîs, de pildă că m-aș fi lăsat ticăloșit în vreun chip nemaipomenit, și au să spună : «Cadiul este un ticălos ! Hotărît, cadiul este un ticălos ! A, chiar că degeaba s-a mai arătat atîta de aspru în judecățile lui, dacă avea să ajungă la giuvănie și la fățășug ! Pe Allah ! cadiul nostru este un giuvan ciudat !» Or eu, pe Allah, e mult de cînd habar nu mai am de niște lucruri ca acelea, și nu la vîrsta mea aș mai putea să-i ispitesc pe cei dornici !"

Așa cugeta cadiul, neștiind că numai cărpănoșenia lui îl adusese la toată vînzoleala aceea. Și cu cît chibzuia mai mult, cu atîta i se întuneca mai tare lumea dinaintea ochilor, și cu atîta mai de rîs și mai de jale i se părea starea lui. Încît, de îndată ce nevastă-sa hotărî că putea să se scoale fără teamă de beteșugurile de după naștere, grăbi să se dea jos din pat și să se spele, da fără să se încumete a ieși din casă spre a se duce la hamman. Și, ca să ocolească zeflemelile și înțepăturile, de care nu avea cum să mai scape dacă ar mai fi stat în cetate, hotărî să se mute din Trablus, și își deschise inima față de nevastă-sa care, tot prefăcîndu-se că-i pare rău să-l vadă cum își lasă casa și cum se lipsește de slujba lui de cadiu, nu pregetă să se învoiască și să-l îndemne să se ducă, spunîndu-i :

— Hotărît, o, stăpîne al meu, ai dreptate să te muți din cetatea asta blestemată, plină de limbi afurisite, da numai pentru o bucată de vreme, pînă ce s-o uita întîmplarea. Și-atunci ai să te întorci ca să crești copilul căruia

îi ești și tată și mamă totodată, și pe care, dacă vrei, avem să-l numim, spre a ne aduce aminte de nașterea lui cea de-a mirările, Izvorul-Minunățiilor !

Și cadiul răspunse :

— Nu este nimica împotrivă !

Și, pe noapte, se strecură afară din casă, lăsîndu-și nevasta să aibă grijă de Izvorul-Minunățiilor și de lucrurile și de hainele din casă. Și ieși din cetate, ferind ulițele umblate, și plecă înspre Damasc.

Și ajunse la Damasc, după o călătorie grea, da mîngîindu-se cu gîndul că în cetatea aceea nimeni nu știa nici de el, nici de povestea lui. Ci avu pacostea să audă istorisindu-se povestea lui, pe la toate locurile de adunare ale oamenilor, de către povestașii la ale căror urechi și ajunsese. Și, precum se temuse, povestitorii din cetate, ori de cîte ori spuneau povestea, mai adăugau cîte un amănunt și, spre a-i face pe ascultători să rîdă, îl înzestrau pe cadiu cu niște mădulare de pomină, și îl împănau cu toate sculele catîrgiilor din Trablus, și îl numeau cu vorba de care el atîta se înspăimîntase, făcîndu-l fiu, nepot și strănepot al unuia pe care îl numeau cu un nume pe care el nu și-l rostea lui însuși. Da, spre norocul său, nimeni nu-l știa cum arăta la chip, și-așa că putu să treacă nebăgat de seamă. Și seara, cînd străbătea locurile pe unde se ațineau povestașii, nu se putea stăpîni să nu se oprească spre a-și asculta povestea care, în gurile lor, ajunsese peste fire ; întrucît acuma nu numai un copil avusese, ci o droaie de copii în șir unul după altul, și, pînă la urmă, atîta de mare era hazul celor de față că pînă și el începea să rîdă cu ceilalți de povestea lui, bucuros că nu-l cunoaște nimeni și zicîndu-și : „Pe Allah ! să-mi pună în cîrcă tot ce-or vrea, numai să nu mă cunoască vreunul !“ Și trăi așa, tare schivnicit, într-o calicie încă și mai aprigă ca înainte. Și, cu toate acestea, își lefteri pînă la urmă toți banii pe care îi adusese cu el și, într-un sfîrșit, ajunse de-și vîndu, ca să trăiască, pînă și hainele ; întrucît nu-i venea a se hotărî

să ceară bani, prin vreun sol, de la nevastă-sa, spre a nu se vedea nevoit să-i dezvăluie locul unde își ținea gălbiorii. Căci nu-i da prin gînd nicidecum amărîtului de el că gălbiorii aceia fuseseră dibuiți de mult. Și se amăgea că soția lui trăia mai departe pe spinarea rudelor și a vecinilor, precum îl făcuse ca să creadă. Și starea lui de sărăcie ajunsese atîta de mare încît fu nevoit, el, cadiul de odinioară, să intre cărător de moloz, cu ziua, la un zidar.

Și-așa se scurseră vreo cîțiva ani. Și, prăpăditul de el, ducînd povara tuturor blestemurilor aruncate asupra-i de toți oropsiții judeților lui și de toți oropsiții zgîrceniei lui, se scovîrgise ca o mîță încuiată într-un pod și uitată. Și-atunci se gîndi să se întoarcă la Trablus, nădăjduind că anii or fi șters amintirea pățaniei lui. Și plecă din Damasc și, după un drum tare greu pentru trupul lui sleit, ajunse la porțile Trablusului, cetatea sa. Și tocmai cînd intra pe poarta cetății, văzu niște copii ce se jucau și îl auzi pe unul dintre ei cum îi spunea altuia :

— Cum vrei să cîștigi la joc, cînd te-ai născut în anul cel rău al cadiului Tata-al-Vîntuiturilor ?

Și bietul de el fu bucuros dacă auzi vorbele acelea, gîndind : „Pe Allah ! pățania ta s-a uitat, de vreme ce alt cadiu, nu tu, slujește acuma de zicală pentru copii !“ Și se duse la copilul care vorbise despre anul cadiului Tata-al-Vîntuiturilor și îl întrebă :

— Cine-i cadiul acela despre care ai pomenit, și pentru ce i se zice Tata-al-Vîntuiturilor ?

Și copilul istorisi toată povestea răutății nevestei cadiului, cu de-amănuntul, de la început pînă la sfîrșit. Ci nu ar fi de nici un folos s-o mai spunem o dată.

Cînd scîrțanul cel batojit auzi istorisirea copilului, nu mai avu ce să se îndoiască de pacostea lui și pricepu că fusese de rîsul și de batjocura răutății neveste-si. Și lăsîndu-i pe copii să-și vadă de jocul lor, se repezi înspre casă, vrînd în mînia lui s-o pedepsească pe afurisita care își rîsese de el atîta de crunt. Ci, cînd ajunse, găsi casa cu

toate ușile vraiște, cu tavanul spart, cu zidurile pe jumătate năruite, și pustiită din creștet pînă-n temelii, și dete fuga la comoară, dar nu mai era nici comoară, nici urmă de comoară, nici mireasmă de comoară, nimic-nimica. Iar vecinii, cînd îl văzură venind, deteră fuga și-i povestiră în hazul tuturora că e multă vreme de cînd soția lui plecase, socotindu-l mort, și că luase cu ea, nu știau în ce țară depărtată, tot ce se găsea în casă. Și aflîndu-și astfel nenorocirea întreagă, și văzîndu-se ținta rîsului lumii, cărpănosul cel bătrîn părăsi degrabă cetatea, fără a mai întoarce îndărăt capul. Și nu se mai auzi nimica de el niciodată.

Și asta-i, o, doamne al vremilor, spuse mai departe mîncătorul de hașiș, povestea cu cadiul Tata-al-Vîntuiturilor, cum a ajuns ea pînă la urechile mele. Ci Allah știe mai bine !

Iar sultanul, după ce ascultă istorisirea, se zgîțînă de mulțumire și de desfătare, și îi dărui pescarului un caftan falnic, și îi spuse :

— Allah fie cu tine, o, gură de zahăr ! mai istorisește-mi o poveste din poveștile pe care le știi.

Și mîncătorul de hașiș răspunse :

— Ascult și mă supun !

Și povesti :

MĂGARUL CADIU

Am auzit, o, norocitule sultan, că a fost odată, într-o cetate din țara Egiptului, un om care avea slujba de zapciu și care, drept aceea, era deseori nevoit să lipsească de acasă. Și cum nu prea era dăruit cu bărbăție întru ceea ce se cheamă bărbat dăruit, soția lui nu pregeta să se folosească de plecăcările sale spre a se întîlni cu drăguțul ei, un flăcăiandru ca luna și gata pururea să-i împlinească do-

rurile. Încît femeia îl îndrăgise pînă peste poate și, în schimbul bucuriilor pe care i le dăruia acesta, nu se mulțumea a-i da să se înfrupte cu tot ce era mai bun în grădina sa, și, întrucît flăcăul nu era bogat și încă nu știa să cîștige bani cu alișverișurile, îi plătea toate de cîte avea nevoie, necerîndu-i vreodată să-i dea banii îndărăt altminteri decît în alinturi, în giugiuleli și în altele asemenea. Și-așa, amîndoi trăiau cel mai dulce trai, ghiftuindu-se și drăgostindu-se cît îi țineau puterile. Slavă lui Allah, acela carele dăruiește unora putință, iar pe alții îi blestemă cu neputerea! De nepătruns sînt gîndurile lui!

Or, într-o zi, mumbașirul, soțul muierușții, înainte de-a pleca la slujbele lui, își pregăti catîrul, umplu una dintre desage cu hîrțoagele și cu hainele trebuitoare, și îi spuse neveste-si să-i umplă celălalt sac al desagilor cu merindea de drum. Iar tinerica, bucuroasă că scapă de el, îi dete degrabă tot ce dorea, da nu putu să-i găsească pîine; întrucît pîinea de săptămîna aceea se sfîrșise, iar arăpoaica tocmai se pregătea să frămînte alta pentru săptămîna următoare. Atunci zapciul, nemaiputînd să aștepte pînă să se coacă pîinea acasă, se duse să cumpere din suk. Și își lăsă măgarul, pînă una alta, cu samaru-n spinare, în grajd, legat la iesle...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute una noapte

Urmă:

...Și își lăsă măgarul, pînă una alta, cu samaru-n spinare, în grajd, legat la iesle. Iar nevastă-sa rămase în curte,

ca să aștepte acolo, pînă ce s-o întoarce bărbatu-său ; și deodată îl văzu venind pe drăguțul ei, care credea că taxidarul plecase de mult. Și îi spuse femeii :

— Am mare nevoie de niște bani. Trebuie să-mi dai numaidecît trei sute de drahme !

Și ea răspunse :

— Mă jur pe Profet ! Nu am acuma, și nu știu de unde să-i iau !

Iar flăcăul spuse :

— E aci măgarul, o, sora mea ! Ai putea să-mi dai măgarul soțului tău, pe care-l văd cu samarul pe el, legat la iesle, și să mă duc să-l vînd. Și capăt pe el, pe puțin, cele trei sute de drahme de care am trebuință, mare trebuință !

Iar nevestica, uluită de tot, strigă :

— Pe profetul, habar nu ai ce vorbești ! Da bărbatu-meu, cînd s-o întoarce și n-o mai găsi măgarul ? ! La asta nu te gîndești ? Are să mă învinuiască, de bună seamă, că eu i-am prăpădit măgarul, întrucît m-a lăsat să aștept aici, și are să mă bată !

Ci flăcăul luă o înfățișare atîta de amărîtă și o rugă cu atîta iscusință să-i dea măgarul, încît muierușca nu putu să se împotrivească rugăminții lui și, cu toată spaima pe care i-o stîrnea soțul ei, zapciul, îl lăsă să ia măgarul, da numai după ce îl descotorosi de tot tărhatul.

Or, nu peste mult se întoarse și soțul, cu daraburile de pîine la subsuoară, și se duse la staul să le pună în desagi și să-și ia măgarul. Și văzu căpăstrul măgarului agățat într-un cui, și samarul și desagii așezați pe paie, da măgarul nu, nici urmă de măgar, nici miros de măgar. Și pînă peste poate de nedumerit, se întoarse înspre nevastă-sa și-i spuse :

— O, femeie, ce-i cu măgarul ?

Iar soția, fără a se tulbura, răspunse cu glas liniștit :

— O, fiu al moșului meu, măgarul a plecat mai adineaori și, din pragul porții, s-a întors înspre mine și mi-a

spus că se duce să judece împricinații la divanul de judeţuri al cetății !

Cînd auzi asemenea vorbe, taxirgiul, plin de mînie, ridică pumnul asupra neveste-si şi răcni :

— O, deşănțat-o, cutezi să-ţi baţi joc de mine ! Au tu nu știi că numai dintr-o lovitură pot să te turtesc ?

Iar ea, fără a-și pierde din seninătate, spuse :

— Numele lui Allah fie asupra ta și asupra mea, și împrejurul meu și împrejurul tău ! Cum să-mi bat joc de tine, o, fiu al moșului meu ? Şi-apoi de cînd aş fi eu în stare să te înșel cu ceva ? Și-apoi, și de-aş vrea să cutez, iscusința și agerimea minții tale ar dibăci pe dată născocirile mele cele stîngace și necioplite. Da, cu îngăduința ta, o, fiu al moșului meu, trebuie să-ţi mărturisesc, într-un sfîrșit, un lucru pe care pînă acuma nu m-am încumetat să ți-l spun, de teamă ca nu cumva darea lui în vileag să nu tragă asupră-ne vreo năpastă fără de mîntuire ! Află, dar, că măgarul tău este vrăjit şi, din vreme în vreme, se preschimbă în cadiu !

Iar mumbașirul, cînd auzi una ca asta, se minună :

— Ya Allah !

Ci nevestica, fără a-i da răgaz să mai scoată și alte strigăte de minunare, nici să cugete, nici să vorbească, urmă cu același glas plin de încredere liniștită :

— Într-adevăr, întîia oară cînd am văzut dintr-o dată ieşind din staul un om necunoscut, pe care nu-l văzusem cînd intrase, și pe care nici mai înainte nu-l mai văzusem vreodată, mi s-a făcut o spaimă mare şi, întorcîndu-i spatele și acoperindu-mi repede fața cu poala rochiei, pe care mi-am ridicat-o, întrucît atuncea nu aveam nici un fel de iașmac pe cap, am dat să-mi zvîrlu picioarele în vînt și să-mi caut scăparea în fugă, căci tu nu erai acasă. Ci omul s-a apropiat de mine şi mi-a spus cu un glas plin de greutate și de bunătate, fără să-şi ridice ochii înspre mine, de frică să nu-mi facă rușine : „Liniș-

tește-ți sufletul, fata mea, și înseninează-ți ochii! Nu sînt nicidecum un străin pentru tine, întrucît eu sînt măgarul fiului moșului tău! Da din firea mea cea adevărată sînt făptură omenească, și sînt cadiu ca îndeletnicire. Și am fost prefăcut în măgar de către vrăjmașii pe care-i am, și care-s dedați la vrăjitorii și la farmece. Și întrucît eu nu cunosc științele lor cele tainice, mă aflu fără de scăpare și fără de nici o armă împotriva lor. Da cum ei sînt, oricum, niște drepteredincioși, îmi îngăduie din cînd în cînd, în zilele de judecăți, să-mi iau chipul de om, din măgarul care sînt, ca să mă duc să împart județele la divan. Și trebuie să-mi duc zilele astfel, ba măgar, ba cadiu, pînă ce Allah preaînaltul va binevoi să mă dezlege din descîntecele vrăjmașilor mei și să sfarme vraja pe care mi-au scris-o! Ci fie-ți milă, o, binevoitoarea mea! mă rog ție, pe părintele tău, pe maica ta și pe toți ai tăi, să nu pomenești la nimeni despre starea mea, nici măcar fiului moșului tău, birarul. Căci dacă ar afla de taina mea, ar fi în stare, întrucît e om de credință luminată și un tare grijuliu păstrător al datinelor credinței, să se descotorosească de mine, ca să nu mai aibă în casa lui o făptură ce se află sub puterea vrăjilor; și are să mă vîndă la vreun felah, care m-ar chinui de dimineața pînă seara, și mi-ar da să mănînc niscaiva pleavă mucedă, pe cîtă vreme aici o duc bine în toate privințele!" Pe urmă a adăugat: „Mai am ceva să te rog, o, stăpîna mea! o, preabuno! o, binevoitoareo! și-anume de a-l ruga pe stăpînul meu zapciul, fiul moșului tău, să nu mai mă înțepe prea tare în fund, cînd e grăbit, întrucît partea aceea a trupului îmi e dăruită, spre păcatele mele, cu o simțire peste măsură și cu o gingășie de neînchipuit!" Și după ce mi-a vorbit așa, măgarul nostru, preschimbat în cadiu, m-a lăsat într-o mare nedumerire și s-a dus să judece la divan. Și-acolo ai să-l găsești, dacă vrei. Or, eu, o, fiu al moșului meu, nu puteam să țin prea îndelungă vreme numai pentru mine taina aceasta grea, mai cu seamă acuma cînd

mă aflu învinuită şi cînd mă primejduiesc a-ţi stîrni mînia şi izgoana ! Şi îmi cer iertare de la Allah că mi-am încălcat astfel făgăduiala ce i-o făcusem amărîtului de cadiu de-a nu spune la nimeni despre starea lui de măgar ! Şi de vreme ce fapta s-a săvîrşit, îngăduie-mi, o, stăpîne al meu, să-ţi dau un sfat, şi-anume de a nu te despărţi de măgarul acesta, care nu numai că e un dobitoc minunat, plin de rîvnă, şi cuminte, şi care nu se vîntuie niciodată, şi e plin de sfială, nearătîndu-şi decît foarte arare scula cînd este privit, da care, la caz de nevoie, ar putea să-ţi dea nişte sfaturi tare bune în treburile cele încîlcite ale pravilniciilor şi despre temeiurile cutărui ori cutărui lucru de-al legilor !

După ce zapciul auzi vorbele acestea ale soţiei sale, pe care o ascultase cu o înfăţişare tot mai minunată, rămase pînă peste măsură de uluit şi spuse :

— Da, pe Allah ! treaba-i de-a mirările ! Da ce am eu de făcut acuma, cînd nu mai am măgarul la îndemînă şi cînd trebuie să plec să strîng dările din cutare şi din cutare sat din împrejurimi ? Da măcar ştii la care ceas urmează să se întoarcă ? Ori te pomeneşti că nu ţi-a spus nimica în privinţa aceasta ?

Iar muieruşca răspunse :

— Nu, n-a spus la care ceas. Nu mi-a spus decît că se duce să judece la divan ! Or eu ştiu prea bine ce-aş face dacă aş fi în locul tău ! Da nu-i de nici o nevoie să dau poveţe unuia mai deştept şi, fără de tăgadă, mai iscusit şi mai ager decît mine !

Iar tăntălăul zise :

— Ci chiar şi-aşa, ia scoate ce ai ! Am să văd limpede dacă chiar eşti proastă de-a binelea !

Ea spuse :

— Păi eu, în locul tău, m-aş duce drept la divan, unde se lăfăie cadiul, aş lua în mînă un pumn de boabe şi, cînd aş ajunge dinaintea amărîtului cel vrăjit care se află în capul divanului, i-aş arăta de departe ceea ce am în mînă

şi i-aş da de înţeles, prin semne, că am trebuinţă de slujbele lui de măgar. Şi el m-ar pricepe şi, întrucît are simţămîntul datoriei, ar ieşi de la divan şi ar veni după mine, mai ales cînd ar vedea boabele, hrana lui cea mai plăcută, şi nu s-ar putea opri să nu vină după mine !

— Socot că asta-i tot ceea ce am mai bun de făcut. Hotărît, eşti o femie tare la sfaturi.

Şi plecă de-acasă, după ce luă un pumn de boabe, pentru ca, de n-o putea să-l înduplece pe măgar cu vorba bună, măcar să-l poată amăgi cu ispita mîncării, metcahna lui cea mai de seamă. Şi pe cînd se depărta, nevasta îi mai strigă :

— Şi mai cu seamă, o, fiu al moşului meu, fereşte-te să nu care cumva să te minii pe el şi să-l loveşti ; întrucît ştii bine cît e de năzuros şi, pe deasupra, mai este, atît ca măgar cît şi ca un cadiu ce se află, de două ori îndărătnic şi zăcaş !

Şi, cu povaţa asta de pe urmă, zapciul îndemnă înspre divan şi intră în sala de judeţe, unde, pe o podină, şedea cadiul.

Şi se opri la capătul sălii, în spatele celor ce se aflau acolo, şi, ridicînd mîna în care ţinea pumnul de boabe, începu cu cealaltă mînă să-i facă semne de grabnică poftire cadiului, semne ce vroiau să zică răzvădit : „Hai iute ! Trebuie să-ţi spun ceva ! Vino încoace !" Şi cadiul, pînă la urmă, văzu semnele acelea şi, cunoscînd în insul care i le făcea pe unul dintre zapciii de frunte, gîndi că o fi vrînd să-i spună aparte niscaiva lucruri de seamă, ori să-i dea vreo ştire grabnică din partea valiului. Şi se ridică pe dată, oprind mersul judeţelor, şi se duse în sala de la intrare după zapciu, care, spre a-l ademeni mai vîrtos, mergea înainte-i, arătîndu-i boabele şi îndemnîndu-l prin semne şi prin viu grai, aşa cum se face cu măgarii.

Or, de îndată ce amîndoi ajunseră în sala de la intrare, zapciul se aplecă la urechea cadiului şi îi spuse :

— Pe Allah ! o, prietene, sînt tare necăjit și tare mîhnit și tare amărît de fermecătoria care te ține vrăjit. Și de bună seamă, nu ca să te supăr am venit aici după tine, da trebuie numaidecît să plec pe dată la slujba mea și nu pot să te aștept pînă să-ți isprăvești ziua aici. Mă rog dar ție să te preschimbi fără de zăbavă în măgar și să mă lași să încalec pe spinarea ta !

Și, văzîndu-l pe cadiu că se trage îndărăt cu spaimă, pe măsură ce asculta, zapciul luă un glas plin de mare duioșie și adăugă :

— Mă jur ție pe Profetul — asupra-i fie rugăciunea și tihna ! — că, dacă vrei să vii îndată după mine, nicicodată nu am să te mai înțep în fund cu strămurarea, căci știu că ești tare gingaș și tare plăpînd în ceea ce privește partea aceea a trupului tău ! Hai, vino, măgărușul meu, prietene al meu bun ! Și ai să capeți diseară un tain de două ori mai mare de boabe și de lucernă proaspătă !

Și-așa ! Iar cadiul, gîndind că are de-a face cu un nebun scăpat de la maristan, se trase încetișor încetișor înspre ușa sălii, pînă peste măsură de năucit și de speriat, și mai galben ca șofranul la față. Ci zapciul, văzînd că are să-l scape, făcu o săritură sprintenă și trecu între el și ușa dinspre divan, tăindu-i astfel calea. Iar cadiul, nevăzînd nici un străjer și nici pe nimenea pe care să-l cheme în ajutor, găsi cu cale să se poarte cu dulceață, cu grijă și cu gingășie, și îi spuse zapciului :

— S-ar părea, o, stăpîne al meu, că ți-ai pierdut măgarul, socotesc eu, și ai vrea altul în locul lui. Or nimica nu-i mai întemeiat, după părerea mea. Iacătă, dar, din parte-mi, trei sute de drahme, pe care ți le dau spre a putea să-ți cumperi altul. Și cum astăzi este zi de tîrg la sukul de vite, are să-ți fie lesne să-ți alegi, la prețul acesta, cel mai frumos măgar.

Și spunînd acestea, scoase de la chimir cele trei sute de drahme, le dete zapciului, care primi tîrgul, și se

întoarse în sala de judeţe, luînd o înfăţişare aşezată şi îngîndurată, ca şi cum tocmai i s-ar fi dat o veste despre vreo treabă de mare însemnătate. Şi îşi zicea în sineşi : „Pe Allah ! e vina mea că am pierdut astfel trei sute de drahme ! Da-i mai bine aşa, decît să fi stîrnit gîlceavă de faţă cu împricinaţii mei. Şi-apoi am să izbutesc cu să-mi capăt îndărăt banii, pe spinarea pricinaşilor !" Şi şezu pe locul lui şi duse mai departe judeţele. Şi-atîta cu el !

Estimp, zapciul, iacătă ! Cînd ajunse la sukul de vite, spre a-şi cumpăra un măgar începu să cerceteze cu luare-aminte şi pe îndelete toţi măgarii, unul cîte unul. Şi pînă la urmă zări un măgar tare bun, care-i păru să aibă toate însuşirile cerute, şi deodată cunoscu că acela era chiar măgarul său. Iar măgarul îl cunoscu şi el şi dîndu-şi urechile pe spate începu să fornăie şi să răgească de bucurie. Ci zapciul, tare cătrănit de obrăznicia asinului, după toate cîte se petrecuseră, se trase îndărăt scuturîndu-şi mîinile şi strigă :

— Nu, pe Allah ! nu pe tine am să te cumpăr. Dacă am trebuinţă de măgar credincios, întrucît ba cadiu, ba măgar, n-ai să poţi să-ţi faci cu adevărat treaba !

Şi se depărtă, scos din fire de cutezanţa măgarului său care îndrăznea să-l îmbie a-l cumpăra. Şi se duse de cumpără altul şi se întoarse degrabă acasă, spre a-l însămăra şi a încăleca pe el, după ce îi povesti neveste-si toate cîte i se întîmplaseră.

Şi-aşa, datorită minţii pline de rod a muieruştii, soţia zapciului, toată lumea fu mulţumită şi nimenea nu rămase păgubit. Întrucît dacă flăcăiandrul dobîndise banii de care avea trebuinţă, iar soţul rostuise un măgar mai bun, fără să dea o drahmă din buzunarul său, nici cadiul nu zăbovise să-şi capete banii, cîştigînd cinstit, de pe urma împricinaţilor îndatoritori, de două ori mai mult decît îi dedese zapciului.

Şi asta-i, o, norocitule sultan, tot ce ştiu eu despre măgarul cadiu. Ci Allah ştie mai bine !

După ce ascultă istorisirea aceasta, sultanul strigă :

— O, gură de zahăr, o, tu, cel mai desfătător dintre tovarăşii mei, te căftănesc căpetenie peste cămăraşi !

Şi porunci să fie gătit pe dată cu însemnele slujbei lui, şi îl pofti să şadă jos lîngă el, şi îi spuse :

— Pe viaţa mea şi-a ta, o, cap al cămăraşilor mei, tu de bună seamă că trebuie să mai ştii vreo poveste. Şi mult mi-ar plăcea să te aud cum mi-o povesteşti !

Iar pescarul mîncător de haşiş, ajuns cămăraş peste sarai, cu ucazul ce-i dase ursita, răspunse :

— Cu tot dragul inimii şi ca pe o cinstire datorată !

Şi, bălăbănind din cap...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute doua noapte

Urmă :

...Iar pescarul mîncător de haşiş, ajuns cămăraş peste sarai, cu ucazul ce-i dase ursita, răspunse :

— Cu tot dragul inimii şi ca pe o cinstire datorată !

Şi, bălăbănind din cap, istorisi :

CADIUL ŞI MĂGĂRUŞUL

Mi s-a povestit, o, norocitule sultan, că trăiau odată, într-o cetate ca toate cetăţile, un om cu femeia lui, oameni săraci, vînzători de porumb copt, şi care aveau o fată

ca luna, ajunsă la vîrsta de măritiș. Și vru Allah ca un cadiu s-o ceară de nevastă și s-o capete de la părinții ei, care își deteră degrabă învoirea, măcar că preacinstitul cadiu era de o urîțenie cumplită, cu o barbă aspră ca țepii ariciului, și ccacîr de-un ochi, și-așa de bătrîn încît ar fi putu să treacă drept tată al fetișcanei. Da era om avut și se bucura de mare vază.

Iar părinții fetei, negîndind decît la îmbunătățirea pe care măritișul acela avea s-o aducă stării și vieții lor, nu se gîndiră că dacă bogăția poate să înlesnească fericirea, nu ea îi este și temeiul. Da de altminteri cadiul avea să simtă în curînd, pe pielea lui, necazurile și belelele unei însurători ca aceea.

Începu cadiul, așadar, spre-a încerca să se facă îndrăgit, în ciuda cusururilor legate de trupul lui din pricina bătrîneții și a urîciunii, s-o copleșească în fiecare zi cu tot alte daruri pe soția sa cea tinerică, și să-i îndeplinească pînă și cele mai mărunte nazuri. Da el uita că nici darurile, nici îndeplinirea nazurilor nu prețuiesc cît dragostea cea tinerească și care stinge pojarurile. Și se plîngea în sufletul său că nu găsea nimic din ceea ce aștepta el de la soția lui care, altminteri și fără de nici o pricepere, nu avea cum să-i dea ceea ce nu știa, din pricina lipsei ei de învățătură.

Or cadiul avea de cirac un diac tînăr, pe care îl îndrăgise mult și despre care nu putea să se oprească a-i vorbi descori soției sale. Și, tot așa, nu putea să se oprească, măcar că treaba asta este potrivnică obiceiurilor, să-i povestească flăcăului despre frumusețea soției și despre iubirea pe care el i-o purta, și despre nepăsarea soției sale față de el, în pofida a toate cîte făcea pentru ea. Întrucît așa îl orbește Allah pe insul căruia i se cuvine pierzania ! Ba mai mult ! Pentru ca să se împlinească scrisele, cadiul împinse sminteala și orbia pînă la a i-l arăta într-o zi pe flăcăiandru, de la fereastră, tinerei lui soții. Și cum flăcăul era zarif și dulce, tinerica

se îndrăgi de el. Şi cum două inimi care se caută tot ajung pînă la urmă să se găsească şi să se împreune, împotriva oricăror piedici, cei doi tineri izbutiră să înşele ochii cadiului şi să-i adoarmă veghea zulie. Iar copilandra îl îndrăgi pe copilandru mai mult decît ca pe lumina ochilor şi, dîndu-i sufletul, i se dărui şi cu tot trupul. Iar calemgiul cel tinerel i-l dete îndărăt sporit şi o făcu să guste ceea ce bătrînul cadiu nu izbutise nicicodată să trezească. Şi amîndoi trăiră astfel pînă peste măsură de fericiţi, văzîndu-se mereu şi îndrăgindu-se zi de zi tot mai tare. Iar cadiul se arăta mulţumit că o vedea pe nevastă-sa cum se făcea tot mai frumoasă de tinereţe, de sănătate şi de prospeţime. Şi toată lumea era mulţumită, fiecare în felul său.

Or nevestica, spre a putea să se întîlnească fără de nici o spaimă cu drăguţul ei, se înţelesese cu el că, dacă are să agaţe la fereastra dinspre grădină o năframă albă, flăcăul poate să vină la ea să-i ţină tovărăşie ; dar dacă năframa va fi roşie, flăcăul trebuie să se ferească a veni, întrucît năframa aceea vroia să însemne că bătrînul cadiu este acasă.

Ci vru soarta ca într-o zi, tocmai cînd întinsese năframa cea albă, după ce cadiul plecase la divan, nevestica să audă nişte bătăi grăbite la uşă şi nişte strigăte : şi îl văzu îndată pe soţul ei, sprijinit de braţele unor hadîmbi, şi galben tot, şi schimbat tot la chip şi la înfăţişare. Iar hadîmbii o lămuriră că bietul cadiu fusese cuprins pe neaşteptate la divan de un zor şi că nu mai zăbovise să se întoarcă nevoit acasă spre a se îngriji şi a se odihni. Şi chiar că bietul ghiuj avea o faţă atîta de jalnică încît tinerica, nevastă-sa, în ciuda ceasului nedorit la care picase şi a tulburării pe care sosirea lui o stîrnea, începu a-l stropi cu apă de trandafiri şi a-i da îngrijirile de trebuinţă. Şi după ce îl ajută să se dezbrace, îl culcă în patul pe care i-l aşternu chiar ea, şi unde, uşurat ca

urmare a îngrijirilor ce-i dase soția, nu peste mult adormi. Iar tinerica gîndi să se folosească de răgazul pe care i-l aducea întoarcerea fără de veste a soțului, spre a merge să facă o scaldă la hammam. Și în zorul în care se afla, uită să dea jos năframa cea albă a intîlnirilor și s-o pună în loc pe cea a oprelișților. Și, luînd într-o legătură rufe înmiresmate, plecă de-acasă și se duse la hammam.

Or diacul cel tînăr, văzînd năframa albă la geam, se sui cu pas sprinten pe terasa vecină, de unde, după năravul lui, sări pe terasa cadiului și intră în odaia unde de obicei o găsea pe drăguța sa așteptîndu-l goală goluță sub învelitoarele patului. Și, întrucît ferestrele de la odaie erau închise de tot, iar în odaie, tocmai spre a ocroti somnul cadiului, stăpînea un întuneric mare, și cum nevestica adesea, ca să se joace, îl primea pe flăcău în tăcere și nu da semn de viață, se apropie de pat rîzînd și, ridicînd păturile, își duse mîna repede, ca pentru o mîngîiere. Și, na beleaua ! La atingera aceea calemgiul își trase mîna cu scîrbă și cu spaimă, da nu îndeajuns de repede, încît cadiul, sărind din somn și lecuit dintr-o dată de boală, înșfăcă mîna aceea și sări cu mînie asupra stăpînului ei. Și, dîndu-i puteri mînia, în vreme ce pe stăpînul mîinii uluiala îl țintuia în nemișcare, îl trînti la pămînt, în mijlocul odăii, cu o piedică și, înhățîndu-l bine și apucîndu-l pe după brîu, pe negură, îl aruncă în lădoiul în care se țin saltelele în timpul zilei, și care acum era deschis și gol, întrucît saltelele fuseseră scoase afară. Și puse capacul repede, și încuie lada cu cheia, fără a avea vreme să vadă chipul celui încuiat. Iar toată vînzoleala aceea, care îi încinsese sîngele pricinuind în el o întoarcere mîntuitoare, făcu să-și capete pe deplin puterile ; așa că îmbrăcîndu-se, cadiul îl întrebă pe hadîmbul de la poartă unde a plecat nevastă-sa, și dete fuga s-o aștepte la ieșire, dinaintea porții hammamului. Întrucît

Își zicea : „Mai înainte de a-l omorî pe cel nepoftit, trebuie să știu dacă a fost în înțelegere cu nevastă-mea. Pentru aceea am s-o aștept colea la ieșire și am s-o duc apoi acasă și, dinaintea martorilor, am s-o pun față cu cel din ladă. Întrucît, dat fiind că sînt cadiu, trebuie ca lucrurile să se petreacă așa cum scrie la lege. Și-atunci am să văd lămurit dacă este numai un vinovat, ori dacă sînt doi părtași. În cea dintîi împrejurare, am să-l sting de pe fața pămîntului cu chiar mîna mea, dinaintea martorilor, pe cel închis ; iar în cel de al doilea caz, am să-i sugrum pe amîndoi, cu cele zece degete ale mele !"

Și chibzuind așa și tot răsucindu-și în minte gîndurile de răzbunare, începu să oprească, una cîte una, pe băieșițele care intrau în hammam, spunînd fiecăreia :

— Allah fie cu tine ! spune-i femeii mele cutare să iasă afară pe dată, întrucît am de vorbit cu ea numaidecît !

Da spunea vorbele cu atîta repezeală și cu atîta foc, și avea ochii atîta de aprinși și fața atîta de galbenă, și da din mîini atîta de anapoda, și glasul îi era atîta de tremurător și înfățișarea atîta de plină de mînie, încît femeile, înfricoșate, o luau la fugă, scoțînd țipete subțiri și luîndu-l drept nebun. Iar cea dintîi dintre ele care își duse pînă la capăt solia, în mijlocul sălii hammamului, îi aduse aminte dintr-o dată copilandrei, soția cadiului, de negrija ei și de uitarea în ce privește năframa cea albă pusă în geam. Și își zise : „Gata ! sînt pierdută fără de scăpare ! Și numai Allah știe ce-o fi pățit drăguțul meu !" Și zori să-și isprăvească scalda, pe cînd în sală soliile băieșițelor veneau repede-repede una după alta, iar soțul ei, cadiul, ajunsese singurul sîmbure de vorbă al femeilor speriate. Ci spre norocul ei, nici una nu o cunoștea pe copilandra care, de altminteri, se prefăcea că nu ia aminte nicidecum la ceea ce se spunea, de

parcă lucrul nu o privea deloc. Şi, după ce se îmbrăcă, se duse în sala de la intrare unde văzu o biată vînzătoare de năut, ce sta jos dinaintea grămezii ei de boabe, din care vindea la băieşiţe. Şi o chemă şi îi spuse :

— Tuşa mea cea bună, iacătă colea un dinar de aur pentru tine, dacă vrei să-mi împrumuţi pe-un ceas iaşmacul tău cel albastru şi coşul cel gol de lîngă tine !

Iar bătrîna, bucuroasă de chilipir, îi dete coşul de răchită şi prăpăditul de iaşmac făcut dintr-o pînză amărîtă. Iar copilandra se învălui cu iaşmacul, luă coşul în mînă şi, străvestită aşa, ieşi din hammam.

Şi în uliţă îl zări pe bărbatu-său, care se vînzolea de colo colo, dînd din mîini, dinaintea porţii, şi blestemînd cu glas mare hammamurile, şi pe femeile care se duc la hammam, şi pe stăpînii hammamurilor, şi pe zidarii de hammamuri.

Iar ochii-i ieşeau din cap, şi făcea spume la gură. Şi femeiuşca se duse la el şi, schimbîndu-şi glasul, şi prefăcîndu-şi-l ca al vînzătoarelor de pe uliţe, îl întrebă dacă vrea să cumpere năut. Iar el atunci începu să afurisească năutul, şi pe vînzătoarele de năut, şi pe cei care seamănă năut, şi pe cei care mănîncă năut. Iar tinerica, rîzînd de nebunia lui, îl lăsă şi o luă înspre casă, fără a fi cunoscută, sub străvestirea ei. Şi intră în casă, şi se sui repede în odaia ei, şi auzi nişte gemete. Şi, nevăzînd pe nimeni în odaia la care deschisese degrabă ferestrele, i se făcu frică şi tocmai se pregătea să cheme hadîmbul ca să-i dea curaj, cînd deodată auzi limpede că gemetele ieşeau din lada de saltele. Şi dete fuga la acea ladă, de la care cheia nu fusese luată, şi o deschise strigînd :

— În numele lui Allah cel atoateiertătorul şi milosîrdnicul !

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treia noapte

Urmă :

...Şi dete fuga la acea ladă, de la care cheia nu fusese luată, şi o deschise strigînd :

— În numele lui Allah cel atoateiertătorul şi milosîrdnicul !

Şi îl văzu pe iubitul ei, gata să-şi dea sufletul din pricina înăbuşelii. Şi, cu toată spaima din ea, femeiuşca nu se putu opri să nu pufnească în rîs cînd îl văzu pe flăcău ghemuit acolo, cu ochii încrucişaţi. Ci se şi repezi să-l stropească cu apă de trandafiri şi să-l înviorezе. Şi, cînd îl văzu bine întremat şi în fire, află degrabă tot ce pătise ; şi pe dată copilandra îşi şi făcu socoteala cum să orînduiască totul.

Şi-aveau în grajdul lor o asină care chiar în ajun fătase un pui de măgăruş. Şi copilandra fugi la grajd, luă în braţe puişorul cel mititel de măgar şi, aducîndu-l în odaia ei, îl aşeză în lada în care fusese încuiat diacul şi închise capacul cu cheia. Şi, după ce îşi sărută drăguţul, îl trimise de-acolo, spunîndu-i să se întoarcă atunci cînd o vedea ca semn năframa cea albă. Şi, la rîndu-i, se întoarse degrabă la hammam şi îl văzu pe bărbatu-său cum se vînzolea întruna în lung şi-n lat afurisind hammamurile şi tot ce urmează. Şi, cînd o văzu că intră în hammam, strigă după ea şi îi spuse :

— O, vînzătoareo de boabe de năut, spune-i femeii mele Cutare că dacă mai zăboveşte acolo înăuntru, mă jur pe Allah că am s-o omor pînă-n seară şi că îi dărîm hammamul în cap !

Iar copilandra, rîzînd în sufletul ei, ajunse în sala de la intrare a hammamului, dete îndărăt vînzătoarei de boabe de năut iaşmacul şi coşul, şi ieşi numaidecît, cu legăturica de rufe la subsuoară, legănînd din şolduri.

Or, de cum o zări, cadiul, soțul ei, se repezi la ea și țipă :

— Unde-ai fost ? unde-ai fost ? Te-aștept aici de două ceasuri ! Hai, ia-o după mine ! Vino după mine, o, vicleano, o, stricato ! Haide !

Iar copilandra, oprindu-se din mers, răspunse :

— Pe Allah ! ce ai ? Numele lui Allah fie asupra-ți ! Ce ai, o, bărbate ? Te-ai smintit dintr-o dată de faci atîta zarvă pe uliță, tu, cadiul cetății ? Ori te pomenești că boala ceea ți-o fi spulberat judecata și ți-o fi scrîntit mințile, de nu mai ai nici un fel de cuviință în lume și pe uliță față de fiica moșului tău ?

Iar cadiul se burzului :

— Destul cu vorbele de clacă ! O să spui tu acasă ce ai de spus ! hai după mine !

Și o luă înainte, dînd din mîini, țipînd și vărsîndu-și otrava, fără ca totuși să-i spună vreo vorbă de-a dreptul neveste-si, care venea după el, tăcută, la zece pași în urmă.

Și, cînd ajunseră acasă, cadiul o închise pe nevastă-sa în odaia de sus și se duse să cheme șeicul mahalalei și încă patru martori, cum cere legea, precum și pe toți cu care putu să se întîlnească de prin vecini. Și îi aduse pe toți în odaia cu lada, unde se afla soția lui și unde el dorea să-i aibă de martori la ce avea să urmeze.

Cînd intrară în odaie, cadiul și toți cei care îl însoțeau o văzură pe tînăra nevestică, învăluită în iașmacurile ei, care se trăsese într-un ungher, spre fund, vorbind singură, da în așa fel încît să fie auzită de toți. Și spunea : „O, vai de păcatele noastre ! bietul bărbatu-meu ! Boala ceea l-a smintit ! De bună seamă că a înnebunit de-a binelea, dacă a ajuns să mă potopească așa cu înjurăturile și dacă aduce în harem niște bărbați străini ! O, păcatele noastre ! Bărbați străini în haremul nostru ! și-au să se uite la mine ! Vai ! Vai ! e nebun, e nebun de tot !"

Și într-adevăr, bătrînul cadiu era într-o stare de mînie, de gălbeneală și de tulburare, încît, cu barba care-i tremura și cu ochii care îi ardeau, chiar că. după chip, părea să fie lovit de frigurile nebuniei și de dambla. Așa că vreo cîțiva dintre cei care îl însoțeau căutau să-l liniștească și îl sfătuiau să-și vină în fire ; ci vorbele nu făceau decît să-l întărîte și mai rău, și zbiera la ei :

— Intrați ! Intrați ! N-o ascultați pe ticăloasă ! Nu vă lăsați înduioșați de bocetele vicleniei ! Aveți să vedeți ! Aveți să vedeți ! Aceasta-i ziua ei cea de pe urmă ! Acesta-i ceasul judecății ! Intrați ! Intrați !

Or, după ce toată lumea intră, cadiul închise ușa și se duse drept la lada de saltele și săltă capacul. Și iacătă că măgărușul scoase capul, scutură din urechi, se uită la toată lumea cu ochii lui mari, negri și dulci, sforăi răsuflînd și, ridicîndu-și coada și ținînd-o dreaptă, începu să răgească, în bucuria lui că vedea iarăși lumină și ca să-și cheme mama.

La priveliștea aceea, cadiul ajunse pînă peste poate de turbat și de mînios, și fu cuprins de tremurături și de zvîrcoleli ; și deodată se repezi la nevastă-sa, dînd s-o sugrume. Iar ea începu să țipe, luînd-o la fugă prin odaie :

— Pe Profetul ! vrea să mă strîngă de gît. Țineți-l pe nebun, o, musulmanilor ! Ajutor !

Iar cei de față, văzînd într-adevăr spuma turbării pe buzele cadiului, nu se mai îndoiră de nebunia lui, și se repeziră între el și nevastă-sa, și îl luară în brațe, și îl puseră cu sila jos pe covor, în vreme ce el horcăia vorbe fără de înțeles și încerca să le scape spre-a o omorî pe nevastă-sa. Iar șeicul mahalalei, peste măsură de tulburat că îl vedea pe cadiul cetății într-un hal ca acela, nu putu totuși să se oprească, luînd aminte la nebunia lui îndîrjită, să le spună celor de față :

— Vai, trebuie să-l ținem sub veghe, nemișcat, pînă ce Allah l-o potoli și l-o face să-și vină în fire !

Și toți strigară :

— Allah să-l lecuiască ! Un om de vază ca el ! Ce boală rea !

Iar cîțiva spuneau :

— Cum se poate să fie zuliar pe un măgăruș !

Iar alții întrebau :

— Cum de-a intrat măgărușul în lada de saltele ?

Iar alții ziceau :

— Vai, păi tot el l-o fi închis acolo, luîndu-l drept vreun bărbat !

Iar șeicul mahalalei adăugă, ca încheiere :

— Allah să-i vie în ajutor ! și alunga-l-ar pe Cel-viclean !

Și toți răspunseră :

— Izgonit să fie Cel-viclean !

Și toată lumea plecă, afară de cei care îl țineau pe cadiu țintuit jos pe covor. Da de altminteri nu zăboviră prea multă vreme acolo, încît cadiul fu cuprins dintr-o dată de un val de mînie atîta de năpraznic, și începu să țipe atîta de tare niște vorbe de neînțeles, și să se zbată cu atîta înverșunare, dînd mereu să se repeadă la nevastă-sa care, de departe, îi făcea pe furiș niște strîmbături și niște semne de batjocură, încît vinele gîtului i se rupseră și, vărsînd un bolboroș de sînge, își dete sufletul. Aibă-l Allah întru mila sa ! întrucît nu numai că era un cadiu fără de cusur, da îi mai și lăsa nevestei-si, copila cu pricina, destulă avere cît să poată să trăiască în belșug și să se mărite cu calemgiul cel tinerel pe care îl îndrăgise, și care o îndrăgise și el !

Și, după ce istorisi așa povestea aceasta, pescarul mîncător de hașiș, văzînd că sultanul îl asculta cu desfătare, își zise : „Am să-i mai povestesc una !" Și spuse :

Se povestește că a fost odată la Cairo un cadiu care săvîrșise atîtea potlogării și dedese atîtea județe mituite încît fusese mazilit din huzmeturile lui și era nevoit, ca să nu moară de foame, să trăiască din pezevenlîcuri.

Or într-o zi degeaba își tot bătu el capul, că nu mai găsi nici un mijloc de a face rost de niscaiva bani, întrucît își mistuise toate istețimile minții, tot așa cum le prăpădise și pe cele ale vieții sale. Și văzîndu-se ajuns la capătul acela, îl chemă pe singurul rob ce-i mai rămăsese și îi zise :

— O, Cutărică, sînt cam bolnav astăzi și nu pot să ies din casă, da cată să te duci tu să ne găsești ceva de mîncare, ori să-mi trimiți pe vreunii care au trebuință de sfaturi pentru judecăți. Și-am să mă pricep eu să-i fac să-mi plătească osteneala !

Și robul, care era o pramatie tot atîta de trecută prin ciur și prin dîrmon ca și stăpînu-său, în ce privește pișicherlîcurile și tertipurile, și care era tot atîta de dornic ca și el în izbînda acelui gînd, plecă zicîndu-și : „Am să mă leg de vreo cîțiva trecători, la rînd, și am să mă iau la gîlceavă cu ei. Și întrucît nu toată lumea știe că stăpînul meu a fost dat afară din slujbă, am să-i tîrăsc dinaintea lui, sub cuvînt de a ne judeca pricina, și am să-i fac să-și golească chimirul în mîinile lui !" Și, chibzuind așa, puse ochii pe un trecător ce mergea înaintea sa și care pășea liniștit sprijinindu-și bastonul cu amîndouă mîinile pe ceafă ; și, cu o piedică bine adusă, îl dete de-a rostogolul în noroi. Și bietul om, cu hainele murdărite și cu imineii beliți, se ridică mînios, cu gîndul de a-l pedepsi pe cel care îl doborîse. Da cunoscîndu-l că e robul cadiului, nu mai vroi să se înfrunte cu el și, otrăvit de tot, se mulțumi să spună, luîndu-și tălpășița :

— Bătu-l-ar Allah pe Cel-viclean !

Și robul, pezevenghiul, văzînd că încercarea dintîi nu-i izbutise, își urmă drumul mai departe, zicîndu-și : „Mijlocul acesta nu-i bun. Trebuie să căutăm altul, căci toată lumea ne cunoaște, pe stăpînul meu și pe mine !" Și cum chibzuia la ce-i rămînea de făcut, dete cu ochii de un slujitor ce ducea pe cap o tabla pe care se afla o gîscă minunată, umplută și împodobită de jur împrejur cu pătlăgele roșii, cu dovlecei și cu vinete, toate iscusit orînduite. Și se luă după slujitorul acela, care se îndrepta înspre cuptorul unui cuptoragiu, ca să dea gîsca acolo la copt ; și îl văzu cum intră și cum îi dă stăpînului cuptorului tablaua spunîndu-i :

— Am să vin s-o iau peste un ceas !

Și plecă.

Atunci robul cadiului își zise : „Iacătă chilipirul !" Și, după o bucată de vreme, intră la cuptorar și spuse :

— Salamalleikum, ya hagg Mustafa !

Iar stăpînul cuptorului îl cunoscu pe robul cadiului, pe care nu-l mai văzuse de multă vreme, dat fiind că în casa cadiului nu mai era niciodată ceva de trimis la cuptor ; și răspunse :

— Și asupra ta să fie pacea lui Allah, o, Mubarat, fratele meu ! Ce vînt te aduce ? E multă vreme de cînd cuptorul meu nu a mai ars pentru stăpînul nostru cadiul ! Cu ce pot să te ajut astăzi și ce mi-aduci ?

Iar robul spuse :

— Nimic altceva pe lîngă ceea ce ai acuma ; și-am venit să iau gîsca umplută care se află în cuptor !

Iar cuptorarul răspunse :

— Păi da gîsca aceea, o, fratele meu, nu este a ta !

El zise :

— Nu vorbi așa, o șeicule ! gîsca aceea nu-i a mea, spui tu ? Păi da eu sînt acela care am văzut-o cînd a ieșit din ou, care am hrănit-o, care am tăiat-o, care am umplut-o și care am pregătit-o !

Iar cuptorarul spuse :

— Pe Allah, aş vrea şi eu să fie aşa ! Da ce-am să-i spun celui care mi-a adus-o, cînd are să vină după ea ?

El răspunse :

— Nu cred că are să mai vină ! Oricum, să-i spui atît, în chip de glumă, întrucît e om hîtru şi-i place să rîdă : „Uallah, o, fratele meu, chiar cînd împingeam tava în cuptor, gîsca deodată a dat un ţipăt ascuţit şi şi-a luat zborul..."

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute patra noapte

Urmă :

„...Uallah, o, fratele meu, chiar cînd împingeam tava în cuptor, gîsca deodată a dat un ţipăt ascuţit şi şi-a luat zborul !"

Şi-apoi robul cadiului adăugă :

— Dă-mi gîsca, întrucît acuma trebuie să fie îndeajuns de coaptă !

Iar cuptoragiul, rîzînd de vorbele pe care le auzea, scoase tava din vatră şi o dete cu toată încrederea robului cadiului, care zori să se ducă s-o dea stăpînului său, şi să mănînce gîsca împreună cu el lingîndu-şi degetele.

Estimp aducătorul gîştei se duse la cuptoragiu şi îşi ceru tava, zicînd :

— Gîsca acuma trebuie să fie taman gata, o, stăpîne !

Iar cuptorarul răspunse :

— Uallah ! tocmai cînd o puneam la cuptor, a dat un ghigăit ascuţit şi şi-a luat zborul !

Şi omul, care era departe de a fi vreun glumeţ, fu cuprins de mînie, încredinţat că stăpînul cuptorului vroia să-şi bată joc de el, şi strigă :

— Cum de cutezi să-ţi rîzi de barba mea, o, nimicura lumii ?

Şi, din vorbă în vorbă şi din sudalmă în sudalmă, cei doi ajunseră la bătaie. Iar mulţimea nu zăbovi mult pînă ce să se strîngă, la auzul ţipetelor, şi să dea năvală pe dată în odaia unde era cuptorul. Şi îşi spuneau între ei :

— Hagg Mustafa se bate cu un ins din pricina unei gişte fripte care a înviat !

Şi cei mai mulţi îi luau partea şi apărarea stăpînului cuptorului, a cărui bună-credinţă şi cinste o cunoşteau de mult, pe cînd numai vreo cîţiva îşi îngăduiau să ridice o umbră de îndoială în privinţa acelei învieri.

Or, printre cei ce se înghesuiau aşa împrejurul celor doi care se băteau, se afla şi o femeie însărcinată, pe care pîrdalnicul o împinsese în rîndul din faţă. Da asta fu spre nenorocul ei, întrucît în clipa cînd cuptoragiul se răsuci ca să-l atingă mai vîrtos pe potrivnicul său, femeia primi drept în pîntece lovitura năprasnică, menită altcuiva decît ei. Şi căzu la pămînt, scoţînd un ţipăt de găină speriată, şi lepădă pe clipă pe dată.

Or soţul femeii cu pricina, care locuia într-o dugheană de poame, în vecinătate, fu vestit numaidecît şi veni pe fugă cu un toroipan amarnic şi răcnind :

— Am să-l betejesc pe cuptoragiu, şi pe tata-al cuptoragiului, şi pe bunicu-său, şi-am să-l sting de pe pămînt !

Iar cuptoragiul, istovit şi-aşa de bătaia dintîi şi văzînd cum vine asupra-i omul acela mîniat şi înarmat cu toroipanul cel vîrtos, nu putu să ţină mai mult şi îşi slobozi picioarele în vînt, fugind în curte. Şi dacă văzu că potrivnicul se luase după el, sări peste nişte ziduri, se căţără pe o terasă de-alături şi de acolo îşi dete drumul să cadă la pămînt. Şi vru ursita să cadă drept pe un maghrebin

care dormea la temelia casei, înfășurat în păturile lui. Și cuptorarul, care cădea de sus și care era tare greu la trup, îi dezgărdină toate coastele. Iar maghrebinul, fără a șovăi, își dete sufletul pe loc. Și toți cunoscuții lui, ceilalți maghrebini din suk, deteră fuga și-l înhățară pe cuptoragiu, snopindu-l în bătăi, și se porniră să-l tîrască dinaintea cadiului. Iar aducătorul gîștei, la rîndu-i, cînd îl văzu pe cuptoragiu înșfăcat, se alipi și el repede maghrebinilor. Și în huietul de țipete și răcnete, toată lumea luă calea înspre divanul de județe.

Or tocmai atunci sluga cadiului, mîncătorul gîștei, care, vîrîndu-se printre oameni, venise îndărăt să vadă ce se mai petrece pe acolo, spuse către toți cei încăierați :

— Haideți după mine, o, norocoșilor ! vă arăt eu drumul !

Și îi duse la stăpînul său.

Iar cadiul, cu o înfățișare aspră, începu prin a-i pune pe toți împricinații să plătească de două ori huzmetul județului. Pe urmă se întoarse înspre pîrît, împotriva căruia erau îndreptate toate degetele, și îi spuse :

— Ce ai a răspunde în privința gîștei, o, cuptorarule ?

Și bietul om, pricepînd că era mai bine, în împrejurarea de față, din pricina robului cadiului, să stăruiască în mărturia lui dintîi, răspunse :

— Pe Allah ! o, stăpîne al nostru, cadiule, pasărea a dat un ghigăit ascuțit și, așa umplută toată cum era, s-a sculat din mijlocul tăvii și și-a luat zborul !

Iar aducătorul gîștei, cînd auzi, strigă :

— A, pui de cățea, tot mai stărui să spui una ca asta și dinaintea domniei sale cadiului ?

Iar cadiul, luînd o înfățișare supărată, îi spuse aducătorului gîștei :

— Da tu, o, necredinciosule, o, păgînule, cum de îndrăznești să nu crezi că Acela carele are să învieze toate

făpturile la Ziua Învierii, adunînd la loc oasele lor risipite pe toată fața pămîntului, nu poate să dea îndărăt viața unei gîște care are toate oasele și căreia numai penele îi lipsesc ?

Iar mulțimea, la vorbele acelea, strigă :

— Slavă lui Allah, carele înviază morții !

Și se porni să-l huiduiască pe nenorocitul de aducător al gîștei, care își luă valea, căindu-se de lipsa lui de credință.

Pe urmă cadiul se întoarse înspre soțul femeii care lepădase și îi spuse :

— Da tu ce ai de spus împotriva omului acesta ?

Și, după ce ascultă plîngerea, spuse :

— Pricina-i limpede și nu îngăduie nici o șovăire. Hotărît, cuptoragiul este vinovat de-a fi pricinuit lepădarea pruncului. Și poate fi osîndit cu legea talionului, întocmai !

Și se întoarse înspre soț și îi spuse :

— Pravila îți dă dreptate, iar eu îți dau volnicie s-o trimiți pe soția ta la vinovat, ca să ți-o facă la loc însărcinată. Și poți s-o lași pe seama lui toate cele șase luni dintîi ale sarcinii, întrucît lepădarea s-a petrecut cînd femeia ajunsese în luna a șasea !

Iar soțul, dacă auzi judecata aceea, strigă :

— Pe Allah, o, domnia ta cadiule, îmi trag îndărăt plîngerea, și Allah să-l ierte pe pîrîtul meu !

Și plecă.

Atunci cadiul le spuse rudelor maghrebinului mort :

— Da, voi, o, maghrebinilor, care-i pricina plîngerii voastre împotriva omului acesta, cuptorar de meserie ?

Iar maghrebinii, dînd din mîini de zor, într-un potop de cuvinte, își înfățișară plîngerea și arătară trupul neînsuflețit al nemoteniei lor, cerînd prețul sîngelui. Și cadiul le spuse :

— Hotărît, o, maghrebinilor, prețul sîngelui vi se cuvine, întrucît dovezile sînt de prisos împotriva cuptorarului. Încît nu aveți decît să-mi spuneți dacă vreți ca prețul să vă fie plătit cu altă viață, care va să zică sînge pentru sînge, ori în vreo despăgubire ?

Iar maghrebinii, vlăstare dintr-un neam crunt, răspunseră laolaltă :

— Cu viața, o, domnia ta, cadiule !

Iar el le spuse :

— Atunci așa să fie ! Luați-l pe cuptorar, înfășurați-l în păturile rudei moarte și puneți-l sub minaretul de la moscheea sultanului Hassan. Și, după asta, fratele celui ucis să se suie în minaret și să-și dea drumul din vîrful moscheei peste cuptorar, ca să-l zdrobească așa cum l-a zdrobit cuptorarul pe fratele vostru !

Și adăugă :

— Unde ești, dară, o, frate al celui ucis ?

Și, la vorbele acelea, un maghrebin ieși dintre maghrebini și strigă :

— Pe Allah, o, domnia ta cadiule, îmi trag îndărăt plîngerea împotriva omului acesta ! Și Allah să-l ierte.

Și plecă, urmat de ceilalți maghrebini.

Și mulțimea care fusese de față la județ plecă și ea, minunată de priceperea pravilnicească a cadiului, de simțul lui de dreptate, de adîncimea și de agerimea minții lui. Iar zvonul despre întîmplarea aceea ajungînd pînă la urechile sultanului, cadiul dobîndi iarăși dragostea măriei-sale și fu pus iarăși în slujbele de mai înainte, pe cînd cadiul care îi luase locul se vedea mazilit, fără să fi săvîrșit nimic pentru aceasta, ci numai că nu avea iscusința de minte a celui care mîncase gîsca.

Iar pescarul care mînca hașiș, văzînd că sultanul îl asculta tot cu o luare-aminte fermecată, se simți peste măsură de fălos în mîndria lui, și povesti :

Mi s-a povestit, o, norocitule sultan, că erau odată la Cairo doi tineri, unul însurat, iar celălalt burlac, și care erau legați cu mare prietenie între ei. Pe cel care era însurat îl chema Ahmad, iar pe cel care nu era îl chema Mahmud. Or, Ahmad, care era cu doi ani mai mare decît Mahmud, se prilejuia de întîietatea pe care osebirea aceea de vîrstă i-o da, spre a face pe dascălul și pe dădaca față de prietenul său, mai cu seamă în ce privește priceperea la femei. Și necontenit îi tot vorbea despre asta, istorisindu-i o sumedenie de întîmplări din viața lui și spunîndu-i totdeauna ca încheiere :

— Acuma, o, Mahmud, poți spune că ai cunoscut în viața ta pe unul care le știe pînă în străfunduri pe făpturile acelea afurisite ! Și se cade să te socotești tare norocos că mă ai de prieten, că să te învăț cum să te ferești de toate vicleniile lor !

Și Mahmud era din zi în zi tot mai minunat de cîte știa prietenul său, și era încredințat că niciodată vreo femeie, oricît de vicleană ar fi fost ea, n-ar fi putut să-l înșele ori măcar să ascundă ceva de ochii lui. Și adesea îi spunea :

— O, Ahmad, ce grozav ești tu !

Și Ahmad se umfla în gușă, cu o înfățișare ocrotitoare, bătîndu-l pe umăr pe prietenul său și spunîndu-i :

— Am să te învăț să fii și tu ca mine !

Or într-o zi — cînd Ahmad îi spuse iarăși : „Am să te învăț să fii și tu ca mine ! Căci te luminezi pe lîngă unul care a trăit multe, și nu pe lîngă unul care te dăscălește fără a fi trăit nimic !“ — tînărul Mahmud îi zise :

— Pe Allah, pînă a mă învăța cum trebuie să dejoci răutățile femeilor, n-ai putea oare, o, prietene al meu, să mă înveți ce trebuie să fac spre a lega chelemet cu vreuna dintre ele ?...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Urmă :

...n-ai putea oare, o, prietene al meu, să mă înveţi ce trebuie să fac spre a lega chelemet cu vreuna dintre ele ?

Şi Ahmad răspunse, cu glasul lui de dascăl de şcoală :

— Pe Allah, acesta-i lucrul cel mai lesne ! Nu ai decît să te duci mîine, la sărbătoarea Muled el-Nabi, sub corturi, şi să iei seama bine la femeile care colcăiesc pe acolo. Şi să-ţi alegi una care să fie însoţită de vreun copilaş, şi care totodată să aibă o călcătură frumoasă şi nişte ochi sclipitori sub iaşmacul de pe faţa ei. Şi după ce ţi-ai ales-o, să cumperi nişte curmale şi nişte năut zăhărit, şi să i le dai copilului, şi să te joci cu el, ferindu-te să nu prea ridici ochii înspre maică-sa ; şi să-l mîngîi cu gingăşie şi să-l săruţi. Şi după ce copilul are să se deprindă bine cu tine, atunci numai să-i ceri îngăduinţa maică-si, da fără să te uiţi la ea, să porţi copilul în locul ei. Şi, pe tot drumul, să alungi muştele de pe faţa copilului, şi să-i vorbeşti pe limba lui, povestindu-i o mulţime de znoave. Iar maică-sa, pînă la urmă, are să înceapă să vorbească şi ea cu tine. Şi dacă începe să vorbească, poţi să fii încredinţat că ai să fii cocoşelul !

Şi după ce îi spuse toate astea, Ahmad plecă. Iar Mahmud, minunat pînă peste poate de prietenul său, îşi petrecu toată noaptea spunîndu-şi neîntrerupt în gînd dăscăleala pe care o căpătase.

Or a doua zi dis-de-dimineaţă dete zor să se ducă la Muled, cu o neşovăire ce dovedea cît de încredinţat era de priceperea prietenului său, şi să pună în fapt poveţele din ajun. Şi, spre marea lui minunare, izbînda îi întrecu aşteptările. Şi vru soarta ca femeia pe care o însoţi pînă acasă la ea, şi pe al cărei ţînc îl luase în cîrcă, să fie tocmai soţia prietenului său Ahmad. Şi, ducîndu-se la ea,

era departe de-a gîndi că își înșeală prietenul, întrucît pe deoparte el nu mai fusese niciodată în casa aceluia, iar pe de altă parte nu avea de unde să ghicească, de vreme ce nu o mai văzuse niciodată, nici cu fața descoperită, nici cu fața acoperită, că femeia era soția lui Ahmad. Iar femeia, la rîndu-i, era bucuroasă că poate, într-un sfîrșit, să pună la încercare puterea de pătrundere a soțului ei, care tot așa o sîcîia și pe ea cu priceperea lui la femei și cu iscusința de-a le dibui vicleniile.

Or acea întîlnire dintîi dintre tînărul Mahmud și soția lui Ahmad se petrecu foarte plăcut pentru amîndoi. Iar flăcăul, care era încă fecior și neștiutor, gustă din plin mulțumirea de a se simți prins între mîinile și între picioarele unei egiptence dedată bine cu meseria. Și rămaseră atita de mulțumiți unul de altul încît mai puseră în fapt povestea de destule ori în zilele următoare. Iar femeia se bucura că astfel îl dovedește de ageamiu, fără ca el să știe, pe soțul său cel credul ; iar soțul se minuna că nu-l mai întîlnea pe prietenul său Mahmud la ceasul cînd îl întîlnea de obicei, și își zicea : „Trebuie să fi găsit vreo femeie, folosindu-se de învățăturile și de sfaturile mele !"

Totuși, după o bucată de vreme, pe cînd se ducea într-o vinere la geamie, îl zări în curte, lîngă puțul pentru spălările cele sfinte, pe prietenul său Mahmud. Și se duse la el și, după salamalekuri și bun-întîlnișuri, îl întrebă cu o înfățișare înțelegătoare dacă a izbutit în căutările lui și dacă femeia este frumușică. Iar Mahmud, peste măsură de bucuros să-și deschidă inima față de prietenul său, strigă :

— Ya Allah ! dacă-i frumușică ? E numai unt și lapte ! Și-i grasă și albă ! Numai mosc și iasomie ! Și ce deșteaptă-i ! Și ce bucate mai face ca să mă ospăteze, la fiecare întîlnire a noastră ! Da soțul ei, o, prietene Ahmad, îmi pare-a fi un nătăfleț fără de leac și un neisprăvit !

Iar Ahmad se puse pe rîs și spuse :

— Pe Allah ! așa-s mai toți bărbații însurați ! Hei, văd că te-ai cam priceput să te folosești de sfaturile mele ! Ține-o tot așa, o, Mahmud !

Și intrară împreună în moschee, pentru rugăciune, și-apoi se pierdură din vedere.

Or Ahmad, cînd ieși din geamie, în ziua aceea de vineri, neștiind cum să-și treacă vremea, dat fiind că prăvăliile erau închise, se duse în ospeție la un vecin, care sta poartă în poartă cu el, și se urcă să șadă cu vecinul la fereastra care da înspre uliță. Și deodată îl văzu venind pe prietenul său Mahmud, chiar el, cu ochii lui, și intrînd repede în casă fără ca măcar să bată, ceea ce era o dovadă răzvedită că înlăuntru fusese cineva în înțelegere cu el și că îl aștepta. Și Ahmad, năucit de ce vedea, se gîndi dintru-ntîi să dea buzna drept în casă și să-și prindă prietenul cu soția, și să-i pedepsească pe amîndoi. Ci socoti că, la zarva pe care are s-o facă bătînd în poartă, soția lui, care era isteață, ar putea prea bine să-l ascundă pe flăcău ori să-i dea drumul pe sus, pe terasă ; și chibzui să intre în casă în alt fel, fără să trezească luarea-aminte.

Se afla, într-adevăr, în curtea lui o fîntînă, cu gura despărțită în două jumătăți, una din jumătăți dînd înspre curtea lui, iar cealaltă jumătate înspre curtea vecinului la care se afla acum. Și Ahmad își zise : „Pe-acolo am să-i pot lua pe neașteptate !" Și îi spuse vecinului :

— Pe Allah, vecine, ia uite că mi-adusei aminte că mi-a căzut azi-dimineață punga în fîntînă. Și îți cer îngăduința să intru s-o caut. Și pe urmă am să ies din fîntînă la mine în curte.

Și vecinul răspunse :

— Nu am nimica împotrivă ! Ba chiar merg să-ți țin lumină, o, fratele meu !

Ci Ahmad nu vroi să primească ajutorul acela, gîndind să coboare pe dibuite, pentru ca nu cumva lumina ieșind din puț să dea deșteptarea la el în casă. Și după ce își luă ziua-bună de la vecin, coborî în fîntînă.

Or lucrurile merseră cît se poate de bine în timpul coborîrii : da cînd trebui să se urce pe partea cealaltă, soarta se împotrivi într-un chip tare ciudat. Într-adevăr, Ahmad se și cățărase, ajutîndu-se cu mîinile și cu picioarele, pînă pe la jumătatea fîntînii, cînd arăpoaica slujnică veni să scoată apă din puț și, auzind oarecare zgomot în fîntînă, se aplecă să vadă ce-i. Și văzu o umbră neagră, care se zbuciuma în negura fîntînii și, nici gînd să-l cunoască pe stăpînul ei, fu cuprinsă de spaimă și dînd drumul din mîini funiei cu ciutura o luă la fugă țipînd ca o smintită :

— Efritul ! Efritul ! Iese din fîntînă, o, musulmanilor ! Ajutor !

Iar ciutura, slobozită astfel, căzu cu toată greutatea ei drept în capul lui Ahmad, de-aproape să-l omoare.

Cînd deșteptarea fu astfel dată de către arăpoaică, soția lui Ahmad zori să-l facă scăpat pe iubitul ei, apoi coborî în curte și aplecîndu-se peste ghizdul puțului întrebă :

— Cine-i în fîntînă ?

Și cunoscu atunci glasul soțului ei care, în ciuda căderii, găsi putere să arunce un potop de sudalme amarnice împotriva fîntînii, și împotriva celor care au fîntîni, și a celor care se bagă în fîntîni, și a celor care scot apă din fîntîni.

Și ea îl întrebă :

— Pe Allah și pe Nabi ! ce-i fi căutînd în fundul fîntînii ?

Iar el răspunse :

— Taci odată, o, afurisito ! M-am băgat să-mi caut punga care mi-a căzut azi-dimineață ! În loc să mă tot întrebi, ai face mai bine să mă ajuți să ies afară !

Și nevestica, rîzînd în sufletul ei, căci pricepuse pricina adevărată a coborîrii în fîntînă, se duse să strige vecinii, care veniră să-l scoată cu niște funii pe amărîtul de Ahmad, care nici nu mai putea să se miște, atîta de cumplită fusese lovitura ciuturii. Și se lăsă dus în pat,

fără a zice nici cîrc, știind că-i mai de folos într-o împrejurare ca aceea să-și tăinuiască supărarea. Și se simțea tare umilit, nu numai în mîndria lui, cît mai cu seamă în priceperea lui la femei și în dibăcirea vicleniilor lor. Și chibzui în sinești să fie mai cu grijă altă dată, și începu să cugete ce mijloace ar fi de urmat ca s-o prindă pe ticăloasă.

Și-așa, cînd după o bucată de vreme putu să se ridice din pat, nu mai avu altă grijă decît să stea la pînda răzbunării. Și într-o zi, stînd pitit pe după un colț de uliță, îl zări pe prietenul său Mahmud cum tocmai se furișa în casă pe ușa întredeschisă, care fu numaidecît închisă după ce el intră. Și se repezi și începu să bată cu lovituri sporite în ușă...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute șasea noapte

Urmă :

...Și se repezi și începu să bată cu lovituri sporite în ușă. Iar soția, fără a șovăi, îi spuse lui Mahmud :

— Ridică-te și hai după mine !

Și coborî cu el și, după ce îl așeză într-un ungher, chiar în dosul ușii dinspre uliță, îi deschise soțului, spunîndu-i :

— Pe Allah ! ce ai de bați așa ?

Ci Ahmad, înșfăcînd-o de mînă și tîrînd-o mîniat înlăuntru, răcnind, dete fuga în odaia de sus, ca să pună gabja pe Mahmud care, în vremea asta, deschise liniștit ușa în dosul căreia stătuse pitit și își luă tălpășița. Iar Ahmad, văzînd cît de zadarnice îi erau strădaniile, mai-mai

să moară de turbare, și hotărî să se lepede de nevastă-sa pe loc. Pe urmă chibzui însă că ar fi mai bine să mai aibă oleacă de răbdare și își înghiți veninul în taină.

Or prilejul pe care îl pîndea nu zăbovi mult pînă ce să se înfățișeze singur, la cîteva zile după întîmplarea aceea. Într-adevăr, unchiul lui Ahmad, tatăl soției lui, da un ospăț cu prilejul tăierii-împrejur a unui copil pe care îl dobîndise la bătrînețele lui. Iar Ahmad și cu nevastă-sa fură poftiți să se ducă să petreacă la el ziua și seara aceea. Și Ahmad puse atunci la cale un gînd la care chibzuise. Se duse așadar să-l caute pe prietenul său Mahmud, care rămăsese mai departe singurul care habar nu avea că-l înșela pe chiar prietenul său, și găsindu-l, îl pofti să vină cu el să ia parte la cumetria de la socru-său. Și toată lumea șezu jos dinaintea tăvilor pline cu bucate, în mijlocul curții luminate, așternută cu preșuri, și împodobită cu panglici și cu năframe. Iar femeile puteau astfel să vadă de la ferestrele haremului tot ce se petrecea în curte, fără a fi văzute, și să audă tot ce se vorbea. Și Ahmad, în timpul mesei, aduse vorba despre znoavele deocheate care îi plăceau în chip osebit tatălui soției sale. Și după ce fiecare povesti ce știa mai hazliu, Ahmad spuse, arătîndu-l pe prietenul său Mahmud :

— Pe Allah ! fratele meu Mahmud, colea de față, mi-a povestit odată o întîmplare adevărată, care i s-a întîmplat chiar lui, și care-i cu mult mai hîtră decît tot ce am auzit noi aici.

Iar socrul strigă :

— Povestește-ne-o, o, saiied Mahmud !

Și toți cei de față adăugară :

— Chiar, Allah fie cu tine, povestește-ne-o !

Și Ahmad îi spuse :

— Da știi care ! întîmplarea cu nevestica aceea grasă și albă ca untul !

Și Mahmud, mîndru că se vedea rugat așa de toată lumea, începu să povestească cea dintîi întîlnire a lui cu

tînăra soție, care era însoțită de copilul ei, sub corturi, la Muled. Și începu să dea niște amănunte atîta de adevărate despre femeie și despre casa ei, încît socrul lui Ahmad nu zăbovi mult pînă să priceapă că era vorba de chiar fata lui. Iar Ahmad se și veselea în sufletul său, încredințat că are să poată, într-un sfîrșit, să facă dovada, dinaintea martorilor, despre necredința soției lui, și să se lepede de ea, lipsind-o de drepturile ei la zestrea de căsătorie. Iar moșul, cu sprîncenele încruntate, sta gata să se scoale și să facă cine știe ce, cînd un țipăt de durere ascuțit se auzi, ca de copil înțepat; și Mahmud, trezit deodată la țipătul acela, avu iuțeala de minte să schimbe firul istorisirii, încheind astfel :

— Or eu, cum purtam copilul tinerei femei pe umerii mei, vrusei, odată ajuns în curte, să mă sui în harem cu copilul. Ci — alungat fie Cel-viclean ! — dedesem, spre nenorocul meu, de o femeie cinstită, care, pricepînd îndrăzneala mea, îmi smulse copilul din brațe și îmi arse un pumn drept în obraz, de mai port urma și-acuma. Și mă luă la goană, speriindu-mă că cheamă vecinii ! Bătu-o-ar Allah !

Și bătrînul, părintele tinerei neveste, auzind sfîrșitul povestirii, începu să rîdă în hohote, la fel ca toți cei de față. Ci numai Ahmad nu avea chef de rîs și se întreba, fără a putea să înțeleagă pricina, pentru ce schimbase Mahmud așa sfîrșitul poveștii. Și cînd ospățul se curmă, se apropie de el și îl întrebă :

— Allah fie asupra-ți ! poți să-mi spui pentru ce n-ai povestit lucrurile așa cum s-au petrecut ?

Iar Mahmud răspunse :

— Păi să-ți spun ! Pentru că am priceput, din țipătul acela de copil, pe care l-a auzit toată lumea, că copilul și mama lui se aflau în harem și că prin urmare și soțul trebuia să se afle printre musafiri. Și m-am grăbit s-o scot nevinovată pe femeie, ca nu carecumva să dăm amîn-

doi de vreo belea ! Da nu-i așa, o, fratele meu, că povestea mea, întoarsă așa, l-a veselit straşnic pe socru-tău ?

Ci Ahmad, îngălbenind de tot, plecă şi îl lăsă pe prietenul său fără a-i răspunde la întrebare. Şi chiar a doua zi se lepădă de soția sa şi plecă la Mecca, spre a se sfinți într-un hagialic.

Şi aşa că Mahmud, după răstimpul cerut de datini, putu să se însoare cu drăguța lui şi să trăiască fericit cu ea ; întrucît el nu avea nici o pretenție că le-ar cunoaşte pe femei şi că ar fi meşter să le dibuiască vicleniile şi să le dezlege şiretlicurile. Ci singur Allah este atoateştiutor !

Şi, după ce povesti astfel întîmplarea aceasta, pescarul mîncătoar de haşiş, care fusese făcut căpetenie de musaipi, tăcu.

Iar sultanul, pînă peste măsură de desfătat, strigă :

— O, musaipule, o, limbă de miere, te căftănesc să fii vizirul meu cel mare !

Şi cum tocmai atunci doi împricinați intrau în sala de judeţe, cerînd dreptate la sultan, pescarul, ajuns mare-vizir, fu însărcinat pe loc să le asculte jalba, să le judece pîra şi să rostească asupra pricinei o hotărîre. Şi vizirul cel proaspăt, gătit cu însemnele slujbei sale, le spuse celor doi împricinați :

— Apropiați-vă şi povestiți-mi pricina care vă aduce dinaintea sultanului, stăpînul nostru !

Şi iacătă istoria lor :

JUDECATA MÎNCĂTORULUI DE HAŞIŞ

După ce, o, norocitule sultan — spuse mai departe grădinarul care adusese castraveţii — vizirul cel proaspăt le porunci celor doi împricinați să vorbească, întîiul dintre ei zise :

— O, doamne al meu, am o plîngere împotriva acestui om !

Și vizirul întrebă :

— Și care ți-e plîngerea ?

El spuse :

— O, doamne al meu, am colea afară, la poarta divanului, o vacă cu vițelul ei. Or, în dimineața aceasta, mă duceam cu ei la cîmpul meu cu lucernă, ca să-i pasc ; și vaca mergea înaintea mea, cu vițelul zburdînd după ea, cînd văzui că vine către noi omul acesta aci de față, călare pe o iapă care era urmată de puiul ei, o mînzoacă urîtă și prăpădită, o stîrpiciune. Or vițelul meu, văzînd mînzoaca, dete fuga să se cunoască cu ea și începu să zburde în jurul ei, s-o alinte pe sub vîntre cu botișorul, s-o adulmece, să se joace cu ea în fel și chip, ba depărtîndu-se spre a zvîrli drăgălaș din picioare, ba zvîrlind în sus pietricelele de pe drum cu copitufele ei. Și deodată, o, doamne al meu, stăpînul acesta al iepei descălecă și se duse la vițelușul meu cel zburdalnic și-i petrecu un curmei pe după gît, spunîndu-mi : „Nu-l mai las ! Căci nu vreau ca vițelușul meu să se dezmățeze jucîndu-se cu ticăloasa asta de mînzoacă, fiica vacii tale, și vlăstarul ei !“ Și se întoarse înspre vițel și-i zise : „Haide, o, fiu al iepei mele și vlăstar al ei !“ Și în pofida țipetelor mele de uluială și de împotrivire, îmi luă vițelul, lăsîndu-mi amărîta de mînză care-i colea, cu maică-sa, și amenințîndu-mă că mă zdrobește dacă încerc să iau îndărăt ceea ce este bunul și averea mea dinaintea lui Allah, carele ne vede, și dinaintea oamenilor !

Atunci vizirul cel proaspăt, care era pescarul mîncător de hașiș, se întoarse înspre pîrît și îi zise :

— Da tu, bre, ce ai de spus la vorbele pe care le-ai auzit ?

Iar insul răspunse :

— O, doamne al meu, știe toată lumea, într-adevăr, că vițelul este fătul iepei mele, și că mînzoaca e plodul vacii acestui om !

Și vizirul spuse :

— Așadar este neîndoielnic că acuma vacile pot să fete mînji, iar caii pot să plodească viței ? Întrucît acesta-i un lucru care pînă astăzi nu putea să fie primit nicidecum de un om cu mintea întreagă !

Și pîrîtul răspunse :

— O, doamne al meu, au tu nu știi că nimica nu este cu neputință la Allah, carele zămislește ce vrea el și însămînțează unde vrea el, și că zămislitura nu are decît să se plece, să-l preamărească și să-l proslăvească ?

Iar vizirul spuse :

— Așa-i ! așa-i ! drept spui, bre, nimica nu este cu neputință la puterea Celui-preaînalt, carele poate orîndui ca viței să se tragă din iepe, și mînjii din vaci !

Pe urmă adăugă :

— Ci pînă a-ți lăsa ție vițelul, puiul iepei tale, și pînă a-i da pîrîșului tău ceea ce este al lui, vreau și eu să vă fac martori la una dintre minunile atotputerii Celui-preaînalt !

Și vizirul porunci să i se aducă un șoarece și un sac mare cu grîu. Și le spuse celor doi împricinați :

— Uitați-vă cu luare-aminte la ce are să urmeze și nu mai rostiți nici o vorbă !

Pe urmă se întoarse înspre pîrît și îi spuse :

— Tu, o, stăpîne al vițelului, fătul iepei, ia sacul acesta cu grîu și încarcă-l pe spinarea șoarecelui !

Și omul se minună :

— O, doamne al meu, cum aș putea să fac sacul acesta mare de grîu să stea pe șoarece fără a-l zdrobi ?

Iar vizirul îi spuse :

— O, omule puțin la credință, cum de cutezi să te îndoiești de atotputerea Celui-preaînalt, carele a făcut ca vaca să nască un mînz ?

Şi porunci străjerilor să-l însface pe ins, din pricina necredinţei şi a păgînici lui, şi să-i tragă o ciomăgeală. Şi puse să i se dea pîrîşului viţelul cu mama lui, şi îi mai dete, pe deasupra, şi mînza cu mama lui !

Şi-aceasta-i, o, doamne al vremilor, spuse mai departe grădinarul care adusese coşul cu poame, toată povestea pescarului mîncător de haşiş, ajuns mare-vizir al sultanului. Şi-această poznă de la urmă este spre-a dovedi cît de mare era înţelepciunea lui, cum ştia să scoată adevărul prin răzvedirea smintelii, şi cîtă dreptate avusese sultanul cînd îl căftănise mare-vizir, şi cînd şi-l luase ca tovarăş la ospeţe, şi cînd îl copleşise cu cinstiri şi cu huzmeturi. Ci mai darnic, şi mai măreţ, şi mai făcător de bine este Allah !

După ce ascultă din gura pomarului şirul acesta de znoave, sultanul se ridică în picioare, bucurîndu-se pînă peste poate, şi strigă :

— O, şeic al oamenilor plini de dulceaţă, o, limbă de zahăr şi de miere, cui i s-ar cuveni mai mult decît ţie să fie mare-vizir, tu care ştii să gîndeşti cu temeinicie, să vorbeşti cu har şi să povesteşti plăcut, desfătător şi desăvîrşit ?

Şi îl căftăni pe dată mare-vizir, şi şi-l făcu cirac la ospeţe, şi nu se mai despărţi de el, pînă la venirea Despărţitoarei de prieteni şi Sfărmătoarea de sindrofii.

Şi iacătă, spuse mai departe Şeherezada, grăindu-i sultanului Şahriar, tot ce am citit eu, o, norocitule sultan, în *Divanul năzbîtiilor uşuratice şi al înţelepciunii vesele.*

Iar sora ei Doniazada strigă :

— O, sora mea, ce dulci, şi ce zemoase şi ce desfătătoare, şi ce înveselitoare, şi ce ispitite sînt vorbele tale în prospeţimea lor !

Iar Şeherezada spuse :

— Da ce-s astea lîngă cele ce am să vă povestesc mîine, despre frumoasa domniță Nurennahar, dacă oi mai fi în viață și dacă îmi îngăduie stăpînul nostru sultanul !

Și sultanul Șahriar își zise : „Hotărît ! Binevoiesc să aud și povestea aceasta pe care nu o știu !"

Ci într-a opt sute șaptea noapte

Micuța Doniazada îi spuse surorii-si :

— O, sora mea, hai, mă rog ție ! grăbește de ne începe povestea făgăduită, întrucît sultanul nostru cel dăruit cu purtări alese îngăduie !

Iar Șeherezada spuse :

— Cu tot dragul inimii și ca pe o cinstire datorată sultanului nostru mult învățat !

Și povesti :

POVESTEA CU DOMNIȚA NURRENNAHAR ȘI CU FRUMOASA GENNIE

Mi s-a povestit, o, norocitule sultan, că a trăit odată, în vechimea vremilor și în trecerea veacurilor și a clipelor, un sultan vrednic și puternic, care fusese dăruit de Allah cel atoatedătătorul cu trei feciori ca niște lune și pe care îi chema : pe cel mai mare Ali, pe cel de al doilea Hassan, iar pe cel mic, Hossein. Și acești trei cuconi fuseseră crescuți în saraiul părintelui lor, laolaltă cu fata unchiului lor, domnița Nurrennnahar, care era orfană și de tată și de mamă, și care nu-și avea pereche de frumoasă, de mintoasă, de nurlie și de desăvîrșită, printre fetele oamenilor, asemuindu-se la ochi cu gazela cea sperioasă, la gură cu bobocul de trandafir și cu mărgăritarele, la obraji cu zarnacadelele și cu bujorii, iar la boiu cu creanga cea mlădie a arborelui ban. Și crescuse împreună cu cei trei coconi, copiii moșului ei, numai în voioșie și huzur, jucîndu-se cu ei, mîncînd cu ei și dormind cu ei.

Or sultanul, moșul domniței Nurrennahar, totdeauna își zisese în sinea lui că, din ceasul cînd fata are să ajungă de măritat, are s-o dea de soție vreunui fecior de crai de prin megieșiile lui. Ci atunci cînd Nurrennahar își puse iașmacul fecioriei, sultanul băgă de seamă în curînd că cei trei cuconi, fiii lui, o îndrăgeau amarnic, tustrei cu o dragoste la fel de mare, și că rîvneau în inima lor s-o dobîndească și s-o aibă de soție. Și măria sa ră-

mase tare tulburat în inima sa, și tare încurcat, și își zise : „Dacă o dau pe domnița Nurrennahar unuia dintre verișorii ei, în paguba celorlalți doi, aceia nu au să fie mulțumiți și au să cîrtească împotriva hotărîrii mele ; iar dacă o mărit cu vreun beizadea de prin străini, cei trei feciori ai mei au să fie pînă peste poate de necăjiți și de amărîți ; și sufletul lor are să se mohorască și are să se umplă de durere ; și cine știe dacă nu cumva, într-o atare împrejurare, de deznădejde, nu au să-și pună capăt zilelor, ori dacă nu au să plece din casa noastră la vreun război în vreo țară depărtată ? Chiar că treaba-i plină de încețoșare și de primejdii, și-i departe de a fi lesne de descîlcit !" Și sultanul se așeză să chibzuiască o bună bucată de vreme asupra acestei pricini, și deodată săltă capul și strigă : „Pe Allah ! treaba-i lămurită !" Și îi chemă numaidecît pe cei trei cuconi, Ali, Hassan și Hossein, și le spuse :

— O, feciorii mei, voi tustrei în ochii mei sînteți dăruiți deopotrivă cu aceleași vrednicii și nu pot a mă îndemna să țin la vreunul dintre voi în dauna fraților lui, dîndui-o de soție pe domnița Nurrennahar ; și nu pot nici s-o mărit cu tustrei la un loc. Încît am găsit o cale potrivită spre a vă mulțumi deopotrivă, fără a-l supăra pe vreunul, și păstrînd între voi buna înțelegere și dragostea. Ascultați-mă, dar, cu luare-aminte, și să îndepliniți întocmai ce aveți să auziți. Or iacătă gîndul la care cugetul meu s-a oprit : fiecare dintre voi să plece și să străbată cîte o țară străină și să-mi aducă de pe acolo vreun lucru rar, pe care l-o socoti el mai osebit și mai fără de pereche. Iar eu am s-o dau pe fata moșului vostru, domnița Nurrennahar, aceluia care s-o întoarce cu minunăția cea mai uluitoare ! Încît, dacă primiți să îndepliniți gîndul acesta pe care vi-l înfățișez, sînt gata să vă dau atîta aur cît vă va fi fiind de trebuință pentru călătoria voastră și pentru cumpărarea lucrului pe care aveți să-l găsiți !

Or cei trei cuconi, care totdeauna fuseseră copii supuşi şi cuminţi, se învoiră tustrei cu gîndul părintelui lor, fiecare fiind încredinţat că are să aducă lucrul cel mai minunat şi că are să ajungă soţul verişoarei Nurrennahar. Iar sultanul, dacă îi văzu atîta de voioşi, îi duse la vistierie şi le dete cîţi saci de aur vroiră. Şi, după ce îi îndemnă să nu prea alungească şederea lor prin cele ţări străine, îşi luă rămas-bun de la ei, sărutîndu-i şi chemînd asupra capetelor lor toate binecuvîntările. Şi străvestiţi în neguţători călători, şi urmaţi numai de cîte un rob, beizadelele plecară din casa părintească, în pacea lui Allah şi călări pe cai de soi ales.

Şi îşi începură călătoria împreună, mergînd înspre un han aşezat într-un loc unde drumul se despărţea în trei. Şi acolo, după ce se ospătară cu o masă pe care o gătiră robii lor, se învoiră ca lipsa lor să dureze un an, nici o zi mai mult, nici o zi mai puţin. Şi îşi deteră întîlnire la hanul acela, la întoarcere, cu înţelegerea ca acela care va ajunge acolo cel dintîi să-şi aştepte fraţii, aşa ca să poată să se înfăţişeze tustrei laolaltă dinaintea sultanului, părintele lor. Şi sfîrşindu-şi ospăţul, se spălară pe mîini ; şi după ce se sărutară şi îşi urară între ei o întoarcere fericită, încălecară iar pe cai şi fiecare apucă pe alt drum.

Or beizadea Ali, care era cel mai mare dintre cei trei fraţi, după trei luni de umblet prin şesuri şi prin munţi, prin cîmpii şi prin pustietăţi, ajunse într-o ţară de pe ţărmurile mării, în India, care era împărăţia Bişangarului. Şi se duse să stea la un han mare, de neguţători, şi luă odaia cea mai mare şi cea mai curată, pentru el şi pentru robul său. Şi de îndată ce putu să se odihnească de ostenelile drumului, plecă să cerceteze cetatea, care avea trei rînduri de ziduri împrejur, şi care era mai mare de doi parasanji în toate părţile. Şi se îndreptă fără de zăbavă înspre suk, pe care îl găsi minunat, întocmit cum era din mai multe uliţe mari ce duceau înspre o piaţă aflată la

mijloc, cu un havuz frumos de marmoră în ocolul ei. Şi toate uliţele acelea erau acoperite cu bolţi, şi erau răcoroase şi bine luminate prin deschizăturile lăsate în bolta de deasupra. Şi pe fiecare uliţă erau înşiruite dughene cu negustori de acelaşi soi, şi pe fiecare vedeai acelaşi isnaf de meşteşuguri. Întrucît pe o uliţă nu se vedeau decît pînzeturi gingaşe din ţara Indiei, vopsite în culori aprinse şi limpezi, cu nişte înflorituri înfăţişînd dihănii, privelişti, păduri, grădini şi flori, şi atlazuri de la Persia, şi mătăsuri din China ; pe cînd pe altă uliţă se vedeau porţelanurile cele mai frumoase, farfuriuri lucitoare, şi oluri frumos închipuite, şi tăvi meşteşugite, şi ceşti de toate mărimile ; pe cîtă vreme pe uliţa de alături se vedeau marame mari de la Caşmir, care, odată strînse, puteau să fie ţinute în căuşul palmei, aşa de subţire şi de gingaşă era ţesătura lor ; şi preşuri de rugăciune, şi multe alte chilimuri de toate mărimile ; şi, mai înspre stînga, închisă pe amîndouă părţile cu nişte porţi de acioaie, se afla uliţa giuvaiergiilor şi a aurarilor, sclipind de nestemate, de adamante şi de aurării şi argintării, multe de-ţi luau minţile. Şi preumblîndu-se el prin acele sukuri ameţitoare, băgă de seamă cu uimire că în mulţimea de indieni şi de indience, care se înghesuiau pe la tarabele prăvăliilor, pînă şi femeile de rînd purtau gherdane, brăţări şi podoabe la picioare, la glezne, la urechi, ba şi la nas ; şi cu cît pielea femeilor era mai albă, cu atîta cinul lor era mai înalt şi cu atîta erau şi giuvaierurile lor mai scumpe şi mai strălucite, măcar că pielea neagră a celorlalte avea însuşirea de a face să bată şi mai bine la ochi strălucirea giuvaerurilor şi albeaţa mărgăritarelor.

Dar ceea ce mai ales îl fermecă pe prinţul Ali fu numărul mare de copilandri care vindeau trandafiri şi iasomii, şi chipul cel îndatoritor cu care te îmbiau cu acele flori, şi şerpuirea cu care se strecurau prin mulţimea cea deasă peste tot pe uliţe. Şi tare se mai minună de patima osebită a indienilor pentru flori, care mergea atîta de de-

parte încît nu numai că le purtau pe tot trupul, și în plete, și pe mîini, ci încă și pe urechi, ori în nări. Și-apoi toate prăvăliile erau împodobite cu oluri pline cu trandafiri și cu iasomii ; iar șukul era înmiresmat, și te preumblai prin el ca printr-o grădină sprijinită pe pilaștri.

După ce își bucură astfel ochii cu priveliștea tuturor acelor lucruri frumoase, crăișorul Ali vroi să se odihnească oleacă, și primi poftirea unui negustor care, stînd jos la taraba prăvăliei sale, îl îmbia cu semne și cu zîmbete să intre să stea. Și de cum intră, neguțătorul îi dete locul de cinste, și îi aduse răcoritoare, și nu-i puse nici o întrebare de prisos ori iscoditoare, și nu îl sîcîi să cumpere nimic, așa era de plin de bunăcuviință și de dăruit cu purtări alese. Și beizadea Ali prețui pînă peste poate toate astea, și își zise : „Ce țară minunată ! Și ce oameni plăcuți !" Și vru pe dată, atîta de vrăjit era de bunăcuviința și de bunăpurtarea neguțătorului, să cumpere tot ce avea neguțătorul în prăvălie. Pe urmă cugetă că nu ar avea ce face cu toate lucrurile acelea, și se mulțumi deocamdată să lege un chelmet mai strîns cu neguțătorul.

Or, în vreme ce Ali tăifăsuia cu negustorul și îl întreba despre obiceiurile și despre datinile indienilor, văzu că trecea prin fața prăvăliei un telal care ținea la subsuoară un covoraș pătrat, de vreo șase picioare. Și deodată telalul, apropiindu-se, își întoarse capul și la dreapta și la stînga și strigă :

— O, oameni din suk, o, cumpărătorilor ! cel ce va să cumpere n-o să păgubească ! la treizeci de mii de dinari de aur covorul ! Covorul de rugăciune, o, cumpărătorilor, la treizeci de mii de dinari de aur ! Cine va să-l cumpere n-o să păgubească !

Auzind strigarea, cuconul Ali își zise : „Ce țară uluitoare ! un preș de rugăciune — la treizeci de mii de dinari de aur — iacătă un lucru despre care nu am mai auzit să se fi pomenit vreodată ! Da poate că telalul vrea să

glumească !“ Pe urmă, văzînd că telalul își începe iar strigarea, se întoarse înspre el cu o înfățișare chibzuită, îi făcu semn să vină și îi ceru să-i arate preșul mai de-aproape. Iar telalul desfășură chilimul, fără a scoate o vorbă ; și beizadea Ali îl cercetă îndelung și, într-un sfîrșit, spuse :

— O, telalule, pe Allah ! nu văd deloc prin ce poate să prețuiască preșul tău de rugăciune prețul nemăsurat la care îl strigi.

Iar telalul zîmbi a rîde și spuse :

— O, stăpîne al meu, nu te prea grăbi să te minunezi de prețul strigat, care nu-i deloc nemăsurat față de prețul adevărat al chilimului ! Și, de altminteri, minunarea ta are să fie cu mult mai mare după ce ți-oi spune că am poruncă să-i ridic prețul pînă la patruzeci de mii de dinari de aur, și să nu-l dau decît aceluia care îmi va plăti toți galbenii peșin !

Și crăișorul Ali strigă :

— De bună seamă, o, telalule, preșul tău, pe Allah ! ca să prețuiască un atare preț, ar trebui să fie năzdrăvan prin vreun colț al lui, de care eu habar nu am, ori pe care nu-l bag de seamă...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute opta noapte

Urmă :

...De bună seamă, o, telalule, preșul tău, pe Allah ! ca să prețuiască un atare preț, ar trebui să fie năzdrăvan prin vreun colț de care eu habar nu am, ori pe care nu-l bag de seamă !

Şi telalul zise :

— Domnia ta spui asta ! Află, într-adevăr, că preşul este dăruit cu o putere nevăzută care face ca atunci cînd te aşezi pe el să fii numaidecît purtat oriunde ai vrea să mergi, şi cu o iuţeală de nici nu ai vreme să închizi un ochi şi să-l deschizi pe celălalt ! Şi nici o piedică nu poate să-l oprească din drum, întrucît dinaintea lui furtuna piere, vijelia se stinge, munţii şi zidurile se între-deschid, iar lacătele cele mai zdravene rămîn de prisos şi zadarnice. Şi-aceasta-i, o, doamne al meu, puterea cea nevăzută a preşului meu de rugăciune !

Şi telalul, după ce vorbi astfel, fără a mai adăuga nici o vorbă, începu să împăturească preşul, ca spre a-şi vedea de cale, cînd beizadea Ali, pînă peste poate de bucuros, strigă :

— O, telal al binecuvîntării, dacă într-adevăr preşul acesta este tot atîta de dăruit pe cît îmi dau de înţeles vorbele tale, sînt gata să-ţi plătesc nu numai cei patruzeci de mii de dinari pe care îi ceri, ci încă o mie ca dar pentru tine, de misitie. Numai că trebuie să văd cu ochiul meu şi să pipăi cu mîna mea !

Şi telalul, fără a se tulbura, răspunse :

— Unde sînt cei patruzeci de mii de dinari de aur, o, stăpîne al meu ? Şi unde-s ceilalţi o mie pe care mi-i făgăduieşti în mărinimia ta ?

Şi beizadea Ali răspunse :

— Sînt la hanul cel mare al neguţătorilor, unde am tras împreună cu robul meu ! Şi am să merg acolo cu tine ca să ţi-i număr, de îndată ce am să văd şi am să pipăi !

Iar telalul răspunse :

— Pe capul şi pe ochii mei ! Ci hanul cel mare este cam departe, şi avem să ajungem mai repede la el duşi de preşul meu decît de picioarele noastre !

Şi întorcîndu-se înspre stăpînul prăvăliei îi spuse :

— Cu îngăduinţa ta !

Şi se duse în fundul prăvăliei şi, aşternînd covorul, îl rugă pe beizadea să se aşeze pe el. Şi aşezîndu-se şi el alături, spuse :

— O, doamne al meu, rosteşte în gînd dorinţa de a fi dus la hanul tău, în chiar odaia ta !

Şi beizadea Ali rosti în cugetul său dorinţa. Şi mai înainte de-a avea vreme să-şi ia ziua-bună de la stăpînul prăvăliei, care îl primise atîta de frumos, se şi văzu dus în iatacul lui, fără de nici o zguduitură şi fără de nici o supărare, chiar în odaia în care şedea, şi fără a putea să-şi dea seama dacă străbătuse văzduhul ori dacă lunecase pe pămînt. Iar telalul se afla tot lîngă el, zîmbind şi mulţumit. Iar robul şi venise fuga dinainte-i, spre-a asculta poruncile.

Dobîndind astfel încredinţarea despre puterea cea năzdrăvană a covorului, beizadea Ali îi spuse robului :

— Numără pe dată omului acesta binecuvîntat patruzeci de pungi cu cîte o mie de dinari, şi dă-i în mînă cealaltă o pungă cu o mie de dinari !

Şi robul îndeplini porunca. Iar telalul, lăsînd cuconului Ali covorul, spuse :

— Bună tîrguială, o, stăpîne al meu !

Şi plecă în calea lui.

Iar cuconul Ali, văzîndu-se stăpîn pe covorul fermecat, fu pînă peste măsură de mulţumit şi de bucuros, gîndind că găsise o minunăţie atît de nemaipomenită, chiar de cum sosise în cetatea şi în împărăţia Bişangarului. Şi strigă : „*Maşallah ! Alhamdu lillah !* Iacătă că mi-am atins fără nici o caznă ţinta călătoriei ; şi nu mă îndoiesc că i-am dovedit pe fraţii mei ! Şi am să fiu soţul fiicei unchiului meu, domniţa Nurrennahar ! Şi-apoi care n-o să fie bucuria părintelui meu, şi uluirea fraţilor mei, cînd am să le dau să vadă ce năzdrăvănie poate să facă preşul meu vrăjit ! Căci nu e cu putinţă ca fraţii mei, oricît de prielnică le-ar fi soarta, să izbutească a găsi vreun lucru care să

poate fi, mai de aproape ori mai de pe departe, asemuit cu acesta !“ Și, gîndind așa, își zise : „Da de fapt ce-ar fi dacă aș pleca numaidecît în țara mea, acuma, cînd pentru mine depărtarea nu mai are însemnătate ?“ Apoi, după ce cugetă așa, își aduse aminte de răstimpul de un an pe care îl hotărîse cu frații săi, și își dete seama că, dacă ar pleca îndată, ar putea să-i aștepte prea mult la hanul de la răspîntia celor trei drumuri, locul lor de întîlnire. Și își zise : „Dacă-i pe așteptate, apoi mai bine-i să-mi petrec vremea aici, decît în hanul pustiu de la cele trei drumuri. Așa că am să mă desfătez în țara aceasta minunată, și totodată am să pot cunoaște lucruri pe care nu le cunosc !“ Și, de-a doua zi, porni iarăși să bată sukurile și să se preumble prin cetatea Bișangar.

Și putu astfel să se minuneze de lucrurile cu adevărat de minunare din țara de la Ind. Printre alte lucruri osebite, văzu, într-adevăr, o capiște de idoli, toată numai din aramă, cu boltă, și așezată pe o terasă înaltă de cincizeci de coți, și cioplită, și zugrăvită cu trei rînduri de zugrăveli tare aprinse și de o lucrătură gingașă ; și toată capiștea era împodobită cu cioplelі în piatră, de o meșterie rară, și cu înflorituri întretăiate ; și era așezată în mijlocul unei grădini mari, plină cu trandafiri și cu alte flori frumoase, bune de mirosit și de privit. Dar lucrul care alcătuia ispita cea mai de seamă a capiștei de idoli — zdrobiți și sfărîmați să fie ei ! — era un idol de aur greu, mare de un stat de om, cu ochii făcuți din două rubine mișcătoare și puse cu atîta meșteșug că păreau ochi vii, și care se uita la cel ce se afla dinaintea lor, scrutîndu-i fiece mișcare. Și, dimineața și seara, preoții idolilor slujeau în capiște slujbele legii lor păgînești după care urmau tot felul de jocuri, de cîntări din alăute, de ghidușii de măscărici, de cîntece de almee, de danțuri de dănțuitoare, și de petreceri. Și preoții aceia, de altminteri, nu trăiau decît din milele pe care mulțimea de hagii li le aduceau mereu din afundul țărilor celor mai depărtate.

Şi cuconul Ali, în timpul şederii lui la Bişangar, putu să fie de faţă la o mare sărbătoare ce avea loc în fiecare an în ţara aceea, şi la care veneau valiii din toate vialeturile, şi căpeteniile de oşti, şi brahmii, care sînt preoţi ai idolilor şi căpetenii ale credinţei celei păgîneşti, şi o mulţime fără număr de norod. Şi toată adunarea se ţinea într-o cîmpie largă, în care se ridica o zidire de o înălţime ameţitoare, care îi adăpostea pe sultan şi pe musaipii lui ; şi zidirea se sprijinea pe douăzeci şi patru de pilaştri, şi era zugrăvită pe dinafară cu privelişti, cu jivine, cu păsări, cu gîngănii, ba şi cu muşte şi musculiţe, şi toate parcă erau vii. Şi, lîngă zidirea aceea mare, se aflau vreo trei sau patru podine, de o întindere uluitoare, pe care şedeau gloatele. Şi toate acele minunăţii aveau o însuşire nemaipomenită, anume de a fi mişcătoare şi de a se roti la ceas la ceas, schimbîndu-şi faţa şi podoabele.

Şi petrecerile se începură cu o întrecere de panglicari, pînă peste poate de iscusiţi, şi cu jocuri de pehlivani, şi cu danţuri de fachiri. Apoi se văzură venind în şiruri de bătălie, rînduiţi strîns unii după alţii, o mie de elefanţi împodobiţi falnic, şi purtînd fiecare în spinare cîte un turn pătrat, de lemn aurit, cu măscărici şi cu cîntăreţi din alăute în fiecare turn. Şi nasul elefanţilor şi urechile lor erau zugrăvite cu chinovar şi cu cinabru, colţii erau auriţi întru totul, iar pe năsoaie aveau zugrăvite în culori aprinse nişte chipuri scălîmbe, cu o sumedenie de picioare şi de mîini, în răsucituri înfricoşate sau strîmbe. Şi cînd turma cumplită ajunse dinaintea privitorilor, doi elefanţi, care nu erau încărcaţi cu turnuri şi care erau cei mai mari dintre toţi o mie, ieşiră din rînd şi veniră pînă în mijlocul ocolului pe care îl alcătuiau podinele. Şi unul dintre ei, în zvoana de lăute, începu să dănţuiască ridicîndu-se cînd pe cele două picioare, cînd pe cele două mîini ale lui. Apoi se căţără sprinten pînă în vîrful unui stîlp şi, punîndu-şi pe vîrful stîlpului picioarele şi mîinile totodată, începu să mestece vîntul cu nasul lui cel

lung, şi să-şi facă urechile să joace şi capul să i se sucească în toate părţile, în bătaia alăutelor, pe cînd elefantul celălalt, cocoţat la capătul unei bîrne sprijinite drept la mijlocul ei pe un căprior, şi cu greutatea cumpănită cu o piatră peste măsură de mare, aşezată la capătul dimpotrivă, se tot legăna ba ridicîndu-se, ba coborînd, în vreme ce cu capul bătea măsura cîntecului.

Şi beizadea Ali rămase uluit de toate, şi de încă multe alte lucruri. Încît se apucă tot mai pătimaş să cerceteze obiceiurile indienilor, cei atîta de osebiţi de oamenii din ţara lui, şi îşi urmă preumblările şi ospeţiile pe la neguţătorii şi pe la mai-marii din împărăţie. Ci în curînd, cum era chinuit necontenit de dragostea pentru verişoara sa Nurrennnahar, şi măcar că anul încă nu se scursese, nu putu să stea mai mult departe de ţara sa, şi se hotărî să lase India spre a porni înspre steaua gîndurilor lui, încredinţat că are să fie mai fericit cînd n-o să se mai simtă despărţit de ea cu o depărtare atîta de mare. Şi după ce robul său încheie cu portarul de la han socoteala odăii, se aşezară amîndoi pe covorul fermecat, apoi se cufundă în sineşi, dorindu-şi în gînd să fie duşi la hanul de la răscrucea celor trei drumuri. Şi pe cînd deschidea ochii pe care îi închisese o clipă ca să cugete, văzu că şi ajunsese la han. Şi se sculă de pe covor, şi intră în han, îmbrăcat în hainele lui de neguţător, şi începu să aştepte colo liniştit întoarcerea fraţilor lui. Şi-atîta cu el !

Estimp, domnişorul Hassan, cel de al doilea dintre cei trei fraţi, iacătă !

De îndată ce porni la drum, întîlni o caravană care mergea în Persia. Şi se alipi şi el la caravană, şi după o călătorie lungă prin şesuri şi munţi, prin pustietăţi şi cîmpii, ajunse împreună cu ea în cetatea de scaun a împărăţiei persieneşti, care era cetatea Şiraz. Şi descălecă, după povaţa neguţătorilor din caravană, cu care legase prietene, la hanul cel mare al cetăţii. Şi, de-a

doua zi de la sosire, în vreme ce tovarășii săi de drum își desfăceau boclucurile și își înșirau mărfurile, nu mai zăbovi să iasă în cetate ca să vadă ceea ce avea de văzut. Și căută să se ducă la suk, care în țara aceea se cheamă bazistan, și unde se vindeau giuvaieruri, nestemate, atlazuri, țesături frumoase de mătase, pînzeturi subțiri și toate mărfurile cele scumpe. Și începu să se preumble prin bazistan, minunîndu-se de grămezile cele multe de mîndrețuri pe care le vedea prin prăvălii. Și peste tot întîlnea misiți și telali care foiau în toate părțile, îmbiindu-te cu țesături frumoase, cu chilimuri rare și cu alte lucruri scumpe ce se strigă la mezat.

Or, printre toți oamenii aceia atîta de zoriți, beizadea Hassan văzu unul care ținea în mînă un fel de țeavă de fildeș, lungă cam de un picior și groasă ca de un deget. Și omul, în loc să aibă o înfățișare lacomă și grăbită ca toți ceilalți telali și misiți, călca încet și apăsat, ținînd țeava de fildeș întocmai cum își ține un sultan schiptrul împărăției sale, ba încă și mai fălos...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute noua noapte

Urmă :

Și omul acela, în loc să aibă o înfățișare lacomă și grăbită ca toți ceilalți telali și misiți, călca încet și apăsat, ținînd țeava de fildeș întocmai cum își ține un sultan schiptrul împărăției sale, ba încă și mai fălos. Iar cuconul Hassan își zise : „Iacătă un telal care îmi dă încredere în el !“ Și se și pregătea să se îndrepte înspre el, ca să-l

roage să-i arate țeava pe care o ținea într-un chip atîta de fudul, cînd îl auzi strigînd cu un glas plin de mare mîndrie și de o făloșenie împărătească :

— O, cumpărătorilor ! cine va cumpăra nu are să păgubească ! Pe treizeci de mii de dinari de aur — țeava aceasta de fildeș ! Acela care a făcut-o e mort, și niciodată nu are să se mai arate ! Ia țeava de fildeș ! Cu ea poți să vezi tot ce vrei să vezi ! Cine va cumpăra nu are să păgubească ! Cine vrea să vadă, va putea să vadă ! Cu ea poți să vezi tot ce vrei să vezi ! Ia țeava de fildeș !

Auzind strigarea, beizadea Hassan, care și făcuse un pas înainte, se trase îndărăt de uimire și, întorcîndu-se înspre negustorul de a cărui dugheană șezuse rezemat cu spatele, îi spuse :

— Allah fie asupră-ți ! O, stăpîne al meu, spune-mi dacă omul care strigă spre vînzare țeava de fildeș, la un preț atîta de uluitor, este întreg la minte, ori și-a pierdut orice bună cuviință, ori face așa numai ca să se joace ?

Iar stăpînul prăvăliei răspunse :

— Pe Allah, o, stăpîne al meu, pot să-ți adeveresc că omul acela este cel mai cinstit și cel mai cuminte dintre toți telalii noștri ; și cel mai adesea de el se folosesc negustorii noștri ; dată fiind încrederea pe care o au în el, și pentru că este cel mai vechi în meserie. Iar eu răspund de buna lui cuviință, afară doar de nu și-o fi pierdut-o în dimineața aceasta ; da n-aș crede ! Așa că pesemne țeava prețuiește cei treizeci de mii de dinari și chiar mai mult, dacă el o strigă la un asemenea preț ! Și pesemne că-i merită prin ceva ce nu se vede ! De altminteri, dacă dorești, pot să-l chem ; și ai să-l întrebi tu însuți ! Te rog, dară, să urci și să stai în prăvălia mea, și să te odihnești o clipă.

Și cuconul Hassan primi poftirea cea îndatoritoare a negustorului ; și, de îndată ce șezu jos, telalul se apropie de prăvălie, fiind strigat pe nume. Iar negutătorul îi spuse :

— O, telalule Cutare, domnia sa neguțătorul de colea este tare nedumerit auzindu-te că strigi la trei mii de pungi țevița aceea de fildeș ; și eu însumi aș fi tot atîta de nedumerit, de nu te-aș cunoaște ca pe un om dăruit cu o cinste nepătată. Răspunde-i, dar, domniei sale, ca să nu mai aibă față de tine vreo prepunere rea !

Și telalul se întoarse înspre beizadea Hassan și îi spuse :

— Într-adevăr, o, stăpîne al meu, îndoiala îi este îngăduită acelui care n-a văzut ! Da cînd ai să vezi, nu ai să te mai îndoiești ! Iar în ce privește prețul țevii, apoi nu-i de treizeci de mii de dinari, care-i numai prețul pentru punerea în vînzare, ci de patruzeci de mii. Și am poruncă să nu o las pe mai puțin, și să nu o dau decît aceluia care o va plăti peșin !

Iar crăișorul Hassan spuse :

— Binevoiesc să te cred pe cuvînt, o, telalule, ci încă tot trebuie să aflu și eu pentru ce însușire i se cade țevii atîta prețuire, și pentru care ciudățenie s-ar învrednici ea de vreo luare-aminte !

Iar telalul spuse :

— Află, o, stăpîne al meu, că dacă te uiți în țeava aceasta prin capătul care este împodobit cu cleștarul acesta, orice-ar fi să-ți dorești tu a vedea, vei fi mulțumit pe dată și vei vedea !

Iar beizadea Hassan spuse :

— Dacă este adevărat, o, telalule al binecuvîntării, nu numai că am să-ți plătesc prețul pe care îl ceri, ci încă o mie de dinari, ca misitie pentru tine !

Și adăugă :

— Grăbește de-mi arată capătul de care trebuie să-mi lipesc ochiul !

Și telalul i-l arătă. Iar crăișorul se uită prin el, dorindu-și s-o vadă pe domnița Nurrennahar. Și deodată o văzu, în scăldătoarea de la hammamul ei, între mîinile roabelor care o scăldau. Și domnița rîdea, jucîndu-se cu

apa, și se privea în oglindă. Și, dacă o văzu atîta de frumoasă și atîta de aproape de el, beizadea Hassan, pînă peste poate de tulburat, nu se putu opri să nu dea un țipăt mare, și era să scape țeava din mînă.

Și după ce căpătă astfel dovada că țeava era lucrul cel mai minunat de pe lume, nu mai șovăi nici o clipită s-o cumpere, încredințat că nu are să mai găsească nicicînd o asemenea minunăție, vrednică de adus din drumeția lui, de-ar fi să țină drumeția și zece ani și de-ar fi să străbată lumea toată. Și îi făcu semn telalului să vină după el. Și după ce își luă rămas-bun de la negustor, se duse la hanul la care stătea și îl puse pe robul său să-i numere telalului cele patruzeci de pungi, mai adăugînd una peste misitie. Și ajunse stăpînul țevii de fildeș.

Și după ce făcu acea tîrguială de preț, beizadea Hassan nu mai avu nici o îndoială despre întîietatea lui asupra fraților săi, și despre izbînda lui asupra lor, și despre dobîndirea verișoarei sale Nurrennahar. Și, plin de bucurie, se gîndi, cum avea destul timp înainte, să afle și el obiceiurile și datinile persienilor, și să vadă minunățiile din cetatea Șiraz. Și își petrecu zilele plimbîndu-se, privind și ascultînd. Și întrucît avea mintea bine dăruită și sufletul simțitor, legă prieteșug cu oamenii învățați și cu poeții, și învăță pe dinafară stihurile persienești cele mai frumoase. Și-atunci numai se hotărî să se întoarcă înspre țara sa ; și prilejuindu-se de plecarea tot a caravanei cu care venise, se alipi și el negutătorilor care o alcătuiau și porni la drum. Și Allah îi scrise bună pace și ajunse fără de supărare la hanul de la răspîntia celor trei drumuri, locul de întîlnire. Și îl găsi acolo pe fratele său beizadea Ali. Și rămase cu el acolo, să aștepte întoarcerea celui de al treilea frate al lor. Și-atîta cu el !

Ci în ceea ce îl privește pe cuconul Hossein, care era cel mai mic dintre cei trei, mă rog, ție, o, norocitule doamne, să-ți pleci înspre mine urechea, întrucît iacătă !

După o călătorie lungă, care chiar că nu avu nimica neobişnuit, ajunse într-o cetate despre care i se spuse că este Samarcand. Şi era într-adevăr Samarcand al-Ajam, chiar cetatea unde domneşte acuma falnicul tău frate Şahzaman, o, doamne al vremilor. Şi a doua zi după sosirea sa, beizadea Hossein se duse la suk, care pe limba acelei ţări se cheamă bazar. Şi găsi că bazarul acela era tare frumos. Şi cum beizadeaua era tare doritor să se preumble pe acolo privind în toate părţile cu amîndoi ochii, deodată, la doi paşi înaintea lui, văzu un telal care ţinea în mînă un măr. Şi mărul acela era atît de minunat, roşu pe-o parte şi auriu pe cealaltă, şi mare cît un harbuz, încît prinţul Hossein dori numaidecît să-l cumpere, şi îl întrebă pe cel care îl purta :

— Cît ceri pe măr, o, telalule ?

Şi telalul spuse :

— Treizeci de mii de dinari de aur, o, stăpîne al meu, ca început de preţ. Ci am poruncă să nu-l dau decît cu patruzeci de mii, şi cu bani peşin !

Iar beizadea strigă :

— Pe Allah, bre omule, mărul este tare frumos şi nu am mai văzut unul asemenea în viaţa mea ! Da fără de nici o îndoială că vrei să rîzi cînd îmi ceri un preţ atîta de uluitor.

Şi telalul răspunse :

— Nu, pe Allah ! o, doamne al meu, preţul pe care îl cer nu este nimic pe lîngă preţul adevărat al mărului că, oricît de frumos şi de minunat este el la vedere, o, stăpîne al meu, nu e nimic faţă cu mireasma lui. Iar mireasma lui, o, stăpîne al meu, oricît de bună şi de plăcută ar fi, nu este nimic faţă cu puterile ei ! Iar puterile ei, o, cunună a capului meu, o, doamne al meu preafrumos, oricît de minunate ar fi, nu sînt nimic faţă cu urmările şi cu foloasele ce se dobîndesc de la ele spre binele oamenilor.

Iar crăişorul Hossein spuse :

— O, telalule, grăbește de-mi dă mai întîi să miros, dacă-i așa, mireasma lui. Și ai să-mi spui pe urmă care îi sînt puterile, foloasele și urmările !

Și telalul, întinzînd mîna, puse mărul sub nasul cuconului, care îl mirosi. Și i se păru mireasma mărului atîta de tare și de dulce încît strigă :

— Ya Allah ! toată osteneala mea de la drum am uitat-o, și-i de parcă acuma aș fi ieșit din pîntecele maicii mele ! Ah, ce mireasmă de nespus !

Iar telalul zise :

— Ei bine, doamne, devreme ce, sorbind mireasma acestui măr, tocmai ai încercat pe tine însuți niște urmări atîta de neașteptate, află că mărul meu nu este măr ca toate merele, ci este lucrat de mînă de om ; și nu-i rod al unui pom orb și nesimțitor, ci-i rodul trudelor și al veghilor unui mare învățat, ale unui filozof foarte vestit, care și-a petrecut viața toată în căutări și în cercetări asupra puterilor ierburilor și pietrelor. Și a izbutit să ajungă la întocmirea acestui măr, care închide în el chintesența tuturor buruienilor de leac, a tuturor ierburilor folositoare și a tuturor pietrelor tămăduitoare. Într-adevăr, nu se află bolnav lovit de orice pacoste ar fi, fie ciumă, fie friguri stacojii, fie lepră, care, chiar și-n pragul morții, să nu-și capete iarăși sănătatea, numai amirosindu-l. Și, de altmiteri, iacătă că tu ai și simțit oleacă din puterea lui, întrucît ostenelile drumului s-au și spulberat la mirosirea lui. Ci, pentru ca lucrul să fie și mai bine adeverit, vreau ca un bolnav atins de vreo boală fără de leac să fie tămăduit dinaintea ochilor tăi, ca să fii și tu lămurit asupra puterilor și a însușirilor lui, așa cum sînt toți locuitorii din cetatea aceasta. Nu ai, așadar, decît să-i întrebi pe neguțătorii care sînt strînși aici, și cei mai mulți dintre ei au să-ți spună că, dacă se mai află în viață, faptu-i numai datorită mărului pe care îl vezi !

Or, în vreme ce telalul vorbea astfel, mai mulţi inşi se opriseră şi îl înconjuraseră, zicînd :

— Aşa-i, pe Allah ! totu-i adevărat ! Mărul acesta este sultanul merelor, şi-i cel mai minunat dintre toate leacurile ! Şi-i face să se zviduiască pînă şi pe bolnavii cei mai deznădăjduiţi de la porţile morţii !

Şi, ca spre a adeveri tot binele pe care îl spuneau despre măr, un biet om orb şi olog tocmai trecea pe acolo, dus într-un coş pe spatele unuia care îl purta. Şi telalul merse repede la el şi îi puse mărul sub nas. Şi deodată beteagul se ridică în coş şi, sărind ca un motan tînăr peste capul celui ce îl ducea, îşi slobozi picioarele în vînt, deschizînd nişte ochi ca nişte tăciuni. Şi toată lumea îl văzu şi puse mărturie.

Atunci cuconul Hossein, încredinţat de puterile mărului minunat, spuse telalului :

— O, chip de bunăvestire, pofteşte să mă urmezi pînă la hanul meu !

Şi îl duse la hanul unde stătea, şi îi plăti patruzeci de mii de dinari, şi îi dete o pungă de o mie de dinari,ca bacşiş pentru misitie. Şi, intrînd în stăpînirea mărului cel minunat, aşteptă răbduriu plecarea vreunei caravane, spre a se întoarce în ţara lui. Întrucît era încredinţat că acuma, cu mărul acela, ii va dovedi lesne pe cei doi fraţi ai săi, şi va ajunge soţul domniţei Nurrennahar. Şi cînd caravana fu gata, plecă din Samarcand şi, în ciuda ostenelilor unei călătorii lungi, ajunse, cu îngăduinţa lui Allah, în bună pace la hanul de la răscrucea celor trei drumuri, unde îl aşteptau cei doi fraţi ai săi, Ali şi Hassan.

Şi cei trei cuconi, după ce se sărutară cu mult drag şi se fíritisiră unul pe altul, pentru bun-întîlnişul lor...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute zecea noapte

Urmă :

...Şi cei trei cuconi, după ce se sărutară cu mult drag şi se firitisiră unul pe altul pentru bun-întîlnişul lor, şezură să mănînce laolaltă. Şi după ce mîncară, beizadea Ali, care era cel mai mare, luă cuvîntul şi spuse :

— O, fraţii mei, avem înaintea noastră toată viaţa să tot tăifăsuim despre minunăţiile călătoriilor noastre. Acuma însă-i vorba să ne arătăm între noi lucrul tîrguit, şi care-i rostul şi rodul ostenelii noastre, spre a putea să ne dăm seama dintru început şi să vedem cît de cît cui are să-i fie sultanul, părintele nostru, binevoitor, în ce priveşte verişoara noastră, domniţa Nurennahar !

Şi tăcu o clipă, apoi adăugă :

— În ce mă priveşte, întrucît sînt cel mai mare dintre voi, am să vă arăt ce am adus. Aflaţi, dar, că drumeţia mea m-a purtat pe ţărmurile indieneşti, în ţara Bişangar. Şi tot ce am adus de acolo este preşul de rugăciune pe care mă vedeţi stînd acuma, şi care este făcut dintr-o lînă de rînd, şi are o înfăţişare fără strălucire. Da cu preşul acesta nădăjduiesc eu s-o dobîndesc pe verişoara noastră !

Şi le istorisi fraţilor săi toată întîmplarea cu chilimul cel zburător, şi despre puterile chilimului, şi cum se slujise de el spre a veni acolo, la han, într-o clipire de ochi, din împărăţia Bişangar. Şi spre a da mai mult temei vorbelor sale, îi rugă pe fraţii lui să şadă jos pe chilim lîngă el, şi îi luă să facă prin văzduh o călătorie care ţinu cît o clipire de ochi, da pentru care, cu alte mijloace de drumeţit, ar fi fost de trebuinţă luni în şir spre a o duce la capăt. Pe urmă adăugă :

— Acuma aştept să aflu de la voi dacă ceea ce aţi adus poate să fie asemuit cu covorul meu !

Şi, sfîrşind astfel de lăudat virtuţile minunăţiei pe care o dobîndise, tăcu.

Iar domnişorul Hassan, la rîndu-i, luă cuvîntul şi spuse :

— Într-adevăr, o, fratele meu, covorul tău zburător este un lucru uluitor, iar eu în viaţa mea nu am mai văzut ceva asemuitor. Ci oricît de-a mirărilea ar fi el, aveţi să vă învoiţi amîndoi cu mine că pe lume se află şi alte lucruri vrednice de luare-aminte şi, ca să vă dau dovada, iacătă ţeava aceasta de fildeş, care la întiia vedere nu s-ar părea cine ştie ce minunăţie. Fiţi însă încredinţaţi că m-a costat ce m-a costat, şi că, în pofida înfăţişării ei şterse, este un lucru întru totul minunat. Şi nu o să şovăiţi a mă crede, după ce aveţi să vă lipiţi ochiul la capătul la care vedeţi cleştarul acesta. Poftiţi ! faceţi aşa cum am să vă arăt !

Şi îşi lipi ţeava de fildeş de ochiul său drept, închizînd ochiul stîng, şi rostind :

— O, ţeavă de fildeş, fă s-o văd numaidecît pe domniţa Nurrennahar !

Şi se uită prin cleştar. Iar cei doi fraţi ai săi, care şedeau cu ochii pe el, rămaseră pînă peste măsură de uimiţi cînd îl văzură cum se schimbă dintr-o dată la chip şi cum se face galben de tot la faţă, ca sub o lovitură de grea durere. Şi pînă să aibă ei vreme să-l întrebe, cuconul strigă :

— Nu este putere şi mîntuire decît întru Allah ! O, fraţii mei, degeaba am mai făcut noi tustrei o călătorie atît de grea, cu nădejdea fericirii ! Vai, peste cîteva clipite verişoara noastră nu are să mai fie în viaţă, întrucît tocmai am văzut-o în patul ei, înconjurată de slujnicele plîngînd şi de hadîmbii deznădăjduiţi. De altminteri, aveţi să judecaţi voi înşivă starea jalnică în care se află ea acuma, o, păcatele noastre !

Şi grăind acestea, dete crăişorului Ali ţeava de fildeş şi îi spuse să rostească în gînd dorinţa de a o vedea pe domniţă. Şi beizadea Ali se uită prin cleştar, şi se trase

îndărăt tot atîta de tulburat ca și fratele său. Iar beizadea Hossein luă și el țeava în mîini, și văzu tot aceeași priveliște întristătoare. Ci, departe de a se arăta tulburat, ca frații săi, începu să rîdă și spuse :

— O, frații mei, înseninați-vă ochii și liniștiți-vă sufletul, întrucît, măcar că boala verișoarei noastre este de mare primejdie, după cum ni se arată, tot nu are să poată birui puterile mărului de colea, și care numai cu mireasma lui poate să întoarcă și morții din afundul mormintelor lor !

Și le povesti, în puține cuvinte, istoria mărului și puterile lui, și urmările puterilor lui, și îi încredință că are s-o vindece fără de abatere pe verișoara lor.

Auzind vorbele acestea, cuconul Ali strigă :

— Dacă-i așa, o, fratele meu, nu avem decît să pornim în toată graba spre palatul nostru, cu ajutorul preșului meu. Și tu să-ți încerci pe mult iubita noastră verișoară puterea cea mîntuitoare a mărului.

Și cei trei cuconi deteră poruncă robilor lor să vină după ei călare, și îi lăsară. Apoi, așezîndu-se pe chilim, rostiră laolaltă dorința de a fi duși în odaia domniței Nurrennahar. Și într-o clipire de ochi se și văzură jos, pe covor, în mijlocul odăii domniței.

Și-așa, cînd femeile și hadîmbii domniței Nurrennahar îi zăriră deodată pe cei trei cuconi în odaie, fără a pricepe cum de ajunseseră ei acolo, fură cuprinși de spaimă și de uluire. Și hadîmbii, necunoscîndu-i dintru-ntîi, și socotindu-i niscaiva străini, erau gata să se arunce asupră-le, cînd se dezmeticiră din uluiala lor. Iar cei trei frați se ridicară numaidecît de pe covor ; și beizade Hossein se duse repede la patul pe care sta întinsă domnița Nurrennahar dîndu-și sufletul, și îi puse sub nas mărul cel făcător de minuni. Și domnița deschise ochii, întoarse privirile într-o parte și în cealaltă, uitîndu-se cu niște ochi nedumeriți la toți cei care o înconjurau, și se ridică în capu' oaselor. Și zîmbi înspre verișorii ei, și le dete mîna s-o

sărute, urîndu-le bun-venit, și îi întrebă cum le-a fost călătoria. Iar ei îi spuseră cît de fericiți erau că sosiseră destul de la timp spre a-i aduce vindecarea, cu ajutorul lui Allah. Iar femeile îi spuseră cum veniseră ei, și cum domnișorul Hossein o întorsese la viață, dîndu-i să adulmece mireasma mărului. Și Nurrennahar le mulțumi la tustrei, și cuconului Hossein mai cu osebire . Pe urmă, cum ea ceru să se îmbrace, verișorii săi își luară ziua-bună de la ea, făcîndu-i urări de viață lungă, și ieșiră.

Și lăsînd-o pe verișoara lor în grija femeilor, cei trei frați se duseră să cadă la picioarele sultanului, părintele lor, și să i se închine cu toată cinstirea. Și sultanul, pe care hadîmbii îl și vestiseră de sosirea lor și de vindecarea domniței, îi ridică și îi sărută, și se bucură cu ei că-i vedea întorși bine sănătoși. Și după ce își revărsară astfel dragostea, cei trei cuconi îi înfățișară sultanului minunăția pe care fiecare o adusese. Și după ce lămuriră ceea ce aveau de lămurit în această privință, îl rugară să le spună părerea lui și să se mărturisească de partea cui e.

După ce auzi tot ce feciorii săi ținură să-i înfățișeze, fiecare spre folosul lui, despre ceea ce aduseseră, și după ce, fără a-i opri, ascultă tot ce îi povestiră și despre vindecarea verișoarei lor, sultanul rămase o bucată de vreme tăcut, chizbuind adînc. După care ridică fruntea și le spuse :

— O, fiii mei, treaba este tare încurcată, ba încă-i și mai încurcată decît înainte de plecarea voastră. Căci pe de o parte găsesc că minunățiile pe care le-ați adus sînt, după dreptate, toate deopotrivă ; și pe de altă parte ele au ajutat, fiecare cu puterea sa, la vindecarea verișoarei voastre. Întrucît țeava de fildeș este cea care dintru-ntîi v-a luminat asupra stării domniței ; iar covorul v-a adus în toată graba lîngă ea : iar mărul a vindecat-o. Ci acest sfîrșit minunat nu s-ar fi putut înfăptui, cu îngăduința lui Allah, dacă vreuna dintre cele trei minunății ar fi lipsit. Încît acum îl vedeți pe tatăl vostru

încă și mai încurcat decît înainte, fără a ști cum să facă alegerea. Și voi înșivă, dăruiți cu simțul dreptății cum sînteți, trebuie să fiți tot atît de încurcați și tot atît de nedumeriți ca și mine !

Și după ce vorbi astfel, cu înțelepciune și nepărtinire, sultanul se puse să cugete la încurcătura aceea. Și peste un ceas de vreme strigă :

— O, fiii mei, vedeți și voi, soarta s-a rostit ! Măcar a ieși din încurcătură. Și am să vi-o arăt. Iacătă, o, copiii mei. Întrucît mai aveți destul timp pînă la noapte, luați fiecare cîte un arc și o săgeată și ieșiți dincolo de zidurile cetății, pe meidanul ce slujește la întrecerile vitejești, și am să vin și eu cu voi. Și vă încredințez că am s-o dau de soție pe domnița Nurrennahar aceluia dintre voi care va arunca cel mai departe săgeata !

Și cei trei cuconi răspunseră că ascultă și că se supun. Și cu toții laolaltă, urmați de o mulțime de musaipi de la sarai, se duseră pe meidan.

Și beizadea Ali, fiind cel mai mare, își luă arcul și săgeata și trase cel dintîi ; iar cuconul Hassan trase al doilea, și săgeata lui căzu mai departe decît cea a lui nene-său ; iar cel de al treilea care trase fu crăișorul Hossein ; ci nici unul dintre musaipii așezați din loc în loc, pe o depărtare foarte mare, nu văzu coborînd săgeata, care străbătu văzduhurile drept, și se pierdu în depărtare. Și fugiră după ea și o căutară ; da cu toate căutările și oricîtă luare-aminte se puse, nu fu cu putință să se mai găsească.

Atunci sultanul, de față cu toți musaipii strînși, spuse celor trei cuconi :

— O, fiii mei, vedeți și voi, soarta s-a răstit ! Măcar că s-ar părea că tu, o, Hossein, ai tras cel mai departe, nu tu ești biruitor, întrucît este de nevoie ca săgeata să fie găsită, spre a face biruința vădită și neîndoielnică. Și mă văd îndatorat să-l numesc biruitor pe cel de al doilea fecior al meu, pe Hassan, a cărui săgeată a căzut

mai departe decît cea a lui nene-său. Așadar, o, fiul meu Hassan, tu, fără de tăgadă, ai să fii soțul fiicei moșului tău, domnița Nurrennahar. Întrucît aceasta ți-a fost ursită !

Și după ce hotărî astfel, sultanul porunci numaidecît să se facă pregătirile și slujbele de nuntă ale fiului său Hassan cu domnița Nurrennahar. Și peste puține zile se sărbători și nunta, cu mare strălucire. Și-atîta cu beizadea Hassan și cu soția lui, Nurrennahar !

Ci beizadea Ali, vîrstnicul, nu vroi să fie de față la sărbătorirea căsătoriei și, întrucît dragostea lui pentru verișoară-sa era tare aprinsă, iar de aci înainte fără de nădejdi, nu se putu îndupleca să trăiască la sarai, și, în divan obștesc, se lepădă cu deplina lui voie de moștenirea scaunului domnesc al tătîne-său. Și se îmbrăcă în straie de derviș, și se duse să se pună sub oblăduirea sufletească a unui șeic vestit pentru sfințenia, pentru înțelepciunea și pentru viața lui pilduitoare, în afundul celei mai adînci schivnicii. Și-atîta cu el !

Da în cea ce îl privește pe crăișorul Hossein, a cărui săgeată se pierduse în depărtare, iacătă...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute unsprezecea noapte

Urmă :

...În cea ce îl privește pe cuconul Hossein, a cărui săgeată se pierduse în depărtare, iacătă ! La fel cum fratele său Ali se lipsise a fi de față la nunta cuconului Hassan și a domniței Nurrennahar, tot așa și el se lipsi

a lua parte. Da el nu îmbrăcă straie de derviş şi, departe de a se lepăda de viaţa lumească. se hotărî să dovedească precum că fusese furat de bunul său şi, drept aceea, porni să caute săgeata pe care nu o socotea pierdută pe totdeauna. Şi fără a mai zăbovi, în vreme ce petrecerile se urmau la sarai cu prilejul nunţii, se furişă dintre slugile lui şi se duse pe meidan, la locul unde avusese loc întrecerea. Şi acolo începu să meargă drept înaintea lui, pe drumul urmat de săgeată, privind cu băgare de seamă şi în dreapta şi în stînga, la fiecare pas Şi ajunse astfel tare departe, fără să găsească nimic. Ci, în loc de a deznădăjdui, merse înainte încă şi încă, mereu drept înainte, pînă ce ajunse la un şir de stînci care astupau cu totul zarea. Şi îşi zise că dacă săgeata trebuia să se afle pe undeva, nu putea fi altundeva decît acolo, dat fiind că nu ar fi putut să străbată peretele de stînci. Şi nici nu apucă bine să-şi rostească în sineşi gîndul acesta, că şi văzu pe jos, aşezată cu vîrful înainte, şi nu înfiptă în pămînt, săgeata cea însemnată cu numele său, chiar aceea pe care o slobozise cu chiar mîna lui. Şi îşi zise : „O, ce minune ! Uallahi ! nici eu, şi nici nimeni de pe lume nu am fi putut, numai cu puterile noastre, să zvîrlim o săgeată atîta de departe. Şi ia uite că nu numai că a ajuns la depărtarea aceasta nemaipomenită, da încă trebuie să se fi izbit cu tărie de stîncă, dacă a fost întoarsă aşa de tăria stîncii. Iacătă un lucru tare anapoda ! Şi cine ştie ce taină o mai fi în toate astea !"

Şi după ce îşi ridică de jos săgeata, cuconul Hossein. cum se tot învîrtea ba să măsoare din ochi, ba să se minuneze de stînca de care se izbise săgeata, băgă de seamă în stînca aceea o scorbură cioplită în chip de uşă. Şi se apropie şi văzu că era cu adevărat o uşă tăinuită, fără de lacăte şi fără de zăvor, cioplită chiar în piatră, şi care nu se putea vedea decît la despărţitura subţirică de pe laturile ei. Şi cu o mişcare întru totul firească într-o împrejurare ca aceea, crăişorul împinse uşa, fără a prea

nădăjdui că s-ar deschide la împingerea lui. Și rămase tare uimit cînd văzu că ușa se mișcă sub mîna lui și se răsucește, întocmai ca și cum s-ar fi sprijini pe niște balamale proaspăt unse. Și fără a gîndi prea mult la ce face, intră, cu săgeata în mînă, în bolta care cobora lin dincolo de ușa aceea. Ci de cum trecu pragul, ușa, ca împinsă de la sine, se întoarse la loc și închise cu totul intrarea în boltă. Și cuconul se pomeni într-o negură deasă. Și degeaba se mai căzni el să deschidă iar ușa, că nu izbuti decît să-și julească mîinile și să-și zdrelească unghiile.

Atunci, întrucît nu mai avea cum gîndi la ieșire, și întrucît era dăruit cu o inimă vitează, nu pregetă să se afunde înainte prin beznă, urmînd coborîșul dulce al boltei. Și în curînd văzu mijind o lumină, înspre care grăbi ; și se pomeni la ieșirea din boltă. Și se trezi deodată sub cerul gol, în fața unei cîmpii verzi în mijlocul căreia se ridica un palat strălucitor. Și mai înainte de-a avea el răgaz să se minuneze de mîndrețea acelui palat, ieși de acolo o domniță care porni înspre el, înconjurată de un alai de alte domnițe peste care, nu încăpea nici o îndoială, ea era stăpînă,judecînd numai după frumusețea-i nefirească și după mersul ei împărătesc. Și era îmbrăcată cu niște haine care nu mai aveau nimica pămîntesc, iar păru-i despletit unduia pînă la picioare. Și veni înspre el cu un mers ușor, pînă la intrarea în boltă și întinzînd mîna cu o mișcare plină de bunăvoință spuse :

— Fii binevenit aici, o, beizadea Hossein !

Și cuconul, care se plecase adînc cînd o zărise, fu încă peste măsură de uimit cînd își auzi numele rostit de o domniță pe care nu o mai văzuse vreodată, și care trăia într-un loc de care el nu auzise niciodată să se fi pomenit, măcar că locul acela era atîta de aproape de cetatea de scaun a împărăției lor ! Și cum își și deschidea gura spre a-și mărturisi uimirea, fetișcana cea minunată îi spuse :

— Să nu mă întrebi nimic! Am să-ți împlinesc eu însămi dorința firească de a afla totul, atunci cînd avem să fim în saraiul meu!

Și, zîmbitoare, îl luă de mînă și îl duse pe niște alei înspre sala de primire ce se deschidea cu un portic de marmură către grădină. Și îl pofti să stea lîngă ea pe sofa, în mijlocul sălii aceleia strălucite. Și ținîndu-i mîna între mîinile ei îi spuse:

— O, preadulce beizadea Hossein, uimirea ta are să contenească atunci cînd ai să afli că te cunosc de cînd te-ai născut și că am zîmbit peste leagănul tău. Căci sînt o domniță gennie, fiica sultanului ginnilor. Și ursita mea-i scrisă asupra-ți. Și eu am orînduit să vi se vîndă la Samarcand mărul cel năzdrăvan pe care l-ai cumpărat tu, și la Bișangar covorul de rugăciune pe care l-a adus fratele tău Ali, și la Șiraz țeava de fildeș pe care a găsit-o fratele tău Hassan. Și atîta este de-ajuns ca să te facă să pricepi că știu totul în ceea ce te privește. Și am socotit, întrucît scrisa mea este legată de a ta, că erai vrednic de o fericire mai mare decît aceea de a fi soțul verișoarei tale Nurrennahar. Și pentru aceea ți-am făcut săgeata să piară și am adus-o pînă aici, spre a te călăuzi și pe tine. Și-acum nu mai ține decît de tine ca să nu lași norocul să-ți scape printre degete!

Și, după ce rosti vorbele acestea de la urmă, cu un glas pătruns de o mare iubire, frumoasa domniță gennie își lăsă ochii în jos, înroșindu-se toată. Iar frumusețea ei cea tinerească se făcu și mai mîndră. Iar crăișorul Hossein, care știa bine că verișoara sa Nurrennahar nu mai avea cum să fie a lui, și văzînd cu cît îi era domnița gennie mai presus, ca frumusețe, ca nuri, ca farmec, ca minte și ca străluciri, măcar după atîta cît putea să presupună din cea ce izbutea să zărească și după fălnicia palatului în care se afla, nu putu decît să-și binecuvînteze ursita care îl adusese, parcă ținîndu-l de mînă, pînă în

locurile acelea atîta de apropiate și atîta de tainice ; și, temenindu-se dinaintea frumoasei gennie, îi spuse :

— O, domniță a ginnilor, o, sultană a frumuseții, o, împărătițo ! că fericirea de a fi robul ochilor tăi, și că înlănțuirea desăvîrșirilor tale mi-au venit fără de nici o vrednicie din partea mea, iacătă niște lucruri anume rînduite spre a vrăji mintea unei făpturi omenești cum sînt eu ! Ah, cum ar putea o fată de ginni să-și arunce privirile înspre un adamit de rînd, și să-i dea întîietate asupra crailor nevăzuți care domnesc peste țările văzduhului și peste împărățiile de sub pămînt ? Da poate că, o, domniță, te-ai fi supărat pe părinții tăi și ai fi venit, de ciudă, să locuiești în palatul acesta, în cara poate că m-ai primit fără de îngăduința sultanului ginnilor, părintele tău, și a sultanei ginnilor, mama ta, și a celorlalte rude ale tale ? Și poate că, dacă-i așa, aș putea să fiu pentru tine o pricină de necazuri și un izvor de încurcături și de necazuri !

Și, vorbind așa, beizadea Hossein se temeni pînă la pămînt și sărută poala rochiei acelei gennie domnițe, care îi spuse, ridicîndu-l și luîndu-l de mînă :

— Află, o, beizadea Hossein, că eu îmi sînt singură stăpînă și că totdeauna nu fac decît ce îmi place, neîndurînd niciodată ca nimenea dintre ginni să se amestece în ceea ce fac sau vreau eu să fac. Așa că poți să fii liniștit în privința aceasta : și nimic nu are să ni se întîmple, afară de fericire !

Și adăugă :

— Vrei să fii soțul meu și să mă iubești mult ?

Iar beizadea Hossein strigă :

— Ya Allah ! dacă vreau ! Păi eu mi-aș da viața toată ca să petrec o zi cu tine, nu numai ca soț al tău, ci ca robul tău cel mai de pe urmă.

Și după ce vorbi astfel, se aruncă la picioarele frumoasei gennie, care îl ridică și îi spuse :

— De vreme ce-i așa, te primesc ca soț, și de aci înainte sînt soția ta !

Și adăugă :

— Și acuma, întrucît pesemne că îți este foame, haide să mîncăm amîndoi cea dintîi masă a noastră !

Și îl duse în cea de a doua sală, încă și mai strălucită decît cea dintîi, luminată de niște lumînări fără de număr, înmiresmate cu ambră și așezate într-o rînduială de-ți era drag să te tot uiți la ele. Și se așeză cu el dinaintea unei tablale minunate, plină cu bucate de o înfățișare ispititoare pentru inimă. Și numaidecît se auzi, într-o zvoană dulce de lăute, un cîntec de glasuri de femei ce părea coborîtor chiar din ceruri. Și gennia cea frumoasă începu să-i dea să mănînce cu chiar mîinile sale proaspătului ei soț, îmbiindu-l cu dumicaturile cele mai bune din felurile pe care ea i le numea rînd pe rînd. Și crăișorului i se păreau alese toate bunătățurile acelea, de care nu mai auzise pomenindu-se vreodată, ca și vinurile, ca și poamele, ca și plăcintele și dulcețurile, tot lucruri din care nu mai gustase ceva asemănător pe la ospețele și pe la nunțile făpturilor omenești.

Și cînd masa se sfîrși, frumoasa gennie domnița și soțul ei se duseră să șadă în cea de a treia sală, zidită ca o boltă, și încă mai frumoasă decît cea dintîi. Și ședeau cu spatele sprijinite pe niște perne de mătase cu înflorituri mari de felurite culori, lucrate din ac, de o gingășie minunată. Și îndată un stol de dănțuitoare, fete de ginni, intrară în sală și dănțuiră într-un pas răpitor, cu o ușurătate ca de păsări. Și totodată o cîntare se auzea, fără seamăn de limpede, și venind din văzduhuri. Și danțul se urmă pînă ce frumoasa gennie se ridică, laolaltă cu soțul ei. Și dănțuitoarele, într-o legănare de pași ușori, ieșiră din sală ca o adiere de văluri, și merseră înaintea tinerilor însurăței pînă la ușa iatacului în care era așternut patul de nuntă. Și se orînduiră în șir, pentru ca ei să intre, și pe urmă pieriră, lăsîndu-i slobozi să se culce ori să doarmă.

Şi cei doi soţi tinerei se culcară în patul cel înmiresmat, şi nu ca să doarmă, ci spre a se veseli...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăsprezecea noapte

Urmă :

...Şi cei doi soţi tinerei se culcară în patul cel înmiresmat, şi nu ca să doarmă, ci spre a se veseli. Iar beizadea Hossein putu să deguste şi să asemuiască. Şi găsi în acea gennie fecioară o desăvîrşire pînă la care nu s-au ridicat vreodată, fie mai de-aproape, fie mai de pe departe, nici cele mai minunate copile fiice de oameni. Şi cînd vroi să guste iar din nurii ei cei fără de asemuire, găsi locul tot atîta de nevătămat ca şi cum nici n-ar fi fost atins. Şi pricepu atunci că fecioria la fiicele de ginni înfloreşte la loc, pe măsură ce te bucuri de ea. Şi se desfătă de bucuria aceea, pînă peste marginile desfătării. Şi se fîritisi în sineşi, iar şi iar, că ursita îl călăuzise de mînă pînă la istorioara aceea nenădăjduită. Şi îşi petrecu noaptea toată, şi încă multe alte nopţi şi zile, în huzururile celor meniţi aşa din ceruri. Şi dragostea lui, departe de a se domoli după atîta răsfăţ, nu făcea decît să sporească de tot ceea ce fără de contenire găsea necunoscut la frumoasa lui gennie domniţă, atît în farmecele minţii ei cît şi în desăvîrşirile-i trupeşti.

Or după şase luni de viaţă fericită ca aceea, beizadea Hossein, care totdeauna nutrise o mare dragoste fiească faţă de tatăl său, cugetă că pesemne lipsa lui l-o fi cufundat pe sultan într-o durere fără de margini, mai cu seamă că plecarea nu-i fusese vestită, şi pe crăişor

îl cuprinse un dor fierbinte de a-l vedea iarăşi. Şi îşi dezvălui fără de şovăială sufletul faţă de soţia sa gennia, care dintr-u-ntîi se arătă tare speriată de hotărîrea lui, atîta de mult se temea să nu care cumva să fie numai o născocire spre a o părăsi. Ci beizadea Hossein îi dase, şi îi dete mai departe, atîtea dovezi de credinţă şi atîtea semne de dragoste pătimaşă, şi îi vorbi despre bătrînul lui tată cu atîta duioşie şi cu atîta iscusinţă, încît ea nu vroi să se pună în calea dragostei lui de fiu. Şi îi spuse, sărutîndu-l :

— O, preaiubitul meu, hotărît ! dacă nu aş asculta decît de inima mea, nu m-aş putea îndupleca să te văd cum pleci din saraiurile noastre, fie şi măcar pentru o zi, ori chiar pentru şi mai puţin. Da acuma atîta sînt de încredinţată de iubirea ta faţă de mine, şi atîta încredere am în statornicia dragostei tale şi în adevărul vorbelor tale, încît nu vreau să te lipsesc de îngăduinţa de a te duce să-l vezi pe părintele tău sultanul. Ci numai dacă îmi făgăduieşti că lipsa ta nu are să fie de lungă vreme, şi numai dacă mi te juruieşti că aşa vei face, ca să mă linişteşti !

Şi craiul Hossein se aruncă la picioarele soţiei sale gennia spre a-i dovedi cît de pătruns era de datorinţa pe care o avea faţă de bunătatea ei şi îi spuse :

— O, împărătiţa mea, o, sultană a frumuseţii, cunosc tot preţul bunăvrerii pe care mi-o arăţi şi, orice-aş putea să-ţi spun eu spre a-ţi mulţumi, tu să fii încredinţată că este încă şi mai mult ceea ce simţesc. Şi mă juruiesc ţie, pe capul meu, că lipsa mea are să fie de scurtă vreme. Şi de altminteri cum aş putea, cînd te-am îndrăgit aşa cum te îndrăgesc, să zăbovesc peste răstimpul cît mi-e de trebuinţă numai cît să mă duc pînă la părintele meu şi să mă întorc ? Linişteşte-ţi dar sufletul şi înseninează-ţi ochii, căci toată vremea am să mă gîndesc la tine ; şi nimica rău nu are să mi se întîmple. Inşallah !

Și vorbele lui Hossein izbutiră să liniștească pe deplin tulburarea preafrumoasei gennie, care, sărutîndu-l iarăși pe soțul ei, răspunse :

— Du-te, dar, o, multiubitul meu, sub pavăza lui Allah, și întoarce-te iar la mine bine sănătos. Ci, mai înainte, te rog să nu care cumva să socoți greșit dacă îți dau cîteva povețe despre felul cum să te porți în vremea cît ai să fii plecat la palatul tatălui tău. Și, dintr-u-ntîi. socot că trebuie să te ferești cu grijă a pomeni ceva despre căsătoria noastră sultanului, părintele tău, ori fraților tăi, și nici despre obîrșia mea de fiică a sultanului ginnilor, nici despre locul saraiurilor noastre, nici despre drumul care duce aici. Ci la toți să le spui să se mulțumească numai a te ști pe deplin fericit, că toate dorințele îți sînt împlinite, că nu rîvnești nimica mai mult decît să trăiești în fericirea în care trăiești, și că singura pricină care te aduce la ei este numai aceea de a pune capăt îngrijorării în care s-ar fi putut afla ei în privința soartei tale !

Și, după ce vorbi astfel, gennia îi dete soțului său douăzeci de ginni călăreți, bine înarmați, bine întocmiți și bine îmbrăcați, și porunci ca lui să i se aducă un cal atîta de frumos cum nimenea de la saraiul și din împărăția tatălui său nu avea vreunul asemenea. Și beizadea Hossein, cînd totul fu gata, își luă rămas-bun de la soția sa gennia domnița, sărutînd-o și înnoindu-și încă o dată făgăduiala pe care i-o făcuse de a se întoarce fără de zăbavă. Pe urmă se apropie de calul cel frumos și iabraș, îl mîngîie cu palma, îi vorbi la ureche, îl sărută și sări cilibiu în șa. Iar soția lui îl privea și îl sorbea din ochi.

Și după ce își spuseră cel de pe urmă rămas-bun, prințul porni în fruntea călăreților săi.

Și cum drumul care ducea la cetatea de scaun a părintelui său nu era lung, beizadea Hossein nu avu mult pînă ce să ajungă la porțile cetății. Și norodul. care îl cunoscu. fu bucuros că-l vedea iarăși și îl întîmpină cu

urale și îl însoți cu strigăte de voioșie pînă la saraiul sultanului. Și tătîne-său, cînd îl zări, se umplu de bucurie și îl primi cu brațele deschise, plîngînd, și plîngîndu-se, în dragostea lui de tată, de durerea și de mîhnirea în care îl aruncase o lipsă atîta de lungă și atîta de peste putință de înțeles. Și îi spuse :

— Ah, fiul meu, nu credeam să mai am mîngîierea de a te vedea ! Ba chiar aveam tot temeiul să socot că din pricina hotărîrii ursitei, dată în folosul fratelui tău Hassan, te-i fi lăsat dus de vreun gînd de deznădejde !

Iar beizadea Hossein spuse :

— De bună seamă, o, părinte al meu, mi-a fost crudă pierderea domniței Nurrennahar, verișoara mea, a cărei dobîndire fusese singura țintă a dorurilor mele. Iar iubirea este o patimă de care nu te scuturi cînd vrei, mai ales dacă este o simțire care te cuprinde, te stăpînește și nu-ți dă răgaz să asculți sfaturile minții. Ci, o, părinte al meu, de bună seamă nu ai uitat că atunci cînd am sloboit săgeata, la întrecerea de pe meidan cu frații mei, s-a întîmplat lucrul acela ciudat și de neînțeles, că săgeata mea, slobozită într-un cîmp șes și larg, de față cu tine și de față cu toți cei ce erau acolo, nu a mai putut să fie găsită, în pofida tuturor căutărilor noastre. Or eu, învins astfel de o ursită potrivnică, nu am vroit nicicum să-mi pierd vremea cu bocete, pînă a nu-mi stîmpăra pe deplin sufletul tulburat de întîmplarea aceea pe care nu o pricepeam. Și am plecat, în toiul petrecerilor de nuntă ale fratelui meu, fără ca nimeni să mă vadă, și m-am întors singur pe meidan, ca să încerc să-mi găsesc săgeata. Și am început s-o caut mergînd drept, înspre partea în care presupuneam că s-a dus, și mă uitam ba ici, ba colo, ba la dreapta, ba la stînga. Ci toate căutările mele erau zadarnice, da fără să mă biruie. Și mi-am urmat drumul înainte, tot aruncîndu-mi ochii și într-o parte și în cealaltă, și străduindu-mă să scrutez și să cercetez pînă și cel mai mărunt lucru care mai de aproape

ori mai de pe departe putea să se asemuie cu săgeata mea. Și am străbătut așa o depărtare foarte mare, și pînă la urmă m-am gîndit că o săgeată, de-ar fi fost ea trasă chiar și cu un braț de mii de ori mai tare decît al meu, nu era cu putință să ajungă atîta de departe, și mă întrebam de nu cumva mi-oi fi pierdut și mințile odată cu săgeata. Și tocmai eram pe cale să mă las de căutarea aceea, mai ales cînd am văzut că ajunsesem la un brîu de stînci care astupau cu totul zarea, cînd deodată, la piciorul uneia dintre stîncile acelea, am zărit chiar săgeata mea, nicidecum înfiptă cu vîrful în pămînt, ci culcată la o oarecare depărtare de locul unde lovise. Și faptul m-a aruncat într-o mare nedumerire, în loc să mă bucure. Căci, judecînd bine, nu puteam să-mi închipui că aș fi fost în stare să arunc atîta de departe o săgeată. Și acolo, atunci, o, părinte al meu, am dobîndit lămurirea tainei aceleia și a tot ce mi s-a întîmplat în călătoria mea din Samarcand. Ci este o taină pe care nu pot, vai ! să ți-o dezvăluiesc fără a-mi încălca jurămîntul. Și tot ce pot să-ți spun, o, părinte al meu, este că din ceasul acela am uitat-o și pe verișoara mea, și înfrîngerea, și toate necazurile mele, și că am purces pe calea cea netedă a fericirii. Și, pentru mine, a început o viață de desfătare, pe care nu mi-o tulburau decît depărtarea în care mă aflu de un părinte care mi-e mai drag decît orice pe lume, și simțămîntul pe care îl aveam că el de bună seamă era îngrijorat din pricina mea. Și-am socotit atunci de datoria mea de fiu să vin să te văd și să te liniștesc. Și-aceasta-i, o, părinte al meu, toată pricina venirii mele !

Cînd auzi vorbele fiului său și cînd pricepu astfel că fiul său dobîndise fericirea și nimic alta, sultanul răspunse :

— O, fiul meu, ce poate să dorească mai mult pentru copilul lui un tată iubitor ? De bună seamă, mi-ar fi plăcut mai mult să te văd și eu cum trăiești, în fericirea

aceea, în preajma mea, la anii mei bătrîni, mai degrabă decît într-un loc despre care nu știu unde se află și nici măcar dacă se află. Da măcar, fiul meu, nu-mi poți arăta unde să dau de știre, de acuma înainte, cînd aș vrea să am de la tine știri mai dese, și să nu mai fiu în starea de îngrijorare în care mă cufundase lipsa ta ?

Și beizadea Hossein răspunse :

— În ce privește liniștea ta, o, părinte al meu, să știi că am să veghez eu însumi, abătîndu-mă atîta de des pe la tine încît mi-e frică să nu încep a te sastisi. Însă în ce privește a-ți arăta locul de unde ai putea să capeți știri despre mine, te rog fierbinte să mă ierți a nu-ți dezvălui nimic, întrucît aceasta-i o taină de credință pe care am jurat și un legămînt pe care țin să-l țin.

Și sultanul, nevroind să stăruie mai mult, îi spuse craiului Hossein :

— O, fiul meu, ferească-mă Allah să pătrund mai departe, împotriva voinței tale, în taina aceasta. Poți oricînd vei vroi să te întorci la saraiul acela de desfătare unde locuiești. Vreau numai să-ți cer a-mi face și mie, părintele tău, o făgăduială, tot așa, și anume că ai să vii să mă vezi o dată pe lună, fără teama că m-ai sastisi, cum zici tu, ori că m-ai stînjeni. Căci ce îndeletnicire mai scumpă poate avea un tată iubitor, dacă nu aceea de a-și încălzi inima în preajma copiilor lui, și de a-și răcori sufletul la răsuflarea lor, și de a-și bucura ochii la vederea lor ?

Iar cuconul Hossein răspunse că ascultă și că se supune și, făcînd juruința cerută, rămase la sarai trei zile întregi, după care își luă ziua-bună de la tătîne-său, și în dimineața celei de a patra zile plecă de cu zori, în fruntea călăreților săi, fiii de ginni, așa cum venise...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treisprezecea noapte

Urmă :

...cuconul Hossein răspunse că ascultă și că se supune și, făcînd juruința cerută, rămase la sarai trei zile întregi, după care își luă ziua bună de la tătîne-său, și în dimineața celei de a patra zile plecă de cu zori, în fruntea călăreților săi, fiii de ginni, așa cum venise.

Iar soția lui, gennia cea frumoasă, îl primi cu o bucurie fără de margini și cu un dor cu atîta mai cald cu cît nu se așteptase să-l vadă întors așa de grabnic. Și sărbătoriră împreună întoarcerea aceea fericită, drăgostindu-se îndelung, în cele mai desfătate și în cele mai felurite chipuri.

Și frumoasa gennie nu precupeți nimic, începînd din ziua aceea, spre a-i face soțului ei cît mai ispititoare cu putință șederea în saraiul fermecat. Și se sluji pentru aceasta de necontenite schimbări în felul ei de a răsufla, de a se plimba, de a mînca, de a bea, de a se veseli, de a privi cum dănțuiau dănțuitoarele, de a asculta cîntecele almeelor și dulceața lăutelor, de a spune stihuri, de a mirosi mireasma trandafirilor, de a se împodobi cu florile grădinii, de a culege chiar de pe ramuri poamele coapte, și de a juca neasemuitul joc al celor ce se au dragi, care-i jocul de șah în pat, luînd seama la toate chichițele cele iscusite la care duce jocul acesta gingaș.

Și după o lună de zile de viață dulce ca aceea, beizadea Hossein, care o prevestise dintru început pe soția sa despre făgăduiala ce-i făcuse sultanului, părintele său, fu nevoit să curme șirul desfătărilor și să-și ia rămas-bun de la gennia cea întristată. Și îmbrăcat și împodobit încă și mai falnic decît întîia oară, încălecă pe calul lui cel frumos și porni în fruntea fiilor de ginni, călăreții săi, ca să se ducă în ospeție la tătîne-său sultanul.

Or, în vremea lipsei lui, după ce plecase întîia dată din palatul tatălui său, sfetnicii de taină ai sultanului, care prețuiseră puterea prințului Hossein și bogățiile lui necunoscute după dovezile pe care le dedese în vileag în răstimpul celor trei zile pe care le petrecuse la sarai, nu pregetară să se folosească de îngăduința pe care le-o dase sultanul de a-i vorbi, și de înrîurirea pe care o dobîndiseră asupra cugetului său, spre a încerca să-i iște în suflet anumite preupusuri împotriva lui fiu-său și să-l facă să creadă că domnișorul îi purta pică. Și îi zugrăviră că grija cea mai de rînd îi poruncea să cerceteze măcar în ce loc se află adăpostul fiului său, și de unde scoate el tot aurul trebuitor pentru niște cheltuieli cumu-s acelea pe care le-a făcut cît a stat acolo, și pentru fala cu care i-a plăcut să se împăuneze anume numai, ziceau ei, ca să-l înfrunte pe tătîne-său și ca să arate că nu are trebuință de milele ori de bunăvoia lui spre a trăi ca un fecior de sultan. Și îi spuseră că tare mai era de temut să nu care cumva să se facă îndrăgit de gloate și să-i răzvrătească pe supuși împotriva domnului lor, spre a-l da jos pe sultan din scaunul de domnie și spre a-i lua locul.

Ci sultanul, măcar că vorbele lor l-au cam tulburat oleacă, nu a vrut nicidecum să creadă că Hossein, fiul său cel mai drag, ar fi în stare să uneltească împotriva lui, punînd la cale o hainie atîta de ticăloasă ca aceea. Și le răspunsese sfetnicilor săi de taină :

— O, voi, care cu limba voastră plămădiți neîncrederea și presupunerile, au voi nu știți că fiul meu Hossein ține la mine și că eu sînt cu atîta mai încredințat de dragostea și de credința lui cu cît nu i-am dat vreodată nici cel mai mic prilej de a fi nemulțumit de mine ?

Dar cel mai ascultat dintre sfetnici o întoarse :

— O, doamne al vremilor, da-ți-ar viață lungă Allah ! Și crezi tu că beizadea Hossein a uitat așa de repede ceea ce el socoate a fi o nedreptate din partea ta, în ce

privește hotărîrea norocului lui cu domnița Narrennahar ? Și nu pricepi tu, din ceea ce se vădește limpede, că beizadea Hossein s-a dovedit tare iscusit cînd a primit cu supunere hotărîrea soartei, în loc să se ia după pilda fratelui mai mare, care, mai degrabă decît să se răzvrătească împotriva a ce a fost scris, s-a dus și a îmbrăcat haina de derviș și s-a pus sub oblăduirea sufletească a unui sfînt șeic, meșter la cunoașterea *Cărții-celei-sfinte* ? Și-apoi, o, stăpîne al nostru, au nu și tu ai băgat de seamă, înaintea noastră, că, atunci cînd a venit beizadea Hossein, și el și oamenii lui erau curați, iar hainele și podoabele și tacîmurile cailor erau strălucite de parcă de-abia ar fi ieșit din mîna meșterului ? Și n-ai luat seama că pînă și caii aveau părul uscat și lucios și nu erau mai osteniți decît dacă s-ar fi întors de la o preumblare scurtă ? Or toate astea, o, doamne al vremilor, sînt numai spre a-ți dovedi că beizadea Hossein și-a așezat tabăra lui cea tainică foarte aproape de cetatea ta de scaun, spre a-i fi cît mai la îndemînă să-și înfăptuiască gîndurile cele pidosnice, și să stîrnească tulburări în norod, și să se dedea la hainlîcurile lui cele negre. Noi, dar, am fi lipsit să ne îndeplinim datoria, o, doamne preamărit, dacă nu ne-am fi luat asupră-ne cruda îndatorire de a trezi luarea-ți aminte asupra unei trebi care-i tot atîta de anevoioasă pe cît este de temeinică și de grea, spre a te hotărî să veghezi la paza ta și la binele supușilor tăi cei credincioși !

Iar cînd sfetnicul își încheie țesătura lui de răutăți și de scorneli, sultanul îi spuse :

— Chiar că nici nu mai știu ce se cade să cred ori să nu cred din lucrurile acestea uluitoare. Oricum, vă rămîn îndatorat tuturora pentru sfaturile voastre, și pe viitor am să-mi deschid ochii mai bine !

Și îi lăsă să plece, fără a le arăta prea mult cît era de tulburat și de îngrijorat în sufletul său de vorbele lor. Și, spre a putea într-o zi fie să-i nimicească, fie să

le mulţumească pentru sfatul lor de bine, se hotărî să vegheze la faptele şi la umbletele fiului său Hossein, chiar de la întoarcerea următoare a acestuia.

Or cuconul Hossein nu zăbovi mult pînă ce să sosească, după cum făgăduise. Şi sultanul, tătîne-său, îl primi tot cu bucuria şi tot cu mulţumirea de întîia oară, ferindu-se cu grijă să-i dezvăluie crăişorului bănuielile pe care i le stîrniseră în minte vizirii cei dornici să-l piardă. Ci a doua zi chemă o babă, vestită în tot saraiul pentru vrăjitoriile şi răutăţile ei, şi care era în stare să descurce, fără a le rupe, pînă şi firele dintr-o pînză de păianjen. Şi cînd baba se înfăţişă dinainte-i, sultanul îi spuse :

— O, bătrînă a binecuvîntării, iacătă ziua în care să-ţi dovedeşti credinţa faţă de nevoile sultanului tău. Află dar că, de cînd l-am găsit pe fiul meu Hossein, nu am putut a-l face să-mi spună în ce loc s-a aciuat. Şi nu am vrut, ca să nu-l umilesc, să mă slujesc de puterea mea şi să-i cer fără de voia lui să-mi dezvăluie taina. Aşa că te-am chemat, o, sultană a vrăjitoarelor, întrucît te socot de-ajuns de iscusită ca să faci în aşa fel încît dorinţa mea să fie împlinită fără ca nici fiul meu, nici nimeni din sarai să nu poată să afle ceva. Aşa că îţi cer să te foloseşti de toată dibăcia şi deşteptăciunea ta, care-s fără de asemuire, spre a lua seama la tot ce va face fiul meu după plecarea sa, care va avea loc mîine dimineaţă în zori. Ori poate că ai face şi mai bine să te duci chiar de astăzi, fără a mai tărăgăna, la locul unde şi-a găsit săgeata, lîngă brîul de stînci ce închide cîmpia dinspre apus. Întrucît acolo, odată cu săgeata, şi-a găsit el ursita !

Iar hîrca cea bătrînă răspunse că ascultă şi că se supune, şi ieşi să se ducă la stînci şi să se pitească acolo, în aşa fel încît să vadă tot fără a fi văzută.

Or a doua zi beizadea Hossein plecă de la sarai, cu călăreţii lui, din revărsat de ziuă, spre a nu trezi luarea-

aminte a musaipilor și a trecătorilor. Și cînd ajunse la borta în care se afla ușa de piatră, pieri dincolo de ea dimpreună cu toți cei care îl însoțeau. Și baba vrăjitoare văzu totul, și rămase uluită pînă peste marginile uluirii.

Și cînd își veni în fire din turburarea ei, ieși din ascunzătoare și se duse drept la ungherul în care văzuse cum pieriseră și oamenii și caii. Ci cu toate străduințele și oricît căută ea în toate părțile, rotindu-se întruna peste tot, nu zări nici o deschizătură și nici o intrare. Întrucît ușa de piatră, care pentru beizadea Hossein se lăsase văzută încă de la întîia lui sosire acolo, nu se ivea decît numai pentru anume oameni, care erau pe placul preafrumoasei gennie, da niciodată și nicidecum ușa nu era de văzut pentru niște muieri, și mai cu seamă pentru babele cele urîte și grețoase la privit. Și în tulbarea ei de a nu-și putea duce mai departe iscodelile, baba nu se putu ușura altfel decît slobozind o vîntuitură care făcu să sară pietrele din loc și ridică în văzduh un nor de pulbere. Și, cu nasul alungit pînă la picioare, se întoarse la sultan și îi dete seama despre tot ce văzuse, adăugind :

— O, doamne al vremilor, am toată nădejdea să izbutesc mai bine data viitoare. Și nu-ți cer decît să mă îndatorezi cu oleacă de răbdare și să nu întrebi nimic despre căile de care am de gînd să mă slujesc !

Și sultanul, care și așa era destul de mulțumit de izbînda aceea dintîi, îi răspunse bătrînei :

— Ai toată slobozenia să faci cum te-i pricepe ! Du-te sub ocrotirea lui Allah, iar eu am să aștept aici răbduriu izbînda făgăduielilor tale !

Și ca îndemn să lucreze bine, îi dărui un diamant minunat, și îi spuse :

— Primește diamantul ca pe un semn al mulțumirii mele ! Da să știi că el nu este nimic față cu ceea ce gîndesc eu să-ți răsplătesc izbînda !

Și bătrîna sărută pămîntul între mîinile sultanului și se duse în calea ei.

Or la o lună de la întîmplarea aceasta, beizadea Hossein ieși ca și ceà din urmă oară pe ușa de piatră, cu alaiul lui de douăzeci de călăreți îmbrăcați falnic. Și mergînd de-a lungul stîncilor, dete cu ochii de o biată bătrînă care zăcea jos pe pămînt și gemea într-un chip jalnic, ca o făptură lovită de vreo suferință grea. Și era îmbrăcată în zdrențe, și plîngea. Și crăișorul Hossein, cuprins de milă, își opri calul și o întrebă cu duioșie pe bătrînă ce o doare și ce putea să facă el spre a-i ușura suferința. Și baba cea prefăcută, care anume venise să se aștearnă acolo spre a răzbate la ținta ce și-o urma, răspunse, fără a ridica fruntea, cu un glas întretăiat de gemete, și cu gîfîituri :

— O, mîntuitoare doamne al meu, Allah anume te-a trimis ca să-mi sapi mormîntul, întrucît am să mor ! Of, sufletul meu se duce ! O, doamne al meu, am plecat din satul meu să mă duc la cetate și, pe drum, m-a cuprins o fierbințeală grea, care m-a doborît aici fără de puteri, departe de orice făptură omenească și fără de nădejdea vreunui ajutor !

Și cuconul Hossein, care avea inima miloasă, îi spuse bătrînei :

— Mătușă a mea bună, îngăduie ca doi oameni de-ai mei să te ridice și să te ducă la locul unde am să mă întorc și eu, ca să ți se dea îngrijire !

Și făcu semn la doi dintre oamenii lui s-o ridice pe babă. Iar ei așa făcură ; și pe urmă unul dintre ei o sui pe spinarea calului, în spatele său. Și domnișorul făcu cale întoarsă și ajunse cu călăreții săi la ușa de piatră, care se deschise și îi lăsă să intre...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute paisprezecea noapte

Urmă :

...Și domnișorul făcu cale întoarsă și ajunse cu călăreții săi la ușa de piatră, care se deschise și îi lăsă să intre.

Și domnița gennia, cînd îi văzu pe toți că vin așa îndărăt, și nedîndu-i prin cap care să fie pricina ce-i silise să se întoarcă, dete fuga înaintea crăișorului Hossein, soțul ei care, fără să descalece de pe cal, i-o arătă cu degetul pe baba ce se făcea că moare și pe care doi călăreți tocmai o puneau jos pe pămînt, sprijinind-o pe după subsuori, și îi spuse :

— O, sultană a mea, această biată bătrînă, în starea jalnică în care o vezi, ne-a fost scoasă în cale de Allah, și se cuvine să-i purtăm de grijă și să-i dăm ajutor. O încredințez, așadar, milei tale, rugîndu-te să pui să i se dea toate îngrijirile pe care le vei socoti de trebuință !

Și gennia domniță, care sta cu privirile pironite pe babă, le porunci slujnicelor sale s-o ia din mîinile călăreților și s-o ducă într-un iatac aparte, și să se poarte față de prefăcută cu tot atîta cinstire și cu tot atîta luare-aminte cît ar avea față de ea însăși. Și după ce femeile se îndepărtară cu bătrîna, preafrumoasa gennia îi spuse soțului său, scoborînd glasul :

— Allah să-ți răsplătească mila, care pornește dintr-un suflet bun ! Ci de acum încolo poți să fii liniștit în privința bătrînei, întrucît ea nu e mai bolnavă decît ochiul meu, și știu care-i pricina ce-o aduce aici, și cine sînt cei care au mînat-o, și care este ținta chibzuită de ea cînd s-a așternut în drumul tău. Ci să fii fără de nici o teamă și să fii bine încredințat că orice s-ar unelti împotriva ta, cu gîndul de a te urgisi și de a-ți cășuna necazuri, am să știu eu cum să te apăr, făcînd zadarnice toate capcanele ce se vor pune împotriva ta !

Și, după ce îl mai sărută o dată, îi spuse :

— Du-te, sub ocrotirea lui Allah !

Și beizadea Hossein, deprins de mult să nu-i mai ceară lămuriri soției sale gennia, își luă rămas-bun de la ea și porni iar la drum înspre cetatea de scaun a părintelui său, unde nu peste mult ajunse cu întregu-i alai. Și sultanul îl primi ca de obicei, nelăsînd să se vadă nimic, nici dinaintea lui, nici dinaintea sfetnicilor, din simțămintele care îl zbuciumau.

Estimp, așadar, cele două slujnice ale preafrumoasei gennia o duseră pe hîrca de vrăjitoare într-un iatac mîndru și o ajutară să se culce pe un pat cu saltele de satin, chindisit cu horbote, și cu un polog de mătase subțire, cu perdele de zarafir. Și una dintre ele îi dete să bea o ceașcă plină cu apă de la Fîntîna Leilor, spunîndu-i :

— Iacătă o ceașcă de apă de la Fîntîna Leilor, care vindecă pînă și bolile cele mai zăcașe, și dă sănătate pînă și celor ce se află în pragul morții !

Și baba sorbi ceașca și, peste puține clipe, strigă :

— O, ce licoare minunată ! Iacătă-mă-s tămăduită, de parcă mi s-ar fi scos răul cu un clește ! Faceți-mi binele de a mă călăuzi degrabă pînă la stăpîna voastră, ca să-i mulțumesc pentru bunătatea ei și ca să-i arăt îndatorința mea !

Și se ridică în capu' oaselor, prefăcîndu-se că s-ar fi izbăvit de un rău de care nici nu suferise. Și cele două slujnice o călăuziră printr-un șir de iatacuri care de care mai strălucit, pînă în sala în care se afla stăpîna lor.

Or preafrumoasa gennia ședea pe un jeț de aur greu, împodobit cu nestemate, împresurată de o mulțime de domnițe de-ale ei care toate erau la fel de minunate și îmbrăcate într-un chip tot atîta de strălucit ca și stăpîna lor. Iar baba vrăjitoare, uluită de tot ce vedea, se ploconi la picioarele jețului, îngăimînd niște mulțumiri. Și gennia îi spuse :

— Sînt tare bucuroasă, o, preabună femeie, că te-ai vindecat. Și-acuma ești slobodă să rămîi la saraiul meu cîtă vreme vei vrea. Iar femeile mele au să stea la poruncile tale, spre a-ți arăta saraiul !

Și baba, după ce mai sărută o dată pămîntul, se ridică și se lăsă dusă de două tinerele, care porniră să-i arate palatul pînă în toate minunatele lui amănunte. Și cînd sfîrșiră de umblat, baba își zise că ar fi mai bine pentru ca să se cărăbănească acuma, cînd văzuse ce vrusese să vadă. Și își mărturisi dorința față de cele două tinerele, după ce le mulțumi pentru bunăvoința lor. Iar ele o scoaseră prin ușa de piatră, urîndu-i drum bun. Și, de cum ajunse dincolo de stînci, baba se întoarse ca să ia seama mai bine la ușă și ca să poată să țină minte locul ; și întrucît ușa nu era de văzut pentru o muiere de teapa ei, degeaba se tot uită ea ; și fu nevoită să plece fără a izbuti să dibăcească ușa.

Iar cînd ajunse dinaintea sultanului, îi dete seama de toate cîte le făcuse, toate cîte le văzuse, și de neputința în care se afla de a mai găsi intrarea la saraiul vrăjit. Și sultanul, destul de mulțumit de lămuririle ei, își chemă la sfat și vizirii și sfetnicii și le povesti cumu-i treaba, cerîndu-le sfatul. Și unii îl sfătuiră să-l dea morții pe cuconul Hossein, ponegrindu-l că urzește împotriva domniei ; iar alții socotiră că poate ar fi mai bine să-l zeberească și să-l întemnițeze pentru tot restul zilelor lui. Iar sultanul se întoarse înspre babă și o întrebă :

— Dar tu ce socoți ?

Ea spuse :

— O, doamne al vremilor, eu socot că-i mai bine să te slujești de legăturile pe care fiul tău le are cu gennia, spre a-l pune să ceară și să dobîndească de la ea minunății ca acelea care se află în saraiul ei. Iar dacă el nu are să vrea, ori dacă ea nu are să-i dea, numai atunci urmează să cugeți la mijlocul cel crunt pe care ți-l înfățișează vizirii !

Și sultanul zise :

— Nu este nimica împotrivă !

Și trimise după fiul său și îi spuse :

— O, fiul meu, întrucît iacătă-ne ajuns mai bogat și mai puternic decît tatăl tău, oare nu ai putea să-mi aduci, data viitoare, vreun lucru care să-mi facă bucurie, de pildă vreun cort frumos, care să-mi poată sluji la vînătoare ori la război ?

Și crăișorul Hossein dete răspunsul de cuviință, încredințîndu-l pe tătîne-său de bucuria pe care o are de a-l mulțumi.

Și cînd ajunse îndărăt la soția lui gennia, îi spuse dorința tatălui său ; iar ea răspunse :

— Pe Allah ! lucrul pe care ni-l cere sultanul este un fleac !

Și îl chemă pe vistiernicul ei și îi spuse :

— Du-te și ia cortul cel mai mare care se află în haznaua mea ! Și spune-i străjerului vostru Șaiibar să ni-l aducă !

Și vistiernicul grăbi să îndeplinească porunca. Și peste puține clipe se întoarse însoțit de străjerul haznalei, care era un ginn dintr-un soi cu totul aparte. Întrucît era înalt de un picior și jumătate, avea o barbă de trei picioare, o mustață deasă și suflecată pînă la urechi, și niște ochi ca ochii de porc, înfundați adînc în capul lui care era tot atîta de gros cît și trupul ; și ducea pe umăr o dreavă de fier mai grea de cinci ori decît el, iar în mîna cealaltă ducea o legăturică împăturită. Și gennia îi spuse :

— O, Șaiibar, ai să-l însoțești numaidecît pe soțul meu, beizadea Hossein, pînă la sultan, părintele său. Și să faci ceea ce ești dator să faci !

Iar Șaiibar răspunse că ascultă și că se supune ; și întrebă :

— Și, o, stăpîna mea, trebuie să duc și cortul pe care îl am în mînă ?

Ea spuse :

— De bună seamă ! Ci, mai întîi, întinde-l aici, pentru ca beizadea Hossein să poată să-l vadă !

Şi Şaiibar trecu în grădină şi desfăcu legăturica pe care o adusese. Şi se văzu un cort care, întins cu totul, putea să adăpostească o oştire întreagă, şi care avea însuşirea că se mărea şi se micşora, pe măsura a ce trebuia să cuprindă. Şi după ce îl desfăşură, îl strînse la loc şi îl făcu o legăturică pe care o ţinea în podul palmei. Şi îi spuse crăişorului Hossein :

— Să mergem la sultan !

Or, cînd beizadea Hossein, cu Şaiibar mergînd pe jos înainte-i ajunse în cetatea de scaun a părintelui său, toţi trecătorii, cuprinşi de spaimă la vederea ginnului cel pitic, care venea cu bîrna lui de fier pe umăr, o luară la fugă să se ascundă prin case şi prin prăvălii, zăvorind degrabă uşile. Iar cînd ajunseră la palat, portarii, hadîmbii şi străjerii îşi luară tălpile la spinare, scoţînd ţipete de spaimă. Şi amîndoi intrară în palat şi se înfăţişară dinaintea sultanului, care se afla înconjurat de vizirii şi de sfetnicii lui şi tăifăsuiau cu hoaşca de vrăjitoare. Iar Şaiibar, înaintînd pînă la picioarele jeţului domnesc, aşteptă pînă ce beizadea Hossein se temeni dinaintea tătîne-său, după care spuse :

— O, doamne al vremilor ! ţi-am adus cortul.

Şi întinse cortul în mijlocul sălii, şi începu să-l mărească şi să-l micşoreze, stînd la oarecare depărtare. Pe urmă deodată ridică bîrna de fier şi o slobozi drept în capul vizirului, şi îl făcu terci, dintr-o lovitură. Pe urmă îi terciui în acelaşi chip şi pe ceilalţi viziri, şi pe sfetnici, pe cînd ei, înţepeniţi de spaimă, nu aveau putere nici măcar să ridice mîna ca să se apere. Şi o terciui apoi şi pe hoaşca de vrăjitoare, spunîndu-i :

— Asta-i ca să te învăţ cum să te mai prefaci că eşti pe moarte !

Și după ce nimici astfel toată liota, puse dreava de fier pe umăr și îi spuse sultanului :

— I-am nimicit spre a-i pedepsi pentru sfaturile lor cele rele ! În ce te privește, o, măria-ta, întrucît ai mintea slabă și întrucît nu te-ai gîndit să-l ucizi ori să-l otrăvești pe craiul Hossein decît din pricină că te-au îndemnat aceștia, te cruț de o soartă ca a lor. Da te mazilesc din domnie. Și dacă vreunul din cetate cutează să cîrtească, îl nimicesc ! Și nimicesc cetatea toată, dacă nu va vroi să-l primească pe crăișorul Hossein de sultan ! Și-acuma dă-te jos și pleacă, ori te sfărîm !

Iar sultanul zori să se supună și, coborînd din scaunul de domnie, ieși din palat și se duse să trăiască în pustnicie, lîngă fiul său Ali, sub călăuza dervișului cel sfînt.

Iar în ce-i privește pe beizadea Hassan și pe soția sa Nurrennahar, întrucît nu luaseră parte în nici un fel la uneltire, crai Hossein, ajungînd sultan, le dărui ca huzmet țara cea mai frumoasă din împărăție și rămase mai departe în cele mai bune legături cu ei. Iar crai Hossein trăi cu soția lui, preafrumoasa gennia, în desfătare și huzur. Și lăsară amîndoi un șir lung de urmași, care domni după moartea lor, vreme de ani și ani. Ci mai știutor este Allah !

Iar Șeherezada, după ce istorisi așa povestea aceasta, tăcu. Iar sora ei Doniazada îi spuse :

— O, sora mea, ce dulci, și ce miezoase, și ce desfătătoare sînt vorbele tale !

Iar Șeherezada zîmbi și spuse :

— Da ce sînt acestea pe lîngă ceea ce am să mai povestesc, dacă sultanul îmi îngăduie !

Și sultanul Șahriar își zise : „Ce poate ea să-mi mai povestească, iar eu să nu știu ?“ Și îi zise Șeherezadei :

— Ai îngăduința !

Iar Șeherezada îi povesti sultanului Șahrir :

POVESTEA CU DULCEA CHITĂ-DE-MĂRGĂRINTE

Se află istorisit, în letopisețele învățaților și în cărțile trecutului, că emirul drepteredincioșilor Al Motazid Bi'llah, cel de al șaselea calif din neamul lui Abbas, nepotul lui Al-Motavakkil, nepotul lui Harun Al-Rașid, era un domnitor dăruit cu suflet ales, cu inimă bărbată și cu simțăminte înalte, plin de vrajă și de evghenie, de filotimie și de gingășie, de vitejie și de cutezanță, de măreție și deșteptăciune, puternic și neînfricat ca leii și, pe lîngă toate, cu un har la stihuire atîta de desăvîrșit încît era socotit ca poetul cel mai de seamă de pe vremurile lui. Și avea la Bagdad, cetatea sa de scaun, spre a-l ajuta să chivernisească treburile împărăției lui fără de margini, șaizeci de viziri plini de rîvnă neostenită, care vegheau treburile norodului cu neodihnită osîrdie, întocmai ca și domnul lor. Fapt care făcea ca nimica, nici măcar întîmplarea ce-ar fi părut fără de nici o însemnătate, să nu-i rămînă ascuns din tot ce se petrecea sub domnia lui, în țările care se întindeau de la pustiul Șamului pînă la hotarele Maghrebului și de la munții Khorassanului și marea apusului pînă la marginile cele mai afunde ale Indiei și ale Afganistanului.

Or într-o zi, pe cînd se plimba cu povestitorul Ahmad Ibn-Hamdun, prietenul și tovarășul său de pahar cel mai drag, chiar acela căruia îi datorăm că ne-a lăsat atîtea istorisiri frumoase de povestit și atîtea stihuri minunate de-ale moșilor noștri de demult, ajunse dinaintea

unei case cu înfățișare domnească, ascunsă dulce în inima unei grădini, și care, cu zidurile-i ispitite, mărturisea gusturile stăpînului ei, cu mult mai iscusință decît ar fi făcut-o chiar limba cea mai măiestrită. Căci pentru cel ce avea ochi simțitori și suflet luător-aminte, așa cum avea califul, casa aceea era însăși măiestria graiului.

Și cum se așezaseră amîndoi pe lavița de marmură ce se afla în fața casei și se odihneau de preumblarea lor, bucurîndu-se de reveneala care adia înspre ei îmbălsămată de mireasma crinilor și a iasomiilor, văzură ivindu-se dinainte-le, ieșiți din umbra grădinii, doi tinerei frumoși ca luna în cea de a paisprezecea zi a sa. Și vorbeau între ei, fără a-i fi băgat de seamă pe cei doi călători care ședeau pe lavița de marmură. Și unul dintre cei doi tinerei îi spunea tovarășului său :

— Deie Allah o, prietene al meu, ca în ziua aceasta de strălucire niște oaspeți aduși de întîmplare să se abată pe la stăpînul nostru, care-i mohorît că a sosit ceasul de masă fără ca nimenea să se fi arătat spre a-i ține tovărășie, pe cînd de obicei are totdeauna în preajma sa niscaiva prieteni ori niscaiva călători pe care să-i cinstească cu bunătățuri și pe care să-i găzduiască măreț !

Iar celălalt răspunse :

— Hotărît ! e întîia dată cînd se întîmplă așa și cînd stăpînul nostru se află singur în sala de oaspeți. Tare-i ciudat că, cu toată dulceața acestei zile de primăvară, nici un trecător nu și-a ales ca loc de odihnă grădinile noastre cele atîta de frumoase, pe care de obicei vin să le vadă oameni tocmai din afundurile împărăției.

Auzind vorbele celor doi flăcăi, Al-Motazid fu pînă peste măsură de uluit să afle nu numai că în cetatea sa de scaun trăiește un om de vază de-a cărui casă nu știa nimic, ci și că acel om ducea o viață destul de osebită și că nu-i plăcea să șadă singur la masă. Și gîndi : „Pe Allah ! mie, care sînt calif, adeseori îmi place să stau singur singurel, numai cu mine, și aș muri în cel mai scurt răstimp dacă ar fi să simt mereu o suflare

străină lîngă a mea ! întrucît singurătatea este de nepreţuit, uneori !“ Pe urmă îi spuse credinciosului său tovarăş de ospeţe :

— O, Ibn-Hamdun, o, povestitorule cu limbă de miere, tu, cel care cunoşti toate poveştile de demult şi nu ai scăpat nimic din întîmplările vremurilor de-acum, ştii ceva despre insul care e stăpînul acestui sarai ? Şi nu crezi că ar fi de sîrg să ne cunoaştem cu unul dintre supuşii noştri care duce o viaţă atît de deosebită de viaţa celorlalţi oameni, şi-atîta de uluitoare în bogăţia-i singuratică ? Şi-apoi lucrul acesta nu mi-ar da oare prilejul să dovedesc faţă de unul dintre supuşii mei de viţă aleasă o dărnicie care aş vrea să fie încă şi mai strălucită decît aceea pe care o va fi arătînd pesemne el faţă de oaspeţii săi aduşi de întîmplare ?

Iar povestitorul Ibn-Hamdun răspunse :

— De bună seamă că emirul dreptcredincioşilor nu ar avea de ce să se căiască mergînd la navabul acesta pe care nu-l cunoaştem. Aşa că, de vreme ce asta-i dorinţa stăpînului meu, am să-i strig pe cei doi flăcăi chipeşi şi am să le dau de ştire că vrem să mergem la stăpînul saraiului !

Şi se ridică de pe laviţă, dimpreună cu Al-Motazid, care, după obiceiul lui, era străvestit în neguţător. Şi se înfăţişă dinaintea celor doi băieţi chipeşi şi le spuse :

— Duceţi-vă, Allah fie cu voi amîndoi, şi daţi de ştire stăpînului vostru că la poarta lui doi neguţători străini cer intrare în casă, şi năzuiesc la cinstea de a se înfăţişa dinainte-i.

Iar cei doi tinerei, de cum auziră vorbele acelea, zburară voioşi spre casă, şi nu peste mult se ivi în prag însuşi stăpînul locului. Şi era un bărbat cu faţa luminată, cu trăsături alese şi gingaşe, cu înfăţişarea zarifă şi cu purtarea plină de bunăvoinţă...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Urmă :

Și era un bărbat cu fața luminată, cu trăsături alese și gingașe, cu înfățișarea zarifă și cu purtarea plină de bunăvoință. Și era îmbrăcat cu o haină de mătase de Nișabur, avea pe umeri o mantie de catifea cu ciucuri de aur, iar pe deget un inel de rubin. Și veni în calea lor, cu un zîmbet de bun-venit pe buze și cu mîna stîngă pe inimă, și le spuse :

— Salamaleikum și prietenie domniilor-voastre binevoitoare, care ne cinstesc cu o cinstire fără de seamăn venind la noi !

Iar ei intrară în casă și, dacă văzură rînduiala cea minunată de acolo, li se păru casa chiar ca un colț de rai, întrucît frumusețea ei de dinlăuntru întrecea, și încă cu mult, frumusețea de dinafară și, fără de nici o îndoială, l-ar fi făcut pînă și pe un îndrăgostit deznădăjduit să-și uite dorul de iubita lui.

Iar în odaia de taifas, o grădiniță se oglindea în havuzul de alabastru, în care cînta șuvoiul de diamant, și. prin chiar micimea ei, era ca o reveneală proaspătă și ca o vrăjire. Căci dacă grădina cea mare, cu toate florile și cu toate frunzișurile care împodobesc pămîntul lui Allah, închipuia un brîu împrejurul casei, și dacă, prin strălucirea ei, era ca o nebunie de ierburi, fără de nici o îndoială că grădina cea mică era ca însăși înțelepciunea lor. Iar ierburile ce-o alcătuiau erau patru flori, da, într-adevăr, numai patru flori, însă niște flori cum ochiul omului nu va mai fi văzut decît în zilele dintîi ale pămîntului.

Or floarea cea dintîi era un trandafir, aplecat pe firul lui și, în totului tot, nu un trandafir ca toți trandafirii, ci chiar trandafirul cel dintîi, al cărui frate a înflorit

în rai, înainte de prăbușirea cea năpraznică a îngerului. Și floarea aceea, luminată de ea însăși, era o flacără de aur roșu, un foc de bucurie stîrnit din sineși, un zori de zi strălucitor, viu, stacojiu, catifelat, proaspăt, feciorese, neprihănit, îmbătător. Iar în bobocul lui cuprindea atîta purpură cîtă s-ar fi cerut pentru haina unui sultan. Iar mireasma lui, făcînd să se deschidă dintr-o suflare canaturile inimii, grăia sufletului : „Îmbată-te !" ; și, punînd aripi trupului, îi spunea : „Zboară !"

Iar floarea cea de-a doua era o lalea, dreaptă pe firul ei și, în totului tot, nu o lalea din vreo grădină împărătească, ci laleaua străbună, cea adăpată cu sînge de balauri, și al cărei neam stins înflorea în Iram-cel-cu-Pilaștri, și a cărei culoare spunea cupei pline cu vin bătrîn : „Eu îmbăt fără să fiu atinsă cu buzele !", iar jarului fierbinte îi spunea : „Eu ard fără să mă mistui !"

Iar cea de a treia floare era o zambilă, dreaptă pe firul ei și, în totului tot, nu zambila de prin grădini, ci zambila mamă a crinilor, cea numai safi de albă, zambila cea gingașă, și înmiresmată, și plăpîndă, și neprihănită, care îi spune lebedei ce iese din apă : „Eu sînt mai albă decît tine !"

Iar floarea cea de a patra, stînd plecată pe firul ei, era întru totului tot, nu, o, nu garoafa cea de pe terasele pe care seara le stropesc fetișcanele, ci un gogoloi aprins, o bucată din soarele prăvălit spre apus, un șip de mireasmă închizînd sufletul cel zburatic al piperului, era însăși garoafa pe a cărei soră sultanul ginnilor i-a dat-o lui Soliman ca să împodobească cu ea părul frumoasei Balkis, și din care acela a scos Elixirul de viață lungă, Balsamul înțelepciunii, Al-caliul împărătesc și Teriacul.

Iar apa din havuz, numai atingînd acele patru flori, fie și doar umbra lor, era străbătută, chiar și după ce zvonul cîntecului se stingea și ploaia de diamante se sfîrșea, de un șir de fiori de tulburare. Iar cele patru

flori, știindu-se atîta de frumoase, se temeneau zîmbitoare pe tulpinele lor și se priveau îndelung.

Și nimic nu mai împodobea sala aceea de marmură albă și răcoroasă, în afară de cele patru flori de la havuz. Iar privirea se odihnea asupra lor, răpită, fără a cere nimic mai mult.

Și, după ce califul și soțul său șezură pe divanul așternut cu chilimuri de Khorassan, gazda îi pofti, după alt rînd de urări de bun-venit, să împartă cu el masa alcătuită din bucate alese, pe care tocmai i-o aduceau pe tăvi de aur slugile, și pe care o așterneau pe niște sofrale de bambus. Și masa se petrecu în dragostea de care se slujesc prietenii față de prietenii lor, și fu înveselită, la un semn al gazdei, de intrarea a patru fetișcane cu chipurile ca luna, și care erau : cea dintîi o cîntăreață din alăută, cea de a doua o cîntăreață din țimbal, cea de a treia o cîntăreață din gură, iar cea de a patra o dănțuitoare. Și în vreme ce cu alăutele, cu cîntarea și cu frumusețea danțului ele desăvîrșeau, tuspatru, strălucirea acelei săli și vrăjeau împrejurul, gazda și cei doi oaspeți degustau vinul din cupe și se deduleeau cu poamele culese cu crengile lor cu tot, așa de frumoase că nu se puteau să fi fost aduse decît din livezile raiului.

Și povestașul Ibn-Hamdun, măcar că era deprins să fie cinstit din belșug de către stăpînul său, își simți sufletul atita de aprins de vinurile marmanzii și de tot acel noian de frumuseți strînse laolaltă, încît se întoarse cu niște ochi plini de lumină înspre calif și, cu cupa în mînă, rosti niște stihuri ce înfloreau în el la amintirea răscolită a unui tînăr prieten al său. Și, cu glasul lui frumos legănat, spuse :

O, tu, cu trandafirii ca de jar
De pe obrajii-ți limpezi ca lumina,
Cei plămădiți după dreptul tipar
Al unui idol proslăvit în China,
O, copilandre cu ochi de gagat,

Cu trup zarif ca de hurie sfîntă,
Hai, lasă-ți visu-n lene alintat,
Încinge-ți brîul, și cu veche-orîndă
Să gîlgîie fă vinul înspumat,
Aprinsul vin precum laleaua blîndă,
Că sînt și ceasuri de înțelepciune,
Precum și ceasuri sînt de nebunii.
Acuma-n cupă toarnă-mi vin-minune !
Să-l sorb cu mare sete, că tu știi
Ce mult îmi place, vinul, dacă este
Ca sîngele ce-l gîlgîie așa,
Din gîturi groase, ulcioarele-aceste,
Ah, vinu-aprins precum inima ta !
Și să nu-mi spui că dulcea lui lucoare
Vicleană e — căci nu-i adevărat !
Și-apoi ce rău mai e beția, oare,
Pentru acela ce s-a născut beat ?
Azi gîndurile mele-s o vîltoare,
Precum zulufii-n păru-ți revărsat !
Să nu-mi spui mie cum că, iată, vinul
Poeților le e dăunător.
Cît timp își pune cerul baldachinul,
Ca azi, albastru, cît în verde zbor
Se-nvăluie pămîntul — lasă-mi chinul
Să-l sting în cas, să beau pînă-am să mor !
Iar tinerii cei cu obraz de jar,
Cînd vor veni să-mi caute mormîntul,
Mireasma dulce-a vinului amar,
Din groapa mea, îmbălsămînd pămîntul,
S-o simtă cum răzbește în afar',
Și-n preajma lor, cînd o întoarce vîntul,
Beția mea să-i prindă iar și iar,
Și să-i îmbete și pe ei de-a rîndul.

Și, sfîrșind de ticluit stihurile acestea, povestașul Ibn-Hamdun ridică ochii înspre calif, ca să judece după chipul lui cum îi plăcuse cîntarea. Ci în loc de mulțumirea

pe care se aștepta s-o vadă, dete cu ochii de o înfățișare atîta de acrită și de o mînie atîta de aprigă încît scăpă din mînă cupa plină cu vin. Și se cutremură în sufletul său, și s-ar fi și crezut pierit fără de izbavă, dacă nu ar fi băgat tot atunci de seamă că emirul dreptcredincioșilor nu părea nici măcar să-i fi auzit stihurile rostite. și dacă nu i-ar fi văzut ochii tulburi și parcă pierduți în cercetarea unui lucru de nedeslușit. Și își zise : „Pe Allah ! acum o clipă avea chipul visător, și-acuma iacătă-l negru de supărare și cum niciodată nu i l-am mai văzut așa de furtunos. Și cît sînt eu de deprins a-i citi gîndurile după înfățișarea chipului și să-l ghicesc ce simte, iacătă că acuma habar nu am de unde i se trage schimbarea asta neașteptată ! Izgoni-l-ar Allah pe cel viclean și apere-ne de rele !"

Și cum își storcea astfel mințile, spre a ajunge să înțeleagă pricina acelei mînii, califul deodată aruncă înspre gazdă o privire plină de îndoință și, împotriva tuturor datinilor ospeției, și în pofida obiceiului care cere ca niciodată gazda și musafirul să nu se întrebe de nume și de rosturi, îl întrebă pe stăpînul casei, cu un glas ce se străduia să nu izbucnească :

— Cine ești tu, bre !

Iar gazda, la întrebarea lui, schimbîndu-se de tot la chip și speriat pînă peste fire, nu vroi să zăbovească a-i da răspunsul, ci zise :

— Mi se spune îndeobște Abu'l Hassan Ali-ben-Ahmad Al-Khorassani.

Și califul urmă :

— Da tu știi cine sînt eu ?

Iar gazda răspunse, încă și mai galben :

— Nu, pe Allah ! nu am avut cinstea, o. stăpîne al meu !

Atunci Ibn-Hamdun, simțind că împrejurarea se făcea tot mai încurcată, se ridică și îi spuse tînărului :

— O, gazdă a noastră, te afli de față cu emirul dreptcredincioşilor, califul Al-Motazid Bi'llah, nepotul lui Al-Motavakkil Ala'llah.

Cînd auzi vorbele acestea, stăpînul casei se ridică la rîndu-i, tulburat pînă peste poate, şi sărută tremurînd pămîntul dinaintea califului, şi spuse :

— O, emire al dreptcredincioşilor, mă închin ţie, pe harurile preacuvioşilor şi preacredincioşilor tăi strămoşi, să-i ierţi robului tău greşalele pe care va fi putut să le săvîrşească, fără de voia lui, faţă de măria ta, ori lipsa de cuviinţă de care o fi putut să se facă vinovat, ori lipsa de preacinstire, ori lipsa de dărnicie, fără de nici o îndoială !

Şi califul răspunse :

— Bre, omule, nu am să te cert pentru nici o astfel de lipsă. Ai dovedit, dimpotrivă, faţă de noi, o risipă de care te-ar pizmui pînă şi sultanii cei mai darnici. Ci dacă te-am întrebat ce te-am întrebat, am făcut-o întrucît, din cîte-mi pare, o pricină tare grea m-a stîrnit deodată, cînd nu mă gîndeam decît să-ţi mulţumesc pentru tot ce văzusem atîta de frumos în casa ta !

Şi gazda, năucită, spuse :

— O, stăpîne şi doamne al meu, fie-ţi milă ! nu lăsa mînia să cadă asupra robului tău, pînă a nu-l fi încredinţat şi pe el de nelegiuirea lui !

Iar califul spuse :

— Am băgat dintr-o dată de seamă, bre omule, că tot ce se află în casa ta, de la lucruri pînă la hainele pe care le ai pe tine, poartă numele bunicului meu, Al-Motavakkil Ala'allah ! Or poţi tu să-mi lămureşti un fapt atîta de ciudat ? Şi nu carecumva se cade să mă gîndesc la vreun furtişag nedovedit din saraiul strămoşilor mei preacucernici ? Vorbeşte fără de ocolişuri, ori te-aşteaptă moartea pe dată !

Şi gazda, în loc să se tulbure, îşi dobîndi la loc chipul

cel îndatoritor și zîmbetul, și cu glasul lui cel mai liniștit spuse :

— Milele și pavăza Celui-atotputernic fie asupra ta, o, doamne al meu ! Hotărît, vorbesc fără de ocolișuri, întrucît adevăru-i haina ta cea de pe dinlăuntru, cinstirea-i mantia ta cea de pe dinafară, și nimeni nu ar putea să grăiască altminteri decît întru adevăr dinaintea ta...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute șaisprezecea noapte

Urmă :

Hotărît, vorbesc fără de ocolișuri, întrucît adevăru-i haina ta cea de pe dinlăuntru, cinstirea-i mantia ta cea de pe dinafară, și nimeni nu ar putea să grăiască altminteri decît întru adevăr dinaintea ta.

Iar califul îi spuse :

— Dacă-i așa, șezi jos și zi-i !

Și Abu'l Hassan, la un semn al califului, șezu jos pe locul lui și spuse :

— Află, dar, o, emire al dreptcredincioșilor — dare-ar Allah să-ți duci mai departe biruințele și norocacele ! — că eu nu sînt, precum s-ar putea presupune, nici fiu de sultan, nici de emir, nici fecior de vizir, nici nimic ce s-ar putea asemui mai de aproape ori mai de pe departe cu vreo spiță de os domnesc. Da povestea mea-i o poveste atîta de ciudată încît de-ar fi scrisă cu acul pe colțul dinlăuntru al ochiului ar sluji de învățămînt aceluia care ar citi-o cu prețuire și cu luare-aminte. Întrucît

măcar că nu sînt nicidecum os domnesc, nici de viţă aleasă, nici din vreun neam de vază, socot că pot, fără a minţi, să-i mărturisesc stăpînului meu că, de binevoieşte să-şi plece înspre mine urechea, povestea mea are să-l mulţumească şi are să facă să-i piară mînia adunată împotriva robului care îi vorbeşte.

Şi Abu'l Hassan se opri o clipită din vorbă, îşi adună amintirile, le orîndui în mintea lui şi urmă astfel :

— Eu, o, emire al dreptcredincioşilor, m-am născut la Bagdad, ca fiu al unui tată şi al unei mame care nu mai aveau altă odraslă în afară de mine. Iar tatăl meu era un neguţător oarecare din suk. Dreptu-i, totodată, că era cel mai bogat şi cel mai preţuit dintre toţi negustorii. Şi nu era negustor numai într-un suk, ci în toate sukurile avea cîte o prăvălie, care era cea mai frumoasă, atît în sukul zarafilor cît şi în cel al neguţătorilor de leacuri ori în cel al postăvarilor. Şi în fiecare prăvălie avea cîte un om al lui, priceput la treburile de vînzare şi de cumpărare. Şi mai avea, lîngă odaia din fund a prăvăliei, şi cîte un iatac lăturalnic, unde putea, ferit de cei ce intrau ori ieşeau din prvălie, să se întindă în voie, la vreme de arşiţă, şi să-şi facă tabietul, pe cînd spre a-l răcori în răstimpul somnului un rob avea slujba de a-i face vînt cu un vînturar, vînturîndu-i cu bunăcuviinţă mai ales boaşele. Căci taică-meu avea boaşele simţitoare la căldură, şi nimic nu le făcea atîta bine cît răcoreala vînturarului. Or, cum altă odraslă în afară de mine nu mai avea, mă iubea din toată inima, nu mă lăsa să duc lipsă de nimic şi nu precupeţea nici o cheltuială pentru învăţătura mea. Şi de altminteri bogăţiile lui sporeau an de an, datorită binecuvîntării cerului, şi se făceau tot mai anevoie de socotit. Şi-atunci, venindu-i ceasul sorocului, muri — îndura-s-ar Alah să-l copere cu mila lui, să-l primească în tihna lui şi să dealungească, cu zilele pe care le-a pierdut răposatul, viaţa emirului dreptcredincioşilor.

Iar eu, moştenind averi nenumărate de la părintele meu, am urmat a mă ţine, ca şi pe vremea cînd trăia el, de negustoriile sukului. Şi de altminteri nu mă lipseam de nimica, mîncam, beam şi mă veseleam cît puteam cu prietenii care îmi erau dragi. Şi mi se părea că viaţa-i minunată şi mă străduiam să le-o fac şi celorlalţi tot atîta de dulce cît îmi era mie. Drept care fericirea îmi era fără de căinţe şi fără de amaruri şi nu rîvneam la nimic mai bun decît viaţa mea de fiecare zi. Întrucît şi ceea ce oamenii numesc ambiţie, şi ceea ce înfumuraţii numesc slavă, şi ceea ce săracii cu duhul numesc faimă, şi mai-măririle, şi zarva, toate astea îmi erau un simţămînt de neîndurat. Şi mă socoteam mai presus de ele. Iar mai presus de desfătările din afară puneam liniştea traiului meu, iar mai presus de măririle cele înşelătoare puneam fericirea mea de rînd, tăinuită în mijlocul prietenilor mei cu chip dulce. Ci, o, doamne al meu, o viaţă, cît de cuminte şi de curată ar fi ea, nu este niciodată ferită de belele. Şi trebuia şi eu, după pilda semenilor mei, să mă încredinţez de aceasta în curînd. Şi beleaua veni sub chipul cel mai vrăjit în viaţa mea. Întrucît, pe Allah ! oare se află pe pămînt vreo vrajă ce s-ar putea asemui cu frumuseţea, atunci cînd frumuseţea îşi alege, spre a se vădi, chipul şi legănările unei copilandre de paisprezece ani ? Şi se află oare, o, doamne al meu, copilandră mai dulce decît aceea pe care nu o aştepţi, atunci cînd, ca să ne ardă inima, ia chipul şi legănările unei copilandre de paisprezece ani ? Căci sub înfăţişarea aceasta, şi nu sub alta, mi se ivi, o, emire al dreptcredincioşilor, aceea care avea să-mi pecetluiască pe totdeauna minţile cu pecetea atotputerii ei. Că iacătă, stam într-o zi pe laviţa de dinaintea prăvăliei mele, şi tăifăsuiam ba de una, ba de alta, cu prietenii mei obişnuiţi, cînd văzui că se opreşte dinaintea mea o tinerică legănîndu-se şi zîmbind, împodobită cu doi ochi de babiloneancă, şi care îmi aruncă o privire, numai o

privire, și nimic mai mult. Iar eu, ca sub săgetătura unei săgeți agerite, tresării în cugetul și în trupul meu, și îmi simții întreaga ființă cuprinsă de tulburare, ca dinaintea chiar a năzăririi fericirii mele. Şi fetişcana, după o clipă, veni înspre mine și îmi spuse :

— Oare aici este prăvăliei domniei-sale Abu'l Hassan Ali Ibn-Ahmad Al-Khorassan ?

Și întrebarea aceea, o, doamne al meu, mi-o puse cu un glas ca de izvor, și ședea, înaltă și subțire, dinaintea mea, și mlădie în gingășia-i dulce ; iar gura-i de copil neprihănit, sub iașmacul de moselină, era un bobocel de purpură ce se deschidea peste două șiruri lucii de boabe de grindină. Iar eu răspunsei, ridicîndu-mă în cinstea ei :

— Da, o, stăpînă a mea, aceasta-i prăvălia robului tău.

Iar prietenii mei, din bună-cuviință, se ridicară toți şi plecară. Atunci fetişcana intră în prăvălie, o, emire al dreptcredincioșilor, tîrîndu-mi mințile după ea. Și șezu ca o domniță pe divan și mă întrebă :

— Și unde-i el ?

Eu răspunsei, da bîlbîindu-mă de tot, așa de tare mi se înnodase limba de tulburare :

— Chiar eu sînt, ya setti !

Și ea zîmbi, cu zîmbetul gurii ei, și grăi :

— Spune-i atunci slujbașului tău de colea să-mi dea trei sute de dinari de aur !

Iar eu, într-o clipită, mă întorsei înspre căpetenia băieților mei de prăvălie și îi poruncii să cîntărească trei sute de dinari şi să-i dea domniței aceleia nepămîntene ! Şi ea luă punga cu aur pe care i-o înfățișă slujbașul meu, şi, ridicîndu-se, plecă fără o vorbă de mulțumire, fără un semn de rămas-bun. Și, hotărît ! o, emire al dreptcredincioşilor, mințile mele nu putură să facă altceva decît s-o urmeze mai departe, lipite de pași ei.

Or, cînd pieri din vedere, băiatul meu de prăvălie îmi spuse cu bună-cuviință :

— O, stăpîne al meu, pe numele cui trebuie să scriu banii aceştia arvuniţi ?

Eu răspunsei :

— Eh, de unde să ştiu, bre ? Şi-apoi de cînd însemnează oamenii în cărţile lor de socoteli numele huriilor ? Dacă vrei, scrie : „Trei sute de dinari daţi arvună Hoţoaicei-de Inimi".

Cînd tejghetarul meu auzi vorbele acestea, îşi zise : „Pe Allah ! stăpînul meu, care de felul lui este atîta de chibzuit, nu a făcut lucrul acesta decît ca să pună la încercare iscusinţa şi priceperea mea. Aşa că am să dau fuga după necunoscuta aceea şi am s-o întreb cum o cheamă ! Şi, fără a-mi cere sfatul, se repezi plin de sîrg afară din prăvălie şi o luă la fugă după fetişcana care de mult nu se mai vedea. Şi, după un timp, se întoarse la prăvălie, da ţinîndu-şi mîna peste ochiul stîng şi cu faţa scăldată în lacrimi. Şi, cu capul plecat, se duse să-şi ia iarăşi locul la tejghea, ştergîndu-se pe obraji.

Iar eu îl întrebai :

— Ce-ai păţit ?

El îmi răspunse :

— Izgonit fie Cel-viclean, o, stăpîne al meu ! Socoteam că fac bine, cu gîndul s-o întreb cum o cheamă, cînd m-am luat după copilandra care a fost aici. Da ea, de cum m-a simţit în urma ei, s-a răsucit dintr-o dată înspre mine şi mi-a alduit peste ochiul stîng un pumn de era să-mi crape capul. Şi iacătă-mă acuma cu ochiul zdrobit de un pumn mai vîrtos decît pumnul unui fierar.

Şi-aşa ! Or, o, doamne al meu, mărire lui Allah cel carele ascunde atîta putere în mîinile gazelelor, şi pune atîta repeziciune în mişcările lor ! Iar eu şezui toată ziua cu minţile prinse în lanţul amintirii ochilor aceia ucigaşi de oameni, şi cu sufletul chinuit şi răcorit totodată de trecerea celei ce îmi răpise judecăţile.

Or, a doua zi, tot la ceasul acela, pe cînd mă pierdeam în dorul de ea, o văzui pe vrăjitoriţă stînd dinaintea pră-

văliei mele, uitîndu-se la mine și zîmbind. Și, la vederea ei, bruma de minte care îmi mai rămăsese fu mai-mai să-și ia zborul de bucurie. Și cum tocmai deschideam gura spre a-i ura bun-venit, fata îmi spuse :

— Nu-i așa, ya Abu'l Hassan, că ți-ai zis pesemne în mintea ta, gîndindu-te la mine : „Ce fel de hoață o mai fi și aia care mi-a răpit ceea ce mi-a răpit, și pe urmă și-a luat tălpășița ?

Ci eu răspunsei :

— Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejurul tău, o, sultană a mea ! Nu ai făcut altceva decît să iei ceea ce este al tău, întrucît tot ce-i aici este bunul tău, și pe dinafară și pe dinăuntru ! Iar sufletul robului tău nu mai este al lui de cînd te-ai ivit tu, și se află laolaltă cu toată zestrea de bunuri lipsite de preț, din prăvălia aceasta!

Și copilandra, cînd auzi așa, își săltă iașmacuțul de pe față și se aplecă, trandafir pe un fir de crin, și șezu jos rîzînd, cu un susur de brățări și de mătăsării. Și odată cu ea intră în prăvălie mireasma îmbălsămată a tuturor grădinilor. Pe urmă îmi spuse :

— Dacă-i așa, ya Abu'l Hassan, numără-mi cinci sute de dinari !

Și eu răspunsei :

— Ascult și mă supun !

Și poruncind să i se cîntărească cinci sute de dinari, i-i detei. Iar ea îi luă și plecă. Și-atîta tot.

Iar eu, ca și în ajun, mă simțeam mai departe încătușat de nurii ei, și rob al frumuseții sale. Și neștiind ce vrăjitorie mă lăsase atîta de cu totul lipsit și de minți și de judecată, nu izbuteam să mă induplec a lua vreo hotărîre, ori a face vreo încercare să ies din starea de pieire în care mă cufundasem. Ci în ziua următoare, pe cînd eram mai șofrănit și mai toropit ca oricînd, fata se ivi iar înaintea mea, cu ochii ei cei lungi, de flacără și de neguri, și cu zîmbetul ei pierzător de minți. Și, de data aceasta, fără a rosti o vorbă, își puse degetul pe o

bucată de catifea pe care erau agăţate nişte giuvaieruri scumpe, şi numai îşi spori zîmbetul...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă tăcu.

Ci într-a opt sute şaptesprezecea noapte

Urmă :

...fără a rosti o vorbă, îşi puse degetul pe o bucată de catifea pe care erau agăţate nişte giuvaieruri scumpe, şi numai îşi spori zîmbetul. Iar eu, pe dată, o, emire al dreptcredincioşilor, luai bucata de catifea, o împăturii cu tot ce se afla în ea, şi i-o dedei vrăjitoarei, care o luă şi se duse, fără altceva nimic.

Or, de data aceasta, cînd o văzui că se duce, nu mai fusei în stare să stau mai departe nemişcat şi, înfrîngîndu-mi sfiala ce mă făcea să mă tem de un necaz asemenea cu cel pe care îl păţise băiatul meu de la tejghea, mă ridicai şi plecai pe urmele ei. Şi ajunsei, astfel, mergînd în urma ei, pe ţărmul Tigrului, unde o văzui cum se suie într-un caic, care lopătînd spornic ajunse la saraiul de marmură al emirului dreptcredincioşilor Al-Motavakkil, bunicul tău, o, doamne al meu. Iar eu dacă văzui aşa, mă simţii cuprins de o îngrijorare pînă peste poate şi gîndii în cugetul meu : „Iacătă-te acuma, ya Abu'l Hassan, băgat în grele belele şi tîrît în vîrtejul încurcăturilor !“ Şi mă gîndeam, fără de voia mea, la spusa poetului :

Braţul alb şi-atît de dulce
Al iubitei, braţul care
Ca să-ţi rezemi pe el fruntea
Puf de lebădă îţi pare,

Cercetează-l și ia seama
Că te duce la pierzare.

Și am stat multă vreme pe gînduri, privind. fără s-o văd, apa rîului ; și toată viața mea cea fără de necazuri și cea atîta de otova în dulceața trecutului ei mi se prefiră pe dinaintea ochilor, în niște luntrii plutind una după alta și toate la fel, pe firul acelei ape. Și deodată. dinaintea ochilor mei, caicul se ivi iarăși, așternut cu purpură, cu fata aceea stînd în el, tras acuma la capătul de jos al scării de marmură, și fără nici un vîslaș. Și mă minunai cu glas tare : „Hei, pe Allah ! au nu ți-e rușine de viața ta lîncedă, ya Abu'l Hassan ? Și cum de stai tu să șovăiești între viața aceea și viața de foc pe care o duc cei care nu se tem de nici un fel de încurcături ! Și au nu cunoști tu și ceastălaltă spusă a poetului :

Prietene, hai, scoală
Din lunga-ți toropeală,
Că trandafirul fericirii sfînt
Nu înflorește-n somn nicicînd.
Nu mai lăsa să treacă
Prin viața ta săracă
Atîtea clipe fără să te-aprinzi
La jarul mare-al marilor dorinți.

Că veacuri vei avea de-ajuns
Să dormi în somnul nepătruns.

Și, înviorat de stihurile acestea și de amintirea fetei tulburătoare, mă hotărîi. acum cînd știam unde sălășluiește, să nu mă abat de la nimic spre a ajunge la ea. Și, plin de atare gînd, m'ă dusei acasă și intrai în iatacul mamei mele, care mă iubea cu toată suflarea ei, și îi povestii, fără a-i ascunde nimic, tot ce se întîmplase în viața mea. Iar maică-mea, înfricoșată, mă strînse la inima ei și îmi spuse :

— Mîntui-te-ar Allah, o, copilul meu, şi ferească-ţi sufletul de vreo belea ! Of, fiul meu, Abu'l Hassan, tu, singura mea temelie de viaţă, unde vrei tu să primejduieşti şi tihna ta şi pe a mea ? Dacă fata aceea şade în saraiul emirului dreptcredincioşilor, cum poţi tu să te îndîrjeşti a dori s-o vezi ? Au tu nu bagi de seamă prăpastia înspre care alergi, cînd te încumeţi, măcar şi cu gîndul numai, să porneşti înspre saraiul stăpînului nostru califul ? O, fiul meu, mă rog ţie pe cele nouă luni cît ţi-am încălzit viaţa, leapădă-te de gîndul de-a o mai vedea pe fata aceea, şi de-a lăsa să se sape în inima ta o patimă amarnică !

Iar eu răspunsei că ce-o fi o fi. Şi că ce-i scris trebuie să se întîmple. Şi că Allah este mai presus de toate ! Şi a doua zi, ducîndu-mă la prăvălia mea din sukul giuvaiergiilor, veni să mă vadă omul meu care se îngrijea de neguţătoriile de la prăvălia mea din sukul negustorilor de sulimanuri. Şi era un om bătrîn, în care răposatul taică-meu avea o încredere fără de margini şi de la care cerea sfat la orice neguţătorie mai anevoioasă ori mai încurcată. Şi, după salamalekurile şi urările îndătinate, îmi spuse :

— Ya sidi, ce-i cu schimbarea pe care o văd în înfăţişarea ta, şi ce-i cu gălbeneala de pe chipul tău, şi ce-i cu îngrijorarea aceasta ? Ferească-ne Allah de neguţătoria păguboasă şi de muşteriii de rea-credinţă ! Da oricare o fi necazul pe care îl vei fi pătit, nu poate să fie fără de izbavă, de vreme ce eşti bine sănătos !

Iar eu îi spusei :

— Nu, pe Allah, o, preacinstite taică, nu am făcut nici o neguţătorie proastă, şi nu am fost înşelat de reaua credinţă a nimănui. Numai că viaţa mea s-a schimbat la chip, atîta. Şi belelile au intrat în casa mea, odată cu trecerea unei copilandre de paisprezece ani.

Şi îi povestii ce mi se întîmplase. Şi i-o zugrăvii de parcă acolo de faţă s-ar fi aflat chiar răpitoarea inimii

mele. Și preacinstitul șeic, după ce cugetă o vreme, îmi spuse :

— Hotărît ! treaba-i încurcată. Da nu-i mai presus de isteția bătrînului tău rob, o, stăpîne al meu. Căci chiar că am printre cunoscuții mei un om care locuiește la saraiurile califului Al-Motavakkil, întrucît este croitorul slujbașilor și al hadîmbilor de acolo. Așa că am să te duc la el ; și ai să-i dai să-ți lucreze vreo haină, pe care să i-o plătești gras. Iar el, atunci, are să-ți fie de mare folos !

Și fără a mai zăbovi mă duse la sarai și intră cu mine la croitorul care ne primi cu dragoste. Iar eu, spre a face începutul șirului de haine pe care aveam să-i dau să mi le lucreze, îi arătai un buzunar de la surtucul meu, pe care avusesem grijă să-l descos, pe drum, și îl rugai să mi-l coase la loc numaidecît. Și croitorul mi-l cusu cu multă bunăvoie. Iar eu, spre a-i plăti lucrul, îi strecurai în mînă zece dinari de aur, cerîndu-mi iertăciune că era atît de puțin și făgăduindu-mi că am să-l despăgubesc din belșug la cel de al doilea prilej. Și croitorul nu mai știu ce să creadă de felul meu de a mă purta ; ci uitîndu-se la mine cu uimire, îmi spuse :

— O, doamne al meu, ești îmbrăcat ca un negutător, da ești departe de-a te purta ca negutătorii. De obicei un negutător ia seama la ce cheltuie și nu scoate o drahmă pînă ce nu este încredințat că are să cîștige zece. Da tu, pentru un lucru de nimic, îmi dai un preț cît pentru un caftan de calif !

Pe urmă adăugă :

— Numai îndrăgostiții-s așa de darnici ! Allah fie cu tine, o, stăpîne al meu, nu cumva ești îndrăgostit ?

Eu răspunsei, lăsînd ochii în jos :

— Cum să nu fiu, după ce am văzut ce-am văzut ?

El mă întrebă :

— Și cine-i pricina dorurilor tale ? E vreun căprior ori vreo gazelă ?

Eu răspunsei :
— O gazelă !
El îmi zise :
— Nu este nimica împotrivă. Şi, o, stăpîne al meu, iacătă-mă-s gata să-ţi slujesc de călăuză, dacă lăcaşul ei este saraiul nostru, de vreme ce-i o gazelă şi de vreme ce aici se află cele mai frumoase soiuri din neamul acesta !
Eu spusei :
— Da, aici şade !
El spuse :
— Şi care-i numele ei ?
Eu spusei :
— Numai unul Allah îl ştie ! Şi poate că şi tu !
El spuse :
— Zugrăveşte-mi-o, atunci.
Şi i-o zugrăvii, pe cît putui mai bine ; iar el strigă :
— He, pe Allah ! asta-i stăpîna noastră Chită-de-Mărgărinte, alăutista emirului dreptcredincioşilor Al-Motavakkil Ala'llah !
Şi adăugă :
— Ia te uită că chiar hadîmbul ei tocmai vine înspre noi ! Tu, stăpîne al meu, să nu laşi să-ţi scape prilejul de a ţi-l face apropiat, spre a-ţi fi călăuză înspre stăpîna lui, Chită-de Mărgărinte !
Şi într-adevăr, o, emire al dreptcredincioşilor, văzui că intră în croitorie un rob alb, tare tinerel, frumos ca luna la vreme de Ramadan. Şi după ce ne dete bineţe cu gingăşie, îi spuse croitorului, arătîndu-i o vestuţă de zarafir :
— Cît costă vestuţa aceasta de zarafir, o, şeic Ali ? Tocmai mi-ar trebui una, cînd o însoţesc la preumblările ei pe stăpîna mea Chită-de-Mărgărinte !
Iar eu numaidecît luai haina din locul unde se afla şi i-o detei, spunîndu-i :
— Este plătită, şi-i a ta !
Iar copilul mă privi cu un zîmbet dintr-o parte, în-

tocmai ca și stăpîna lui, și îmi spuse, luîndu-mă de mînă și trăgîndu-mă într-un ungher :

— Tu ești fără de nici o îndoială Abu'l Hassan ibn-Ahmad-Al Khorassani.

Iar eu, pînă peste poate de uluit văzînd atîta isteciune la un copil și auzindu-mă numit pe nume, îi pusei pe deget un inel scump, pe care îl scosei de pe degetul meu și răspunsei :

— Așa-i precum spui, o, copilandre preadrăguț. Da de unde știi tu numele meu ?

El grăi :

— Pe Allah, cum să nu-l știu, dacă stăpîna mea îl rostește de-atîtea ori pe zi față cu mine, de cînd este îndrăgostită de Abu'l Hassan Ali, preastrălucitul meu stăpîn ? Pe harurile Profetului — asupra-i fie milele și binecuvîntările ! — dacă și tu ești tot atîta de îndrăgostit de stăpîna mea pe cît este ea de tine, iacătă-mă-s gata numaidecît să te călăuzesc pînă la ea !

Eu atunci, o, emire al dreptcredincioșilor, mă jurai copilului, cu jurămintele cele mai sfinte, că eram îndrăgostit pînă la pierderea minților de stăpîna lui și că de bună seamă că am să mor de n-am s-o văd numaidecît. Și copilașul hadîmb îmi spuse...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute optsprezecea noapte

Urmă :

Eu atunci, o, emire al dreptcredincioșilor, mă jurai copilului, cu jurămintele cele mai sfinte, că eram îndrăgostit pînă la pierderea minților de stăpîna lui și că de

bună seamă că am să mor de n-am s-o văd numaidecît. Și copilașul hadîmb îmi spuse :

— Dacă-i așa, o stăpîne al meu Abu'l Hassan, sînt al tău cu totul. Și nu vreau să mai tărăgănesc a te ajuta să ai o vedere cu stăpîna mea !

Și plecă spunîndu-mi :

— Am să mă întorc într-o clipită.

Și chiar că nu zăbovi mult pînă ce să vină iar la mine la croitorie. Și aducea o legăturică pe care o desfăcu și scoase o cămașă înflorată cu zarafir și o mantie care era chiar una din mantiile califului, cum am putut să bag de seamă din semnele cu care era însemnată și din numele scris în urzeala țesăturii, cu litere de aur, și care era numele lui Al-Motavakkil Ala'llah. Și hadîmbul cel micuț îmi spuse :

— Ți-am adus, o, stăpîne al meu, Abu'l Hassan, hainele cu care se îmbracă emirul dreptcredincioșilor cînd se duce seara în harem.

Și mă îndemnă să mă îmbrac cu ele și îmi spuse :

— Odată ce ai să ajungi pe sala cea lungă din lăuntru, unde sînt iatacurile cadînelor, să ai o mare grijă, cînd treci, să iei din șipulețul acesta, pe care ți l-am adus, cîte un bob de mosc, și să-l pui în farfuriuța de dinaintea ușii de la fiecare iatac ; întrucît acesta-i obiceiul califului, în fiecare seară, cînd trece pe la harem. Și odată ce vei ajunge dinaintea unei uși cu pragul de marmură albastră, s-o deschizi fără să bați și vei fi în brațele stăpînei tale !

Pe urmă adăugă :

— În ce privește ieșirea de acolo, după întîlnire, Allah are să vadă !

Și după ce îmi dete aceste îndrumări, mă lăsă urîndu-mi noroc și pieri. Eu atunci, o, doamne al meu, măcar că nu eram dedat cu asemenea soiuri de isprăvi, și măcar că aceasta era începutul meu pe calea belelilor, nu pregetai să mă îmbrac cu hainele califului și, ca și

cum aş fi sălăşluit toată viaţa mea în saraiul lui şi m-aş fi născut acolo, pornii la drum vitejeşte de-a lungul curţilor şi al sălilor şi ajunsei în latura saraiului cu iatacurile hărăzite haremului. Şi numaidecît scosei din buzunar şipul plin cu boabe de mosc şi, aşa cum mă învăţase hadîmbul cel micuţ, nu pregetai, cînd treceam prin dreptul uşilor cadînelor, să pun cîte un bob de mosc pe farfuriuţa care anume se afla acolo. Şi ajunsei astfel dinaintea uşii cu prag de marmură albastră. Şi mă pregăteam s-o împing spre a intra la cea atîta de dorită, fîritisindu-mă în sinea mea că nu fusesem cunoscut de nimeni pînă acolo, cînd deodată auzii o zarvă şi tot atunci văzui şi lumina de la o sumedenie de făclii. Or era chiar califul Al-Motavakkil, înconjurat de puhoiul lui de curteni şi de alaiul său. Şi nu mai avusei decît răgazul de a mă întoarce pe unde venisem, cu inima pierită de spaimă. Şi, în fuga mea de-a lungul sălii, auzeam glasurile cadînelor care, din lăuntru, se minunau spunînd :

— Pe Allah ! ce lucru ciudat ! iacătă că emirul drept-credincioşilor mai trece o dată pe sală. Hotărît că tot el a trecut şi-acum o clipă, punînd în fiecare farfurioară bobul de mosc cel rînduit. Şi-apoi l-am mai cunoscut şi după mireasma hainelor sale !

Iar eu fugeam înainte pierdut. da fusei nevoit în curînd să mă opresc, neavînd cum merge mai departe pe sală fără a mă primejdui să trezesc luarea-aminte. Ci auzeam într-una zarva alaiului şi vedeam cum vin înspre mine luminile. Atunci, nevroind să fiu prins în starea aceea, şi străvestit cum eram, împinsei, chiar cu primejdia de a muri, cea dintîi uşă ce-mi căzu sub mînă, şi dedei buzna înlăuntru, uitînd că eram străvestit în hainele califului şi uitînd şi tot ce-ar fi putut urma. Şi mă pomenii dinaintea unei fetişcane cu ochii lungi şi speriaţi, care, ridicîndu-se dintr-o săritură de pe chilimurile pe care şezuse tolănită, scoase un ţipăt mare de spaimă şi de buimăcire şi, cu o mişcare repede, îşi ridică poala rochiei

de moselină și își coperi fața și părul. Iar eu mă oprii acolo, dinaintea ei, năucit de tot, zăpăcit de tot, și dorindu-mi în sufletul meu, ca să scap din beleaua aceea, să se crape pămîntul sub picioarele mele și să pier. Ah ! asta-mi doream fierbinte, de bună seamă, și, pe deasupra, afuriseam încrederea necugetată pe care o avusesem în hadîmbuțul acela al pierzaniei, care, nu mai încăpea îndoială, avea să fie pricina morții mele, fie în ștreang, fie în țeapă. Și ținîndu-mi răsuflarea, așteptam să văd ieșind din gura fetișcanei înspăimîntate strigătele de chemare ce aveau să facă din mine un lucru de milă și o pildă de osîndă menită celor dornici de belele. Și ia uite că buzele cele tinere se mișcară sub poalele de moselină, și glasul care se auzi era dulce și îmi spunea :

— Fii bine-venit în iatacul meu, o, Abu'l Hassan, căci tu ești cel pe care l-a îndrăgit sora mea Chită-de-Mărgărinte, și pe care ai îndrăgit-o !

Iar eu, la vorbele acelea nenădăjduite, o, doamne al meu, mă aruncai cu fruntea la pămînt dinaintea copilandrei, și îi sărutai poalele hainei, și îmi pusei pe cap vălul ocrotirii ei. Și ea îmi zise :

— Bun-venit și viață lungă oamenilor mărinimoși, ya Abu'l Hassan ! Ce strălucit te-ai purtat față de sora mea Chită-de-Mărgărinte ! Și ce cîștigat ai ieșit din încercările la care te-a supus ! Încît nu mai contenește să-mi tot vorbească de tine și de dragostea pe care te-ai priceput să i-o stîrnești. Așa că poți să-ți binecuvîntezi norocul care te-a adus la mine, cînd ar fi putut să te călăuzească la pieirea ta, străvestit cum ești în hainele califului. Și poți să fii liniștit, întrucît am să orînduiesc eu totul în așa fel ca nimic alta să nu se întîmple în afară de ceea ce-i pecetluit cu pecetea norocului !

Iar eu, neștiind cum să-i mulțumesc, îi sărutam mai departe, tăcut, pulpana hainei. Și ea adăugă :

— Numai că, ya Abu'l Hassan, pînă a începe să lucrez în folosul tău, aș vrea să fiu bine dumirită în ce privește

gîndurile tale față de sora mea. Întrucît nu trebuie să dăinuie nici o neînțelegere în privința aceasta !

Iar eu răspunsei, ridicînd mîinile :

— Allah să te apere și să te ție pe calea cea dreaptă, o, stăpîna mea cea mîntuitoare ! Eh, pe viața ta ! cum ar putea să fie gîndurile mele altfel decît curate și cinstite ? Nu rîvnesc, cu adevărat, decît un lucru, și-anume s-o mai văd o dată pe luminoasa ta soră Chită-de-Mărgărinte, numai pentru ca ochii mei să se bucure de vederea ei și inima mea tînjitoare să se întoarcă la viață. Atîta numai, și nimic mai mult ! Și Allah atoatevăzătorul este martor pentru spusele mele și știe tot ce am în gînduri !

Ea atunci îmi spuse :

— Dacă-i așa, ya Abu'l Hassan, nu am să precupețesc nimica spre a te face să ajungi la ținta leguită a dorurilor tale !

Și, rostind acestea, bătu din palme și spuse unei roabe micuțe ce veni pe fugă la chemarea aceea :

— Du-te după stăpîna ta Chită-de-Mărgărinte și spune-i: „Sora ta Șerbet-de-Migdale îți trimite salamalekurile ei și te poftește la ea fără de zăbavă, întrucît în noaptea aceasta își simte pieptul apăsat și numai tu ai putea să i-l ușurezi. Și, pe deasupra, este între tine și ea o taină !"

Și roaba dete fuga să îndeplinească porunca. Și numaidecît, o, doamne al meu, o văzui pe Chită-de-Mărgărinte ivindu-se în toată frumusețea, cu toată gingășia ei întreagă. Și drept orice veșmînt era învăluită cu un izar lung de mătase albastră ; și era cu picioarele goale și cu pletele desfăcute. Or, nu mă văzu dintru început, și îi spuse surorei sale, Șerbet-de-Migdale :

— Iacătă-mă, surioară. Veneam de la hammam, și încă nu am avut vreme să mă îmbrac. Ci spune-mi iute ce taină-i între mine și tine !

Şi, drept orice răspuns, ocrotitoarea mea mă arătă Chitei-de-Mărgărinte cu degetul, făcîndu-mi semn să mă apropii. Iar eu ieşii din umbra în care şezusem. Cînd mă văzu, mult-iubita mea nu se arătă nici ruşinată, nici încurcată, ci veni la mine, albă şi tulburătoare, şi se aruncă în braţele mele, ca un copil în braţele mamei sale. Iar mie mi se părea că ţin la piept toate huriile raiului. Şi nu ştiam, o, doamne al meu, atîta de dulce şi de mieric era, dacă nu cumva-i o bucată de unt ales ori un şerbet de migdale. Binecuvîntat fie acela carele a închipuit-o! Mîinile mele nici nu cutezau să se sprijine pe acel trup de copil. Şi o viaţă nouă de o sută de ani coborî în mine odată cu sărutarea ei. Şi şezurăm, înlănţuiţi aşa, nici nu mai ştiu cîtă vreme. Căci tare sînt încredinţat că pesemne oi fi căzut în vreo stare ca de vrajă, ori altceva de soiul acesta...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute nouăsprezecea noapte

Urmă:

...Şi şezurăm, înlănţuiţi aşa, nici nu mai ştiu cîtă vreme. Căci tare sînt încredinţat că pesemne ori fi căzut în vreo stare de vrajă, ori altceva de soiul acesta. Ci, cînd îmi mai venii oleacă în fire, vrusei să povestesc tot ce îndurasem pentru ea, cînd auzirăm de pe sală un murmur ce creştea. Şi era chiar califul, care venea s-o vadă pe Şerbet-de-Migdale, cadîna lui, sora Chitei-de-Mărgărinte. Şi nu mai avusei decît răstimpul cît să mă ridică şi să sar într-o ladă mare, pe care ele o închiseră

peste mine, ca și cum nimic nu ar fi fost înlăuntru. Și califul Al-Motavakkil, bunicul tău, o, doamne, al meu, intră în iatacul cadînei lui și, zărind-o pe Chită-de-Mărgărinte îi spuse :

— Pe viața mea, o, Chită-de-Mărgărinte, mă bucur că te găsesc astăzi la sora ta Șerbet-de-Migdale. Unde-ai fosta toate zilele acestea din urmă, de cînd nu te-am mai văzut nicăieri în sarai, și de cînd nu am mai auzit glasul tău care îmi place atîta ?

Și adăugă, fără a aștepta răspunsul :

— Ia degrabă lăuta pe care ai dat-o uitării și cîntă-mi ceva pătimaș, însoțindu-te cu strunele !

Și Chită-de-Mărgărinte, care îl știa pe calif îndrăgostit pînă peste poate de o roabă tînără, pe numele ei Benga, nu avu prea mult de căutat pînă să dea de cîntecul potrivit : întrucît, fiind și ea îndrăgostită, se lăsă numai dusă de firul simțămintelor ei și, strunindu-și lăuta, se plecă dinaintea califului și cîntă :

Obrazul pe care-l iubesc — of ! of !
De care mi-e sufletul plin — of, noapte !
Mai dulce-i ca roua pe crinul domnesc — of, ochii !
Obrazul pe care-l iubesc — of, noapte !
De care mi-e sufletul plin — of ! of !
Ca floarea-nflorită-i, cînd mugurii cresc — of, noapte !
Și-n ochii-i, vrăjiți, s-ar pierde de chin — of ! of !
Toți ai Babilonului domni pe deplin — of, noapte !
Căci privirile-acelea vrăjesc — of, ochii !
De care mi-e sufletul plin — of ! of !
Obrazul pe care-l iubesc !

După ce ascultă cîntecul, califul Al-Motavakkil rămase pînă peste poate de mișcat și, întorcîndu-se înspre Chită-de-Mărgărinte, spuse :

— O, copilă binecuvîntată, o, gură de filomelă, spre a-ți da o dovadă de mulțumirea mea, vreau să-mi mărturisești o dorință de-a ta. Și — mă juruiesc pe volniciile

străbunilor mei preaslăviţi şi preavrednici ! — de-mi vei cere chiar şi jumătate din împărăţie, ţi-o voi da !

Iar Chită-de-Mărgărinte, lăsînd ochii în jos, răspunse :

— Allah lungească viaţa stăpînului nostru ! da eu nu-mi doresc alta decît să am parte pe mai departe de milele emirului dreptcredincioşilor, asupra capului meu şi asupra capului surorii mele Şerbet-de-Migdale !

Iar califul spuse :

— Chită-de-Mărgărinte, trebuie să-mi ceri ceva !

Atunci ea zise :

— Întrucît stăpînul nostru îmi porunceşte, am să-i cer să-mi dăruiască slobozenia şi să-mi lase, drept orice bun, toate lucrurile din iatacul acesta !

Iar califul spuse :

— Eşti stăpînă pe ele, o, Chită-de-Mărgărinte ! Iar Şerbet-de-Migdale, sora ta, va avea de azi înainte, ca iatac al ei, chioşcul cel mai frumos din sarai. Şi de vreme ce eşti slobodă, poţi să rămîi aici ori să pleci !

Şi, ridicîndu-se, ieşi din odaia cadînei, spre a se duce la tînăra Benga, pe care o avea dragă atunci. Or, de cum plecă el, iubita mea îl trimise pe hadîmbuţ să cheme nişte hamali şi nişte oameni pricepuţi la mutarea lucrurilor din casă, şi îi puse să ridice tot ce se afla în iatac, şi haine şi lăzi şi pături. Iar lada în care mă aflam eu închis porni cea dintîi, în spinarea unui hamal, şi ajunse fără de nici un necaz — mulţumită grijei lui Allah — în casa mea. Şi chiar în ziua aceea, o, emire al dreptcredincioşilor, mă însurai cu Chită-de-Mărgărinte, dinaintea cadiului şi a martorilor. Iar ce-a mai fost este taina credinţei musulmane ! Şi aceasta-i o, doamne al meu, povestea lucrurilor pe care le vezi aici şi a acestor chilimuri şi haine însemnate cu numele slăvitului tău bunic, califul Al-Motavakkil Ala'llah ! Şi — mă jur pe capul meu ! — nu am înflorit povestea cu o vorbă, şi nici nu am sărăcit-o cu o vorbă.

Şi emirul dreptcredincioşilor este izvorul tuturor dărniciilor şi comoara tuturor facerilor de bine !

Şi după ce rosti acestea, Abu'Hassan tăcu. Iar califul Al-Motazid Bi'llah strigă :

— Limba ta a rodit miere, o, gazdă a noastră, iar povestea ta-i o poveste de-a mirările ! Încît, spre a-ţi dovedi bucuria pe care o trăiesc, te rog să-mi aduci un calam şi o foaie de hîrtie !

Şi după ce Abu'l Hassan aduse calamul şi hîrtia, califul le dete povestaşului Ibn-Hamdun şi îi zise :

— Scrie ce am să-ţi spun !

Şi îi spuse :

— „În numele lui Allah cel atoateiertător şi atoatedătător ! Cu firmanul acesta, semnat de mîna noastră şi pecetluit cu pecetea noastră, îl iertăm de toate dăjdiile, cît va trăi, pe preasupusul nostru credincios Abu'l Hassan Ali ben-Ahmad Al-Khorassani. Şi îl căftănim căpetenie peste cămăraşii noştri !"

Şi după ce pecetlui firmanul, i-l înmînă şi adăugă :

— Şi-aş dori să te văd în saraiul meu, ca mesean de credinţă şi ca prieten al meu !

Şi de-atunci Abu'l Hassan rămase tovarăş nedespărţit al califului al-Motazid Bi'llah. Şi trăiră cu toţii în huzururi, pînă la despărţirea cea fără de izbavă care îi face să se mute în morminte pînă şi pe cei care au trăit în saraiurile cele mai frumoase. Slavă Celui Preaînalt, care şade într-un sarai mai presus de toate înălţimile !

Iar Şeherezada, după ce istorisi aşa, nu vroi să lase a trece noaptea aceea fără să înceapă *povestea cu cele două vieţii ale sultanului Mahmud.*

CUPRINS

Lector : TRAIAN RADU
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Bun de tipar 01.08.1987.
Coli ed. 14,72. Coli tipar 9,5.

Comanda nr. 70 163
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1. București
Republica Socialistă România

o mie și una de nopți

Lei 8

editura minerva